[illegible]

REFORMATIO REGVLARIVM,

SEV DE DISCIPLINA RELIGIOSA

Ad normam, & exemplar SS. Patrum, & Monachorum.

Opus fermè totum ex Patribus compactum.

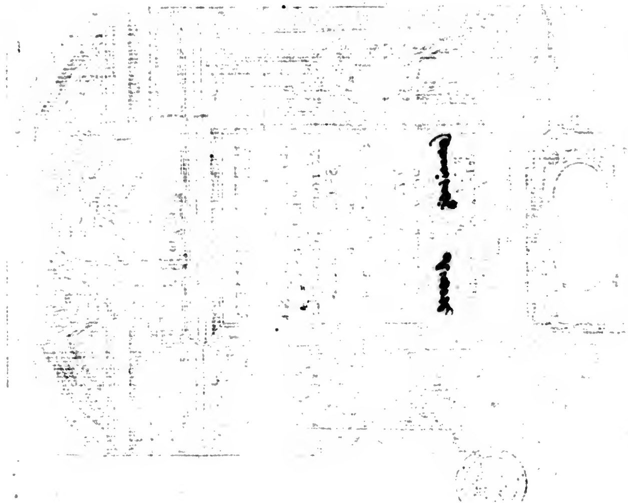
Iussu Reuerendiss. P. Mag. F. Gregorij Canalis Carmelitarum Generalis

[illegible] editum [illegible]

PER P. M. F. IO. BAPTISTAM de Lezana Carmelitam, S. Mariæ Transpontinæ Romæ Regentem.

Romae, Typis Andreæ Fei Anno 1627.

Magri Cyrilli [illegible] fratris Carmelitae

[illegible]

ILLVSTRISSIMO,
ET REVERENDISS. DOMINO
D. IO. GARSIAE
MILLINO
S.R.E. CARD. AMPLISSIMO
S. D. N. VICARIO,
TOTIVSQ. CARMELITARVM RELIGIONIS
PROTECTORI:

FR. IO. BAPTISTA DE LEZANA
Carmelita Hispanus Transpontinæ de
Vrbe Regens vtramq; fęlicitatem in
Domino præcatur.

EN iam, Illustrissime Princeps, ad tuæ benignitatis pedes prouolutum, opusculum nostrum, pro disciplina regulari monachorum conscriptum, totum fermè ex Patribus compactum, supplex venit. Nec enim fulgentissima tuà lux (qua velut alter Sol Orizonti Ecclesiæ semper illucescis, cùm idem propter ęquanimita-

tem ingenij, tùm alius propter rerum varietatem, quas tractas) cohibere se diu potest; quin in tibi addictissimam Carmelitanam familiam, proprio fulgore vibrans, profluat, & erumpat; vt flagrans amoris incendium innumeris tibi titulis astrictum verbis, factisque profiteatur. Solarios istos radios iam ego diu in Hispania existens animaduerteram, dum tuæ virtutis splendores veridica fama eructabat. Sed quod quædam pacifico Regi; nunc ego tibi: *Maior est sapientia tua, quam rumor, quem audiui*. Etsi etenim non mediocria eximiæ tuæ virtutis encomia, auribus absens perceperim; plura tamen & maiora præsens experior. Cum in te, præter Familiæ genus inclytum, auitam gloriam, fortunæque, & animi dotes, etiam acre iudicium, censura grauis, matura experientia, rebusque, & negotijs arduissimis peragendis exquisita circumspectio comprobetur. Hæc te iam olim quasi inuitum, summa vtriusque iuris literatura, & doctrinæ gloria pollentem, ad sacrum Rotæ senatum toti orbi æquitatis, & maturitatis exemplar, traxere. Hæc, vt ad Catholici Monarchæ Sedem Nuntius mitteceris à Summo Pontifice impetrarunt. Hæc tandem post curricula temporum, post res bene gestas, laboresque pro Republica Christiana perpessos, post tot cursus bene consummatos, ad Purpuratorum Patrum numerum, non tam volubilis fortunæ thesera, quàm tuorum meritorum ratione expostulante, euexere. Vnde de te, persona mutata, quæ de Cornelio Papa Cyprianus Martyr disseruit, fari possumus. *Non ad Episcopatum subito peruenisti, sed per omnia Ecclesiastica Officia promotus, & in Diuinis administrationibus Dominum sæpe promeritus, ad sacerdotis sublime fastigium, cunctis Religionis gradibus ascendisti*. Qualiter verò post Purpuram acceptam

3.Reg. 10

te

te gesseris, vniuerso spectante mundo, Domina Gentium, Orbis caput, Christianęque Religionis Magistra Roma, cui iam non credita, sed visa; non audita, sed cognita, tua gerendæ Reipublicę forma fuit, famæ tubis concrepantibus clamat. Ea enim pietate polles, prudentia fulges, industria viges, vt grauissima, fereque inextricabilia negotia, quæ quotidie in hoc mundi emporio, tanquam in scenico theatro, quoad vtrumque forum, geruntur, Summi Pontifices tibi vni enodanda, soluendaque iniunxerint. Quin hæc tua industria solers, solertia matura, maturitas circumspecta, circumspectioque grauissima; adiuncta humanitati grauitas, grauitati humanitas; humanitatique ac grauitati authoritas, adeo humanorum animos sibi conciliauit, vt non semel, Sede Petri vacante, ad eam fueris à multis expetitus. Sed Deo aliter prouidente, qui ad tantum fastigium ab ipso vocabantur (Paulum Quintum, Gregorium Decimum Quintum, & Sanctissimum Dominum Nostrum Vrbanum Octauum dico) quasi tecum potitam maiestatem diuidentes, Vicarium Vrbis, Vicarij Christi in Orbe, suffecerunt. Apostolicæ quoque Sedis legatus ad Imperatorem Mathiam missus, qualiter in arctissimis illis negotijs, absdubio Ecclesiæ commodum, imperij dilatationem, hæresconque profligationem in maxima illa Europæorum Prouincia concernentibus, te gesseris, ruditati meæ, nec committi vellem, nec posse conceditur. Id vnum dicam, te vnum pro mille virum (quod ni fallor tuæ claritatis nomen Millinus auguratur) tanto muneri vere dignum æstimari potuisse. Taceam iam, non quia adulatoris iniurias metuam, sed quia, quemadmodum natura fit, vt quo sol altius circumfertur, eo Iridei circu-

li

lis (quos in aëre pulcherrima varietate colorum insignes elaborat) minores appareant; ita vi quadam occulta sæpius euenire solet, vt quo vberior, & copiosior ad dicendum materia suppeditat, eo sit ieiunior, & incultior dicentis oratio.

Hoc tamen vnum non præteribo, quod post hęc tui nominis magnalia, opusculi quoque præsentis materia, tantum Męcænatem, Patronumque exigebat. Quæ enim regularem obseruantiam, disciplinam, reformationemue tangunt, cui ni tibi debentur? quem ni te Patronum vendicabunt? A quo, ni a te auxiliarem tutelam exposcent? Qui toties, sæpiusque, tot, ac tanta, tum in Summorum Pontificum consilijs, tum in Sacris Illustrissimorum Congregationibus, tum in ipsorũ Religiosorum Generalibus Comitijs Præses, tum denique in priuatis, clandestinisque cum ipsis locutionibus, ad ipsorum perfectionis integritatem, veramque religiosæ vitæ reformationem, dixisti, monuisti, fecisti. Testis sit nostra (melius tua) Sacra Carmelicolarum familia, apud quos dum Protectionis alas extendis; Dei Gloriam, Ecclesiæ decorem, ipsiusque familiæ augumentum, & non aliud, expetere comprobaris. Testentur, & id nouissima (inter alia) Generalia nostra Comitia, in quibus is præcipuè tibi scopus fuit vt (quod ad reformationem Ordinis maximè spectat, bonos videlicet, rectosque Prælatos suffici) cum operis executioni mandari, dixisti, iussisti, fecisti. Quo, & ipsi tibi addictissimi, totaq; religio maiori vinculo, seruitutisue nexu astricta, tui in vtroque homine incolumem statum, instantibus à Deo precibus implorare non sinent.

Viue, & Vale, opusculumque nostrum solita benignitate suscipias, non effectum, sed affectum,

non

non munus , ſed cenſum, ex agro ieiuno poma Alcinoo , & Floræ ſerta tribuentem , ab ęmulorum (ſi qui fuerint) calumnijs Protector , protege , tuere , defende .

INDEX CAPITVM

HVIVS LIBRI.

QVAM neceſſarium ſit Religioſos omnes reformatè viuere ex Patribus oſtenditur. Cap. 1. pag. 1.

Idem intentum de neceſſitate reformationis regularium ex alijs capitibus oſtenditur. Cap. 2. pag. 15

Cap. 3. Orationis iugê, & quotidianum ſtudium religiones conſeruat: in eoque deficere religiones perdit. pag. 26

Cap. 4. Idem intentum de neceſſitate orationis pro monachis ex Patribus recentioribus probatur. pag. 34

Cap. 5. Regulæ, & conſtitutionum inuiolabilis obſeruantia religiones reformat: & in hoc deficere ipſas euertit. pag 45

Cap. 6. Minimarum etiam obſeruantiarum cuſtodia ſuffulcit Ordinem, earum vero contemptus religiones diſſipat.

pat. pag. 60
Cap. 7. Religiosorum nimia euagatio extra Monasteria regularem obseruantiam, monachismumque fædat. pag. 79.
Cap. 8. Prosequitur idem intentum de nimia euagatione regularium extra cænobia euitanda. pag. 93
Cap. 9. Nimia cum sæcularibus communicatio religionum obseruantiæ nocet. pag. 107
Cap. 10. Otiositas monachorum religiosam, & regularem vitam euertit. pag. 121.
Cap. 11. Litterarum exercitium religionum perfectioni proficuum, reformationique vtilissimum esse. pag. 136
Cap. 12 Plures exempti, & priuilegiati in religionibus obseruantiam regularem euertunt. pag. 155
Cap. 13. Religiosorum ambitio religionem destruit, humilitas autem ędificat. pag. 169.
Cap. 14. Sectæ, diuisiones, partialitates, contentionesque Religiones euertunt, regularique obseruantiæ maximè obsunt. pag. 183
Cap. 15. Sancti, rectique Prælati Religiones

in ſuo nitore conſeruant, improbi verò, regularem diſciplinam naufragari faciunt. pag. 196

Cap. 16. Nimia bonorum temporalium cupiditas Religioſos deformat. pag. 214.

Cap. 17. Superfluitas bonorum temporalium etiam in ipſis communitatibus, religioſorum reformationi eſt contraria. pag. 239

Cap. 18. Iuniorum, & tyronum recta educatio religiones reformat, educatio autem parua deſtruit. pag. 258.

Facultas Reuerendissimi Patris Generalis Carmelitarum.

NOS Fr. Gregorius Canalius Sacræ Theologię Magister, ac humilis Prior Generalis Ord. Carmelitarum regularis obseruantię, &c. Dilecto nobis in Christo Reuerendo Patri Magistro Ioanni Baptistæ de Lezana prædicti Ordinis professo sacerdoti, & Conuentus nostri Transpontinæ de Vrbe Regenti, licentiam, & facultatem damus, vt seruatis seruandis, Typis mandare possit Librum inscriptum: De *Disciplina Regulari, seu Reformatio Regularium*, &c. quem constat nobis, visum, & approbatum fuisse per viros Religiosos nostros idoneos. In Quorum Fidem præsentes dari iussimus. Dat. Romę die 15. Septembris 1626.

Fr. Gregorius Canalius Generalis Carmel.

Loco ✠ Sigilli.

Imprimatur , si videbitur Reuerendissimo P.Mag.Sac.Palat. Apost.

A. Episcopus Hieraceñ Vicesg.

Imprimatur.

Fr. Antoninus Phoebaus Magister, Socius Reuerendiss. Patri Fr. Nicolai Rodulfii , Ord. Pradic. Sacri, & *Apostolici* Palatii *Magistri.*

OPERIS INTENTVM

Ad Lectorem.

HAec est, eorum, quæ sub cœlo sunt, misera, caducaque conditio, vt semper ab antiquo, pristinoq; feruore, quo esse cœperunt, deuient, degenerent, & declinent. Et vt naturalia, artificialiaque omittam, historica quoq; per omnem Rempublicam non recẽseam, ad nostra propius accedens; quando Saluator noster Iesus Christus adhuc in terra superstes erat, quæ fidelium erat pietas? Quandiu seniores qui cum eo fuerant, Apostoli, Apostolicique viri superstites degebãt, quæ Christianorum sanctitas? quis feruor? Quæ in prosperis & aduersis animi magnitudo? Quando Episcopi omnes, Ecclesiæque primeuæ antistites clauum Christianæ Reipublicæ tenentes, in viuis erant, quæ Charitas, quæ mansuetudo, quæ fides, quæ fortitudo non fuit inter fideles Ecclesiæ alumnos? Sed iam, proh dolor, ab illo statu, sanctaque vitæ ratione cecidisse sæculum, norunt omnes. Vera & iusta Lyrici quærimonia l. 3. Od. 7.

Damnosa quid non imminuit dies,
Aetas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores; mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

Optimè etiam Maro Georg. 1.

Vidi, lecta diu, & multos seruata per annos
Degenerare tamen.

Ergo iam vt ad nostratia deueniamus, in religiosorum hominum sacris sodalitijs, hoc idem contigisse cernimus. Etsi enim quamplurimæ, fereque inumerabiles vtriusque sexus personæ religiosæ reperiantur, in quibus antiquus ille mo-

nacho-

nachorum rigor ferueat, sanctitas, obedientia, castitas, paupertas, humilitas, aliæque virtutes splendeant, ita vt à pristino statu, ne dum deuiasse, sed, & illũ superasse videantur: aliæ tamen supersunt, in quibus sine dubio, monachismi perfectio maxime defecit, regularis disciplinæ feruor tepuit, & (quod summe dolendum est) religiosi status finis, & scopus non relucet.

Hæc ergo, pijssime lector, causa fuit, vt hoc pro reformatione religionum (melius dicerem aliquorũ religiosorum) opus inscriberem. Cum enim omnes, & singuli regularium, ad arctam & angustam perfectionis viam tenendam astringãtur; oportet omnes, & singulos (nec solum aliquos aut plures) illam capere, illam aggredi, illã prosequi. Prouinciam fateor humeris imparem assumo; sed vt verum loquar, quidquid dixero, non mea, sed sanctorum Patrum, antiquorumque monachorum sententia est. vt Iuuenalis illud Satyr. 8. canere possim

Iuuen. Sat. 8.

Quod modo proposui non est sententia: verum
Credite me vobis folium recitare sibillæ.

Indignitas me sępius ab hoc opere retardare potuit: etsi enim monachi habitum per non paucos annos gestauerim religiosam tamen vitam prophanus homo, deformatusque monachus, ne degustaui quidem. Aliunde tamen aliqualis Zelus religiosæ perfectionis, (quam in quibusdam ex regularibus desidero) comedit me, & quasi cogens traxit, vt huic opusculo manus adhiberem. S. Ephrem Syri verba ad simile intentum, mihi ascribo. *Labor, & dolor me ad loquendum, atq; dicendum compellunt, uerum indignitas mea silentium mihi imperat. Cordis mei dolores loqui vehementer vrgent, sed peccata mea potius vt taceam suadent. Cum igitur vtrimque coarcter, loqui magis expedit, quam silere.*

S. Ephrem in ser. m. ascetico de vita religiosa.

2 Ergo iam Sanctissimarum religionum rectam viuendi methodum carpam? Vel leuem notam Nazaræis nostratibus inuram? Næuum religiosis hominibus vel minimũ impingam? Toto Cælo absit. Minimè gentium. Quid ergo? Certe non aliud, nisi quod Mantuanus noster quondam.

Religio,

Religio, & pietas Patrum instaurata resurgit.
Et veteri inseritur bona virgula trunco. Bapt. Mātic.

Hoc est. Viam ostendimus, qua pietas, & religio Sanctissimorum regularium progreditur. Simul quoque tramitem demonstramus, quo deuij regulares incedent. *Vnde* (Verbis D. Bernardi ad simile intentum vtar) *Non aduersus Ordinem, sed pro Ordine di putare putandus ero, non Ordinem in hominibus, sed hominum vitia reprehendendo. Et quidem diligentibus Ordinem in hac re molestum me fore non timeo quinimo gratum procul dubio accepturi sunt si persequimur, quod, & ipsi oderunt. Si quibus verò displicuerit ipsi se manifestant, quia ordinem non diligunt, cuius vtique corruptionem, & vitia damnari nolunt. Ipsis itaque illud Gregorianum respondeo: Melius est vt scandalum oriatur, quam veritas relinquatur.* Ad hæc; cum, Seneca teste. *Inuadat temperatissimos morbus, validissimos physis, innocentissimos pæna, securissimos tumultus*, mirum non erit, quod etiam perfectissimis religiosis casum formidemus. Quod præuidens Stagyrita Philosophus dixit. *Politiam non solum instituendā esse a principio, verum etiam subinde corrigendam.* Omnibus ergo antidotum religiosæ perfectionis propinamus. Pijs, & Sanctis regularibus, præseruationis ergo; imperfectis autem, curationis etiam causa. Libeat ergo singulis pro singulorum salute labor assumptus. Zelus arrideat, vtinam secundum scientiam. Cum illo dicam.

D. Bernar. Apolo ad Guilel.

Seneca.

Aristo. 4. politic.

Locum date Sacra ferenti.

Non cum alio, qui monachorum vitia carpens, monachus & ipse, acriter nimis hæc dixit. *Zelus domus Dei comedit me, quia opprobria exprobantium nobis ceciderunt super me. Nec ignoro non omnibus vobis placituram esse querimoniam dolentis, aut Zelum arguentis, quia veritas odium parit. Sed, vt ait Origenes, non possum linire parietem lapsantem. Vtilius plerumque est quod scandalum sustineatur, quàm veritas relinquatur. Canis vulnus quanta potest asperitate lingit vt curari possit. Medicus in sectione vulneris non attendit*

Iustus Cisterciens. Abbas in biblio. t. 2 auctuarij.

tendit quid ægrotus temere velit, ſed quid curando vulneri neceſſarium ſit. Petro Apoſtolorum Principi gentes iudaizare cogenti Paulus in faciem reſtitit, quia reprehenſibilis erat. Hæc ille. Ego autem cuicumque, etſi omnium minimo, quo minorem me cenſeo, libens, lubenſque humiliter veniam peto; ſi quominus aliquid in hoc opuſculo alicuius religioſi aures offenderit; cum tamen proficere, & non officere; bona ſpiritualia offerre, non auferre, mens, animus, intentioq; noſtra ſit.

QVAM NECESSARIVM SIT RELIGIOSOS omnes reformatè viuere ex Patribus ostenditur.

CAP. I.

1 MEDIA illa, rationesque viuendi, quibus, monasticus, regularisque status, iuxta antiquorum Patrum normam, exemplarque, reformandus, instituendusue sit recensurus; primùm illud inuestigandum occurrit; quidnam scilicet, ipsi Patres, monachorum ante signani, de aliquorum difformatione, defæcata vita, prauisque moribus sentiendum fore moneant. Vt, vel sic Religiosi omnes ad cor reuersi, verum tramitem disciplinæ regularis, monasticæque perfectionis, amplectamur; illis postpositis, quæ nos à tam sancto itinere declinare faciunt. Ergo ex Patribus quidam, miseram Religiosorum cætuum cladem plorant: alij ipsorum vitia palam recensent: alij causas difformatæ Religionis dinumerant: alij verò opprobrijs, & pœnis tales dignos esse, grauissimè denunciant. Singulos ergo, iuxta ipsorum dignitatem, antiquitatemuè (quod moris nobis est) referemus.

2 Adstat primus S. Ephrem Syrus, Ecclesiæ priscorum Patrum iure meritoq; ascriptus, qui sui ęui monachorum deprauatam vitam sic plorat. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontes lacbrymarum, vt deplorem indesinenter, diu, noctuque magnam relaxationē instituti nostri monastici, hac nostra ætate proh dolor, nimis inualescentē.* Et infra, perditorū Religiosorū mores depingens, lamentatur sic. *Nostra institutio, relictis vijs rectis, per præcipitia fertur, asperasq; per vias incedit. Non est mitis, non humilis, non quietus, nō disciplinatus. Nō est (inquā) qui cōtumelijs, iniurijsq; affectus patiēter ferat: nō est, qui maledictis, atq; cōuitijs vices*

S. Ephrē in ser. asc. de vita relig.

Idem.

referre nō velit. *At cūcti contradictores sunt; cūcti iracundi, ac furibundi: cuncti indignabundi: cuncti segnes, ac desides; cuncti vestium ornamenta sectantur: cuncti vani sunt, & inanis gloriæ cupidi; cunctique sui amantes, &c.* Alio quoq; loco improborum regularium vitia sic recenset. *Aspicio præsentis disciplinæ negligentiam, & ferre nequeo; at cum Propheta doleo, qui ait: Vidi præuaricantes, & tabescebam. Quæ enim nobis arma non intentauit inimicus, quibusque fraudibus, ac dolis nos vincere, & occupare non est conatus?* Et post pauca hæc subiungit. *Specie quidem, & apparentia mundo renunciauimus, reuera autem, quæ mundi sunt curamus. Habitu monachi sumus; sed moribus crudeles quidem, & inhumani: habitu humiles, & moribus pestiferi, ac scelerati; habitu Religiosi, & moribus exitiosi: habitu gratiosi, & moribus odiosi: habitu exercitatores seduli; moribus ignaui athletæ: habitu sobrij, moribus prædones: habitu pudici, animo autem adulteri: habitu modesti, moribus, & pectore vagamundi: habitu mites, moribus arrogantes; habitu consolatores, moribus contumeliosi: habitu consiliarij, moribus obtrectatores: habitu simplices, moribus difficiles, & perniciosi: habitu ab inuidia alieni, moribus inuidi, & homicidæ: habitu defensores, & susceptores, moribus autem proditores.* Hæc & plura pijssimus Ephrem sui sæculi monachorum vitia deplorans.

Idem adu. eos, qui vitiosè viuunt, & honores, &c.

3 Diuus quoque Hieronymus Ecclesiæ lumen, quorundam monachorum sui temporis inordinatam vitam sic recenset, in epistola quadam. *Vidi quosdam, qui postquam renunciauere sæculo, vestimentis dumtaxat, & vocis professione, non rebus; nihil de pristina conuersatione mutarunt. Res familiaris magis aucta, quam diminuta. Eadem ministeria seruulorum; idem apparatus, &c.* Hæc, & alia sanctissimus Doctor monachorum, Religiosorumque vitia recensens refert.

D.Hiero. ep. 4.

4 Ad hæc in Ioannis Cassiani antiquissimi monachi collationibus de male abrenunciantibus sæculo monachis sic habetur. *Denique, quod pudet dicere, ita plerosque abrenunciasse conspicimus, vt nihil amplius immutare de anterioribus vitijs, ac moribus comprobentur, nisi ordinem tantummodo*

Cass. collat.4.c.20

tummodo, atque habitum sæcularem. Nam & acquirere pecunias gestiunt, quas nec ante possederunt; vel certe, quas habuerant retinere non desinunt; aut quod est lugubrius, etiam amplificare desiderant. Satis in hoc dolere se ostendit Cassianus, effrænatam vitam quorundam Religiosorum sui sæculi.

5 Idem prosequitur intentum B. Isidorus Hispaniæ nostræ decus: aliquorum etenim monachorum lamentatur sic crimina. *Multos monachos cenodoxiæ morbus commaculat, multos abstinentia inflat, extollit scientia. Faciunt enim bona; sed propter famam: non propter vitam æternam, scilicet, vt, aut affectent gloriam laudis, aut perueniant ad fastigium desiderati honoris. In his sæpius discordia oboritur, inuidiaque liuor de fraternis profectibus gignitur, amor temporalium rerum grassatur, sequentes terrenas concupiscentias tanto inaniter, quanto sæpius, vt ante humanos oculos impudenter. Tales itaque nequaquam monachi vocitandi sunt, quia Deo sola professione, non actione coniunguntur.* Miseram improborum regularium vitam limato penicillo depingit. Isid. li. 2. de offic. c.6.

6 Nec minus acriter dulcifluus Pater S. Bernardus monachorum vitia sæpius carpit, arguit, & reprehendit. In sermone enim quodam sic habet. *Sunt quidam in monasterio morbo phrenetico laborantes, ad iram prompti, ad odium festini. Qui pruriginem cordis per scalpedinem linguæ trahunt ad scabiem cutis, mente corrupti, vagi, & instabiles, circumoculiones* (forsan circumcelliones,) *susurrones, gulosi, murmurosi, inuidi, tumidi, & elati, Deo de bonis collatis ingrati, Adæ præuaricantis pelliceia vestiti, illius vestimento salutis nudati, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis. Isti pelliculam veterem retinent, & fronte polita alutam rabido portant sub pectore vulpem.* Et inferius. *Adhuc te alloquor ò monache, ò homo velox es ad mensam, tardus ad ecclesiam, potens ad potandum, sed æger ad cantandum, peruigil ad fabulas, somnolentus ad vigilias, procax ad loquendum, sed mutus ad psallendum, promptus ad iram, & detractionem, tardus ad orationem: inuidiæ amator, Christi persecutor, festucam* D. Bern. ser. 15. in cœna Domini.

respiciens, trabem non considerans, caeteros reprehendis, te ipsum non corripis; malitiae inuentor, disciplinae destructor, amicus vitiorum, inimicus virtutum. In Apologia quoque ad Gulielmum Abbatem monachorum stragem sic plorat. *Quis in principio cum Ordo capit monasticus ad tantam crederet monachos inertiam deuenire? O quantum distamus ab his, qui in diebus Antonij extiterunt monachi?* Et infra. *Sic Macharius vixit? sic Basilius docuit? sic Antonius instituit? sic Patres in Aegypto conuersati sunt?* In epistola etiam quadam sic habet. *Quo ista, ò monachi, vbi timor mentis? Vbi rubor frontis? Quis vnquam probatorum monachorum, tale quid, aut verbo docuit, aut reliquit exemplo?* Et infra. *Labor, & latebra, & volũtaria paupertas haec sunt monachorũ insignia, haec vitam solent honestare monasticã. Vestri autẽ oculi omne sublime vident, vestri pedes omne forũ circũeũt, vestra lingua in omnibus audiuntur consilijs, vestrae manus omne alienum diripiunt patrimonium.* Multa hic, & alibi S. Bernardus plena lamentis de sui temporis religiosis protulit

Idem in Apol. ad Gulielm.

Ep. 42.

7 Ad haec celebris author Hugo Victorinus, quondam sic dixit. *Sunt quidam religiosi mente vagi, oculis attoniti, moribus dissoluti, plana parietum inspicientes; aliud cantant, aliud cogitant. Corpore sunt in Choro, mente in foro. Nunc intus nunc foris discurrunt. Psalmodicè verba proferunt, sed sensum non aduertunt.* Explicans quoque illud Threnorum quarto. *Ecce quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum*, prauorum Sacerdotum, regulariumque moribus sic accommodat. *Qui sunt isti lapides sanctuarij dispersi in capite omnium platearum, nisi Sacerdotes Christi, & ministri sacri?* Et postea. *Idem dispersi plorantur, quasi lapides sanctuarij in capite omniũ plateariũ, quia dũ per vitã, & orationẽ intus esse in contẽplatione Dei sẽper debuerãt, per vitam reprobam foris passim vacant.* Et post haec improborum monachorum mores sic luget. *Ecce iam pene nulla est saecularis vitae actio, quam Sacerdotes Christi non administrent, nulla mundi negotia in quibus ministri altaris se non occupent, nulla rerum improbitas, qua monachicus Ordo se non implicet, pene nulla illecebrosa vita blanditias*

Hugo Victor.

Thren. 4.

Hugo. 2. de claustro. c. vltimo.

ditiet, qua se castitas Sanctimonialium non maculet. Sanctuarij ergo lapides dispersi sunt in plateis, cum religiosi quique lata mundi itinera sectantur. Satis hisce declarat Hugo, multorum monachorum, regulariumq; vitia lamentationem lachrymosam expostulare.

8 Accedit celebris ille Abbas Ioachim, qui à pluribus spiritu prophetico claruisse creditur. Ipso ergo spiritu, aut experientia ductus multa protulit in commentarijs super Apocalypsim, quibus sui temporis, & futuri statum monachorum plorat. Legatur circa illud cap. 3. *Scio opera tua, quia nomen habes, quod viuas, & mortuus es.* Quæ verba improbis monachis accommodat; sicut et illa eiusdem capitis: *Si ergo non vigilaueris veniam ad te tanquam fur, & nescies qua hora.* Maximè verò circa illa capit. 6. *Et stella Cæli ceciderunt super terram*, sic habet de monachis deprauatis. *Huiusmodi monachorum caliginem deplorabat Hieremias propheta, quando in persona Ierusalem lamentabatur dicens. Candidiores erant Nazarei niue, nitidiores lacte rubicundiores ebore antiquo, zaphiro pulchriores: denigrata est cutis eorum. Quasi enim niue candidior, nitidior lacte nazareus est, cum is qui ad vitam contemplatiuam obseruandam accedit in eadem claritate mentis, & serenitate consistit. Sed veluti extinctus carbo, nigra efficitur cutis eius, cum pro eo quod a mundanis curis abstinere cogitur, contristatus incedit, & conceptam in secreto malitiam in aperto demonstrat.* Et infra. *Vnde & per eundem prophetam dicitur. Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. Obscuratur aurum, cum splendor vitæ contemplatiuæ in Ordine monastico inanescit. Mutatur, & color optimus, cum hi qui positi sunt ad speculanda cœlestia, inhiare incipiunt lucra terrena. Disperguntur lapides sanctuarij in capite omnium platearum, cum hi, qui pro se, & pro alijs tenere debuerant arctam semitam, qua itur ad vitam, disperguntur per latas vias, quibus itur ad perditionem.* Alia multa in dicto libro reperio, quibus etsi nouum quendam Ordinem monasticum futuris temporibus

Abb. Ioachim in Apoc. 3.

Idem ibi. c. 6.

poribus venturum commendet, monachismi tamen præsentis lapsum deplorat.

9 Optimè quoque ad idem intentum seraphicus Bonauentura de prauis Religiosis, deprauatisque religionibus sic loquitur. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis imbrem lachrymarum, vt die ac nocte plorare valeam Perfectorum statum quasi ad nihilum iam redactum. Nam terra culta diuinis consilijs, & Christi exemplis, spinas, & tribulos germinat pro frumento*. Breui compendio rem totam peregit seraphicus Bonauentura.

D.Bonau in stimulo am. c. 11.

10 Sanctus etiam Antonius Paduanus Minoritarum decus, non minus grauiter plurium regularium vitia carpit in sermone de Sexagesima. Explicans ergo illud Hieremię 18. *Nunquam deficiet nix de petra agri*, sic loquitur ad intentum. *Ager est Ecclesia; petra agri religio supra petram fidei fundata; nix est munditia mentis, & corporis, quæ nunquam debet deficere de religione. Sed heu quanta scissura, quanta schismata, quanta diuisiones, & dissensiones sunt in petra, idest, religione, super quam si ceciderit diuini verbi semen, non fructificat, quia non habet humorem gratiæ Spiritus sancti. Verè vbi scissura, ibi lis in Capitulo, dissolutio in Choro, murmuratio in Claustro, gula in Refectorio, carnis petulantia in Dormitorio*. Et infra de difformatis religiosis sic loquitur. *Sancti videri volunt, sed esse nolunt. Proh dolor, religio quæ deberet seruare species virtutum, aromata morum, destruitur, & efficitur forensis apotheca-ria. Vnde vel deplorans ait: Demolita sunt horrea, idest claustra canonicorum, dissipatæ sunt apothecæ, idest abbatia monachorum*. Et inferius. *Ecce habes, quod ex confusione tritici, idest defectu charitatis destruitur apotheca totius religionis*. Hæc cum alijs S. Antonius in dicta concione monachorum vitia carpens, & plorans.

Hiere. 18

S.Anton, Paduan. in ser. Sexag.

Idem.

I dem.

11 Eadem quoque regularium vitia lamentatur Dacrianus Abbas in suo speculo monachorum sic loquens. *Væ, & iterum væ peruersis, tepidis, negligentibusque monachis, qui status sui reuerentia contempta, votisque violatis, in corporis, vanitatis, & passionum sterquilinio iacere non erubescunt, neque formidant*. Alia insuper ad hoc in-

Dacrian. in spec. t. 5. biblioth.

tentum

tentum ex hoc pio authore capite sexto huius opusculi adducemus.

12 Iungam his Patribus S. Laurentium Iustinianum, qui in opere de compunctione,& planctu, sacerdotum,& religiosorum casum sic plangit. *Heu quam rarus in præsenti generatione reperitur, qui cupiat esse perfectus. Sequuntur vt in plurimum voluntates proprias. Quæ à sanctis dicta vel gesta sunt, impossibilia arbitrantur, perficere non curant, se emendare dissimulant, consuetudine ducuntur, linguam minime cohibent, continere ventrem expauescunt, omne eis licere putant, quod ipsis libet, vix compunguntur, ab oratione veluti à flagello fugiunt.* Et inferius sic inquit. *Multiplicatus est talium numerus, sed non est magnificata lætitia, imo in luctum conuersum est gaudium. Quomodo temporibus istis religiones declinauerunt, quæ per transacta florebant curricula, optimè sentiri potest.* In libro quoque de obedientia, eorumdem religiosorum lamentabilem a priscorum vita recessum sic recenset. *Sunt multa cænobia (& vtinàm non numerosior pars,) quæ non Sanctorum habitacula, sed latronum sunt dicenda speluncæ, spectacula dæmonum, & officinæ vitiorum. Vbi enim quisque priuata quærit commoda, pecunias cumulare non desinit, nec curat vtrum quis fratrum suorum patiatur famem, frigore crucietur, infirmitate langueſcat. Ibi proculdubio religionis destructus est cultus. Vbi inquam viget impietas, & negligitur fraterna dilectio, vbi impellente cupiditate fiunt sacra vanalia, rapinæ clam exercentur, disseminantur rixæ, iurgia frequentantur, concipiuntur æmulationes, detractiones, obloquutiones, & mendacia proferuntur; ibi prorsus deest timor Dei, zelus animarum, charitatis bonum, proficiendi desiderium, contemptus sui, orationis gustus, religionis delectatio, dulcedo virtutum, conscientiæ pax, æternorum spes, & futuri iudicij metus.* Hæc inter alia S. Laurentius Iustinianus sui temporis deprauatam monasticen plorans, qui solus pro causa quã tuemur patronus sufficeret.

D. Laur. Iustin. de Fletu, & planctu.

Inferius.

Idem in lib. de obed. c. 19.

13 Beata quoque Brigitta, fœmina sanctissima, cœlesti lumine diuinarum reuelationum illustris, difformationem religionum sæpius plorat. Ex libro 4. reuelationum pauca hæc

S. Brig. li. 4. reue. c. 33.

hæc intentui nostro congruentia excepi. *Iam tristitia est, religiosorum regulas cernere mutatas indetestabiles abusiones, & minimè teneri, sicut Augustinus, Dominicus, & Franciscus ex inspiratione Spiritus sancti dictauerunt.*

14 Adest præterea notabilis quædam è cælo facta reuelatio grauissimo authori Dionysio Carthusiano, sanctitate celeberrimo, sapientiæque decore fulgentissimo. In Dominica ergo tertia post Pascue, (prout in eius vita habetur) raptus in cœlum, more sibi solito; cum pro Ecclesiæ fœlici exaltatione, hostiumque oppressione, affectuosissimè deprecatus esset Deum, repente ex persona Ecclesiæ, auribus eius interioribus hæc vox insonuit, dicens. *Audi fili mi, voces, & gemitus matris tuæ; perpende singultus, & lamentationes dolorosissimæ, fidelissimæ, & affectuosissimæ matris. Pungunt, & penetrant me intolerabiles, amarissimique dolores, ipsis quoque inferni doloribus, quodammodo grauiores. Qualiter putas me excruciari, affligi, imo doloribus absorberi, dum recolo qualis fuerim olim, quam gloriosè, potens, & inclyta, omnibus diuinorum charismatum affluentijs decorata, toto orbe terrarum longè, ac latè diffusa, sanctis prælatis vndique fulgens, strenuissimis, ac virtuosissimis principibus gaudens, & per eos de aduersarijs meis præclarè triumphans, innumerabilibus turmis deuotissimorum religiosorum vtriusque sexus corruscans, collegijs quoque innumeris, & constitutis personis in sacris ordinibus, in timore Dei, & obseruantia regulari conuersantibus perornata? Insuper in quatuor mendicantium ordinibus gloriabar, in quibus abundaui personis litteratis, ac feruidis, regulariter, exemplariterque viuentibus, per quos saluberrimè fructificaui ad conuersionem, profectum, ac beatitudinem plurimorum. Sed heù, heù, heù, iam omnia sunt euersa, deformata, & lapsa. Obscuratum est aurum, mutatus est color optimus. Et ego ipsa olim tam gratiosa, & pulchra, tam potens, ac splendida, deformis effecta sum, exanguis, & hispida, egena, infirma, & conculcata, atque ad angulum occidentis redacta, & coarctata.* Hæc sunt verba Ecclesiæ Sancto viro Dionysio per diuinam reuelationem patefacta. Ex ipsis vero liquidò innotescit quantum malum, quam

Vita Dionys. Carthus. ad finem 4. lib. sent.

que

que plorandum ſit religioſas perſonas deformatè viuere.

15 Hanc forſan ob cauſā idē pius author Dionyſius nō ſemel,ſed ſępius monachorū vitā reprehēdit.Ser.5.de Paſcha ſic loquitur poſt alia. *Heu quid dicam,quia poſt confeſſionē, poſt celebrationem,mox ad priſtinas leuitates,loquacitates riſus,negligentias, incuſtodiam cordis,ſenſuūq;redimus?Vbi eſt timor Dei,vbi veræ contritionis indicia,vbi digniſſimi ſacramēti fructus gratia,& effectus? Sic imus de die in diē,& forte macilentiores,& aridiores,&c.* Itē fer.5.de octaua Paſchæ. *Proh dolor,multi ſunt religioſi,ſolo corpore de mundanorū hominū babitatione,conſortioq;regreſſi;quorū conuerſatio nō eſt in cælis,ſed mentis diſtractione diſcurrunt per vaſta terrarū, & vanis affectionibus detinentur in terris. Corporaliter ſedent in cœnobio,& mentis occupatione verſantur in mundo. Imo per cogitationes inutiles, per varias paſſiones, per terrenas cupiditates,curioſitates,euagationes, mundum in ſe tenēt incluſum. Hi ſunt, qui ſæcularibus delectantur rumoribus, mundanorum hominum confabulationibus, qui non amant neſciri, imo per ſcripta, per munuſcula, per ſalutationes, per varios modos extraneorum ſibi mercantur notitias, reputationes,fauores,ac munera; &c.* Ad hæc in fer.5.de Dominica 1. poſt Trinitatem tam acriter reprehendit aliquorum monachorum vitia, vt ea referre pijs religioſis contumelioſum appareat; ac proinde libens omitto.

Idem fer. 5. de Paſc.

16 Audiatur inſuper B. Thomas de Villanoua noſtri ſæculi, Hiſpaniæque decus, Auguſtinianæque familiæ ornamentum ſingulare. Hic ergo Sanctiſſimus Pater æui deformatam religionem ſic plorat. *Vbi nunc in religionibus illa puritas? illa innocentia? illa ſanctitas? vbi ille deuotionis feruor? ille pœnitentiæ rigor? vbi ſolitudo illa? abſtinentia illa? modeſtia illa? vbi veſtis neglectus? mundi contemptus? Iuſtitiæ zelus? Væ nobis, quia ſolum nomen vacuum religionis, tonſuram, & habitum geſtamus, delicioſi, delicati, ſuperbi, voluptuoſi, inquieti, vagi, tepidi, ſine ſpiritu, ſine deuotione, negotiatores, detractores, deambulatores: facti ſumus ſicut populus, non tamen ſicut populus iudicandi.* Hæc ſanctiſſimus pater nouiſſimorum monachorum vitia referens; ſimulque, quam deplorandus ſit

B. Tho. de Villanoua in ſerm. de D. Ioāne Baptiſta.

ipsorum statum satis innuens.

Tho.Cãpen. 3. p. serm. ad nouit.ser. 1.

17 Deuotus quoque, pius, & grauis auctor Thomas Cãpensis improbos religiosos infamibus prosequitur encomijs, eorumque miserrimum statum sic luget. *Væ vagis, & dissolutis monachis, solo nomine, & habitu religiosis, qui crucem suam cum murmure portant, & inutiè obediunt, cellam malè custodiunt, silentium leuiter frangunt, labores fugiunt, otia diligunt, orationes breuiant, fabulas prolongant, ad exteriora proni, ad interiora pigri, ad cogitandum bona torpidi, ad pensandum mala procliues, ad edendum, & bibendum alacres, ad ieiunandum tristes, ad increpandum faciles, ad sustinendum debiles, ad honores cupidi, ad humilia verecundi, a rigore disciplinæ auersi, & ad laxiora semper inclinati.* Dixerat autẽ superius de illis. *O quam longè sunt isti a summo bono, a dulcedine Dei, a melodijs Angelorum, a semitis iustorum, a sanctitate religiosorum, & a spirituali gaudio deuotorum.* Recenset rectè deuotus hic Pater improborum monachorum quotidiana vitia, simulque eorum casum piè lamentatur.

Trithem. hom. 2. ad mõachos.

18 Grauis quoque author Benedictinus Abbas Ioannes Trithemius in sermonibus, & homilijs ad monachos, sæpius illorum vitia carpit, mores reprehendit, & miserum eorum statum luget. Ex homilia autem quadam pauca hæc excepi, quibus suam circa præsentem causam mentem exponit. *Video quosdam e vobis sacras abhorrere lectiones, vanitatibus deditos, & nihil minus curare, quam spiritualis militiæ perfectionem, quorum Deus venter est, & gloria in confusione. Existimatis ne vilissimi nebulones, qui nihil spirituale sapitis, quod Christus iterum venturus sit, vt ea vobis loquatur, quæ prædicatoribus suis dicenda commisit?* Quasi ex vngue leonem ex paucis his verbis, quam acriter de deprauatis regularibus sentiat, abundè satis expressit Trithemius.

Petr. Blô. in opusc. Dionys. Carth. de instit. nouit.

19 Ad hæc religiosus pater Petrus Blomeuena grauissimi Carthusianorum instituti alumnus, deprauatorum monachorum sic recenset vitia, vt ex opusculis D. Dionysij Carthusiani habetur. *Videmus plerumque quotquot in religionum institutis, aut non proficiunt, aut minime perseuerant,*

malo

malo fine concludi, superbia agitari, viam humilitatis, veritatisque aspernari, monita pietatis despicere, indigne ferre pro excessibus emendationem, semper ad omnem auræ flatum mobiles, semper turgidos, semper magistris inobedientes, semper rebelles lumini sempiterno. Vnde fit, vt continuè se ipsis efficiantur deteriores, terreni, frigidi, aridi, vani, insipidi, tenebrosi, capitosi, animales, pueriles, magni, & gloriosi in oculis proprÿs; & fari in oculis Dei. In quos Diabolus potestatem accipiens, varÿs eos tentationibus agitare non cessat. Religiosos deprauatæ vitæ, satis veraciter depingit hic author, eorumque miserabilem ruinam omnibus lamentandam proponit.

20 Adhæret his Patribus, grauissimisque authoribus Ioannes Lanspergius Carthusianus monachus, qui in sermone quodam de solemnitate omnium Sanctorum, & in sermone tertio, & festo S. Hugonis, in plurium religiosorum teporem multis inuehitur: maximè in sermone quodam habito ad Patrum congregationem, miseram aliquorum regularium sortem referens, talia dicit, qualia, vix credi queant, aut apud aliquem Catholicũ authorẽ reperiri possint. Eius verba fideliter referã, eo solum animo, vt noscatur, quantũ pius iste religiosus, labefactatũ monachorum statum (quãdo talis fuerit) deplorandum censeat. *Perÿt* (inquit) *religio, perÿt regularis bonor, parumque abest bodie apud nonnullos, vt monachum non recenseãt inter Christianos. Non minor est bodie monastici nominis ignominia, & persecutio, quam fuit olim gloria. Contemnuntur, illuduntur, spoliantur, & quasi sacrificium in boc fiat Deo, modis omnibus persecutio illis infertur.* Gauderem sanè ista solum de monachis temporis huius authoris vera esse, sed de nostri quoque temporis regularibus, non tam propter eorum difformatam vitam, quam propter plurium sæcularium impiam nequitiam, verificari, proh dolor, experientia clamat. Subiungit Lanspergius. *Verum tanta bæc calamitas, Patres colendissimi; vnde in nos, vnde tanta venit despectio? Non aliunde profecto, vt reor, quam a Deo. Quam multi enim a primo nostro feruore excidimus, Quam multi a prima charitate lapsi sumus. Certum est quam vbique defloruerit, labefactataque*

Io. Lansperg.

sit religio: apud nonnullos extincta penitus. Post alia quoque notatu digna hæc addit. *Non absque gemitu loquendum est, ac vestra, ac bonorum omnium pace. Tanta erat apud religiosos, & hodie apud plerosque tanta est tepiditas, tanta dissolutio, tanta discordia, tanta, vt ita dicam, partialitas, tanta denique in eis vigebat passionum malarum, ac vitiorum immortificatio, & proprius amor, vt bonorum etiam quorumuis nomen offuscarit. Deinde si eorum vitam omnem spectaueris, præter externa quædam in vestibus religionis signa, nihil offendi, nihil poterat audiri, quo mundanis hominibus præstarent. Quid igitur mirum, si Dominus pariter nos omnes det in sibilum, in stuporem, in opprobrium, & (quod non semel minatus est) in direptionem cunctis gentibus? Quid inquam mirum, si prophanis hominibus, & honore, & nomine, nos inferiores habeat? Quandoquidem mundanis hominibus Deo deuotis, quotus est monachorum, qui deuotione, pietate, ac moribus præstet?*

Idem.

20 Nec his contentus, quasi non sufficerent, alia subiungit. *Iterum ne cogor meum vobis luctum offerre? Quotus quæso est in qualibet domo, de quo verè hodie prædicari possit, quod sit vir simplex, rectus, ac timens Deum, ac recedens à malo. Quotus est hodie in plerisque locis, qui non pro cibo, potuue cum Israelitis contra Moysem, idest prælatum obmurmuret, qui non suo detrahat, vel inuideat prælato, qui denique malum aduersus proximum suum non cogitet. Qui suo obedientiam, ac amorem sinceriter Priori impendat, aut qui non machinetur aliquid mali in corde suo? Taceo, quod post concupiscentias nostras multi imus: & vbi nobis leuissimum foret desideria nostra frangere, ibi fatigamur, immortificationem nostram vbique in collo circumferentes, hoc vno turpi verbo plerique excusantes. Non est (inquiunt) hoc mortale peccatum. O si Dei, vel cuiuis inesset timor; si diuinæ præsentiæ æstimatio, nulla occurreret ei disputatio, mortale ne, an veniale esset peccatum; quandoquidem vnum perinde, ac alterum vitaremus: quippe cum nullum sit peccatum, quod non exeeretur Dei timor*. Adhuc inferius. *Plangite nunc patres*

Idem.

tres super filios vestros, in quibus sanctus Dei timor, aut recessit, aut friget, Plangite, quod pro bona parte, etiam inter nostrates, contentio, susurria, inuidia, æmulationes, animositates, interdum reperiuntur atque iurgia. Nonnullos habetis carnales, animales plures, spirituales (vt vereor) non habetis multos. Plures habetis, qui de otio, de somno, de cibo, potu ve, de vestitu, de domus negotijs, de fratrum defectibus, atque de suis inter se adinuentionibus (vt cætera prætereams) sciunt, loquuntur, aut cogitant. De his (formido) bona pars est Ordinis. Sunt alij, qui solutis vtcumque horis, & Ordinis debitis, deinceps externis suis vacant, nihil prorsus de internis, parum de meditatione, aut contemplatione, parum de oratione mentali, aut exercitijs spiritus scientes. Hæc & alia grauis author Carthusianus, quibus miserandum statũ deprauatorum regularium sui æui lamentatur. Idem.

22 Nec omitti iure possunt, quę Ioannes Nider Ordinis Prædicatorum in suo de reformatione religiosorum opusculo exarata reliquit. Ea verò declarant satis quantum malum sit deformata religio, quotque crimina a deformatis religiosis committantur. Sic ergo loquitur. *Sed heu, religionis forma decentissima penè iam in multis perdita est religionibus. Quomodo obscuratum est aurum mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. Filij Syon inclyti, & amicti auro primo; quomodo reputati sunt in vasa testea? Et quamuis plus silere liberet, & flere, quam aliquid dicere: tamen cum Isaia cap. 1. zelo Domus Dei cogor clamare. Omne caput languidum, & omne cor mœrens, a planta pedis, vsque ad verticem capitis non est in eo sanitas. Derelicta est filia Syon, sicut vmbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario, sicut ciuitas, quæ vastatur. Vides enim, si deformatum intras monasterium, in quibusdam sicut in Cayn fraternam inuidiam; in alijs Lamech incontinentiam; in alijs filiorum Cayn auaritiam; in alijs cum Cham paternam irridere insufficientiam. Quosdam cum Nemroth primatum appetere; alios corrixari cum pastoribus Loth, alios Ismaeli similes Isaac domesticum contemnere,* Io Nider opusc. de reformatione.

alios

alios cum Esau gulose, Iacob irridere propter paternam obedientiam. Et quod deterius est, quosdam qui Ioseph imitari student innocentiam, accusari per inuidos apud patrem crimine pessimo. At si exterioris hominis in monacho, vis deformitatem aspicere, reperies inter cœnobij supposita, in capitis vertice tonsuram indebitam, in visu petulantiam, in lingua effrenem, in ore gulosum, in manu instabilem, secularem vestitu, mimum risu, ac incessu, velut militem, & vt verbis, vtar Hugonis venerabilis: In deformato monasterio omnia reperies, per quæ religionis forma corrumpitur. Quia ibi prælatus negligens, discipulus inobediens, iuuenis otiosus, senex obstinatus, monachus curialis, religiosus causidicus, habitus pretiosus, cibus exquisitus, rumor in claustro, lis in capitulo, dissolutio in choro; & circa altare irreuerentia. Si vero aliquis formam religionis antiquæ inter peruersos renouare gestiat per bonorum operum exercitia, vix credi potest, quanta talis sustinere habet opprobria a maleuolis. Quia vt beatus Bernardus ait in apologetico, a talibus parcitas putatur auaritia, sobrietas austeritas creditur, silentium tristitia reputatur. Et è contra, remissio discretio creditur, loquacitas affabilitas, cachinnatio iucunditas, mollities vestimentorum, & equorum fastus honestus, ac lectorum superfluus cultus reputatur munditia. Dicere potest quisque deuotus religiosus, quem zelus domus domini comedit, præfatas deformitates intuens. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die; ac nocte, interfectos filiæ populi mei. Hæc, & alia pius, & grauis religiosus de deprauatis regularibus sentiendum plorandumque censuit. Vtinam veridicus numquã crederetur.

Bellarm. l.2. de Gemitu Columbæ.

23 Claudat agmen Illustrissimus Cardinalis Bellarminus, qui in suo illo verè pio, aureoque libello de gemitu columbæ, inter potiora mala Ecclesiam Dei labefactantia, ploratuque digna religiosorum relaxationem recensuit capite sexto. Vbi sic loquitur. *Ordines religiosi, quemadmodum in suis bonis membris, materiam præbent fidelibus omnibus gloriandi, & Deum laudandi, sic etiam contra, in membris malis, fontem nobis aperiunt inconsolabilium lachrymarum. Verè enim scripsit S. Augustinus: non se vidisse*

melio-

meliores ijs, qui in monasterijs profecerunt, neque deteriores ijs, qui in monasterijs defecerunt. Regulares enim similes esse videntur ficubus Hieremiæ, inter quas, quæ bona erant erant bonæ valde, & quæ malæ, malæ valde. Post alia hæc, subiungit. *Multiplicari cæperunt regulares sine numero, & multi non à Deo vocati, ad statum perfectionis, sed alijs rationibus adducti, monasteria, repleuerunt, & impletum est illud Isaiæ nono. Multiplicasti gentem, non magnificasti lætitiam. Inde nata sunt scandala grauia, & multiplicia omnibus nota, quæ materiam vberem præbent columbæ gemendi, & plangendi relaxationem, ne dicam corruptionem ordinum religiosorum.* Post alia refert tremendam valde visionem, seu reuelationem S. Pachomio factam ex qua miseram sortem, miserandamque cladem plurium religiosorum, simulque causas relaxationis illorum non inneptè colligit. Vide apud Dionysium Exiguum Abbatem Romanum cap. 45. historiæ S. Pachomij. Ex ea vero, dictis quoque, simulque dicendis, liquidò innotescet, quam necessum sit religiosos omnes, piè, reformatèque viuere, vtpote, cum illorũ relaxationem sancti Patres, alijque grauissimi Doctores inenarrabilibus lachrymis, lamentisque prosequantur. Nunc de hoc satis; properemus iam ad alia, ex alijsque capitibus idem intentum deducamus.

Idem intentum de necessitate reformationis regularium ex alijs capitibus ostenditur.

CAP. II.

1 NOn mirum Patres istos, grauissimosque Doctores præcedenti capite relatos, tanto felle, tantaque verborum acerbitate, deformationem religiosi status lugere, deprauatamque quorumdam sui temporis monachorum vitia carpere, abominari, & detestari. Plures enim suppetunt causæ, cur ita fecerint; cur etiam, & nos, eorum vestigijs inhærentes, religiones cunctas, quoad omnia, & singula ipsarum membra, ad primum, & antiquum

antiquum rigorem suæ disciplinæ, reuocari cupiamus; & ad hoc opusculum scribendum allici possimus. Aliquot ergo causas reformationis regularis disciplinæ necessitatem ostendentes præsens caput proponet.

2 Prima omnium ea est; quòd religiosus status, monachismus, seu monachorum, aut regularium ordo, adeò eximius, insignis, præcelsus, & sublimis sit, vt iure optimo cunctis fidelibus ab omni labe purgatus, & ab omni vitiosa fœde immunis desiderari debeat. Hoc liqueat ex Patribus, qui miris encomijs religiosam vitam, monasticenque extollunt. Nazianzenus Episcopus: *Partem selectiorem, & sapientiorem Ecclesiæ* vocat. Cum grano salis accipe propter Episcoporum, prælatorumque statum. Hieronymus: *Florem, & pretiosissimum lapidem inter Ecclesiastica ornamenta*, monachorum gregem compellat. Ambrosius; *Angelorum militiam*. Climacus; *Cælum terrenum*. Sanctus Ephrem Syrus inter innumera, ipsaque præclarissima epitheta, monachorum congregationem appellat; *Paradisum refertum, fontem pulchrum, ciuitatem muris munitam, diadema pretiosum, nauem plenam regalibus diuitijs*. Sanctus Laurentius Iustinianus religiosorum cætum sic vocat. *Hortum conclusum, paradisum delitiarum, thalamum nuptialem, cubile immaculatum, virtutum scholam, tabernaculum fœderis, reclinatorium sponsi, bellatorum stationem, sanctitatis domum, castitatis custodem, pudicitiæ firmamentum, religionis magisterium, & obedientiæ sanctæ speculum singulare.* Alibi quoque sic. *Ipsa cœnobia sunt præsidia munitissima, sanctorum Angelorum vallata custodijs, ignitarumque orationum roborata suffragijs*. Hæc & alia ex multis Patribus sciens prætermitto.

Nazianz. orat. in laud. D. Basilij. Hieron. ad Marcell. Amb. ad Verce. Climac. S. Ephrē paræn. 50 Laur. Iust. de obed. c. 18. Idem c. 17.

3 Omittere tamen non possum, quæ duo alij Ecclesiæ celeberrimi Doctores circa hoc intentum dixere. Ex quibus magnus Basilius, dum religiosi status bona connumerat, hæc habet. *Ibi contentio, ac lites absunt. Communia verò vniuersa sunt, animæ, sententiæ, corpora, & ea, quibus corpora nutriuntur, ac curantur. Communis Deus, communis pietatis negotiatio, communis salus, communia certamina, communes labores, orationes, corona. Multi vnus, & vnus*

D. Basil. In constitut. exercit. c. 18.

non

non solus, sed in pluribus. Quid huic vitæ comparandum? Homines ex diuersis generibus, ac regionibus nati ad tantam identitatis sinceritatem coaptati sunt, vt vna anima in multis corporibus conspiciatur, & multa corpora vnius animæ, ac sententiæ instrumenta ostendantur. Qui infirmus est corpore, multos habet affectu ægrotantes. Qui anima ægrotat, multos habet sanantes. Inter se mutuo æqualiter serui, æqualiter Domini: Tales ab initio Deus esse voluit, & ad hæc creauit. Hi vetus reuocant bonum primi parentis, Adæ peccatum occultantes. Imitantur Christum cum Apostolis, imitantur Angelos, apud quos lis non est. Quid enim cũ hoc bono cõparari potest? Vbi pater quidem vnus imitans supernũ partẽ, filij verò multi beneuolẽtiã circa præsidẽ vincere se mutuo studentes. Reuera ad talem phalangem etiam ipse Diabolus desperat, non sufficiens ad tot certatores, adeò compositè, ac per vnum plausum congregatos, & ita testitudine tectos, vt ictibus non pateant. Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Hæc Basilius religionis bona recẽsens.

4 Iunge Bernardum, ex quo aliqua habes ex ser. 4. dedicationis Ecclesiæ. Aliqua etiam in homilia super *Simile est regnum cœlorum quærenti bonas margaritas*. Plura quoque varijs in locis, & opusculis. Quotus enim Pater hic est, in monachorum vitijs, defectibusq; arguendis, totus conspicitur, in monasticæ professionis defensione. Specialiter in Epist. ad fratres de mõte Dei, (si hoc opusculum Bernardi est) tam mirè, eleganterq; regularis disciplinæ laudes prosequitur, vt nihil aliud ad intentum desiderari possit. Legatur ab illis verbis, *Altissima est professio vestra, &c.* Multis obuia sunt, nec necessitas transcribendi. Ergo intentũ claudens dicã. Si tot, tãta, tamq. eximia, præclara, & insignia sunt, quæ de religioso statu Patres non leuiter, aut obiter, sed serio, & ex proposito prosecuti sunt; quis est, qui tam mira dignitatis encomia intuens illum non moribus purũ, virtutibus ornatum, omniq; splendore sanctitatis clarum desideret? Tanta ne celsitudo næuum admittit? Labem compatitur? Rugamue sustinere potest? Quis credet? Satius ergo dicemus, religiosorum cœtum, sanctũ, purum, immaculatum, & ab omni labe terrena alienum esse debere. Ac perinde abs re non erit, si pro viribus, illum, etiam quoad singulas regulares personas, ad sui primordia reformationis restitui desideremus.

D. Bern.

Idem.

5 Ad id secundò animum impellere posset, quod inimici Ecclesiæ (hæreticos dico) ex eo Ecclesiam ipsam conuitijs, & opprobrijs prosequantur, quod monachos, religiosos, regularesque personas (aliquas quidem) non rectè iuxta instituta sua degere conspiciant. Ex quo peruersi argumentatores, religiones ipsas, imo, & Ecclesiam totam, non cum mediocri damno Catholicorum, labefactare, & perturbare contendunt. Hoc vitium in hæreticis reperit Nazianzenus, dum orat. 14. sic loquitur. *Ob quorumdam culpam vniuersus Ordo in inuidiam, & crimen vocatur: quodque omnium grauissimum est; hæc criminatio non in nobis consistit: verum ad magnum, & venerandum nostrum mysterium transit.* Fateor quidem pessimos, & peruersos argumentatores in hoc deprehendi istos, cum ex priuata quorumdam regularium vita, qui, nec melior, nec sanior, nec maior pars illorum est, religionem totam, in qua innumeri sanctissimi, perfectissimique reperiuntur, labefactari, & reprobari putant. Bene contra illos, pro sanctis, reformatisque religiosis D. Augustinus defensor existit. Sic enim loquitur ad intentum. *Tu qui vituperas, vide, & ibi bonos. In illa vita communi fratrum, quæ est in monasterio, magni viri sancti, quotidie in hymnis, & orationibus, & in laudibus Dei. Inde viuunt; cum lectione illis res est. Laborant manibus suis, inde se transigunt, non auare aliquid petunt; quidquid eis infertur à pijs fratribus cum sufficientia, & charitate vtuntur. Nemo sibi vsurpat aliquid, quod alter non habeat. Omnes se diligunt, omnes inuicem se sustinent.* Rursusque ad idem de sanctimonialibus sic loquitur. *Inuenis sanctimoniales indisciplinatas; nunquid ideo sanctimonium reprehendendum est? Nunquid propter virgines malas, damnaturi sumus, & sanctas?* Pariter ad intentum nostrum impijs hæreticis respondere possumus. Nunquid propter paucos aliquos ex regularibus indisciplinatè degentibus totus monachismus reprehendendus erit? Bona ne ista argumentatio? Vnde locus? Verè Satanæ logicâ talem argumentationem confecit. Verumtamen, etsi improbi, calumniosique argumentatores in hoc appareant hæretici; quis tamen dubitat, facilius illis ora obtrudi, si religiosi omnes, monasticæque personæ, rectè, & adamussim iuxta regulas, & instituta sua, ambulare conspiciantur. Teste enim Plutarcho. *Optima inimici vindicta est, se honestum*

Greg. Nazianzen. orat. 14.

D. Aug. in ps. 99.

Plutarch.

ſtum præſtare, ac virum bonum, & Hieronymo: *vt aduerſarij vitæ, & doctrina noſtræ ſanctitate perterriti, non audeant accuſare nos*. Merito ergo in id vnum incumbere religioſi omnes debemus, vt concordet vita noſtra cum nomine, profeſſioque ſentiatur in opere, vt vel ſic: *Is qui ex aduerſo eſt vereatur nihil habens mali dicere de nobis*, iuxta Paulinam ſententiam. Hieronym. ſup. ep. ad Titum. Ad Tit. 2

6 Porrò quæ ſint ea conuitia, & opprobria, quæ hæretici, recentiores præſertim, in improbos regulares, religioneſqueipſas dicunt, ex eorum libris, tertio quoque verbo innoteſcet. Vuiclephus (Vualdenſi noſtro teſte) *Religioſorum ordines ad vnum a Diabolo in Eccleſiam introductos, & Auguſtinum, Benedictum, & Bernardum, ad inferos eſſe damnatos, niſi pœnitentiam egerint; quòd monachi, & patres monachorum fuerint*, cenſuit. Lutherus paſſim monaſticen lacerat, & vt alia prætermittam, in ſuo obſcœno Epithalamio *Eos, qui cœlibem vitam in monaſterijs ducunt, idolo Molocho corpora ſua cremare*, dixit. Ioannes quoque Caluinus infamis hæreſiarcha, monaſteria *lupanaria*, vota monaſtica *retia Sathanæ*, & monachos omnes *Sophiſtas cucullatos* compellat. Philippus Melanton (ſimilis farinæ nebulo) vota, atque opera monachorum, *Obſeruationes fatuas, hypocriticas, ſimulationes, traditiones pharisaicas, atque Mahumeticas* vocat. Centuriatores quoque Magdeburgenſes, religioſos omnes, *hominum monſtra, inimicos humanæ ſocietatis, & contra totam ſecundam tabulam delinquentes* appellant. Mitto quæ Eraſmus author etiam damnatus contra ſanctiſſimam monachorum aciem tela iecit: ea verò optimè pius princeps Albertus pius lib. 5. de monachis retundit. Sed vnde obſecro tot conuitia, & tam iniuſta, portentoſi iſti homines in ſacros ordines, ſanctiſſimoſque religioſos iaciunt? Nonne ex deprauatis moribus, quos in aliquibus religioſorum conſpiciunt? Nonne quia plures iſtorum (hæreticos dico) ex monaſterijs ad hæreſim confugere? Hi ſunt inter alios, Lutherus, Pomeranus, Bucerus, Pelicanus, Munſterus, Menius, Muſculus, Micomius, Oecolampadius, Martyr, Ochinus. Si autem religioſorum vitia ceſſarent, & iuxta regulam ſuam, antiquorumque monachorum normam, vitam gererent; proculdubio, nec ex monaſterijs ad hæreſim confugerent, neque æretici labem aliquam ipſis impingerent. Meritò ergo ex

Vuicleph. Luther. in Epith. Caluinus, l. 4. c. 13. Melanton in Apol. Centur. in 10. c. 4.

his, improbis hæreticorum maledictis, quibus sanctissimos religiosos lacerare contendunt, pro illorum reformatione, qui non ita adamussim regularem obseruantiam seruant, laborandum duximus.

7. Maxime insuper ad hoc faciendum pius quisque animus allici potest, animaduertens, religiosum statum eo fine, Deo afflante, a suis primoribus Patribus institutum fuisse; vt tamquam viuum exemplar virtutum, & perfectionis, sæcularibus omnibus proponatur; ad cuius imitationem vulgares alij Christiani, suam vitæ rationem rectè moderentur. Ex hoc enim ingenuè elicitur, religiosos omnes monasticum statum profitentes, omnium virtutum speculum, totiusq; sanctitatis studiosissimos fore, ratione sui status, debere. Ac perinde, intolerabile damnum Reipublicæ Christianæ inferri, si religiosi (quod absit) prauo vitæ exẽplo cæteros sæculares infi ciãt. Quod necessario cõtigit, si religiosi ipsi laxè, deformatéq; viuant. *Opus est* (inquit Plutarchus) *vt patres, non solũ nihil peccando, verũ etiã honestè singula peragendo, manifestum se se filijs exemplar exhibeant: vt in eorum vitam, quasi quodam speculum intuentes, ab operum simul, & verborum turpitudine, se penitus auertant.* Quæ quidem potiori iure de religiosis omnibus, respectu sæcularium, dicere possumus. Tales enim (teste Chrisostomo) sunt *veluti ignes, qui cum è loca editiori emicent, lucem, vel eminus aduentantibus exhibent.* Vnde de improbis, & laxè viuentibus religiosis, in causa esse totius ruinæ Ecclesiæ, satis clarè docuit Sanctus Thomas de Villa noua Augustinianus nuper in Beatorum numerum relatus, sic inquiens. *Væ discolis religiosis, quorum exemplo viuificandi erant simplices, & perduntur. Vnde hodie in Ecclesia tanta tepiditas, & inniquitas? Vnde tanta in omnibus auaritia, & cupiditas? Nisi quia in maioribus, & proceribus illius, vnde fulgere debuit sanctitas, viget inniquitas.* Quomodo enim (Christi verbis ad S. Brigittam vtar) *aperietur via ad suauitatem adquirendam, si ille* (videlicet religiosus) *debilis est, qui debebat præcedere; & ille mutus est, qui debebat clamare?* Dixerat autem antea. *Omnis, qui quærit in eo videre pulchritudinem morum, & virtutum, recurrit retro, turbatur visu, & abborret accedere ad eum, propter lepram superbiæ, & cupiditatis suæ. Si vero quærit eum audire, mutus factus est a laude mea*

Plutar. de educatiõ. liberorũ.

Chrisost. serm. de lau. mon. t. 5.

B. Thom. Villa no. in fer. de S. Micha.

S. Brig. l. 2. reuel. c. 20.

mea, & garrulus ad laudem propriam.

Hinc quoq; talibus religiosis, qui iuxta sui ordinis instituta degere non curant maximũ aliud damnũ obuenire solet, quod a sæcularibus, a quibus suspici, & venerari deberent, opprobrio, risu, & despectu habeantur. *Quomodo enim* (loquitur Ambrosius) *potest obseruari a populo, qui nihil habet discretum a populo, dispar a multitudine? Quid enim in te miretur, si sua in te recognoscat? Si nihil in te aspiciat, quod vltra se inueniat? Si quæ in se erubescit, in te, quem reuerendum arbitratur, offendat?* Satius ergo erit, si religiosi omnes sui status perfectionem attendentes, sæcularibus omnibus virtutum exemplar se præbeant, quo, & suo muneri, simulque honori satisfaciant. Vnde recte concludit Ambrosius. *Supergrediamur igitur plebeis opinione, & quæramus nobis viam inaccessam sermonibus insolentium.* Optimè etiam Seraphicus Doctor Sanctus Bonauentura, cum esset Generalis sui ordinis ad quemdam Prouincialem in epistola quadam hæc scribit: *Cum disciplina negligitur, insolentiæ crescunt, ac per hoc negligentia circa exercitationem virtutum exterius procedit in scandalum, per eorum patentem ruinam, qui stare videbantur in oculis aliorum. Ex quo fit vt sancta religionis splendor præfulgidus in pallorem degeneret, sanctitatis pulchritudo sordescat, bonæ opinionis odor computrescat, & nomen Domini blasphemetur.* Ecce Bonauenturam clarè asserentem, scandalum oriri, sanctitatem sordescere, & nomen Domini blasphemari, si religiosi, regulari disciplina contempta, in insolentem relaxationem ruant. Vnde sanctissima nostri sæculi Virgo Teresa, prout in eius vita c. 7. habetur, tot mala, quot Ecclesia Dei patitur, in defectum religiosorum, qui (vt inquit) exemplaria virtutũ debebant esse, refundit, his verbis. *No se de que nos espantamos aya tantos males en la yglesia, pues los que auian de ser los dechados paraque todos sacasen virtudes, tienen tan borrada la labor, que el espiritu de los sanctos passados dexaron en las Religiones.* Verba quidem summa discussione digna, vtpote a sanctissima, pijssimaque Virgine, & de statu religioso, satis benemerita, prolata.

S. Ambr ep. 6. ad Irinæ.

S. Bonau. in ep.

S. Teresa in eius vita c. 7.

8. Ab ingressu quoq; in religionem, reformatæq; vitę vsu sæculares homines retrahi, eo solum, quod communia vitia, communisque modus viuendi in religiosis cernantur,

Patres

Patres plures,& experientia testis, plus æquo, comprobant. Vt, vel hinc etiam, elliciatur necessitas reformationis religionum. De filijs Heli impijs, & sceleratis, sacra pagina sic
1.Reg.2. loquitur. *Erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino; quia retrahebant homines à sacrificio Domini.* Pariter ergo de difformatis lapseque viuentibus religiosis affirmare possumus, esse scilicet peccatum eorum grande nimis; eo videlicet, quod propter eorum exemplum, sæculares à recta vitæ tramite, vel ingressu in religionem detineantur, vel retardentur. Quod quidem Illustrissimi Petri Damiani verbis
Pet.Dam l.6.ep.32. comprobare licet. *Quanti sanguinis* (inquit) *reus est, qui sub sacri habitus schemate, talem se per suscepta professionis incuriam exhibet, vt quærentes accedere, peruersè viuendo, disturbet? Euangelica illi nimirum sententia congruit, qua dicitur: Qui scandalizauerit vnum ex his pusillis, expedit ei, vt suspendatur molla asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Tolerabilius enim fuerat, vt solus in eius, quam reliquit mundi vertigine rotaretur, quam multos nunc a salutifera stationis reuocaret accessu.* Hæc vero dixit Damianus, quia vt ipse ad illos monachos scribit. *Vir quidam à Mediolanensi vrbe progrediens, dum me quæreret, per vos transitum habuit: sed & habitare vobiscum, vt ipse professus est, sub eo nomine concupiuit. Qui dum lassus itinere, moram velut quiescendo protraheret, nescio quos vestrum, aniles nugas, & otiosa deliramenta, perpendit profundere, & cum laicis scurriles iocos, & ludibria vidit, vt vana miscere. Vnde factum est, vt non modo, nos nostrumque, propter vos, contubernium omne contemneret; sed & ipsum conuersionis animum, quantum potuit funditus amisit.* Ex his vero clarè, liquidoque constat, prauos mores, deprauatamque aliquorum regularium vitam sæcularibus multis, ne ad meliorem vitæ frugem reuocentur, scandalum esse. Ac proinde meritò nobis pro reformatione religiosorum omnium laborandum fore.

9 Ad hæc quanti æstimandum damnum hoc sit, quod pij sæculares a monachatu arceantur, ob improbam monachorum vitam, ex latissimo discrimine, quod inter sæculum, sæculique vitam ex vna parte, & statum religiosum, religiosamque vitæ rationem ex alia, versatur, conspicere clarè licet. Quod verbis D.Anselmi, vel authoris libri de similitudinibus

bus apud ipsum visionem cuidam sancto viro Adamo factam referentis, comprobare libet. *Vidit, vt asserere solebat Adam in infirmitate positus, & in extasi fluuium vnum rapidum, in quem fluebant omnium fluxuum purgatura, & quarumcunque terrestrium rerum lauatura. Videbatur itaque aqua ipsa nimis turbida, omnium immunditiarum spurcitia turpissima. Rapiebat in se quidquid attingere poterat, & deuoluebat tam viros, quam mulieres, diuites, & inopes. Fœda quidem erat aqua, & tamen ex ea viuebant, & delectabantur, vt ille asserebat, qui eam ducebat. Prædux itaque Patris nostri interrogatus ait: Torrentem mundum significare, quo rapiuntur, qui illecebrosis spurcitijs inuoluuntur. Prædux subiunxit. Vis ne videre quid sit monachatus? At ille. Volo. Duxit itaque eum quasi in conspectu cuiusdam magni, & ampli claustri ad modum speciosi, & ait. Circunspice. Aspexit ille. Et ecce parietes claustri illius obducti erant argento purissimo. Herba in medio virens erat, & ipsa argentea, mollis quidem. & redolens, & vltra humanam opinionem delectabilis. Hæc more alterius herbæ super his quæ in ea pausabant, leuiter flectebatur, & surgentibus illis ipsa quoque erigebatur. Vt quid immoror. Quidquid est iucunditatis ibi erat.* Ecce discrimen amplissimum inter vitam sæculi, religiosamque œconomiam, vt vel hinc discant religiosi sic viuere, vt à sancto proposito religionis sæculares non abducant, sed potius ad illud prouocent. Ac perinde correctione egere regulares, si qui sunt, qui oppositum faciunt. D. Ansel. de similitud.

10 Præterea religiosorum omnium vitam sanctissimam esse debere, ex eo etiam innotescere valet, quod iuxta plurium, grauissimorumque sensum, si sanctissima non est, pessima esse aliquoties soleat. Quasi enim per extrema ambulantes, si perfectam vitæ rationem non imbibant, deprauatam vitam sæpius eligant. Id clarissime habet Ecclesiæ lumen Augustinus inquiens. *Simpliciter fateor charitati vestra coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam; ex quo Deo seruire cæpi, quomodo difficile sum expertus meliores, quam qui in monasterijs profecerunt, ita non sum expertus peiores, quam qui in monasterijs ceciderint.* Idem habet Eusebius Emissenus: *Qui inter multos vitam agere constituerunt, aut cum grandi fructu, aut cum grandi periculo* D. Aug. ep. 137. Euseb. Emis. ho. 2. ad mona.

Dionys. Carth. *periculo, vel etiam diligentes, vel negligentes sunt.* Sic quoque Dionysius Carthusianus ser.5. Dom.5. post Natiuitatem inquit. *Qui diu in cœnobio est, aut optimus, aut pessimus a sanctis Patribus perhibetur, ita vt vix medium inueniatur.*

Idem. Sermone quoque 4. de S. Stephano. *Qui in congregatione versatur, aut cum magno sui, aut aliorum periculo malè se habet, aut cum grandi sui, & aliorum profectu bene se regit.*

Idem. In sermone etiam 4. de S. Laurentio. *In religiosis seipsos non reformantibus, nec digne proficientibus, inueniuntur, & regnant peiores, periculosioresque passiones, quam in mundanis hominibus. Ita quod, qui seipsos iuxta suæ professionis exigentiam non frangunt, nec vincunt, nec coram Deo soliciti sunt, qualiter suæ satisfaciant vocationi, ac professioni, fiunt deteriores, quam fuerunt, aut essent in sæculo.* Vnde bene Cardinalis Bellarminus capite præcedenti relatus, dixit:

Bellar. de gem. col. l.2.c.6 *Regulares similes esse videntur ficubus Hieremiæ, inter quas, quæ bona erant, erant bona valde; & quæ mala, mala valde.* Huius autem ratio non incongruè redditur ex eo, quod cum regulares omnes ex vi status tendere in perfectionem teneantur; aut id faciunt, aut secus; si faciunt, sanctissimi, perfectissimique euadunt. Sin autem non faciunt, cum iuxta sui ordinis perfectionem non ambulent, necesse est ab ea deuiare, & in oppositum vitiorum tramitem miserè declinare. Ac perinde, vel nimium boni, vel nimis mali sunt.

11 Huic etiam rationi altera ferè similis adiungitur, ex qua perinde fit maximopere necessarium esse, religiosos omnes vitam reformatam agere. Constat enim ex plurium, grauissimorumque testimonijs, difficillimè regulares semel deformatos ad veram rectæ religionis formam reuocari. Pro quo celebris est epistola D. Bernardi ad Ricardum Fontanensem abbatem, & socios eius per hæc verba.

D. Bern. ep. 96. *Quanta audiuimus, & cognouimus ea, & fratres nostri, vterque Gaufridus, annunciauerunt nobis, quemadmodum nouiter recaluistis igne Dei, conualuistis de infirmitate, refloruistis in nouitate sancta. Digitus Dei est iste, subtiliter operans, suauiter renouans, salubriter mutans, non quidem de malis bonos, sed de bonis faciens meliores. Quis dabit mihi vt transeam, & videam visionem hanc magnam? Nec enim minus mira, minusue iucunda ista promotio est, quam illa mutatio; nisi quod multo facilius reperies multos sæculares conuerti ad bonum,*

bonum, quā vnum quempiam de religiosis transire ad melius. Rarissima auis in terris est, qui de gradu, quē forte in religione semel attigerit, vel parum ascendat. Quibus satis clarè intē tum confirmat, præcipuè vltimis verbis, dum rarissimā auem in terris appellat monachum, qui de modo, quem semel arripuit viuendi, ad superiorem ascendat. Idem habet Seraphicus Doctor Bonauentura sic loquens in speculo discipl inæ. *Formam, quam primo quis recipit, vix deponit, & qui disciplinā in noua conuersationis initio neglígit, ad eam postmodum difficilè applicatur.* Qua forsan de causa negotium reformationis regularium, qui semel laxè viuēdi modum arripuere, adeò difficile quibusdam apparuit, vt neque apud Deum, neque apud homines, minoris meriti sit, lapsam religionem reparare, quam nouam, nouiterque instituere. Libet hoc doctissimi Dominicani Ioannis Nider in suo de reformatione religiosorum opusculo, verbis, & visione ab ipso relata, comprobare. Ergo sic habet. *Ille, qui reformat, haud dubium, propriè dicitur, Deo cooperante, nouum construxisse monasterium. Patet hoc per exemplum, quod ponit Gherardus in libro de vita Fratrum Prædicatorum par. 5. Erat enim quidam cuiusdam monasterij monachorum, nomine Guido, Prior; qui idem monasterium antiquum suā sanctitate, & sollicitudine reformauerat. Circa cuius infirmitatem corporis vltimam, vidit quidam frater deuotus in somno, quod tanquam defunctus iaceret in medio chori, quem multitudo fratrum in albis circunstabat in luminis claritate mirabili. Videbat etiam claustrum quoddam pulcherrimum, multum bene ædificatum, ornatumque, dictumque est illi. Hic ædificauit hoc Claustrum. Euigilans autem frater, & recolens, quod Guido, qui monasterium olim suum in temporalibus, & spiritualibus reformauerat, esset ægrotus, cogitauit eum moriturum in breui. statimque vox facta est ad eum. Hic habitabit in Sion, & requiescet in Hierusalem. Et postmodum frater Guido defunctus est. Qua in re perpenditur, non impar esse meritum de nouo construere monasterium, & lapsum reformare in moribus.* Hæc Niderus, bene perpendens ex visione relata; non minoris meriti esse lapsam religionem, vel religiosam domum nouis moribus reformare, quam ipsam funditus à principio instituere. Ac perinde maximopere curandum esse

D.Bonau in spec.

Ioā. Nid. in tract. 2. de cura & vtilit. refor. c. 6.

 religiosis,

religiosis, ne ad miserum deformationis barathrum deueniant, ex quo tam difficilè, tantoque labore extrahi valent. Meritò quoque laborandum nobis, pro tanto bono conseruando, quale est reformatio religiosi status. quod fiet, dum capitibus sequentibus, Deo auspice, media aliqua, rationesque viuendi religiosè, & reformatè, tradiderimus.

Orationis iuge, & quotidianum studium religiones conseruat: in eoque deficere religiones perdit.

CAP. III.

1 DVm de medijs, quibus disciplina regularis, & monastica semel instituta, conseruatur, & regitur, quibusque restauratur iam perdita, sermonem instituo; quod primum præ oculis, omnibus religiosis habendum puto; cæleste est illud, admirabile, excellentissimumque orationis exercitium, à Christo Domino commendatum, prædicatum à Patribus, & a sanctissimis religiosis, qui vel vitam peregerunt, vel adhuc inter nostrates viuunt, operi, & executione exhibitum. Sine hoc sanctissimo orationis munere, religio, stare, aut stabiliri non potest: ita vt facilius crederem hominem sine anima, quam religionem perfectam sine oratione consistere. Nec minus impropriè cadauer, hominem, quam regularem sine oratione, religiosum perfectum appellare licet. Hic scopus hujus, & sequentis capitis (ne dicam totius operis:) sicque ex celebrioribus Ecclesię Patribus, monasticique instituti antesignanis, muniendus, & roborandus. Faxit Deus intentum prosequar, & perficiam.

2 Primus loquatur magnus orientalium monachorum restaurator Basilius, qui cum accuratè nimis in monachis instruendis laboret, orationis exercitium illis maximè commendat. Primò ergo in constitutionibus monasticis cap. 2. hunc titulum præfigit: *Oratio debet omnibus rebus anteponi.* Quod, & in discursu capitis, rationibus, & exemplis, monachis suadet; abs dubio indicans, hunc esse primarium scopum religiosæ vitæ. In sermone etiam de institutionibus monachorum celebrem illam sententiam ad ipsos direxit. *Ad ora-*

D. Basil. in consti. c. 2. Idem in sermone.

orationem nulla non vitæ pars opportuna habenda est. In Regulis quoque fusioribus, etsi omni negotio suum tempus esse dicat *Orationi verò* (inquit) *& psalmorum modulationi nullum non esse tempus idoneum, ita videlicet, vt vel in eo ipso, dum manibus opus tractamus, & lingua nonnunquam munere hoc fungi possimus. Sin id minus, corde certe, in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus Deum collaudemus, atq; ita orationi satisfaciamus*. Ac tandem idem Pater in moralibus pro regula 66. hanc posuit. *Orationibus, & vigilijs est assiduè incumbendum*. Concluditque caput dicens. *Vigilate itaque omni tempore, orationi instate, vigilantes in ea, in gratiarum actione, semper gaudete, sine intermissione orate*. Quibus, ac alijs clarè satis innuit Basilius orationis iuge, & continuum studium monachis, vt scopum proprium præfigi deberi.

Idem in regul. fusi

Idem in moral. reg. 66. c. 1.

3 Accedit magnus Pater Diuus Hieronymus, qui sicut monasticæ vitæ accerrimus fuit sectator, sic etiam orationis exercitium monachis sæpius intimauit. In epistola ergo ad Rusticum, quem de monachatu instruere conatur sic habetur. *Oratio sine intermissione, vigil sensus, nec vanis cogitationibus patens, corpus pariter, & animus tendatur ad Dominum*. Rursumque sic loquitur. *Egredientes de hospitio armet oratio, regredientibus de platea occurrat ante sessionem; nec prius corpusculum requiescat, quam animam pascat*. In regula etiam monachorum ex ipsius scriptis per Lupum de Oliueto collecta in capite de contemplatione, & oratione sic habetur. *Si monachus esse vis, non videri, corpus pariter, animusque tendantur ad Dominum: sic te ipsum in cœlo, animo gestiente, procures, vt dum corpore moraris in terra, iam ad Christum mente peruenias*. *Assuescat quoque ad orationes, & psalmos nocte consurgere, mane hymnos canere, tertia, sexta, nona hora stare in acie, quasi bellatorem Christi; accensaque lucerna sacrificium reddere vespertinum. Sic dies transeat, sic nox inueniat laborantem: orationi lectio, lectioni succedat oratio*. Posteriora hæc verba ex epistola eiusdem Hieronymi ad Letam mendicauit Lupus. Vtrisque tamen monachum sine iugi oratione monachum non esse satis innuit. In eadem quoque regula hæc inuenio. *Habeant, qui volunt suas oues, vase gemmato bibant, serico nitrant, plausu populi delectentur, & per varias voluntates,*

Hierony. ad Rustic.

Idē in regul. monacho.

Idem.

D 2 *diuitias*

diuitias vincere nequeant. Nostrae diuitiae sunt in lege Dei meditari die, ac nocte, ianuam pulsare, & saeculum praeeuntes calcare. Pulchra sane verba, & regularium diuitias orationem esse, clarè micantia. Preterea in regula monacharum ab ipsomet Hieronymo conscripta, moniales etiam de eodem exercitio orationis sic admonet. *Ad diuinorum contemplationem assiduam affectus astringatur*. Et rursus. *O ineffabilis gloria! in fragili, siquidem corpore Deum intueri potestis. Hic quaeso mens nostra vigeat. Haec dies diei eructet verbum, & scientiam hanc nox indicet nocti. Angelicis choris, sanctorum societatibus, hic studeatis interesse, vt postmodum in corporis exitu, vobis gaudentes, laeti tamquam notis occurrant*. En Hieronymum vtriusque sexus regulares de necessitate orationis solita elegantia monentem, vt vel sic intelligamus omnes orationis iuge exercitium, monachis proprium peculium esse: vt sicut Angelis in coelo commorantibus proprium munus est laudare Dominum; sic, & monachis orare ipsum. Vnde ipse Hieronymus alibi sic concludit. *Quod faciunt Angeli in coelis hoc monachi faciunt in terris*. O faelix orationis donum, quod monachos in terra viuentes Angelis in coelo degentibus aequat!

Idē in regula monac.c.26.

Idē in ps. 115.

4 Hieronymum imitatur amicus Augustinus oratorij exercitij commendator egregius. Primo enim magnos viros religiosos ideo tales esse describit, quia: *Quotidie in hymnis, in orationibus, in laudibus Dei: inde viuunt, cum lectione illis res est*. Alibi quoque sic ab ipso vocantur: *Perfruentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhaeserunt, & eius pulchritudinis contemplatione beatissimi, quae nisi sanctorum intellectu percipi non potest*. Clarius in sermone ad fratres in eremo (si forsam tale opus Augustinianum est) sic loquitur, *valde seruis Dei, & solitarijs necessaria est oratio, per quam Deus pacatur, per quam Deus ad nos inclinatur*. Adhuc melius infra. *Orate igitur fratres mei in eremo, orate, & nolite deficere. Nam sicut proprium est canibus latrare, ita proprium est eremi cultoribus orare. O fratres mei dilectissimi clamate in eremo, vlulate in hac vasta solitudine, vociferari*

D. Augu. in ps. 99.

Idem de morib. Eccles. c. 31. l. 1.

Ad fratr. in eremo ser. 22.

Idē ibid.

efferari non quiescatis, clamate orando, & nolite deficere. Clamate non solum voce, sed maxime mente. Ecce enim semper auditis in deserto aues cantantes, & laudantes Deum factorem suum. His, & alijs Augustini sententijs liquet satis proprium monachi officium orationem esse.

5 Sancti quoque, & magni Patris Ephrem Syri opera fere omnia eo tendunt, vt monachos instruant, sicque plura intentui nostro deseruientia ministrant. In adhortatione ergo ad eos, qui in religionis se rudimentis exercent, de necessitate orationis pro monachis hæc reperio. *Scutum monachi inexpugnabile est hymnus in ore eius: somnus vero si plusquam hymnus diligatur, mors monachi est*. Infra sic *Admirabilis facies monachi per orationem redditur*. Rursus. *Ensis acutissimus aduersus Diabolum est psalmus in ore monachi*. Clarius inferius. *Tempus orationis monachi indefinitum est, cum omni tempore benedicere Domino bonum sit*. Vbi iugem, continuam, & perpetuam orationem monacho exigit. Adhuc inferius. *Os monachi aperiatur sermoni diuino, at cor eius meditetur eloquia Domini absque distractione*. Et post pauca *Diuinas laudes assidue personet monachus: Seraphim enim incessabili voce Deum glorificant. Canticum spirituale in ore tuo versetur monache, quo superuenientium tentationum onere subleueris*. Insuper in opusculo de orando Deum, pius hic Pater miris modis orationis necessitatem, iugeque exercitium monachis commendat. Inter alia hæc. *Videtis fratres, quid, quantumque valeat oratio? Neque enim est alia in tota vita humana prætiosior oratione possessio. Ab hac vos numquam separari patiamini, ab hac numquam recesseritis*. Præterea in doctrina varia de humilitate comparanda idem Ephrem sic loquitur. *Beatus ille monachus, qui trium istorum satagit, vt scilicet vacet orationi operi, & meditationi. Scriptum enim est vacate, & videte quoniam ego sum Deus. Et alibi; Et in lege eius meditabitur die, ac nocte*. Demũ in tract. de timore Domini eleganti metaphora exponit, qualiter monachus cõtinuæ orationi sẽper insistere debeat. Sic vero loquitur. *Similis est monachus viro ex alto demisso, qui funẽ excelso interuallo pẽdentẽ arripit, & se illi appendit, & indesinẽter pro auxilio ad Dominũ clamat*. Mani-

S. Ephrẽ in adhor.

Idẽ in opuscu. de orando Deum.

Idẽ in doctrin. de humilit.

Idem in tract. de tim. Domini.

his, improbis hæreticorum maledictis, quibus sanctissimos religiosos lacerare contendunt, pro illorum reformatione, qui non ita adamussim regularem obseruantiam seruant, laborandum duximus.

7. Maxime insuper ad hoc faciendum pius quisque animus allici potest, animaduertens, religiosum statum eo fine, Deo afflante, a suis primoribus Patribus institutum fuisse; vt tamquam viuum exemplar virtutum, & perfectionis, sæcularibus omnibus proponatur; ad cuius imitationem vulgares alij Christiani, suam vitæ rationem rectè moderentur. Ex hoc enim ingenuè elicitur, religiosos omnes monasticum statum profitentes, omnium virtutum speculum, totiusq; sanctitatis studiosissimos fore, ratione sui status, debere. Ac perinde, intolerabile damnum Reipublicæ Christianæ inferri, si religiosi (quod absit) prauo vitæ exẽplo cæteros sæculares infi ciãt. Quod necessario cõtigit, si religiosi ipsi laxè, deformateq; viuant. *Opus est* (inquit Plutarchus) *vt patres, non solũ nihil peccando, verũ etiã honestè singula peragendo, manifestum se se filijs exemplar exhibeant: vt in eorum vitam, quasi quodam speculum intuentes, ab operum simul, & verborum turpitudine, se penitus auertant.* Quæ quidem potiori iure de religiosis omnibus, respectu sæcularium, dicere possumus. Tales enim (teste Chrisostomo) sunt *veluti ignes, qui cum è loco editiori emicent, lucem, vel eminus aduentantibus exhibent.* Vnde de improbis, & laxè viuentibus religiosis, in causa esse totius ruinæ Ecclesiæ, satis clarè docuit Sanctus Thomas de Villa noua Augustinianus nuper in Beatorum numerum relatus, sic inquiens. *Væ discolis religiosis, quorum exemplo viuificandi erant simplices, & pereuntur. Vnde hodie in Ecclesia tanta tepiditas, & inniquitas? Vnde tanta in omnibus auaritia, & cupiditas? Nisi quia in maioribus, & proceribus illius, vnde fulgere debuit sanctitas, viget inniquitas.* Quomodo enim (Christi verbis ad S. Brigittam vtar) *aperietur via ad suauitatem adquirendam, si ille* (videlicet religiosus) *debilis est, qui debebat praecedere; & ille mutus est, qui debebat clamare?* Dixerat autem antea. *Omnis, qui quærit in eo videre pulchritudinem morum, & virtutum, recurrit retro, turbatur visu, & abhorret accedere ad eum, propter lepram superbiæ, & cupiditatis suæ. Si vero quærit eum audire, mutus factus est a laude mea*

Plutar. de educatiõ. liberorũ.

Chrisost. serm. de lau. mon. t. 5.

B. Thom. Villa no. in ser. de S. Micha.

S. Brig. l. 2. reuel. c. 20.

mea, & garrulus ad laudem propriam.

Hinc quoq; talibus religiosis, qui iuxta sui ordinis instituta degere non curant maximũ aliud damnũ obuenire solet, quod a sæcularibus, a quibus suspici, & venerari deberent, opprobrio, risu, & despectu habeantur. *Quomodo enim* (loquitur Ambrosius) *potest obseruari à populo, qui nihil habet discretum a populo, dispar a multitudine? Quid enim in te miretur, si sua in te recognoscat? Si nihil in te aspiciat, quod vltra se inueniat? Si quæ in se erubescit, in te, quem reuerendum arbitratur, offendat?* Satius ergo erit, si religiosi omnes sui status perfectionem attendentes, sæcularibus omnibus virtutum exemplar se præbeant, quo, & suo muneri, simulque honori satisfaciant. Vnde rectè concludit Ambrosius. *Supergrediamur igitur plebeis opinione, & quæramus nobis viam inaccessam sermonibus insolentium.* Optimè etiam Seraphicus Doctor Sanctus Bonauentura, cum esset Generalis sui ordinis ad quemdam Prouincialem in epistola quadam hæc scribit: *Cum disciplina negligitur, insolentiæ crescunt, ac per hoc negligentia circa exercitationem virtutum exterius procedit in scandalum, per eorum patentem ruinam, qui stare videbantur in oculis aliorum. Ex quo fit vt sanctæ religionis splendor præfulgidus in pallorem degeneret, sanctitatis pulchritudo sordescat, bonæ opinionis odor computrescat, & nomen Domini blasphemetur.* Ecce Bonauenturam clarè asserentem, scandalum oriri, sanctitatem sordescere, & nomen Domini blasphemari, si religiosi, regulari disciplina contempta, in insolentem relaxationem ruant. Vnde sanctissima nostri sæculi Virgo Teresa, prout in eius vita c. 7. habetur, tot mala, quot Ecclesia Dei patitur, in defectum religiosorum, qui (vt inquit) exemplaria virtutũ debebant esse, refundit, his verbis. *No se de que nos espantamos aya tantos males en la yglesia, pues los que auian de ser los dechados paraque todos sacasen virtudes, tienen tan borrada la labor, que el espiritu de los sanctos passados dexaron en las Religiones.* Verba quidem summa discussione digna, vtpote a sanctissima, pijssimaque Virgine, & de statu religioso, satis benemerita, prolata.

S. Ambr ep. 6. ad Irinæ.

S. Bonau. in ep.

S. Teresa in eius vita c. 7.

8. Ab ingressu quoq; in religionem, reformatæq; vitę vsu sæculares homines retrahi, eo solum, quod communia vitia, communisque modus viuendi in religiosis cernantur,

Patres

Patres plures,& experientia testis, plus æquo, comprobant. Vt, vel hinc etiam, elliciatur necessitas reformationis religionum. De filijs Heli impijs, & sceleratis, sacra pagina sic loquitur. *Erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino; quia retrahebant homines à sacrificio Domini*. Pariter ergo de difformatis lapseque viuentibus religiosis affirmare possumus: esse scilicet peccatum eorum grande nimis; eo videlicet, quod propter eorum exemplum, sæculares à rectæ vitæ tramite, vel ingressu in religionem detineantur, vel retardentur. Quod quidem Illustrissimi Petri Damiani verbis comprobare licet. *Quanti sanguinis* (inquit) *reus est, qui sub sacri habitus schemate, talem se per susceptæ professionis iniuriam exhibet, vt quærentes accedere, peruersè viuendo, disturbet? Euangelica illi nimirum sententia congruit, quæ dicitur: Qui scandalizauerit vnum ex his pusillis, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Tolerabilius enim fuerat, vt solus in eius, quem reliquit mundi vertigine rotaretur, quam multos nunc a salutiferæ stationis reuocaret accessu*. Hæc vero dixit Damianus, quia vt ipse ad illos monachos scribit. *Vir quidam à Mediolanensi vrbe progrediens, dum me quæreret, per vos transitum habuit: sed & habitare vobiscum, vt ipse professus est, sub eo nomine concupiuit. Qui dum lassus itinere, moram velut quiescendo protraheret, nescio quos vestrum, aniles nugas, & otiosa deliramenta, perpendit profundere, & cum laicis scurriles iocos, & ludibria vidit, vt vana miscere. Vnde factum est, vt non modo, nos nostrumque, propter vos, contubernium omne contemneret; sed & ipsum conuersionis animum, quantum potuit funditus amisit*. Ex his vero clarè, liquidoque constat, prauos mores, deprauatamque aliquorum regularium vitam sæcularibus multis, ne ad meliorem, vitæ frugem reuocentur, scandalum esse. Ac proinde meritò nobis pro reformatione religiosorum omnium laborandum fore.

1. Reg. 2.

Pet. Dam l. 6. ep. 32.

9 Ad hæc quanti æstimandum damnum hoc sit, quod pij sæculares a monachatu arceantur, ob improbam monachorum vitam, ex latissimo discrimine, quod inter sæculum, sæculique vitam ex vna parte, & statum religiosum, religiosamque vitæ rationem ex alia, versatur, conspicere clarè licet. Quod verbis D. Anselmi, vel authoris libri de similitudini-

bus

bus apud ipsum visionem cuidam sancto viro Adamo factam referentis, comprobare libet. *Vidit, vt asserere solebat Adam in infirmitate positus, & in extasi fluuium vnum rapidum, in quem fluebant omnium fluxuum purgaturae, & quarumcunque terrestrium rerum lauatura. Videbatur itaque aqua ipsa nimis turbida, omnium immunditiarum spurcitia turpissima. Rapiebat in se quidquid attingere poterat, & deuoluebat tam viros, quam mulieres, diuites, & inopes. Foeda quidem erat aqua, & tamen ex ea viuebant, & delectabantur, vt ille asserebat, qui eam ducebat. Praedux itaque Patris nostri interrogatus ait: Torrentem mundum significare, quo rapiuntur, qui illecebrosis spurcitijs inuoluuntur. Praedux subiunxit. Vis ne videre quid sit monachatus? At ille. Volo. Duxit itaque eum quasi in conspectu cuiusdam magni, & ampli claustri ad modum speciosi, & ait. Circunspice. Aspexit ille. Et ecce parietes claustri illius obducti erant argento purissimo. Herba in medio virens erat, & ipsa argentea, mollis quidem, & redolens, & vltra humanam opinionem delectabilis. Haec more alterius herbae super his qui in ea pausabant, leuiter flectebatur, & surgentibus illis ipsa quoque erigebatur. Vt quid immoror. Quidquid est iucunditatis ibi erat.* Ecce discrimen amplissimum inter vitam saeculi, religiosamque oeconomiam, vt vel hinc discant religiosi sic viuere, vt a sancto proposito religionis saeculares non abducant, sed potius ad illud prouocent. Ac perinde correctione egere regulares, si qui sunt, qui oppositum faciunt. D. Ansel. de similitud.

10 Praeterea religiosorum omnium vitam sanctissimam esse debere, ex eo etiam innotescere valet, quod iuxta plurium, grauissimorumque sensum, si sanctissima non est, pessima esse aliquoties soleat. Quasi enim per extrema ambulantes, si perfectam vitae rationem non imbibant, deprauatam vitam saepius eligant. Id clarissime habet Ecclesiae lumen Augustinus inquiens. *Simpliciter fateor charitati vestrae coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam; ex quo Deo seruire caepi, quomodo difficile sum expertus meliores, quam qui in monasterijs profecerunt, ita non sum expertus peiores, quam qui in monasterijs ceciderunt.* Idem habet Eusebius Emissenus. *Qui inter multos vitam agere constituerunt, aut cum grandi fructu, aut cum grandi periculo* D. Aug. ep. 137. Eufeb. Emi. ho. 2. ad mona.

Dionys. Carth. *periculo, vel etiam diligentes, vel negligentes sunt.* Sic quoque Dionysius Carthusianus ser.5. Dom.5. post Natiuitatem inquit. *Qui diu in cœnobio est, aut optimus, aut pessimus a sanctis Patribus perhibetur, ita vt vix medium inueniatur.*

Idem. Sermone quoque 4. de S. Stephano. *Qui in congregatione versatur, aut cum magno sui, aut aliorum periculo malè se habet, aut cum grandi sui, & aliorum profectu bene se regit.* In sermone etiam 4. de S. Laurentio.

Idem. *In religiosis seipsos non reformantibus, nec digne proficientibus, inueniuntur, & regnant peiores, periculosioresque passiones, quam in mundanis hominibus. Ita quod, qui seipsos iuxta suæ professionis exigentiam non frangunt, nec vincunt, nec coram Deo soliciti sunt, qualiter suæ satisfaciant vocationi, ac professioni, fiunt deteriores, quam fuerunt, aut essent in sæculo.* Vnde bene Cardinalis Bellarminus capite præcedenti relatus, dixit:

Bellar. de gem. colu. l.2. c.6. *Regulares similes esse videntur ficubus Hieremiæ, inter quas, quæ bona erant, erant bona valde; & quæ mala, malæ valde.* Huius autem ratio non incongruè redditur ex eo, quod cum regulares omnes ex vi status tendere in perfectionem teneantur; aut id faciunt, aut secus; si faciunt, sanctissimi, perfectissimique euadunt. Sin autem non faciunt, cum iuxta sui ordinis perfectionem non ambulent, necesse est ab ea deuiare, & in oppositum vitiorum tramitem miserè declinare. Ac perinde, vel nimium boni, vel nimis mali sunt.

11 Huic etiam rationi altera ferè similis adiungitur, ex qua perinde fit maximopere necessarium esse, religiosos omnes vitam reformatam agere. Constat enim ex plurium, grauissimorumque testimonijs, difficillimè regulares semel deformatos ad veram rectæ religionis formam reuocari. Pro quo celebris est epistola D. Bernardi ad Ricardum Fontanensem

D. Bern. ep. 96. abbatem, & socios eius per hæc verba. *Quanta audiuimus, & cognouimus ea, & fratres nostri, vterque Gaufridus, annunciauerunt nobis, quemadmodum nouiter recaluistis igne Dei, conualuistis de infirmitate, refloruistis in nouitate sancta. Digitus Dei est iste, subtiliter operans, suauiter renouans, salubriter mutans, non quidem de malis bonos, sed de bonis faciens meliores. Quis dabit mihi vt transeam, & videam visionem hanc magnam? Nec enim minus mira, minusue iucunda ista promotio est, quam illa mutatio; nisi quod multo facilius reperies multos sæculares conuerti ad bonum,*

bonum, quā vnum quempiam de religiosis transire ad melius. Rarissima auis in terris est, qui de gradu, quē forte in religione semel attigerit, vel parum ascendat. Quibus satis clarè intē tum confirmat, præcipuè vltimis verbis, dum rarissimā auem in terris appellat monachum, qui de modo, quem semel arripuit viuendi, ad superiorem ascendat. Idem habet Seraphicus Doctor Bonauentura sic loquens in speculo discipl inæ. *Formam, quam primo quis recipit, vix deponit, & qui disciplinā in noua conuersationis initio negligit, ad eam postmodum difficilè applicatur.* Qua forsan de causa negotium reformationis regularium, qui semel laxè viuēdi modum arripuere, adeò difficile quibusdam apparuit, vt neque apud Deum, neque apud homines, minoris meriti sit, lapsam religionem reparare, quam nouam, nouiterque instituere. Libet hoc doctissimi Dominicani Ioannis Nider in suo de reformatione religiosorum opusculo, verbis, & visione ab ipso relata, comprobare. Ergo sic habet. *Ille, qui reformat, haud dubium, propriè dicitur, Deo cooperante, nouum construxisse monasterium. Patet hoc per exemplum, quod ponit Gherardus in libro de vita Fratrum Prædicatorum par. 5. Erat enim quidam cuiusdam monasterij monachorum, nomine Guido, Prior; qui idem monasterium antiquum suâ sanctitate, & sollicitudine reformauerat. Circa cuius infirmitatem corporis vltimam, vidit quidam frater deuctus in somno, quod tanquam defunctus iaceret in medio chori, quem multitudo fratrum in albis circunstabat in luminis claritate mirabili. Videbat etiam claustrum quoddam pulcherrimum, multum bene ædificatum, ornatumque, dictumque est illi. Hic ædificauit hoc Claustrum. Euigilans autem frater, & recolens, quod Guido, qui monasterium olim suum in temporalibus, & spiritualibus reformauerat, esset ægrotus, cogitauit eum moriturum in breui. statimque vox facta est ad eum. Hic habitabit in Sion, & requiescet in Hierusalem. Et postmodum frater Guido defunctus est. Qua in re perpenditur, non impar esse meritum de nouo construere monasterium, & lapsum reformare in moribus.* Hæc Niderus, bene perpendens ex visione relata; non minoris meriti esse lapsam religionem, vel religiosam domum nouis moribus reformare, quam ipsam funditus à principio instituere. Ac perinde maximopere curandum esse

D.Bonau in spec.

Ioā. Nid. in tract. 2. de cura & vtilit. refor. c. 4.

 religiosis,

religiosis, ne ad miserum deformationis barathrum deueniant, ex quo tam difficilè, tantoque labore extrahi valent. Meritò quoque laborandum nobis, pro tanto bono conseruando, quale est reformatio religiosi status. quod fiet, dum capitibus sequentibus, Deo auspice, media aliqua, rationesque viuendi religiosè, & reformatè, tradiderimus.

Orationis iuge, & quotidianum studium religiones conseruat: in eoque deficere religiones perdit.

C A P. I I I.

1 DVm de medijs, quibus disciplina regularis, & monastica semel instituta, conseruatur, & regitur, quibusque restauratur iam perdita, sermonem instituo; quod primum præ oculis, omnibus religiosis habendum puto; cæleste est illud, admirabile, excellentissimumque orationis exercitium, à Christo Domino commendatum, prædicatum à Patribus, & a sanctissimis religiosis, qui vel vitam peregerunt, vel adhuc inter nostrates viuunt, operi, & executione exhibitum. Sine hoc sanctissimo orationis munere, religio, stare, aut stabiliri non potest: ita vt facilius crederem hominem sine anima, quam religionem perfectam sine oratione consistere. Nec minus impropriè cadauer, hominem, quam regularem sine oratione, religiosum perfectum appellare licet. Hic scopus hujus, & sequentis capitis (ne dicam totius operis:) sicque ex celebrioribus Ecclesię Patribus, monasticique instituti antesignanis, muniendus, & roborandus. Faxit Deus intentum prosequar, & perficiam.

2 Primus loquatur magnus orientalium monachorum restaurator Basilius, qui cum accuratè nimis in monachis instruendis laboret, orationis exercitium illis maximè commendat. Primo ergo in constitutionibus monasticis cap. 2. hunc titulum præfigit: *Oratio debet omnibus rebus anteponi.* Quod, & in discursu capitis, rationibus, & exemplis, monachis suadet; abs dubie indicans, hunc esse primarium scopum religiosæ vitæ. In sermone etiam de institutionibus monachorum celebrem illam sententiam ad ipsos direxit. *Ad*

D. Basil. in consti. c. 2. Idem in sermone.

ora-

orationem nulla non vita pars opportuna habenda est. In Regulis quoque fusioribus, etsi omni negotio suum tempus esse dicat *Orationi verò* (inquit) *& psalmorum modulationi nullum non esse tempus idoneum, ita videlicet, vt vel in eo ipso, dum manibus opus tractamus, & lingua nonnunquam munere hoc fungi possimus. Sin id minus, corde certe, in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus Deum collaudemus, atq; ita orationi satisfaciamus*. Ac tandem idem Pater in moralibus pro regula 66. hanc posuit. *Orationibus, & vigilijs est assidue incumbendum*. Concluditque caput dicens. *Vigilate itaque omni tempore, orationi instate, vigilantes in ea, in gratiarum actione, semper gaudete, sine intermissione orate*. Quibus, ac alijs clarè satis innuit Basilius orationis iuge, & continuum studium monachis, vt scopum proprium præfigi deberi.

Idem in regul. fus.

Idem in moral. reg. 66. c. 1.

3 Accedit magnus Pater Diuus Hieronymus, qui sicut monasticæ vitæ accerrimus fuit sectator, sic etiam orationis exercitium monachis sæpius intimauit. In epistola ergo ad Rusticum, quem de monachatu instruere conatur sic habetur. *Oratio sine intermissione, vigil sensus, nec vanis cogitationibus patens, corpus pariter, & animus tendatur ad Dominum*. Rursumque sic loquitur: *Egredientes de hospitio armet oratio, regredientibus de platea occurrat ante sessionem; nec prius corpusculum requiescat, quam animam pascat*. In regula etiam monachorum ex ipsius scriptis per Lupum de Oliueto collecta in capite de contemplatione, & oratione sic habetur. *Si monachus esse vis, non videri, corpus pariter, animusque tendantur ad Dominum: sic te ipsum in cœlo, animo gestiente, procures, vt dum corpore moraris in terra, iam ad Christum mente peruenias. Assuescat quoque ad orationes, & psalmos nocte consurgere, mane hymnos canere, tertia, sexta, nona hora stare in acie, quasi bellatorem Christi; accensaque lucerna sacrificium reddere vespertinum. Sic dies transeat, sic nox inueniat laborantem: orationi lectio, lectioni succedat oratio*. Posteriora hæc verba ex epistola eiusdem Hieronymi ad Letam mendicauit Lupus. Vtrisque tamen monachum sine iugi oratione monachum non esse satis innuit. In eadem quoque regula hæc inuenio: *Habeant, qui volunt suas oues, vase gemmato bibant, serico nitant, plausu populi delectentur, & per varias voluntates,*

Hierony. ad Rustic.

Idē in regul. monacho.

Idem.

D 2 *diuitias*

efferari non quiescatis, clamate orando, & nolite deficere. Clamate non solum voce, sed maxime mente. Ecce enim semper auditis in deserto aues cantantes, & laudantes Deum factorem suum. His, & alijs Augustini sententijs liquet satis proprium monachi officium orationem esse.

5 Sancti quoque, & magni Patris Ephrem Syri opera fere omnia eo tendunt, vt monachos instruant, sicque plura intentui nostro deseruientia ministrant. In adhortatione ergo ad eos, qui in religionis se rudimentis exercent, de necessitate orationis pro monachis hæc reperio. *Scutum monachi inexpugnabile est hymnus in ore eius: somnus vero si plusquam hymnus diligatur, mors monachi est.* Infra sic *Admirabilis facies monachi per orationem redditur.* Rursus. *Ensis acutissimus aduersus Diabolum est psalmus in ore monachi.* Clarius inferius. *Tempus orationis monachi indefinitum est, cum omni tempore benedicere Domino bonum sit.* Vbi iugem, continuam, & perpetuam orationem monacho exigit. Adhuc inferius. *Os monachi aperiatur sermoni diuino, at cor eius meditetur eloquia Domini absque distractione.* Et post pauca *Diuinas laudes assidue personet monachus: Seraphim enim incessabili voce Deum glorificant. Canticum spirituale in ore tuo versetur monache, quo superuenientium tentationum onere subleueris.* Insuper in opusculo de orando Deum, pius hic Pater miris modis orationis necessitatem, iugeque exercitium monachis commendat. Inter alia hæc. *Videtis fratres, quid, quantumque valeat oratio? Neque enim est alia in tota vita humana prætiosior oratione possessio. Ab hac vos numquam separari patiamini, ab hac numquam recesseritis.* Præterea in doctrina varia de humilitate comparanda idem Ephrem sic loquitur. *Beatus ille monachus, qui trium istorum satagit, vt scilicet vacet orationi: operi, & meditationi. Scriptum enim est vacate, & videte? quoniam ego sum Deus. Et alibi; Et in lege eius meditabitur die, ac nocte.* Demũ in tract. de timore Domini eleganti metaphora exponit, qualiter monachus cõtinuæ orationi sẽper insistere debeat. Sic vero loquitur. *Similis est monachus viro ex alto demisso, qui funẽ excelso interuallo pẽdentẽ arripit, & se illi appendit, & indesinẽter pro auxilio ad Dominũ clamat.*

Mani-

S. Ephrẽ in adhor.

Idẽ in opuscu. de orando Deum.

Idẽ in doctrin. de humilit.

Idem in tract. de tim. Domini.

Manifestè his verbis indicans, quod quemadmodum homo ille numquam manum a fune mouebit, sic nec religiosus ab oratione cessare debeat. His, & alijs, quæ omitto, venerandus Pater Ephrem, orationis necessitatem pro religioso statu postulans, satis ostendit, monachatum sine hoc iugi exercitio vllatenus persistere posse in debita perfectione.

6 His Patribus iungitur Ioannes Cassianus antiquus Eremita, qui cum totus in instituendis monachis in suis operibus vacet, orationis necessitatem sæpius astruit. Ex collatione ergo 9. cap. 2. grauissima hæc verba vtinam omnium religiosorum cordibus impressa ex Abbate Isaac desumpsi. *Omnis monachi finis, cordisq; perfectio, ad iugẽ, atq; indisruptam orationis perseuerantiam tendit, & quantum humanæ fragilitati conceditur ad immobilem tranquillitatem mentis.* Inferius quoque sic: *Sicut ad orationis perfectionem omnium tendit structura virtutum, ita nisi huius culmine hac omnia fuerint colligata, atq; compacta, nullo modo firma poterunt, vel stabilia perdurare.* His autem verbis non modo Cassianus finem religiosi esse iugem, & indisruptam orationis perseuerantiam comprobat, sed sine illa religionem stare non posse clarius ostendit. Hoc verò adeò tenaciter primis in lege noua monachis animo hæsit vt (eodem Cassiano teste) *Scripturarum diuinarum lectionibus, orationique, & operi manuum, diebus, ac noctibus incubabant, vt neq; escarum quidem appetitus, vel memoria, nisi alia, tertia ve die corporis interpellaret inediam.* Attendant hoc nostri sæculi religiosi, si qui sunt, qui orationis, præsertim mentalis, exercitio, vale dixerint, & quantum ab antiquioribus monachis distent, attendant.

[Io. Cass. coll. 9. c. 2]

[Idem l. 2. de can. noct. orat]

7 Accedit Sanctus Hierosolimorum Antistes Ioannes, nostri ordinis carmelitici decus, qui in libro de institutione monachorum inter Bibliothecarios relato, cuius verus author est (quidquid dicat Baronius) dum monacho remedium vnicum ad perseuerandum in perfectione præscribit, orationis iter illi ostendit: *Orabis* (inquit) *si vis in perfectione perseuerare, & dicas, Deus Deus meus ad te de luce vigilo.* Ecce remedium vnicum perfectionis ab hoc Patre in orationis exercitio positum.

[Io. Hierosolym. de instit. monac. c. 8. t. 9. Biblioc.]

8 Iunge quoque celeberrimum antiquitatis Doctorem S. Athanasium, ex quo breuis sententia totius status religiosi metho-

[S. Athan. in exhor. ad mon.]

methodum referans, ex exhortatorio ad monachos elicitur, *Orationes* (inquit) *sola intercapedo lectionis intercidat.* Absdubie intermixtam, attemperatamque orationem cum lectione (iuxta illud, quod ex Hieronymo retulimus *orationi lectio, lectioni succedat oratio*) proprium, & indefessum munus monachi esse, pandens. D. Hiero. vt sup.

9 Iungitur his Patribus S. Nilus Abbas antiquus, & venerabilis monachus, & a Nicephoro in sua historia mirè commendatus. Ergo S. hic Pater multus est in orationis exercitio monachis præsertim suadendo. Centum enim, & quinquaginta capita de orationis studio conscripsit, in quibus multifariam illud monachis præscribit. Ex Parænesibus autem aliqua selegi, quibus satius intentum nostrum confirmat. Inter alia hæc. *Deum semper præsentem adesse existima in omnibus, quæ agis. Semper recordare Dei, & cælum sit cogitatio tua. Meditatione legis mentem colito: Extirpat enim malas cogitationes continue frequentata. In morbis oratione, prius quam medicis, & pharmacis vtere. Omne quod agis oratione obsignato. Si vis esse templum Dei, sacrificium assiduitatis, assiduam scilicet orationem, assiduè ipsi offeras. Sancta est orationis ara; pertrahit enim ad nos sanctè sanctum sanctorum.* In institutione, quoque ad monachos sic habet. *Qui pura orationis præsidio munitus non est, is armis in bello caret.* Pulchrè sanè S. hic Pater intentui nostro de orationis necessitate pro monachis concinit. Niceph. l.14.c.14 S. Nilus in 5.t.Bibliothec. Idem.

10 Clarè etiam Antiochus monachus, venerabilisque Pater, quam necessarium sit monachis orationis iuge, & continuum exercitium sic exprimit. *Vacare orationi indiuisè, ac iugiter, cum primis necessarium, & nobis per quam frugiferum est.* Et infra. *Etenim iugis oratio, & continens per congressum cum Deo familiarem mentem, auocat ab omni prudentia, fastuque mundi, eamque præsentem Deo offert. Quo circa, qui cor suum ab omni sorde expurgare contendit, illud perpetim accendat, & inflammet memoria Domini. Hoc solum iugem exercitationem habet, & opus numquam intermittendum. Neque enim aliquando orandum quidem fit, aliquando feriandum ab oratione, ijs, qui cariosam peccatorum putrilaginem a se excutere cupiunt; sed semper orationi incumbendum, interna quidem mentis loquutione, etiam si extra oratorias ædes diuersemur.* Clarissimè sanè, nec ineleganter, Antioch. 2.t.Biblio the.hom. 106.

gunter, ex grauissimo monacho, quam necessarium nobis sit iuge orationis studium accipimus monachi.

11 Astat, & melifluus pater Bernardus monachorum decus, & totius spiritualis doctrinæ cœlestis magister, qui antiquiorum quoque Patrum vestigia sequutus exercitium orationis, vt monachis vtilissimum, & semper præ manibus habendum, illis sæpius commendauit. Ex libro de ordine vitæ hæc accepi. *Ille, qui se pro Deo duritiæ tradit monachorum, assiduus debet esse in orationibus. Quapropter ne pigeat te bone frater, quantum potes actibus sanctis insistere, vt laboris tui fructus quandoque possis recipere. Hoc solum attende, quod monachus factus es, & ideo ea age, quæ monachi sunt.* Innuit satis his verbis orationis munus proprium esse regularium officium, cui semper incumbere conuenit. Eodem quoque libro sic habet. *Dei seruum* (monachum) *sine intermissione legere, & orare oportet, ne forte mentem vitia sibi præoccupent.* In opusculo etiam, quod scala Claustralium dicitur, sic loquitur idem Bernardus. *Cum die quadam corporali manuum labore occupatus, de spiritualis hominis exercitio cogitare cœpissem, quatuor spirituales gradus animo cogitanti se subito obtulerunt, scilicet lectio, meditatio, oratio, & contemplatio. Hæc est scala Claustralium, qua de terra in cælum eleuantur.* Indicat hic Bernardus non alia via religionis perfectionem assequi posse regulares, nisi per orationis exercitium. Nec sui oblitus idem prosequitur in speculo monachorum dicens. *Ad interuallum debet stare ad orationem, vel corporis necessitati prouidere, ita tamen, vt vadens sibi dici nouerit: sursum corda.* Ecce quod nec tempus corporis necessitati concessum transigi velit Bernardus sine eleuatione mentis ad Deum, quæ est oratio essentialis. Vnde inferius sic concludit. *In omni actu, vel cogitatu suo sibi Deum adesse memoret, & omne tempus, quo de ipso non cogitat, perdidisse se computet.* Vbi iugem, & continuam Dei præsentiam, pro iugi, & continua oratione monachis necessaria, computare videtur Bernardus.

D. Ber. de ord. vitæ.

Idẽ ibid.

Idẽ in scala Claust.

Idem in spec. mo.

Ibidem.

12 Nec omittendus S. Esaias Abbas inter Patres Bibliothecæ numeratus, ex quo aliquot, pro necessitate orationis monachis intimanda, celebres sententias selegi. Primo ergo monachos fratres suos circa orandi exercitium, oratione prima sic instruebat. *Qui mecum manere vultis, audite*

Esa. Ab. in. 2. t. Bibl. orat. 1.

quæso

quæso per Deum. In cella quisque sua degat cum timore Dei: curam propriam, & assiduam orationem non negligatis. Rursumque oratione 21. quid sit monachum in cella manere, & a mundo procul aufugisse per orandi exercitium sic definit. *Is in cella rectè quietem, & silentium colit, qui supplex ante Deum prostratus, assiduè vacat orationi. Id enim est a mundo procul aufugere.* Clare ex hoc Patre habemus monachi, qualiter orationis munus assiduè exequi debeamus. Esai. Abb. 2.t.ora. 1. Idem ora. 21.

12 Abbas quoque Ioannes dicere solitus erat: *Religiosum similem esse debere homini ad læuam ignem, & ad dexteram aquam habenti, vt cum primum efferbuerit ignis, aqua extinguatur. Sic religiosus cum primum ignis concupiscentiæ, vel mala cogitationis exarserit, ad orationem recurret.* Rursus idem. *Similis est religiosus sedenti sub arbore, ad quem si serpens accesserit, continuo ascendit ad arborem, vt saluus fiat. Sic religiosus tentatione insurgente ad orationem confugit.* Hæc Ioannes Abbas.

13 Tandem horum Patrum antiquiorum agmen claudāt alij, qui monachum per orationis exercitium definiunt, vel monachum sine oratione monachum appellari renuunt, vt vel sic regulares omnes agnoscāt, quam sibi necessaria sit oratio, quamue indignè nomen religiosi portent, si qui orationi assiduè non incumbant. Ioannes cognomento Climacus, sic definit monachum. *Monachus est, qui solum ad Deum acie mentis intentus, illum semper orat in omni tempore, loco, & re.* Et infra *Monachus est afflictus, & mœrens animus, qui iugi mortis memoria, siue vigilans, siue dormiens, se ipsum semper exercet.* Accinit ad idem intentum Isaac Presbyter sic loquens. *Monachus est, qui sedet extra sæculum, & semper supplicat Deo, vt adipiscatur bona futura.* Optimè quoque Sanctus Maximus confessor concinit ad intentum. *Monachus est, qui mentem suam à rerum terrenarum amore segregatam habet, atque per psalmodiam, & precandi assiduitatem in Deo amando, & colendo perdurat.* Nec minus fauet Dacrianus Abbas, dum monachum sine spiritualibus exercitijs orationis, monachum non esse in suo speculo sic describit. *Si interioribus tuis neglectis, exteriora tantum curas, & si sacris lectionibus alijsq; spiritualibus exercitijs non das diligentem operam, vt rarò ad æterna assurgas; monachus non es.* Abb. Ioā. Io. Clima. gradu 1. Isaac l. 1. de mundi contem. c. 15. to. 5. t. Biblioth. S. Max. cent. 2. 5. t. biblio. S. Da. in spec. monach.

E Luce

Luce Clarius Patres isti intentum nostrum de necessitate orationis monachis persuadent. Ne tamen quisquam hoc solum monachis antiquis ascribat (nouis autem religiosis quasi nos nouam formam, normamque viuendi habere debeamus) tale munus extraneum esse contendat, ex Patribus recentioribus, qui ferè nostri sæculi metas attigere, idem intentum sequens quoque caput demonstrabit.

Idem intentum de necessitate orationis pro monachis ex Patribus recentioribus probatur.

CAP. IV.

1 ORationis necessitatem ex Patribus antiquioribus suadere capite præcedenti conati sumus. Præsens idem tentat iter. Nec enim desiderio nostro satisfactum putauimus, si in præcipuo negotio religionis, siue reformandæ, siue etiam tuendæ, inertes desides, aut negligentes reperiamur. Aliorum ergo Patrum testimonia capiat lector.

2 Primus obuius venit S. Albertus Hierosolymorum Antistes, & nostri ordinis Carmelitani decus, qui in regula suis fratribus conscripta, vitæ formulam, quam in posterum tenere deberent, tradens, iuge orationis exercitium illis sic præscribit. *Maneant singuli in cellulis suis, vel iuxta eas die, ac nocte in lege Domini meditantes, & in orationibus vigilantes, nisi alijs iustis occasionibus occupentur.* Audiant hæc Carmelitæ omnes, tam qui obseruantes, quam qui primitiuam regulam profitentes nuncupantur, nouerintque singuli, ad continuam orationem, & in lege Domini meditationem ex præcepto regulæ, nulla dispensatione prætensa, astringi, & obligari. Etsi enim Eugenius Quartus Pontifex Maximus capitulum hoc regulæ, quoad mansionem in cellulis, benignitate Apostolica mitigauerit, concedens fratribus nostris quod *horis congruis, in eorum Ecclesiis, & illorum Claustris, ac per eorum ambitus manere, & deambulare licite, & libere valeant*: nunquam tamen à continua oratione, meditationeue, in regula nobis intimata, a Pontifice aliquo exempti, aut liberati sumus. Proculdubio, quia hic est finis

Albert. in reg. Carmel. c. 4.

Eugen. 4. in bulla mitigationis.

finis, propriusque nostræ religionis scopus, vt late probat Thomas de Iesu ex Gregorio Nono, Innocentio Quarto, Alexandro Quarto in bullis Pontificijs. En finis; en portus ad quem religiosi nostri Carmeli montem conscenderunt: sciant ergo ab eo forsan aberrantes, miserè quoque a sui status obligatione cadere. *Ignoranti enim* (ait Seneca) *quem portum petat, nullus suus ventus proprius est*. Iure ergo Reuerendissimus Sebastianus Fantonus totius nostri Ordinis Generalis Prior, bis in die ab omnibus regularibus nostris in communi choro orationem mentalem haberi decreuit. Est enim (vt dicit) *mentalis oratio, seu meditatio, sine qua, vt sine anima, regularis vita nequaquam consistere valet*. Ex quo non modo nostris religiosis, sed omnibus etiam, tam sanctum exercitium necessarium esse liquet clarè.

Th. de Iesu sup. re. Car. 2. p. dub. 4.

Seneca.

Ceremo. Ordinis l. 2. rubr. 66.

3 Accedit Seraphicus Doctor D. Bonauentura, qui adeò proposito nostro suffragatur, vt non modò solus pro re tanta omnium religiosorum animis persuadēda sufficeret, sed & aliquot eius verba grano salis condiri petant: obnixè enim, & rigorosè exercitium orationis, religiosis omnibus suadere contendit. In opusculo de perfectione vitæ sic loquitur de oratione mentali regularium. *Reuera religiosus orationem assiduè non frequentans, non solum est miser, & inutilis; quinimo coram Deo fert animam mortuam in corpore viuo*. Alibi quoque sic fatur. *Vita religiosi sine studio deuotionis internæ, sicut fauus sine melle, sicut murus absque temperamento, & sicut cibus absque condimento*. Et rursus infra. *Omnis religio arida, & imperfecta est, & ad ruinam promptior, quæ spiritum diuinæ suauitatis non quærit, & præcipuum conamen ad studium internæ puritatis non impendit*. Nec sui oblitus eadem fere repetit alio in loco sic dicens. *Cauenda est perturbatio studij deuotionis, ex qua fulcitur omnis vera religio, & omne virtutis exercitium impinguatur. Arida est omnis religio, quæ non oleo isto saginatur. Instabilis est bonorum operum structura, quæ deuota orationis frequentia non compaginatur: sicut paries lapidum sine cemento. In omni religione vbi deuotionis feruor tepuerit, etiam aliarum virtutum machina incipit deficere, & appropinquare ruinæ*. Ex alphabeti quoque monachorum lectionibus hæc habemus. *Omne tempus cum Deo vtiliter expendas*. Et rursus. *Christus sit vita tua, lectio tua, meditatio tua*.

S. Bonau. de perfe. vitæ c. 5. Idē in opuscul. de proc. reli. l. 7. c. 11.

Idem in l. de sex alis sera. c. 3.

Idem in Alphab. lect. 14. 21. 22.

E 2 Iterumq;

Iterumque: *Hymnos, & psalmos canere, monachorum est*. In collationibus etiam ex mente Ioannis Synaitæ sic definit monachum. *Monachus est, qui solum, quæ Dei sunt agit, cogitat, & loquitur, Christo vnitus in omni tempore, loco, & negotio*. His indicans verbis substantiam monachi in firma ad Deum adhæsione, quæ media oratione sit positam esse. In regula quoque nouitiorum ipsos de oratione sic instruit. *Stude semper expendere tempus tuum, aut in oratione, aut in lectione, aut in bona meditatione*. Inferiusque tremendum supplicium religioso iugiter non oranti sic comminatur. *Ora ergo charissime, & te in oratione exerce, quia pauperi non oranti æterna supplicia promittuntur. Ait enim Bernardus: Ora frater; instanter ora, quia ille dicitur habere tunicam mixtam sanguine, qui carnem suam nutrit de pauperis sudore*. Quod vtinam religiosi aliqui attenderent, saltem enim in gratiarum actionem pro alimento ex sudore pauperum mendicato, iugiter Deo vacarent. Ad idem intentum Sanctus iste Pater sic loquitur alibi. *Instent orationi feruenter, quæ nouam in horto Domini plantulam fouet, prouehit, & confirmat*. Et infra. *Porrò qui ad orationem est negligens, suæ ingratitudinis, & tepiditatis est testis. Frustra profectus virtutum sine oratione speratur*. Hanc ob causam Sanctus hic Doctor cum esset sui ordinis Generalis in epistola ad Prouincialem quemdam directa, ipsum *per aspersionem sanguinis Iesu Christi, & per stigmata passionis eius* adiurat, & præcipit. *Vt primum quidem ad sanctæ orationis studium fratres suæ curæ commissos efficaciter incitet*. Sentiens sanè S. & religiosus Præsul, religiosæ regulæ obseruantiam, statumque religiosum ex assidua oratione necessario pendere.

Idē col-lac. 8.

Idem in reg.noui. c.2.

Idem.

Idem in spec.disc. p.2.c.1.

Idē in ep. quadam.

4 Nec mirum sanè Sanctum Bonauenturam eximium adeò orationis exercitij prædicatorem extitisse, qui Beati Francisci filius, & hæres, spiritum duplicem, tamquam alter Eliseus possedit. Diuus etenim Franciscus præclarus orationis zelator, eam filijs, quasi pro testamento reliquit. Cum semel a quodam sui ordinis alumno literarum studium Bononiæ introductum agnosceret, non

non modo acriter repræhendit, sed dura maledictione, quam infœlix rei euentus subsequutus est, impetiuit. Francisci irati ecce verba. *Tu vis destruere ordinem meum? Desiderabam ego, & volebam exẽplo Domini mei, fratres meos, magis orare, quam legere.* Clare innuens Seraphicus Pater totiùs ordinis dispendium ex defectu orationis dimanare. Alibi quoque idem exercitium, vt prorsus necessarium viro religioso his verbis commendauit. *Gratia orationis viro religioso maximè desideranda est. Nullus enim sine ea in Dei seruitio properare potest.* Veritatem amplexus, quam non modo sacrę literæ, sed experientia ipsa quotidie testatur. In actib. S. Franci. Ex eius vita.

5 Angelicus quoque Doctor Sanctus Thomas angelici exercitij orationis commendator eximius habeatur, quod, & verbis, & opere compleuit. Adeò deditus orationi fuit: *Vt nunquam se lectioni, aut scriptioni dederit, nisi post orationem. Quin sodali suo Fr. Reginaldo dicere solebat: quidquid sciret, non tã studio, aut labore suo peperisse, quam diuinitus traditum accepisse.* Hæc ex eius Legenda habentur. Ex hystoria quoque ipsius mirabilis hæc sententia ab ipso prædicata elicitur. *Religiosus sine oratione, miles est in prælio sine armis, & nudus.* Hinc in epistola adhortatoria ad quemdam religiosum sic loquitur. *Hæc est ergo monitio mea, & instructio tua. Tardiloquum te esse iubeo, & tardè ad loquutorium ascendentem; conscientiæ puritatem amplectere; orationi vacare non desinas; cellam frequenter diligas, si vis in cellam vinariam introduci.* Nec mirum adeò sedulè Angelicum Doctorem orationem religiosis intimasse, qui in sua Summa Theologiæ exaratum reliquit, medium, quo diuina prouidentia hominibus necessaria prouidit, orationem esse: *Vt scilicet homines postulando mereantur accipere quod eis Deus omnipotens ante sæcula disposuit donare.* Innuens hisce verbis viam regiam, per quam nobis, omnibus religiosis præcipuè, annona de cœlo venit, orationem esse. In legẽda S. Tho. Hystoria S. Th. Idẽ opusc. 66.

6 Ad hæc S. Vincentius Ferrerius Hyspaniæ nostræ, & prædicatoriæ familiæ decus iã adiungitur, qui in opusculo de vita, & instructione spirituali, priscorum monachorũ exẽpla

sequutus

sequutus promiscuam orationem, & lectionem vult propriũ esse religiosi munus. *Iterato*(inquit) *ad studium redeas, vel ad lectionem, & iterato ad orationem, & sic alternando commutes*. Clarius capite vltimo eiusdem opusculi, inter perfectiones necessarias spiritualem vitam agentibus, hanc recenset. *Diutissima, & continua recordatio beneficiorum Dei, & die, ac nocte stare in oratione*. Scitum, & facetum est illud magistri cuiusdam, qui cum a nepote scientiarum cupido rogaretur; num sibi liceret a meditatione cessare aliquando? Respondit ironicè. *Licet: modo hoc nec die sit, nec nocte: scriptum est enim in lege Domini meditandum die, ac nocte*. Id ipsum religioso interroganti de cessatione ab oratione dicere possumus. Licere quidem, dummodo neque die, neque nocte sit, quia iuxta placitum Vincentij, aliorumque Patrum; Religiosus debet *die, ac nocte stare in oratione*.

D.Vincẽ. de vi.spi. c.de som & vigilia

Ibi. c.vlt.

7 Vincentij mentem, spiritumque bibisse visus est S. Ludouicus Episcopus Tolosanus; vt enim ex eius vita habetur dicere solitus erat. *Omne tempus perdidisse existimo, quod sine oratione, & diuinis contemplationibus consumpsi*. Vera quidem sententia, & religiosæ mentis muneris manifestum iudicium.

S.Ludou. in eius vita.

8 S. quoque Ioannes Rusbrochius pijssimus author, altissimæque contemplationi deditus, in libello de septem custodijs ad monialem Franciscanam directo, tam ipsam, quam religiosos omnes de orationis iugi studio, sic monet. *Licet a Deo peccatorum veniam consequuta sis, nihilominus coram illius semper misericordia perseuerans: corde, & affectu intus vociferaberis: Deus propitius esto mihi peccatrici. Animum tuum perpetua cum laude ad ipsum sustolles, & affectũ, ac desiderium tuum cum diuina bonitate ad beatos, & mortales omnes perenni cum charitate latè extendes: cor vero tuum ingenti cum reuerentia coram sublimi Dei omnipotentis maiestate, & Domini Iesu pedibus submittes, ac humiliabis; in eoque versaberis exercitio, & quemdam illius habitũ tibi efficies, ac comparabis: in quo omnes vitæ tuæ dies verseris, ac ambules*. Hæc Rusbrochius; Quibus si ad iungas in margine notari hæc verba: *quotidiana religiosorum exercitia*: facile elicies iugem orationem, esse exercitium quotidianum regularium ex mente Rusbrochij.

D.Ioann. Rusb. de septẽ custodijs.c. 2.

9 Præterea D.Dionysius Carthusianus sermonem quemdam,

dam, qui est 7. de Dom. 2. post Natiuitatem, ad religiosos direxit de virtute, & modo orationis ab illis seruando: in quo inter alia hæc habet. *Multi Sanctorum affirmant summum, ac specialissimum opus monachi esse, puram Dei orationem indesinenter offerre.* Et infra approbat illud ex Cassiano. *Omnis finis, atque perfectio monachi ad iugem orationis perseuerantiam tendit, & quantum humanæ fragilitati conceditur, ad immobilem mentis tranquillitatem, puritatemque nititur.* Rursus serm. 5. ad religiosos de Dom. 4. Quadragesi. sic habet. *Si cupimus veraciter esse filij Hierusalem seu militantis Ecclesiæ, discamus cœlestia contemplari, cœliformiter conuersari, Angelicam in terris ducere vitam, atq; futuram iam beatitudinem inchoare.* Et infra. *Si ergo assiduè conemur nos actualiter Deo coniungere, eius laudibus omni hora insistere, orationibusquè vacare, ad summæ, & increatæ pulchritudinis nos contemplationem dare, imo, & in exterioribus seu corporalibus occupationibus mentem ad Deum frequenter erigere, meditando, orando, psallendo, tunc vtiq; cœlestem agimus vitam, & futuram beatitudinem inchoamus, &c.* Sermone quoque 6. de Pascha sic loquitur. *Magna hominis religiosi est ista calamitas, quod non amplius delectetur loqui, & occupari cum Deo, orando, psallendo, meditando, contemplando, &c. quam cum hominibus.* Sermone quoque 4. de Dom. 18. post Trinitatem sic prosequitur. *Orando, meditando, psallendo, occupetur semper cor nostrum in Deo. Dominum Deum cum propheta oremus. Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua, lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum. Itemque: Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, & non dominetur mei omnis iniustitia. Rursus: notam fac mihi viam in qua ambulem, & doce me facere voluntatem tuam.* Præterea serm. 7. de Dom. 25. post Trinitatem sic habet. *Ad hoc tendit institutio regularis, atque professio monachalis, vt monachus, quantum in vita præsenti sit possibile, indesinenter Deo intendat orando, psallendo, meditando, legendo, contemplando, &c.* Innumera tandem ex pijssimo hoc Patre in sermonibus de Sanctis, eis præcipuè, qui ad religiosos diriguntur, breuitati consulens omitto.

Dionys. Carthus.

Idem.

Idem.

Idem.

10 His etiam Patribus D. Laurentius Iustinianus adhæret, qui sicut feruore, zeloque animarum splendidissimus

fuit,

fuit, sic quoque perfectionis monasticę ardentissimus fuit amator. Orationis ergo necessitatem pro religiosis aliquoties astruit. In libro de obedientia orationem vocat robur, & præsidium cœnobiorum. *Ipsa* (inquit) *cœnobia sunt præsidia munitissima, sanctorum Angelorum vallata custodijs, ignitarumque orationum roborata suffragijs*. Verissimè sanè, sine oratione namque languescit cœnobium, omniumque inimicorum patescit insidijs. Hinc in libro de gradibus perfectionis religiosos sic alloquitur. *Nullus perfecte enarrare sufficit quam necessaria sit oratio cunctis, & quantum ad perfectionem venire anhelantibus omnino sit congrua. Audeo etiam dicere neminem absque illa posse ad salutem pertingere*. Hæc Laurentij Iustiniani verba, sicut, & alia similia D. Bonauenturæ, hoc etiam capite allata, alicui forsan duriora apparebunt. Horum tamen Patrum authoritas, simulque dicta, dicendaque, verissima esse in aliquo sensu certissimè suadent.

S. Laur. Iustin. de obe. c. 17.

Idem de grad. perf. c. 12.

11 Quis tamen pro hoc intento de necessitate orationis confirmando, Sanctam Virginem Teresam, nostri sæculi, sacræque religionis iubar, & decus non desideret? Quæ enim toti Hyspaniæ, orbique toti, orationis, & mysticæ Theologiæ Magistra fuit, nonne religioso statui idem munus intimasse credetur? Siue ergo vitam ipsius, siue etiam libros de itinere perfectionis, aut etiam de mansionibus ab ipsa conscriptos legeris, hunc scopum sibi præfixisse inuenies, vt orationis exercitium religiosis cunctis necessarium astruat. Specialiter regulæ obseruantiam ex orationis studio dimanare, sic admonet. *Oremos sin cessar, que con que se haga esto, que es lo mas importante, no se dexaran de cumplir los ayunos disciplinas, y silencio, que manda la orden* Deinde exercitium istud orationis dicit esse fulcimentum, & scopum religionis: ideoque solitudinem maximopere amplectendam esse. Sic vero loquitur. *A costumbrarse a soledad es gran cosa para la oracion, y pues este ade ser el cimiento de esta casa, ya esto nos juntamos, mas que a otra cosa, es menester traer estudio, en afficionar nos a loque a esto mas nos ayuda*. Demum (vt vno verbo dicam) tota vita ipsius, gesta, dicta, & scripta eò tendunt, vt commoda, & vtilitates ex orationis exercitio prouenientia, cunctis, regularibus præsertim suadeat. Ad hunc quoque finem iugis orationis religionem fratrum, &

S. Teresa de itinere perfec. c. 4.

monia-

monialium instituit, & quia magno cum feruore, totiusque populi Christiani exemplo id præstat, ideo inter Ecclesiæ luminaria vt sidus splendidissimum maximè fulget, in perpetuasque æternitates sacra hæc progenies fulgebit.

12 Iungam his Patribus graues alios Doctores, qui etsi Sanctorum numero nondum ascripti teneantur, inter graues tamen authores locum tenent; qui quasi manu data monacho proprium munus & exercitium orationem esse, clarè tuētur. Ex quibus venerabilis Thomas de Campis orationis necessitatem sæpius religiosis cõmendat: In libro de ordinatione, & disciplina Claustralium sic loquitur. *Tria sunt omni religioso necessaria, sine quibus nõ potest diu stare in bona vita. Hæc sũt oratio, lectio, operatio. In istis omni die se exercere debet, & semper in aliquo bonũ occupare. Oratio illuminat, oratio purgat, oratio cõsolatur, oratio lætificat, oratio impetrat fauorẽ, oratio alleuiat laborem, oratio nutrit deuotionẽ, oratio præbet fiduciã, oratio expellit pigritiam, oratio fugat Dæmonẽ, oratio vincit tẽtationẽ. oratio sẽper est necessaria, sicut gratia, sine qua viuere spiritualiter nõ possumus.* Rursusq; *Nõ te pigeat orare si vis a vitÿs liberari.* Ex Valle quoq; liliorum lilia hæc flagrãtia collegi. *Hæc tria in ordine valde necessaria, Deo, & Angelis accepta; scilicet laborare manu contra otiũ; amare lectionis studiũ contra cordis tædiũ: & continuare orationis vsum contra Diaboli dolum.* Alibi quoq; sic. *Beatus religiosus, cui sacra lectio cibus, oratio potus psalmus iubilus, meditatio Christus, speculatio Deus, flabunt venti, & non nocebunt Deo vacãti, & oranti.* In Enchiridio etiam monachorum sic monachum instruit. *Incessãter orãdũ est ne vincaris a vitÿs, & in profundo malorum desperando submergaris.* Hæc, & alia pius, & grauis author satis clarè necessitatẽ orationis regularibus intimãs.

Th. a Cãpis de disci. Claustr. l. 5. c. 2.

Idem.

Idem in valle liliorum c. 17

Idem 2. p. serm. ad nou. ser. 4

Idem in Enchirid c. 2.

13 Accedit Ioannes Lanspergius deuotus author, Carthusianusq; monachus oratorij exercitij commendator percelebris. In dialogo monachi cum milite Lutherano sic loquitur. *Ad hoc potissimum vita cœnobitica est destinata, quæ fere semper noctu, diuq. quantum corporalis concedit facultas, eo tẽdit vt ibi (quod in cœlo fit) idest Dei præconiũ canẽdo, iubilãdo gratias agẽdo, precãdo, meditãdo peragatur.* In libro etiã de vera religione, etsi diuersos Ordines ad diuersa munera in Eccl. exercẽda addictos esse dicat; omnes tamẽ ad munus orationis destinatos esse docet. *Nõnulli ad cõcionãdũ, & docẽdũ, nõnulli*

Io. Lansp. in Dialo.

Idẽ in l. de vera reli. c. 14.

Idem in l. de vera reli. c. 24. Idem de vera reli. c. 14.

ad ministrandum ægrotis, nonnulli ad tutandam fidem, nonnulli ad liberandos captiuos, &c. Omnes tamen ad Deum, cantando, & orando, & gratias agendo, laudandum; ipsique mundo corde adhærendum sunt destinati. Ecce nostri capitis scopum a Lanspergio descriptum, monastici scilicet muneris esse, diu, noctuque indefessa vigilia orationibus insudare.

14 Clarissimè etiam Fr. Hieronymus Sauonarola inter Dominicanos Patres valde insignis, inter regulas quasdam ab ipso conscriptas, quæ habentur in antiquis constitutionibus huius sacri Ordinis, sic habet ad inten-um. *Principale studium religiosi est, conari die, noctuque vt anima sua sit Deo coniuncta, per orationem, & contemplationem, continuumque amorem actualem*. Inferius quoque sic. *Cum omni, & summa diligentia, & solicitudine vacare debet orationi, & contemplationi, ita vt sæpissimè eleuet mentem suam ad Deũ, & oret cum breuitate, tam in Ecclesia, quam in mensa, tam in domo, quam in theatro, tam sedendo, quam ambulando. Et frequentissimè dicat: versiculum illum: Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina. Item dicat: Misericordia tua Domine subsequetur me, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* Tandem in fine sic concludit. *Religiosi, qui ista non considerant, sed ambulant sine consideratione finis proprij, efficiuntur tepidi inquieti, murmuratores, ambitiosi, iracundi, loquaces, sensuales, histriones, & duriores, quam sæculares ad pænitentiam. Et nisi Deus per suam misericordiam eos reuocet, in alia labuntur præcipitia, a quibus nunquam postea liberantur*. Hæc, & alia grauis auctor.

Hierony. Sauonaro

15 His iunge Ioannem Gersonem insignem Parisiensium Cancellarium, qui sæpius religiosi munus orationẽ dixit. In responsione ergo apologetica ad quemdam Carthusianum monachum monet, toto tempore, quo obedientiæ legibus non obstringitur, orationi operam dare. Ad quod vtitur illo versiculo.

Gerson. Alphabe. 19. l. E.

Fac opus iniunctum, inde vacato tibi.

Subiungit tamen modum. *Consulo tamen, vt ista vacatio sit taliter practicata in deuotionis otio, vt non reddatur inepta per lachrymas, aut alia læsiua corporis, vel mentis exercitia &c.* Similiter in tractatu de oratione: & eius valore religio-

sum

sum etiam instruens, professionem ipsius esse ad orationis munia exercenda, declarat his verbis. *Recogites in meditatione tua professionem in monasterio, videbis te constitutum, & peculiariter dicatum, vt sis veluti quaestor aliquis, qui pro languentibus, & indigentibus in hospitali magno totius vrbis, quaerere debeas eleemosynam, non tam corporaliter, quam spiritualiter sustentantem.* Et paucis interiectis. *Meditare igitur vt columba simplex, & gemens, & sit meditatio tua in conspectu Dei semper.* Haec Gerson innuens satis munus proprium religiosi orationem esse. Idem Alphab. 77. l. x. Idem.

16 Omnium tamen clarius, & distinctius, munus orationis religiosis iniunctum exposuit celebris Benedictinus Abbas Ionnes Trithemius. In homilia ergo quadam ad monachos sic loquitur. *Dominus, ac Saluator noster Iesus Christus in Euangelio fratres, volens nos continuos esse in orationibus ita praemonuit dicens: Oportet semper orare, & nunquam deficere Hoc Domini consilium, prae cunctis mortalibus, maxime decet monachos, & omnes, in quacumque religione claustrales, quorum omnis actio, & tota vita imo quidquid faciunt, aut oratio esse debet, aut saltem orationi conforme.* Ne tamen tepidus, aut imperfectus religiosus muneri sibi iniuncto per horas solum canonicas, seu quotidianum officium Ecclesiasticum, omissa oratione mentali, satisfacere putet, subiungit postea. *Non satis est monacho in schola Christi Regis aeterni ad perfectionem tendenti orationes canonicas persoluere, nec sufficit homini Deo per votum solemniter dicato preces Ordinis communes in conuentu adimplere, quoniam qui semper orare sine intermissione praecipitur, vltra verbales etiam, ad spirituales orationes obligatur.* Haec Tritemius, quae si recte expendantur, & monachi officium, & intentum nostrum his capitibus satis innotescit. Trithem. hom. 8. ad mona. Idem.

17 Cum tamen haec ita sint, & tam vnanimi, constantique assensu Patres hi omnes, his capitibus adducti, orationis necessitatem regularibus omnibus proponant, mirum erit si aliqui ex religiosis inueniantur, tam sanctum exercitium respuentes. At multos esse non tam ego; quam Diuus Bonauentura plorat sic inquiens. *Qui sunt hodie, qui huiusmodi meditationibus vacent? Qui sint explorat ores gaudij caelestis? Qui corde, & animo conuersentur in caelis? Rari sunt. Vnde dici bene potest de quibusdam religiosis illud ver-* D. Bonau. de perfe. vitae c. 5.

F 2 *bum*

bũ quod B Bernardus dicit, quorũ studiũ deberet esse cœlos de uotione penetrare, mẽte circuire supernas mansiones, salutare Apostolos, et choros Prophetarũ Martyrũq; admirari triũphos, omnibus his postpositis, turpi se mãcipãt corporis seruituti ad obediẽtiã carni, & ad satisfaciendũ gulæ, & vẽtri. Alibi quoq; de quibusdã religiosis ait; quod *non solũ non sentiant, sed nec quærãt, nec desiderent, neq; curẽt, imo, neq; credãt sed inuideãt, et persequantur in alijs deuotionis gratiam.* Paschasius quoq; author grauis, & inter Bibliothecæ Patres relatos dum illud Hieremiæ: *Dispersi sunt lapides Sanctuarij in capite omniũ platearum* exponit; miseram sortem quorũdã regularium, qui orationis sanctæ exercitio vale dixerunt sic deplorat *Quid ergo putas sunt lapides Sanctuarij in capite omnium plateariũ dispersi, nisi monachorum sancta, & Deo consecrata societas? qui sẽper debent Dei apparare in secreto cõspectibus?* Et infra. *Ideo dispersi plorantur quasi lapides Sanctuarij in capite omniũ plateariũ, quia dũ per vitã, et orationẽ intus esse in cõtẽplatione Dei semper debuerant, per vitam reprobam foris passim vacant.* Innuens satis plures regulariũ esse, qui orationis exercitium fere cõtempserint. Ioannes quod Lanspergius in serm. quodam ad cõgregationem monachorum habito, multos esse ex religiosis qui sanctę orationis exercitium respuant, sic habet. *Sunt alij qui solutis vtcunq; horis, & ordinis debitis, deinceps externis suis vacant, nihil prorsus de internis, parum de meditatione, aut contemplatione, parum de oratione mentali, aut exercitijs spiritus scientes.* Ecce iam multos esse ex regularibus, qui orationi non vacent ex his Patribus habemus.

Idem de processu relig. l. 7. c. 11. Thren. 4. Paschas. l. 4. in lamẽ. Hierem. in 2. tom. auct. Bibl. Lãsperg. in serm.

18 Hi ergo omnes, Patrum testimonijs adductis, ad tam sanctũ exercitiũ, totis viribus trahendi, & reuocãdi sunt Neq; enim aliter vitia eradicare, virtutes ve in religionibus plãtari poterunt, nisi sancta oratione mediãte. *Oratio enim* (teste Cassiodoro) *serenat cor, abstrahit a terrenis mundat a vitijs, subleuat ad cœlestia, reddit capacius, & dignius ad accipienda bona spiritualia.* Vnde optime B. Thomas de Villanoua. *Religiosus tepidus si non orat, & laudat quid accipiet?* Ac si dicat; sine oratione religiosũ, virtutibus vacuũ, vitijsq; plenũ reccẽseri. Rixosos ergo, vagos, desides, otiosos, impudicos, auaros, iracũdos, gulosos, superbos, ambitiososq; regulares (si quos videris) hos omnes sine oratione viuere, facile suspiceris Si forte etiã religionẽ aliquam deformatam, discolis, vagisq; ac inhonestis

Cassiodo. B. Tho. de Vilan. in Conc. de Sept.

fratribus

fratribus resperſam conſpexeris,propter orationis egeſtatẽ, vel penuriam hoc illi malum euenisse credas. E contra verò religioſos humiles,pauperes,pudicos,obſeruãtes,obedientes,tẽperatos,quietis amatores,fructũ animarũ zelãtes,virtutibuſq; plenos(quales multi ſunt)ex eo tales putes,quod orationis ſedulè incumbant. *Quemadmodum enim* (verbis Chriſoſtomi vtar) *vbi regina quæpiam ingreditur ciuitatem,necesse eſt,vt omnis opulentia pariter conſequatur, ſic videlicet poſtquam deprecatio venit in animam,omnes virtutes ſimul ingrediuntur*. Ergo bone religioſe,hoc tibi maximè in cura ſit,vt orationis ſtudiũ totis viribus anheles. Baſilius tibi loquitur. *Hæc vna recordatio ſi eſſet aſſidua cõtra omnia vitia medelã praberet.* Faxit Deus ita fiat. Nos vero vlterius progrediamur.

Chriſoſt. l.2. de orãdo Deũ

D. Baſil.

Regulę, & conſtitutionum inuiolabilis obſeruantia religiones reformat: & in hoc deficere ipſas euertit.

C A P. V.

1 EO vel maximè orationis exercitium regularium Ordinum reformationi neceſſarium eſt,vt vel ſic religioſi omnes ad propriæ regulæ,communiſq; obſeruantiæ modum ſuauius ſe aſtringant:vnde poſtquam in pręcedentibus capitibus orationis officium commendauimus,nunc in præſentibus regulæ, & conſtitutionum inuiolabilem,& peruigilem cuſtodiam, ipſis omnino neceſſariam proponimus. Patrum ergo teſtimonia pro obſeruantia ſanctæ regulæ,& conſtitutionum perſcrutemur.

2 Adſtat primus Sanctus Ephrem Syrus, qui non ſemel, ſed ſæpius, regulæ, ac conſtitutionum regularium obſeruantiam religioſis commendat. *Si in cœnobio fratrum degeris,regulas conuentuales ne deſpexeris. Si ſolitariam vitam vixeris,caue optimas formas Anachoretarum, qui rectã tibi ſemitam ſtrauerunt,depraueris*. Et infra. *In monaſterio igitur reſidens,canonẽ,ſeu regulã cũ omni reuerẽtia,et amore Dei ſequere.* Quod vlterius exẽplo S. Abrami Eremitæ ſic cõ- 3 probat. *Toto porrò tẽpore reruſticationis ſuæ canonẽ ſeu regulã ſemel arreptã,nũquã mutauit,ſed 50. annorũ ſpatio in vita religioſa ſtudio ſe exercuit.* Alibi quoq; ſic monachos inſtruit. *Modũ,ac normã,quã illuſtres,perfectiq; illi noſtri Patres tradiderunt,*

S. Ephrẽ adhort.1. ad nouit.

Idem in le... B. Abrami.

Idē in ser. ascet. de vita. reli.

derunt, omni conatu, ac studio teneamus. Et infra. *Vnā nobis regulam charissimi deligamus, per quam Dei grati, acceptiq; esse possimus: nobisque ipsis, ac proximis nostris prodesse valeamus.* In sermone etiam quodam Ascetico de vita monastica, antiquos monachorum patres, ex eo perfectissimos, probatissimosque euasisse commemorat; quod vnius regulæ acceptæ fuerint exacti obseruatores. Sic Ephrem. *Propterea verò, & S probatissimique olim Patres, iactis firmiter vnius viuendi regulæ fundamentis, perfecti euaserunt; siquidem illum canonem, ac regulam, quam semel arripuerant, ad finem vsque vitæ sine impedimento aliquo retinuerunt.* Subiungit postea. *Et ideò Deus quoque in illis habitauit, atque in eis est glorificatus, & quicumque illos videre, vel audire meruerunt, Deo gloriam dederunt.* Hæc & alia S. Ephrem ostendens satis vitam, perfectionemque regularium ex inuiolabili obseruantia regulæ, & constitutionum pendere: è contra verò damnum religionum ex parum accurata legum custodia prouenire. Demum parænesi prima quantum præmium obseruanti monacho reseruatum sit, sic describit.

Idé in ser asceti co de vita monast.

Idem.

Serua mandata Altissimi ò monache, & Patrum constitutiones recole, pietatis pugil, hæc enim faciens regni cœlestis hæres designaberis.

3 Accedit Ioannes Cassianus antiquus Heremita, ex quo aliqua pro nostro intento confirmando desumere possumus. Primo ergo in libro quarto de institutis monachorum renunciantium sæculo, immensam gloriam fideliter obseruantibus regulam Ordinis promitti, & grauissimas pœnas non obseruantibus præparari, sic astruit. *Sicut namque immensa gloria fideliter seruientibus Deo, ac secundum regulæ institutionem ei adhærentibus repromittitur in futurum, ita pœna grauissima præparantur his, qui tepide eam negligenterque fuerint exequuti.* In collationibus quoque, monachum propriæ regulæ transgressorem, incorrigibilem euadere, & difficilius, ad perfectionem ascendere, quam carnalis sæcularis, vel etiam infidelis, grauissimis his verbis docet. *Facilius ad salutarem conuersionem, ac perfectionis fastigium carnalis quis, idest sæcularis, vel gentilis accedit quam is, qui professus monachum, nec tamen viam perfectionis arripiens, secundum regulam disciplinæ, ab illo semel spiritalis feruoris igne discessit.* Rationem sic subiungit. *Ille namque* (scilicet

Ioā. Cass. l. 4. de insti. renūc. c. 33.

Idē coll. 4. c. 19.

licet carnalis, vel gentilis) *corporalibus saltem vitijs humiliatus, atque immundum se sentiens, contagione carnali, ad fontem veræ purificationis, ac perfectionis culmen, quandoque compunctus accurrit*. De monacho vero regulę transgressore sic addit. *Qui semel, vt diximus, tepido exorsus initio monachi cœpit abuti vocabulo: nec tamen humilitate, ac feruore, quo debuit iter huius professionis arripuit, infectus semel hac miserabili lue, & in ea quodammodo resolutus, nec ex se vlterius perfecta sapere, nec alterius poterit monitis erudiri*. Proh dolor! Quam horribilia sunt hæc verba improbis, ac deprauatis religiosis suæ regulæ contemptoribus. Ex eis enim liquido innotescit monachum illum, qui propriæ regulæ obseruantias spernit, quasi a Deo despectum, difficilius quam alter homo quantumuis prophanus, & infidelis, ad perfectionis fastigium peruenire posse. Cum verò tendentia in perfectionem proprium munus religiosorum sit, attendant regulæ monasticæ contemptores, quantum malum sibi asciscant ex culpabili transgressione legum religionis. Idem.

4 Ad idem S. Theodorus Studita in suo testamento (pro vt in Bibliotheca Patrum habetur) hoc legatum monachis velut opulentissimam hæreditatem his verbis reliquit. *Leges, ac scita maiorum, in primisque Magni Basilij, non migrabis, quin quodcunque ages, dices, vel ex sacris literis, aut paterna tua consuetudine geres*. Si consilium hoc monachi cuncti sibi arriperent, propriæ vtilitati consulerent, & perditioni religionis obuiarent. B. Theo. stud. in testam. tin 2 t. Auct.

5 Consulit idem Albinus Flaccus Caroli Magni Magister, monachos namque in epistola quadam instruens sic loquitur. *Regularis vitæ obseruationem diligentissimè custodite; quatenus æternam benedictionis mercedem habere mereamini. Hæc est laus vestra, iste honor vester apud homines, & retributio apud Deum*. Sanè hoc ita esse experientia comprobat. Quæ enim religio propriæ regulæ institutionumq; arctissima obseruantia tenetur, apud Deum, & homines vbique honoratur: quæ tamen illarum custodiam spernit, leui nota apud omnes dignoscitur. A'bi. Flaccus epist. 49.

6 D. quoque Bernardus monachorum vertex, non semel, sed sæpius, quam illis necessaria sit obseruantia regulæ religionis, simulque constitutionum Ordinis satis expræssit.

Quondam

D. Bern. de præce. & dispe. Quondam sic. *Omnes magistram regulam sequantur, ne ab ea temere deuietur a quoquam*. Vbi temeritatis notam regulæ transgressoribus indicit Bernardus. Alibi quoque sic. Idem ep. 321. *Rogo vos fratres, & multum obsecro, sic agite, & sic state in Domino dilectissimi, soliciti semper circa custodiam Ordinis, vt Ordo custodiat vos*. Ac si clarius diceret; religio illa, in qua propriæ regulæ transgressio permittitur, nec seipsam, nec alumnos custodire valet. Est enim regularibus regula, quod mœnia vrbibus. Vnde quemadmodum dissipantibus mœnia vrbis dispendium datur, sic quoque regulæ, regularumque sanctionum contemptores, totius religionis interitus debitores sunt. Quare illud psalmi 79 obijci potest Ps. 79. transgressori regulæ. *Destruxisti maceriam eius, & vindemiant eam omnes, qui prætergrediuntur viam*. Quod vero apud Bernardum sit ordinem custodire religiosos suos, ex alio eius loco inferius adducendo constabit, vbi ex diuina reuelatione Gerardo monacho facta affert, nullum religiosum damnandum fore, qui suam regulam, Ordinisque obseruantias amauerit; quin potius regularis obseruantiæ amatores in Ordinem Apostolorum, Martyrum, aut Confessorum assumendos esse. Præterea quid de monacho regularis disciplinę præuaricatore sentiat ipse Bernardus, ipse palam professus est in epist. ad Papam Innocentium, vbi illum vocat. *Inimicum crucis Christi, Sanctorum, qui in circuitu eius sunt violentissimum oppressorem, & calumniatorem pauperum. Qui propria iam pene non habens, qua deuoret, in proxima passim more tyrannico debacchatur. Monachum habitu mentiens, re exhibet vnum de prædonibus, omnino immemor regularium obseruationum, legum, canonumque contemptor: frontosus ad verecundiam, insensatus ad metum, inflexibilis ad pietatem, ad iram præceps, audax ad facinus, pronus ad iniurias*. Quid vero sit ordo religiosus, & quam necessarium regulares in suæ regulæ obseruantia permanere, expressit idem Pater in epistola ad monachos Alpenses. *Stemus nos in ordine nostro quicumque elegimus abiecti esse in domo Dei nostri, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Ordo noster abiectio est, humilitas est, voluntaria paupertas est, obedientia, pax, gaudium in Spiritu sancto. Ordo noster est sub magistro, sub Abbate, sub regula, sub disciplina. Ordo noster est studere silentio, exerceri ieiunijs, vigilijs, orationibus,* Idem ep. 198. Idem ep. 142.

opere

opere manuum, & super omnia excellentiorem viam tenere, quæ est charitas. Ecce Bernardum clarè nobis quid sit religio, & qualiter in ea, eiusque regulari obseruantia standum sit depingentem. Alibi quoque magnam abusionem esse regulam non custodire, habitumque monasticum gerere, sic exponit. *Magna abusio est vt corpus regulariter induatur, & contra regulam suis vestibus animus nuda deseratur. Cum tanto studio, tunica, & cuculla corpori procurentur, quatenus cui deerunt monachus non putetur. Cur similiter pietas, & humilitas, quæ Spiritualia indumenta sunt, non prouidentur?* Legatur idem Pater in tractatu de præcepto, & dispensatione. Ex quibus omnibus satis liquet, quam necessariæ sint regulares obseruantię religiosis omnibus, pro ipsorum, & Ordinis conseruatione. Idem in Apologe.

7 Illustriss. etiam Card. Petrus Damianus, dum Ariprandum monachum in militia spirituali tyronem commendat, hoc maximè ab illo exigit, vt regularem disciplinam non deserat: consequenterque, quam necessaria sit religiosis, sic ostendit. *Caue ne per ætatis adhuc imbecillis obtentum, sancti loci regulam violes, ne rigorem, atque seueritatem beatæ conuersationis eneruet, ne mutari velis solitam seueritatis consuetudinem, ne peregrinæ adinuentionis præsumas superinducere nouitatem.* Inferius sic. *Quanta præsumptionis est, si disciplina quis regulam frangat, quam à sanctis Patribus traditam non ignorat.* Hæc Damianus. Alibi quoq; horribilia aliquot exempla quorumdam regularium, qui ob regulæ contemptum grauissimis a Deo supplicijs sunt addicti, narrat; nosque inferius in hoc capite afferemus. Ex eis verò liquido innotescet, religionum, religiosorumque miseram sortem ex in ordinata transgressione regulæ, obseruantiarumq; procedere. Pet.Dam. ep. 18. Idem l. 6. ep. 32.

8 Ex Seraphico etiam Bonauentura non pauca colligi valent, pro causa suscepta de perditione regularium propter defectum regularis obseruantiæ. Pauca tamen subiungam. In libro de sex alis Seraphim, de religioso regularium obseruationum contemptore sic habet. *Deformat religionis decorem, profectum spiritualem, & aliorū ædificationem solet impedire.* Eodē quoq; libro sic cōsulit. *Principaliter cauenda, & dolenda est transgressio præceptorum Dei, deinde inuiolabilium præceptorum Sancta Ecclesia, deinde illorum, quæ sub* D.Bonau. de sex alis seraph c. 3. Ibidem.

voto voluntario sibimet quisque fecit necessaria, vt regulares obseruantia, maximè, quæ sub præcepto sunt statutæ. Alibi quoque religiosos omnes, sic monet. *Communem Ordinis obseruantiam sequantur, perfectioni in silentio, & alijs institutis plenius obtinendis insistant: a qua, nec exemplari leuium, vel negligentium aliquorum dissolutione diuertant.* Eodem quoque libro sic habet. *Optima religiosi perfectio est, perfecte communia quæque conuentualia seruare.* Rursus alio loco sic loquitur. *Nec aliquam non bonam consuetudinem induas, vel discas; nec aliquam bonam consuetudinem neglectam per incuriam Diaboli, permittas in te, & in alijs, quibus cum modestia persuadere poteris.* Rationem reddit P. Seraphicus. *Quicumque enim aliquod exemplum alijs relinquit, siue bonum, siue malum, particeps est imitatorum suorum, siue in supplicio, siue in præmio sempiterno.* Rursus idem Pater in epistola quadam ad Prouincialem quemdam sui ordinis transmissa, damna, & incommoda; quæ ex fractione regulæ, & constitutionum, tam religiosis transgressoribus, quam religionibus ipsis prouenjunt, sic recenset. *Cum disciplina negligitur, insolentiæ crescunt, ac per hoc negligentia circa exercitationem virtutum exterius procedit in scandalum, per eorum patentem ruinam, qui stare videbantur in oculis aliorum. Ex quo fit; vt sanctæ religionis splendor præfulgidus in pallorem degeneret, sanctitatis pulchritudo sordescat, bonæ opinionis odor computreat, & nomen Domini blasphemetur.* Hæc, & alia Seraphicus Doctor pro regularis obseruantiæ inuiolabili custodia, conscripsit, ex quibus sanè perspectis; nullus bonæ indolis religiosus non eliciet; regulæ, & constitutionum obseruantiam religiones in suo nitore fouere, ac conseruare: ex opposito verò regularis disciplinæ transgressorem, se ipsum, & religionem perdere. Quia vt ipse Pater de hac exterioris disciplinæ negligentia loquitur. *Est signum neglectæ conscientiæ, & interioris leuitatis.*

Idem in spec. discipl. p. 1 c. 2.

Idē de inter hom. c. 7. 1. p.

Idem in Epist.

Idem de sex alis Seraph. in c. 3.

9 His Patribus iungitur S. Laurentius Iustinianus Ecclesiæ iubar, & Venetorum decus, ex quo hanc sententiam pro causa, quam tuemur, ex libro de compunctione, & planctu Christianæ perfectionis seligere potui. *Qui religiosæ vitæ institutionem sumere elegit, sanctitatis Regulam perficere conetur.* Ac si dicat; vita spiritualis religionis ex circunspe-

S. Laur. iust. de cōpunct.

conspectissima obseruantia regulæ nascitur; illius verò interitus ex regulæ contemptu procedit.

10 Clarius cæteris istorum Patrum vestigia sequitur S. Ignatius de Loyola celeberrimæ Societatis Iesuiticę Patriarcha, Christianique orbis alter sol; dum regulæ, & constitutionum exactissimam obseruantiam suis mandat his verbis. *Omnes constanti animo incumbamus, vt nihil perfectionis quod diuina gratia consequi possimus, in absoluta omnium constitutionum obseruatione, nostrique instituti ratione adimplenda, prætermittamus.* Quibus verbis nostrum, & suum intentum satis declarat, viamque ostendit per quam sacra Societatis religio ab ipso instituta, toti orbi, vt fulgentissimum sydus, celeberrima redditur. S. Ignat. Loyola.

11 Nec omittam breuem, singularemque sententiam, quam Sanctissima Virgo Teresa, nostri sæculi, & Ordinis decus, circa præsens institutum protulit. Monialibus igitur suis regulæ obseruantiã, simulque iteratam lectionem sic præscribit. *Las ordenanzas, y regla de su religion lean las muchas veces y guardenlas de veras*. Sentiebat abs dubiè Beata parens, in hoc puncto religionis fulcimentum consistere, ac perinde, non solum obseruantiam regulæ, & constitutionum; sed ipsarum quoque sæpius repetitam lectionem illis proponit. Vt enim testatur Vmbertus de Romanis Prædicatoriæ familiæ quondam Generalis: *Fit contra Regulam frequenter, quando non legitur regula*. Vnde vt ipse dixit. *Lectio diligens regulæ, & statutorum propriæ professionis, necessaria est religiosis*. Quod ideò aduertendum puto, ne forsam aliquis nolens intelligere, vt benè agat, regulam, & constitutiones sui Ordinis legere negligat. S. Teresa in moni. ad Monales. Vmb. de modo pd. l.a.c.9. Ibid. c.4.

12 Hæc vero, quæ ex Patribus adduximus manifestè satis comprobant, regulæ, & constitutionum regularium obseruantiam, omnino necessario exigi pro conseruatione regularium Ordinum. Hoc ipsum caput sequens demonstrabit. Verumque tamen de regula, & obseruantijs in communi, & in genere sermonem tantum instituit. Desiderari, tamen adhuc poterat, vt singularum institutionum regularium obseruantiam ex Patribus confirmaremus. Quia tamen hoc longiorem desiderat tractatum; de vnica solum, ipsaque specialissima obseruantia regulari, silentio nempe, sermonem faciã ex Patribus. Prius tamen quid opere compleuerint, postmo-

dum verò quid docuerint apponam. Igitur Agatho abbas lapillo assidue ori indito per tres annos silentium custodisse, tradit Marulus lib. 4. cap. 6. Paulus quoque monachus per triennium etiam nemini quidquam locutus est. Pambo abbas illud ps. 38. legens: *Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea* multo tēpore obseruauit. Boonē in Thebaidis deserto habitantem in summo silentio vixisse scimus. Theo etiam in cellula sua clausus annis triginta, silentij habuisse continentiam perhibetur. Hos, & alios plures refert Marulus vt supra. Qui simul lib. 6. c. 14. dum de reuelationibus infernarum pœnarum agit, quid moniali cuidam loquaci (vtinā casum vereātur omnes) acciderit per hæc verba retulit. *Cū diē obijsset extremū, et in Ecclesia sepulta esset, adituus nocte intempesta Ecclesiam ingressus, vidit illam ante altare distentam secari per medium, partemque superiorem igne cremari, inferiorem vero reliqui intactam* (forsam castitatem corporis seruarat) *Mane igitur visa fratribus narrans, dum locum in quo eam viri conspexerat ostendit, deprehensa sunt in marmoris solo ardoris vestigia.* En silentij exēpla: en loquacis pœnam. Nunc vero quid Patres dicant audiamus.

Marcus Marulus.

13 Diuus ergo Hieronymus religionem in loquacibus esse non posse hisce declarat. *Religio sancta non potest esse in loquacibus.* Diuus etiam Augustinus adeo necessarium silentium putat monachis, vt sine eo monachos non esse dicat. *Silentium, fratres, inter cætera vobis in heremo sumè necessarium, quia qui non custodit linguam suam monachus non est.* Clarius id expressit S. Bernardus. *Nemo* (inquit) *de religionis habitu sibi blandiatur, qui adhuc linguam suam non didicit religare. Religa linguam tuam si vis esse religiosus, quia sine linguæ religatione, religio vana est.* Ad hæc Seraphicus Bonauentura. *Certè frustra* (audeo dicere) *quod ille religiosus gloriatur de possessione virtutis in corde, qui dissipat disciplinam silentij per inquietudinem multiloquij. Si quis* (teste Scriptura) *putat se religiosum esse non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum huius vana est religio.* Plures tandem ex Patribus sciens prætereo: vnum, qui pro omnibus loquatur, silentijque vtilitates in religione exponat, producam. Ioannes hic est vulgò Climacus.

D. Hiero. in epist.

D. August. ad fratr. in herem.

D. Bern.

D. Bonau. de perfe. vitæ c. 4.

macus. *Taciturnitas est mater orationis, captiuitatis reuocatio, ignis diuini amoris, obseruatio cogitationum, specula hostium, lachrimarum amica, carcer luctus, memoria mortis operatrix, iudicij indagatrix, inimica fiduciæ, quietis coniux, ambitiosæ doctrinæ aduersatrix, scientiæ adiectio, secretus in Deum profectus, occultus ascensus.* Hęc verò dixerim, tum vt quanti apud Patres regularis obseruantia silentij habeatur ostendam, tum vt quanti etiam ijdem Patres alias quoque religiosas sanctiones habeant credatur; ac perinde iure optimo huius, & sequentis capitis intentum esse, regulæ, & constitutionum obseruantiam religiones tueri; illarum verò transgressionem ipsas euertere. Ioã.Clim. in scala.

14 Iam ergo sanctè religiose quicunque sis, *Custodi legem, atq; consilium; & erit vita animæ tuæ*, cõsulit tibi Sapiẽs. Prou. 3. Neq; enim alia ratione vitam poteris diligere, & dies videre bonos, nisi regulæ, & constitutionum tuarum sis diligens obseruator. Audi quæ Moyses populo Dei circa legis obseruantiam intimauit Deutero 32. *Implete vniuersa, quæ scripta sunt legis huius, quia non in cassum præcepta sunt vobis, sed vt singuli in eis viuerent.* Hanc ob causam D. Hieronymus Pachomij regulæ institutiones *præcepta vitalia* nuncupauit, vtpote quia ad vitam monachorum conferant. *Religio, Sacerdotium, & ordo neminem per sese neq; Sanctum, neq; beatum efficiunt: quandoquidem boni, ac mali æque hæc percipiunt*, inquit Rusbrochius. Hinc neque apud Deum, neq; apud homines præmium aliquod accipies, quod sub regula sancta religiosi Ordinis viuas, nisi iuxta illius institutiones, iustè, sãctèq. conuersatus fueris. Hoc tibi *Regularis* nomen quo frueris intimat. Religiosi quoque nomen clauro, idem pręcipit. *Sicut enim* (inquit Vmbertus) *dolia dissipata religantur vt sint idonea ad vini capacitatem, sic religantur viri per religionẽ, vt sint apti ad Spiritualẽ gratiam recipiendam. Sunt autem sex quasi Circuli, quæ valent ad religationem huiusmodi doliorum. Primum est propria regula. Secundum propria constitutiones. Tertium est approbata consuetudines. Quartum mandata Prælatorum. Quintum est correctiones Visitatorũ. Sextum est ordinationes, &c.* Quare ne tãquã doliũ dissipatũ, nõ valens vinum gratię retinere, poteris, necesse, vt his circulis, corpore, animoque circumcingaris. Hac via tui Ordinis

D. Hiero. in reg. D. Pacomij.

Rusbroc. de vera contẽpl. c. 62.

Vmb. de modo prædic. c. 6. lib. 2.

Rempu-

Rempublicam optimam, fœlicissimamque reddas. Plutarchus namque refert septem olim sapientes inter se disputantes: *Quis populus, quanam ve Respublica foret optima, & falicissima*; *audijsse* Biam respondentem: *In qua legem vniuersi, tamquam Tyrannum metuunt*. Plato etiam apud Eborensem hæc habet: *Sine lege nec domus, nec Ciuitas, nec gens, neque hominum vniuersum genus stare, nec rerum natura omnis, neque ipse mundus potest*. Si ergo sancte religiose, tuæ reipublicæ leges, regulam, sanctionesque serues, eam optimam, & fœlicissimam facies, tibique cumulos sanctitatis quamplures augebis, itaut in te Aristotelicum illud expleatur. *Viuere secundum leges, est ipsa salus*.

Plutarch. in cõuiu.

Arist. 5. polit. c. 9

15 Vt tandem libentiori animo hoc onus regularis obseruantiæ suscipias, hoc vnum tibi persuasum putes; nulla alia ratione regni cælestis hereditate facilius potiri te posse, sicut è diametro, nulla etiam alia facilius quam regulæ cõtemptu æternas pænas incursurum. Etenim ipsius regularis obseruantiæ contemptus, laxioris vitæ modus, difformataque religio in barathrum perditionis, æternasque pænas inferni animas trudit. Vtrumque hoc caput præsens tibi demonstrabit. Et primum quidem, regularem obseruantem religiosæ disciplinæ, hæredem regni cælestis certò constitui; tibi ex Patribus adductis Sanctus Ephrem Syrus, Ioannes Cassianus, Albinus Flaccus, & alij clarè ostendunt.

S. Bened.

16 Id quoque S. Benedictus in prologo suæ regulæ habet. *Ausculta, o fili præcepta magistri, & inclina aurem cordis tui, & admonitionem tui pij patris libenter excipe, & efficaciter imple, vt ad eum per obedientiæ laborem redeas, a quo per inobedientiæ desidiam recesseras*. Hebræi quoque Magistri (teste Cosma Magallanio in Iosue 24.) tres sanctorum esse coronas volunt, inter eas primariam esse, quæ legis obseruationi incumbentibus conceditur. Sic vero dicunt. *Tres sunt coronæ; corona sacerdotij, corona regni, & corona legis. Corona autem legis ascendit supra omnes. Sacerdotio dignus fuit Aaron; regno Dauid. Corona legis cuilibet datur eam obseruanti, quæ maior est cæteris, cum ea reliqua consentit*. Hic quoque congruit illud, quod ex R. Eliezer referunt quidam, videlicet, Moysem ex monte descendentem, legis tabulas secum tulisse, taliter tamen, quod donec Israelitici populi peccatum visum non est, non a Moyse tabulas latas, sed

Magallã. in Iosue 24.

è con-

à contra Moysen a tabulis elatum esse. Cum vero populi peccatum commissum fuit, nec ab ipso Moyse deportari potuerint, sed eas manibus sustinere non potens, abiecerit, & confregerit. Quod (si id verum est) manifeste concludit, legis obseruantiam, obseruantibus grauem non esse, sed pennarum instar, eos ad cælum subleuare, legis vero transgressionem grauissimi ponderis instar ad infera inclinare.

17 Manifeste etiam id D. Bernardus nobis intimauit. Refert namque cælestem quandam visionem ex diuina reuelatione Gerardo monacho factâ, continētē; nullū sui Ordinis (idem sentio de alijs) damnandum fore, qui regulam, obseruantiasque dilexerit; quin potius in ordine Apostolorum, Martyrum, aut Confessorum sortem accepturum. Bernardi verba Visionem referentis hæc sunt. *Cogita monachum illum, Gerardum nomine; qui infirmatus ad mortem, iacuit per triduum oculis clausis in mentis excessu, & visitatus ab Abbate, oculis apertis ait. Bona est obedientia. Ad tribunal Christi fui; animas Sanctorum vidi: ipsumque facie ad faciem vidi dicentem mihi. Ecce locus tuus inter fratres tuos, nullus tui Ordinis peribit, si Ordinem amauerit. Salui autem, qui de ordine tuo sunt, aut in ordine Apostolorum, aut Martyrum, aut Confessorum sortem accipient. Et hæc dicens communione accepta discessit.* Hæc Bernardus piam satis, consolationeque plenam bonis religiosis Visionem referens. Similis huic alia etiam Visio tempore mortis D. Benedicti Occidentalium monachorum Principis apparens, in qua quidam dixit. *Hæc est via, qua dilectus Domini Benedictus cælum ascendit.* Refert illam ex Diuo Gregorio Bernardus, ipsamque de regula, ac modo viuendi a Benedicto tradito exposuit inquiens. *Quæ est via ab eius cella egrediēs, nisi Ordo, quem ipse vir Beatus instituit, & forma vitæ, quæ ab eo sumpsit exordium? Qua nimirum via Domini dilectus ascendit.* Tene ergo sancte religiose, quod ex his visionibus habes, & inferes, regiam, & rectam viam, qua religiosus quisque æterna regna conscendit, esse sui Ordinis obseruantiam. Testatur, & idem nostri sæculi decus S. Teresa, quæ mortem cuiusdam religiosi nostri ordinis referens, ipsum sine vllo igne purgatorij cælum euolasse, ex diuina reuelatione tradit. Causam vero tanti priuilegij propriæ professionis, & regulæ obseruantiam esse dicit. Hæc eius sunt verba

D. Bern. in doctr.

D. Bern. sup. Euā. Ecce nos reliqui mus, &c.

S. Teresa in eius vita c. 38. verba Hispano sermone. *Yo me espante de que no auia entrado en purgatorio, y entendi, que por auer sido fraile, que auia guardado bien su profession, le auian aprouechado las Bullas de la Orden para no entrar en purgatorio*. Quod adeo singulare esse dicit, quod quamuis plurium animarum gloriam, & statum post mortem sibi reuelatum esse, solius tamen huius religiosi, B. Petri de Alcantara, & alterius Dominicani animas, hoc priuilegio immunitatis a purgatorio, potitas esse, dicat. Ex his verò habemus, quantum bonis religiosis obseruantia religionis afferat, vtpotè, quæ non solum illis æternam beatitudinem præbeat, sed sine purgatorij pænis ad cælum euolare tribuat. Vnde merito verba illa Pauli: Ad Gal. 6. *Quicunq; hanc regulam secuti fuerint pax super illos, & misericordia*, omnibus religiosis sui Ordinis amatoribus accommodari possunt, quod facit Beatus Dorotheus, quem alij B. Doroт. doct. 1. sequuntur.

17 E côtra tamẽ proh dolor! quam certò sibi, improbi regulares, æternas pænas, ob contemptum propriæ regulæ, & constitutionum asciscant, ex multis, varijsq; visionibus, diuinisq; reuelationibus ostenditur. Et primò quidem Cassianus Cassianus vt supra. Iudicũ 16. iã adductus clarè id expręssit. Deinde mors Sãsonis ob incisionem capillorũ lege sibi prohibitam (erat namq; Nazaręus), illi obueniens, idẽ ostendit. Sed proferamus in mediũ horribilia aliquot exempla à grauissimis viris relata, quibus innotescet, quã acriter Deus vindictã sumat de regularibus suę professionis trãsgressoribus, in hac vita, & in futura. Casus aliquot refert Illustriss. Card. Petrus Damianus cuius verba hæc sunt. Pet. Dam. li. 6. Epist. Epist. 31. *Duo fratres alter iuuenis, alter vero senex, in possessione Classensis monasterij, quæ Raueniana dicitur, ad custodiam morabantur. Octaua sanè die ante Natiuitatem Domini, sexta scilicet feria, dixit iuuenis ad seniorem: Frater Leo (sic enim vocabatur) quomodo viuemus hodie? Cui senex: Viue (inquit) vt velis. Ego enim, & vinum bibam, & in solo (vt scriptum est) pane non viuam. Erat autem ille vegetus, & obesus, incolumis, & robustus. Factum est, apposita mensa, vterque discubuit. Sed iste, pane contentus, & aqua sub regularis se ieiunij disciplina cohibuit, ille vero vinum sibi, & insuper quod videbatur indulsit, qui profectò, si quod imminebat agnosceret, rigorem abstinentiæ ad petulantis gulæ lenocinium non molliret. Octaua siquidem die cum Dominicæ*

Nati-

Natiuitatis gloria, mundo tripudiante, claresceret, ille defunctus est, & cum festiuitatis inuitante lætitia, cæteri prouocarentur ad mensam, ille efferebatur ad sepulturam. Ecce intempestiuam mortem, ob fractionem regulæ, monacho obtigisse, teste Damiano. Mortem quoque æternam contemptores suæ regulæ religiosos incurrere, post aliqua interiecta, refert idem author, horribiliorem alium casum narrans per hæc verba. *In monasterio B. Vincentij, quod non procul a monte, qui dicitur Petra Pertusa distat, cernitur constitutum; vt sub districti censura rigoris quadragesimale celebraretur initium, nimirum, vt per triduum non nisi modicum panis cum aqua omnes fratres comederent, nulla nisi lectionum, siue ordinum verba proferrent, nudis pedibus lugubres, ac mœrentes incederent, expleto communi modulatione psalterio, mutua se sparsũ castigatione purgarent. Quod cum fratres voto, & animo, ac spirituali iucunditate non segniter agerent, quidam inter eos extitit, qui clam edendo regulam violauit.* Post hæc, & alia interiecta, pessimam istius peccatoris, sanctæq; transgressoris regulæ mortem narrans, hæc habet. *Mox vt sacrosanctum Mysterium de manu Sacerdotis accepit, heu proh dolor! horreo referens: cum felle simul, & animã exhalauit; quod videlicet fel vsq; ad sepulturam ex ore eius effluere non cessauit: adeo, vt donec in feretro corpus iaceret exanime, iugiter sanies illa pauimentum Ecclesiæ longius irrigaret. Hoc autem idcirco referre curauimus, vt audiant, & pertimescãt non solum ij, qui disciplinæ regulam per propriæ voluptatis inpatientiam frangunt, sed, & illi quoq; qui crimen admissum sub conscientiæ suæ vberibus confouentes, confiteri ad obitum præstolantur.* Hæc Illustrissimus Damianus, vt inde elici valeat, quantũ periculũ mortis æternæ transgressores regularis disciplinę sibi incurrant. Aliũ quoq; casũ subinde refert de quodã Monasterio, quod suasu monachi cuiusdã improbæ vitæ, licet dicacis, & accuratæ facundiæ, officia B. Virginis omisit. Quas verò pœnas tale Monasterium incurrerit, sic narrat. *Mox aduersus præfatum Monasterium, tot aduersitatum grandines, tot vndique conflictuum exorta sunt tempestates, vt ipsis quotidie monachis minaces gladij necis exitium intentarent. Fiunt vndique deprædationes, atque rapinæ, conflagrantur cum segetibus areæ, familiares, ac serui sancti loci crudeliter trucidantur,*

Idem inferius.

Idē ibid.

H *& non*

& non iam imago mortis, sed mors ipsa grassatur, adeò vt taderet iam monachos viuere, &c. Eu pænas regularis obseruantiæ omissæ tam improbis regularibus, quam ipsis monasterijs propriæ disciplinæ transgressoribus, à Deo immissas.

18 Placuit tandem horribiliora adhuc exempla casuum referre à grauibus, & fide dignis authoribus relata, quibus clarius constabit, quantum sibi detrimentum, æternęq; damnationis periculum incurrant, improbi religiosi, propriç regulç, disciplinæq; transgressores effecti. Primum affert Antonius Senensis grauissimæ religionis Chronicon texens, & cuiusdã conuentus casum referens, quam quoque adducit Martinus Delrius in suis magicis disquisitionibus, per hæc verba *In cõuẽtu S.N. accidit, vt post Completoriũ, refectionis locum in grederetur, cui erat illius cura commissa; qui mox in ingressu videt illum fratribus circunquaque refertum: & illi cappas habebant indutas, & tanquam hora foret collationis faciendæ, & illam exspectarent sedebant. Accurrit ille sine mora ad Priorem, & illud ei aperit. Prior fratrem delirum putat, vel somnia narrantem: attamen dum vrgetur, vadit, videt, & credit: & ille quoque turbatur, & rem mox confert cum monasterij grauioribus Patribus, & prudentioribus: de quorum consilio sacras vestes assumit, & sacrum Christi corpus deferendo, toto conuentu comitante, se illuc confert, & ad illum sermone directo, qui honoratiore loco sedebat, eos adiurat; vt aperiant, quinam sint, & ad quid venerint, & quid velint, & vt adhæc respondeant illis præcipit in nomine illius Domini, quem gestabat in manibus. Vt autem, quando Prior coram illis comparuit cum venerabili Sacramento, illi omnes assurrexerunt quidem, & capita inclinarunt, caputia tamen taliter demittentes, vt eum minime viderent. & hoc facto iterum sederunt: ita iussi à Priore, vt responderent ad proposita inclinarunt. Tandem qui inter eos videbatur præcipuus respondens dixit: quod ipsi omnes fuerant eiusdem Ordinis Religiosi, & pro maiori parte Magistri, Priores, Superiores, Baccalaurei, Lectores, & alys officijs donati, & quod omnes damnationis sententiam acceperant: quoniam ambitio multa, superbia, inuidia, & alia huius generis vitia eos fecerant damnatione dignos. Sed quod diuina permittente clementia, iussi fuerunt illuc venire, vt eos, & vniuersos Ordinis cultores commonefacerent, vt sua voca-*

Antonius Senensis in Chron. Martinus Delr. l. 6. disqui. Mag. c. 2. S. 3. Q. 3.

vocationi facerent satis. Nam illi, quia minime id præstiterant omnes damnati erant, & flammis cremabantur æternis. Et in signum huius cuncti in eos aspicerent. Et hoc dicto, omnes illi cappas aperuerunt, & singuli eorum flammis circumcincti, & incensi visi fuere, & tunc idem præcipuus, manu in mensa signum dedit, & sic illa visio euanuit, & totus conuentus mansit timore consternatus. Ecce horrendā Visionem ex qua (si vera est) cōstat religiosos istos, eo quod suæ professioni, & vocationi non facerent satis, æternis pœnis, & flammis addictos esse in æternum cremandos. Horribilem quoque aliam Visionem huic fere similem, ex literis cuiusdam Sacerdotis fidei dignissimi, refert idem Martinus Delrius per hæc verba. *Casu accidit, vt acceptis tuis proximis literis loquerer cum Fratre N. philosophiæ Professore, qui in Salernitano Monasterio fuit Superior. Is mihi narrauit Fratrem Tiberium hominem sanctimoniæ laude præstantissimum, qui sæpius hoc sanctitatis titulo fuit superior, sibi coram rem ita narrasse. Cum quadam die sub noctem Frater Tiberius inuiseret fratres an in lecto de more accubuerint, transiuit per triclinium: vbi vidit pleraque lumina, & vocem audiuit hominis de superiore loco legentis, viditq; plerosque ministrantes. Tandem qui superioris locum tenebat, facto super mensam signo, sic loquutus est: Ambitio, & crapula duxerunt nos ad tartara. Et nunc etiam superest velut cicatrix in mensa perinde ac si tacta esset.* Hæc Delrius terribilem sanè casum referens, quem si cum primo coniungas, quam certo sibi improbi religiosi propriæ regulæ, & professionis transgressores pœnas æternas incurrant, clarius elicies. Mar. Delr vbi sup.

19 Nec iure omitti potest euentus alius terribilis valde, imo, & terribilissimus ab ipso Martino Delrio de monachis quibusdam, gulæ, Venerique deditis, quorum alter a Diabolo adhuc in hac vita degens igni afflatus fuit, alter vero, etsi non talem subijt pœnam, pauore tamen, nimioq; terrore ab ipso Cacodæmone fuit perterritus. Casum per hæc verba neque inelegantia refert Delrius. *In Flandriæ comitatu prioratus est. Tres ibi nomine tenus monachi degebant ganeones, & concubinarij. Sua cuique, nec pudor vllus aderat, simul belluari, & libidinari. Quadam die in seram noctem compotatione protracta, vnus, qui minus scelerosus,* Mar. Delr Disquis. Mag. l. 3. p. 1. q. 3. sec. 2.

sat (ait) Baccho Ventriq; datum: Deo gratias saltem. Ego vero, subinfert alius procacior, Cacodæmoni gratias ago, & agendas censeo, cui operamur. Et cum risu mensa relicta ruitur in cubilia. Singuli cum scorto vix decubuerãt: ecce tibi intricliniũ, vi ianua reserata, Dæmon magni, atri, & trucis viri specie, habitu venatorio, & cum eo coci duo paruuli, obambulat, & lectos circumspicit toruo vultu. Deinde horrẽda voce: Vbi qui mihi gratias egit? Adsum: referam. Lecto abstrahit pauitãtem & ferme præ metu animam efflantem. Traditum cocis iubet infigi veru, & luculento igne probe assari. Parent prompte. Assatur infelix, emoritur planissime, cæteri fere præ formidine; assi corporis nidore cubiculum impletur. Demum venator ad superstites sub stragulis trepidantes vix viuos. Digni vos etiam (ait) pari supplicio, nec deest voluntas mihi. Vetor vi maiore. Inuitus ab eo, & moneo, resipiscite, aut manent terribiliora. Disparent laruæ: nec tamen his aliÿs animus redÿt, vel vox, nisi clara iam luce. Vbi surrexere collegam inueniũt mortuũ, (& ne visum inane putes) plene assum. Haud scio, an ab aliquot sæculis quidquam ad exemplum vtilius acciderit, scio locum, & Ordinem, sed vtrumque silentio inuoluo. Hæc Delrius, tremendum satis horribilemque casum referens, quem si adductis iam adinngas, simulque cum testimonijs S. Patrum, quæ hoc capite adduximus conferas, inuenies certe, integram, & inuiolatam regulæ, & regularium sanctionum custodiam religiones, ipsarumque religiosos in æternum regnum custodire: ex opposito etiam propriæ professionis transgressores, sibimet, totique religioni interitum parare. Hoc ipsum cap. sequens etiam de minoribus obseruantijs sedulo demonstrabit.

Minimarum etiam obseruantiarum custodia suffulcit ordinem, earum vero contemptus religiones dissipat.

CAP. VI.

1 Dilucidè satis capite præcedenti ostendimus, regularem obseruantiam, religiones ipsas, ipsarũq; professorẽs, in suo nitore, viriditateq; tueri: è conuerso

uerſo tamen regularis diſciplinæ contemptum, toti Ordini, eiuſque profeſſoribus, exitioſiſſimum interitum adducere. Verum enimuerò, ſciolus forſan aliquis, nec multum regulari diſciplinæ addictus, hæc ſolum de maioribus obſeruantijs, non de minoribus, aut minimis defectibus dictum putet. Vt verò de vtriſque idem iudicium reſpectiuè habendum eſſe conſtet, ideò pro minimis etiam obſeruantijs tuendis caput præſens inſtituitur.

2 Et quidem minimarum etiam obſeruantiarum cuſtodiam totum Ordinem fulcire, earumque contemptum totum etiam Ordinem euertere, adeò clarè Patres tradiderunt, vt nulla tergiuerſatione oppoſitum defendi queat. Clariſſima en verba S. Anſelmi Cantuarienſis Antiſtitis. *Certiſſimum eſt, quod in multis Eccleſiis experimento didicimus, quia in monaſterio vbi minima diſtricte cuſtodiuntur, vbi rigor monachorum inuiolabilis permanet, ibi pax inter fratres, & capitulo proclamationes conquieſcunt. Vbi verò minimi exceſſus negliguntur, ibi totus Ordo paulatim diſſipatur, & deſtruitur* En Anſelmum, & intentum noſtrum, & illud certiſſimum eſſe, clarè pro clamantem. Dixerat autem in antecedentibus. *Noſtra negligentia ſæpiſſime incipit a minimis, in quibus nos callidus hoſtis ſolet decipere, cum nobis perſuadet ea non magni pendere. Inde namque ſequitur illud damnum execrabile quod legitur: quia qui ſpernit modica paulatim decidet.* Poſt alia hæc ſubiungit. *Si ergo de virtute in virtutem, & de profectu ad profectum vultis aſcendere; ſemper timete in ſingulis minimis Deum offendere. Non debetis conſiderare quam parua res ſit, quam contra prohibitionem facitis, ſed quantum malum ſit inobedientia, quam pro parua re incurritis.* Hę Anſelmus Ciſtrenſis Cœnobij regulares ſingulos monens, noſtrumq; intentum clarè confirmans.

D. Anſel. E.. 6. ad monach.

3 Audiatur ad idem Seraphicus Bonauentura rem totam vnico verbo concludens. *Ordo qui negligit modica paulatim decidet.* Nil breuius, clarius, certius, aut verius.

D. Bonau. quæſt. 18. c. regula.

4 Clarius S. ille Florentinorum decus Antoninus; plurium etenim religionum miſerabilem caſum referens, dum lamentabilis huius ruinæ cauſam tradit, non aliam aſſignat, niſi minimarum traditionum, & obſeruantiarum contemptum his verbis. *Præfata religiones, quæ cum magno feruore, & vitæ ſanctimonia initium habuerunt, minima negligentes,*

D. Anton. p. 3. tit. c. 15. §. 2. c. 23.

gligentes, traditionum paternarum in processu temporis paulatim defluxerunt, & exinanitæ sunt vsq; ad fundamenta in eis. Hæc Antoninus. Quibus, minimarum obseruantiarum custodiam religiones tueri, earum verò contemptum ipsas perdere manifeste liquet.

5 Idipsum quoque Sacræ Paginæ docemur testimonijs, quæ potiori iure de religiosis perfectionis regulam professis, quàm de secularibus, qui solum communioribus legibus ducuntur, intelligenda veniunt. Primo etenim Cantic. 2. clamat Sponsus. *Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas: nā vinea nostra floruit.* Vbi per *vulpes paruulas* Diuus Bernardus parua quædam peccata *specie quidem virtutes, re autem vitia* monachis insidiantia intelligit. Eas verò capi clamat Sponsus (ait Honorius:) *Dum falsos fratres ad regulam iustitiæ corrigit, aut incorrigibiles de cœtu fratrum repellit, ne vineam suffodiant, idest ne congregationes Iustorum subuertant.* Quemadmodum enim paruæ quædam bestiolæ vinearum vites importuno morsu rodentes, & fructu priuant, totamque vineam perdunt; sic etiam praui religiosi minimas obseruantias Ordinis negligentes, & se ipsos fructu disciplinæ destituunt, & totam religionis structuram dissipant. Id ipsum secundo Ecclesiasticus comprobat dum inquit: *Qui spernit modica paulatim decidit* Quod quidem non solum in particularibus religiosis, sed & in congregationibus ipsis cordatus quisque quotidiana experientia compertum reperiet. Ea namque religiosa congregatio, quæ minimarum rerum obseruantia nitet, in florido quoque statu religionis viget, quæ verò miserè minima spreuit, in maximis quoque deliquisse, & tandem a perfectionis fastigio cecidisse manifeste conspicitur. Optimè ad id quoque Salomon. *In pigritijs* (inquit) *humiliabitur contignatio, & in infirmitate perstillabit domus.* Ac si diceret, quemadmodum, vt sæpius contingit, contignatio aliqua, vel tectum domus penitus corruit, si piger fuerit is, qui domum inhabitat, eo quod debitam reparationem impendere negligat, trabibus ex frequentia guttarum pluuiæ madefactis, sic etiam religiosus ille, qui propter pigritiam, paruas negligentias negligit tandem in barathrum perditionis humiliabitur. In quem sensum trahitur hic locus ab Hugone eum de regularibus vsurpans. In hunc quoque sensum exponit Cassianus hunc locum, vt pro-

Cant. 2.

D. Bern. ser. 64. in Cant.

Honorius

Eccl. 19.

Eccl. 10.

Cassianus coll. 6. c. vlt.

probet quod nemo subitanea ruina collabitur, sed aut prauâ institutione, aut per longam mentis incuriam. Confirmat præterea ex illo Prouerbiorum: *Ante contritionem præcedit incuria*: (quamuis in Vulgata legamus: *Contritionem præcedit superbia.*) Sed idem est sensus vtriusque: Est enim ac si diceretur: Ante quam religiosa domus, vel familia a sanctitatis fastigio cadat, præcedit incuria obseruantiæ regularis disciplinæ, ex superbia, quæ est radix omnium malorum regulariter. Prouerb. 16.

6 Hinc Patres monachorum antesignani magno conatu, & affectu obseruantias has paruas, seu minimas, regularibus commendant Ex quibus Magnus Basilius in suis constitutionibus monasticis monachos instruens, curam rerum minutarum sic monet. *Atque etiam intelligendum illud est debere pietatis cultorem, viliora etiam munera, magno cum studio, magnaque cum animi alacritate, suscipere: scientem, nihil minutum esse, quod Dei causa fiat, sed grande, & spirituale, & eiusmodi, quod cælum nobis, & præmia cælestia conciliat*. Optimè sanè & pulchra ratione fulcitum, quod, & a religiosi mente discedere non deberet, *nihil* scilicet esse *minutum, quod Dei causa fiat*. Alibi quoque, scilicet in principio 2. tom. sic habet. *Stude, vt maiorum virtutum compos efficiare, neque minoris tamen negligito*. Rursusque. *Nullum omnino sit erratum, quod paruipendas; quamuis illud tenuissima Bestiola minutius sit.* D. Basil. in consti. monast. c. 14. Idem.

7 Ad idem intentum S. Ephrem Syrus nouitium monachum, circa obseruantiam regulæ in minimis punctis sic monet. *In Cœnobio agens à legitima, & Apostolica regula ne declinaueris. Quæ enim parua esse videntur debita, non afferunt exiguum, aut qualecumque detrimentum*. Quibus verbis non solum minimarum obseruantiarum custodiam *legitimam, & Apostolicam regulam* vocat, sed earum contemptum, magnum detrimentum afferre, totius scilicet Ordinis dispendium (vt ex Patribus vidimus) monet. S. Ephrē Adhort. 1 ad nouit.

8 S. quoque Gregorius Nazianzenus, Theologus nuncupatus, non incongrue nostri instituti a stipulator affertur. Religiosam namque fæminam monens, qualiter se in minimis habere debeat, sic docet. *Illud velim ne ignores, rugam vnam tibi turpiorem esse, quam maxima vulnera ijs, qui in mundo viuunt. Quo maiore studio tibi prospiciendum est, ne quid* Nazianz. orat. 3. fæminas se ornantes.

ne quid professione tua indignum admittas. Neque enim tam notabilem, ac conspicuam in sordidis, quam in puris, vniusque, & eiusdem coloris vestibus, labes aliqua fæditatem habet. Luce clarius innuens minimos defectus maiorem maculam religiosis afferre, quam maiores culpas vulgaribus sæculi hominibus.

9 S. Hieronymus Ecclesiæ iubar sic iuuat nostrum intentum in epistola ad Heliodorum. *Mens Christo dedita aquè & in maioribus, & in minoribus intenta est; sciens etiam* S. Hiero. *pro otioso verbo reddendam esse rationem.* Hæc ex Hieronymo.

10 Accedit Magnus Pater Augustinus in epistola quadam regulares omnes exhortans, siue magna sint, siue parua D. Augu. ep. 119. religionis instituta obseruanda esse. *Hæc* (inquit) *saluberrima regula tenenda est, vt quæ non sunt contra fidem, neq; contra bonos mores, & habent aliquid ad exhortationem vitæ melioris; vbicumque institui videmus, vel instituta cognoscimus, non solum non improbemus, sed etiam laudando, & imitando sectemur.* Generalia sunt hæc Augustini verba, sicq; generaliter accipienda, vt omnia religionis instituta, siue maxima siue minima *imitando sectemur*, vt ipse loquitur.

11 Accedit Ioannes Cassianus antiquus heremita, qui præter ea, quę superius adduximus, affert quoq; alia proposito nostro congruentia. Sic ergo monet monachos circa paruas, aut leues negligentias in regulari disciplina cauendas, *Si parua, aut leuia negligantur, corrumpunt tigna virtutum, &* Cass. coll. 6. c. 17. *post hæc influunt imbre largissimo vitiorum stillicidia passionum.* En fructus ex minimarum obseruationum contemptu religiosis proueniens, corruptio scilicet virtutum, & colluuies vitiorum.

12 Satis quoque ad intentum deseruiunt, quæ Eusebius Emissenus homilia quadam ad monachos scripsit. *Exultat* Euse. Emi hom. 5. ad monac. *aduersarius noster, quando nos videt maxima contempsisse, & in minimis postea vincit.* Vt vel hinc discant monachi, qui maiores obseruantias solerti cura custodiunt, minores quoq; contemnendas non esse, ne gaudium, & exultationem aduersario nostro præbere videantur.

13 Dulcifluus quoque, & Sanctissimus Doctor Bernardus, totius bonæ doctrinæ prædicator egregius, hinc etiam D. Ber. de ord. v. c. 5. fin. de minimarum obseruationum custodia monachis sæpius

inde

intimauit: Et primo quidem in tractatu de ordine vitæ celebrem hanc pro hac causa tuenda sententiam protulit. *Mens Deo dicata sic caueat minora vitia, vt maiora, quia a minimis incipiunt, qui in maxima proruunt.* Vtinam hæc a religiosa mente numquam caderent. In sermone quoque quodam idem Bernardus talia habet ad intentum, vt vix credi possit quam seuera censura inurat eos, qui paruas negligentias corrigere non curant. *Cauete* (inquit) *deinceps fratres, ne quis parua reputet. Nemo dicat in corde suo leuia sunt ista, non curo corrigere, non est magnum si in his maneam venialibus, minimisque peccatis. Hæc enim dilectissimi impœnitentia, blasphemia in Spiritum Sanctum, blasphemia irremissibilis.* Tremenda sanè, & omnium religiosorum auribus terribilia verba, quibus Bernardus monachum contemnentem minima suæ religionis statuta, impænitentem, blasphemum, & irremissibilem compellare videtur. Ad hæc in sermone alio exponens illud Ioannis: *Qui lotus est non indiget nisi vt pedes lauet*, hæc habet ad propositum. *Lotus est, qui grauia peccata non habet: cuius caput, idest intentio, & manus, idest operatio, & conuersatio munda est: sed pedes qui sunt animæ affectiones, dum in hoc puluere gradimur, ex toto mundi non possunt, quin aliquando vanitati, aliquando voluptati, aut curiositati plusquam oportet, cedat animus, vel ad horam: In multis enim offendimus omnes. Veruntamen nemo contemnat, aut parui pendat. Impossibile est enim cum eis saluari: impossibile est ea dilui nisi per Christum Iesum, & à Christo. Nemo* (inquam) *perniciosa securitate dormitet: declinans in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis: quoniam (vt audiuit Petrus ab ipso) nisi lauerit ea Christus, non habebimus partem cum eo.* Hæc, & alia plura ad intentum ex Bernardo excipi valent.

Idem in ser. 1. de conuers. S. Pau.

Ioann. 13

D. Ber. in serm. de cœ. Dñi

14 Audiatur modo grauis author Cæsarius Præsul, qui monachum sic monet circa obseruantias etiam minimas religionis. *Cum summa humilitate, & ingenti sollicitudine admonemus, vt non solum peccata criminalia caueamus, sed, & paruas negligentias quotidie quasi venena Diaboli respuamus.* Satis clarè in his habemus intentum, simulq; *paruas negligentias quasi venena Diaboli respuendas.*

Cæsarius in homil. ad mō. apud Diō. Carth. de ref. claust. c. 6.

Pulchro etiam exemplo nauis, quæ etiam in portu consistens minutis guttis submergitur, rem totam declarat inquiens. *Sicut nauis posteaquam de pelagi fluctibus euaserit, si in portu sentinata, seu custodita non fuerit, de minutis guttis impletur, ac mergitur: sic, & monachus deuictis huius mundi criminibus, quasi periculosis fluctibus, cum ad portum monasterij aduenerit, si ibi subrepentia, minuta, & quotidiana peccata de animæ suæ sentina exhaurire neglexerit, in ipso portu monasterij crimen incurrit naufragij.* Hec velim ab omnibus religiosis in mentis promptuario recondi, vt vel sic non solum grauia peccata, sed minimos quoq; defectus sibi fugiendos esse nouerint. Clarius idem Cesarius, eodem quoque Dionisio teste in sermone quodam, sic ait. *Qui sola capitalia crimina cogitat, & contra ipsa tantummodo pugnare contendit, atque de paruis peccatis, paruam, aut nullam sollicitudinem gerit, non minus incurrit periculum, quam si maiora committeret crimina.* Hæc ille

Idē apud Dion. ser. 6. de Do. 1. post Natiuit.

15 Sed quis Seraphicum D. Bonauenturam pro re tam Sancta loquentem non desideret? Multus igitur est S. hic Doctor in monachis admonendis circa obseruantiam regularem in minimis quoq: institutis. Et primo iam vidimus in hoc capite ipsum dicentem: *Ordo, qui negligit modica paulatim decidet.* Alibi quoq; sic habet. *Nec minimum est contemnere minima, quæ non minimam moribus maculam, eò turpius neglectui habita ingerunt, quo vitari facilius cognita voluerunt.* In eodem quoq; opusculo sic. *Si curare parua negligimus sensibiliter seducti audenter etiam maiora perpetramus.* In Alphabeto etiam suo monachum sic instruit. *Time Deum offendere in minimis negligentijs, & defectibus.* Rursus idem S. Doctor, dum de modestia religiosis necessaria loquitur, sic habet. *Hæc, & similia non sunt, vt minima temere aspernanda.* Rationemque subiungit. *Clara nonnumquam conuersationis insignia quædam in minimis obfuscant ineptia. Plerumque, modicis paulatim per incuriam subrepentibus maculis, tota morum congeries inquinatur.* Demum in tractatu de speculo disciplinæ religiosum minima spernentem, tepidum vocat, & vt talem ab alijs dignoscendum. *Tepidus* (inquit) *in conuersatione, otiosa verba, & vanas cogitationes noxias esse non conspicit: vitatis grandibus, reliqua omnia vix reputat imputanda.* Audiant hæc

D. Bonau vt supra. Idem in prol. spec discip. Idem in spec. c. 6. Idem in Alphabe. lect. 14. Idem de mod. Idem in spec. c. 5.

hæc religiosi omnes, & si volunt esse quod dicuntur, Bonauenturę verba timentur, & minimos defectus in obseruantia regularis disciplinæ omnino sibi cauendos esse credant.

16 Pius quoque, & sanctus author Dionysius Carthusianus non semel, sed sæpius intentum nostrum confirmat. Sermone ergo 6. de Dom. 3. quadam sic dicit. *Iustitia nostra* (scilicet monachorum) *est, vt ea quæ Ordinis nostri sunt strenuè obseruemus, & vocatione hac digne coram altissimo ambulemus. Sicque minora, imo & minima, seruemus cum diligentia nobis possibili, sicut maiora, & maxima. Dicit enim Scriptura: Qui timet Deum nihil negligit. Itemque, qui negligit modica paulatim decidit.* Item serm. 5. de Dom. 12. post Trinitatem hæc habet. *Vitanda est nobis omnis consuetudo mala, etiam in peccatis quæ parua videntur, vt in euagatione oculorum tempore diuinorum, in risu, & leuitatis cuiusque indicijs, & præsertim in fractione silentij. In negligentijs quoque in orando, psallendo, meditando, & celebrando, confitendo, &c.* Et infra. *Quantumcunque etenim culpa modica videatur, tamen in consuetudinem ducta valde grauatur.* Legatur sermo 4. in festo S. Catharinæ vbi multa ad hoc intentum. Dion. Ca. Idem.

17 Adstat modo S. Laurentius Iustinianus disciplinæ monasticæ deuotissimus, qui & regulæ obseruantiam monachis suadens, ad minimas quoque negligentias cauendas extendi debere, sic comprobat. *Qui enim in paruis negligens est, sublimium donorum omnino indignum se facit, at qui in paruis fidelis existit, spiritualium ditabitur multitudine gratiarum.* Apposuit vobis o monachi Iustinianus ignem, & aquam, vt qui in paruis negligentes estis, sublimium donorum indignos vos faciatis, qui tamen in paruis fideles existitis, spiritualibus ditemini gratijs. Laur. Iust de discip. monach. ver. c. 8.

18 Dacrianus quoque Abbas inter Bibliothecæ Patres relatus, dum in suo monachorum speculo, ipsos ad propriæ regulæ obseruātiā prōpte, fideliterq; exequend āhortatur, adeo id pręstat, vt qui huic muneri libenter non incumbit, indignus monachi vocabulo, ab ipso reputetur, vt nouerint monachi etiam ad minimas obseruantias eorum curā extendendā esse. *Si qua humilia, & simplicia sunt contemnere audes, monachus non es. Si spirituali patri in omnibus, quæ mala non sunt prompte, fideliterque obtemperare negligis, mona-* Dacri. in spe. mon. in s. t. Bibl

chus non es. Si a diuino officio, & cęteris actionibus conuentualibus te libenter subtrahis monachus non es. Clarius inferius. *Si rem etiam exiguam dare, mittere, recipere, & tenere absque superioris scitu, permissioneque præsumis: si ordinationes sanctæ religionis quantumuis modica sint parui facis, easque volens transgrederis, monachus non es.* Pulchre certe, nostro que proposito congruentur satis. Vt vero nouerint religiosi omnes, quantum sibi malum asciscant, cum minimas obseruantias spernunt, simulque vitia, quæ ob talem neglectum incurrant, subiungam sane, quæ pius hic Abbas in eodem opusculo apposuit; quibus, & intentum nostrum, & ea, quæ superius diximus maxime innotescunt. *Peruersi* (inquit) *monachi & delinquunt, & delinquere non oderunt, nec cauent. Leuiorum enim culparum, nec affectus extinguere, nec occasiones vitare, laborant: libertatem laxioris vitæ desiderant: à diuino officio, cæterisque actionibus conuentualibus abesse gaudent: delicatum, superfluumque cibum, aut potum percipere gestiunt: opportunitates nugandi exquirunt: in ordinati risus solatia affectant: sæcularia audire: vana videre; curiosa in suos particulares vsus accipere ardent. Propriam complacentiam, ineptam lætitiam, otium, vaniloquia, fabulas, gestus incompositos, cæteraque huiusmodi vitia, aut non esse vitia, aut vix esse vitia iu dicant; sine scrupulo conscientiæ ea admittunt. Nimirum insensibiles effecti, vulneribus acceptis, se sanos existimant; ob idque nec mala sua plangere, nec vitam corrigere student. Sed quid dicunt? Non sunt* (inquiunt) *vulnera, aut si sunt vulnera admodum parua, & fere nulla sunt. O monachos infœlices, ò monachos dementes, ò monachos non monachos! Nam quantumlibet parua vulnera videantur, quia tamen nec cauent, ne ea suscipiant, nec postquam susceperint, debitam curam adhibent, omnino mortifera redduntur. Vt interim omittam, quod etiam ex tali negligentia frequenter ipsi in superbiam, rebellionem, inobedientiam, murmurationem, furorem, detractionem, odium, inuidiam, contemptum, & alia enormia peccata corruunt.* Audiant hæc & obstupescant negligentes religiosi (siqui sunt) & in posterum minimarum obseruantiarum se cultores exhibeant, ne in similia misere cadant. Vnde idē Dacrianus, sic

Idem ibi.

Idē Dacr. ad fi. opu.

Idē ibid.

ſic tandem concludit. *Noli frater, noli hos imitari: nec ex veris Crucifixi diſcipulis, & dilectis Dei amicis ſunt, ſed nec poterunt, quandiu non deſierint eſſe tales, quales ſunt*. Vt ergo Crucifixi diſcipulus iure nomineris, neceſſe tibi eſt, in minimis quoque regulæ obſeruantijs ſectatorem te præbere.

19 Nec grauabor ſanè, quæ duo Benedictini monachi circa præſentem cauſam, de minimis obſeruantijs a regularibus excolendis tradiderunt, in medium proferre. Alter eſt pius auctor Ludouicus Bloſſius, (niſi forte ſit idem cum Dacriano relato, vt quidam putant) qui adeo minimarum obſeruantiarum Ordinis zelator fuit, vt monachum illarum contemptorem monachi nomine indignum cenſeat. Sic verò loquitur. *Si parui pendes conſtitutiones, & ordinationes ſacra religionis, quantumuis paruæ ſint, monachus non es*. Alter eſt grauiſſimus, Tritemius Abbas, qui comparans monachum aureo vaſi, in quo nullus næuus, nullaue macula à Principe admittitur, ſic loquitur. *Parua in aureo vaſe macula multum in conſpectu potentis diſplicet: ſi curuum ſit fictile, nemo deteſtatur. Monacho delinquente in modicis, clamor multorum contra illum ingens oritur, quoniam auro conuerſatio eius comparatur*. Hęc Tritemius antiquiorum patrum doctrinam ſequutus, manifeſteque monachos monens, vt paruas negligentias, quæ eorum ſanctitatem maculant, non ſpernant.

Bloſſius in ſpe. mon.

Tri. hom. 12. de m. ō.

20 Nec mirum ſane adeo ſollicite pro minimis obſeruantijs cuſtodiendis hos Patres ſedulos ſe præbuiſſe zelatores. Religio namque in illarum obſeruantia præcipue verſatur. Hinc aliqui religionem, tam pro ſtatu, quam pro virtute per huiuſmodi paruas obſeruantias (cæremonias intelligo) definiunt, ex quibus Albinus Flaccus ſic. *Religio eſt, quæ ſuperioris cuiuſdam naturæ, quam Diuinam vocant, curam, cæremoniaſque affert*. Angelicus quoque Doctor. *Religio eſt per quam homines Deo cultum, & reuerentiam exhibent*. Laurentius etiam Iuſtinianus fere eodem modo ſic. *Religio eſt, quæ cuiq; ſuperiori curam, cæremoniamque affert*. Hinc quoque Seraphicus Bonauentura cæremoniarum obſeruantiam ſæpius religioſis intimauit. In ſpeculo diſciplinæ ſic habet de cæremonioſa inclinatione loquendo. *In inclina-*

Alb. Flac. in Dia. de Rhet.

D.Th. 2.2 q.81. a.1.

Laur. Iuſt. de iuſtit. c. 2.

in solemnitate S.Michaelis dicens. *Deuotio, & reuerentia faciunt, vt venia, genuflexiones, supplicationes, & inclinationes nostræ, non ita perfunctoria, atque steriles, & ita pene sint mortua, hoc est, intentione, ac spiritu carentes (sicut quorundam esse timeo.) sed viuæ, atque ex pietatis, deuotionisque feruore, quasi modo primum genitæ, siue elicitæ, per intentionem tunc vigentem Deo offerantur, atque in eum referantur.* Debent ergo Sancti, pijque religiosi, his, & alijs Diaboli retibus superatis, ad normam sui Ordinis attendentes, omnes obseruantias, siue maximę sint, siue modicæ; eas præcipue, quæ ad Cultum Dei, Sanctorumque reuerentiam spectant, quasque ceremonias vocant, ad vnguem integrè, fideliter, prompteque custodire. Ad quod maxime induci possunt verbis Ioannis Nider in tractatu 2. cap. 22. dicentis. *Quando reformatio non inchoatur cum cæremonijs, postmodum vix se permittunt religiosi ad altiora subleuari.* Vt ergo oppositum accidat, necesse est pios, sanctosque regulares cæremonijs plurimum addictos esse, Io.Nider.

21 Diuina quoque visione poterit regularibus innotescere, quantum paruæ istæ negligentię in regularibus obseruantijs ipsis noceant. Fertur enim de Hugone Victorino, pio alias, & religioso Doctore, magnam pœnam subiisse post mortem, eo quod disciplinas, quas communiter religiosi suscipiunt, ipse renuisset. Casum per hæc verba refert Ioannes Nider tractatu tertio de fructibus religionis cap. 8. *Disciplinas regulares apud religiosos consuetas deuotus, & literatissimus Hugo de S. Victore, propter teneritudinem corporis in vita aliquando fugisse legitur, cum generaliter inferebantur conuentui. Vnde post mortem, quando statim eius anima ad cælum ascendere debuit, vix aliquod Dæmoniorum (quorum caterua magna in via astitit) euadere potuit, qui ei alapam non infligeret.* Ex quo liquescit, quod pro disciplinis regularibus, quas omisit, Diabolicas alapas sustinuit. Io.Nider.

22 Nec iure omittere potui, vt quæ de omnium cæremoniarum obseruantia in genere dicta sunt, specialiter quoque paucis, ad illas, quæ in officio sacro Missæ, ritu Ecclesiæ obseruari debent, applicarem. Lamentabilis etenim quorundam, vtinam sæcularium, & non regularium quoque Sacerdotum, quoad hoc, vitiosa corruptela sæpissimè cernitur. Tanta enim celeritate, indeuotione, & irreuerentia tremendum

Lucha-

Eucharisticum sacrificium tractant, vt cæremonias ad ipsius celebrationem ab Ecclesia institutas, penitus vilipendant. Intolerabilis abusus, corruptela, diabolicumque contagium, magna partem ministrorum Dei inficiens. Sacratissimum omnium officium aliqui sacerdotes sic peragunt, vt alijs prophanis actibus non dissimile credere videantur. Nescio prorsus quantum apud istos ius illud, natura quoque duce, præscriptum, *sancta sancte tractanda sunt*, valeat.

D. Augu. ser. 251. de temp. Conqueritur D. Augustinus (quod & ipse inquit: *Valde dolendum est*) quod aliqui ad Ecclesiam venientes, *cogunt Presbyterum, vt abbreuiet missam, & ad eorum libitum cantet.* Conquæri, & nos possumus, Præsbyteros multos esse, qui sic Missarum solemnia abbreuiant, vt deuotionem a pijs sæcularibus penitus tollant, nec sine scandalo è templis eijciant.

Id. ibid. Conqueritur de istis idem Augustinus quod, *Vnus punctus diei ad Dei officium, & reliquum diurnum spacium cum nocte simul, ad eorum deputetur Voluptates*. Quid inde? Nisi quod idem S. Doctor subiunxit. *Non solum, qui hac faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus pereunt*. Quæ ideo dixit, vt Prælati, & Superiores tantum flagitium non permittant.

D. Ber. in spe. mon. Audiatur de hoc Bernardus. *Monachus sacris altaribus, si sacerdos est, tanquam vnus ex summis Angelis in spiritu totus assistat.* Qualiter ergo summi Angeli officium exhibet Sacerdos, si totus, dum Missam legit, sui muneris grauitate oblitus, corde tendit, vt cito finiat, quantocius absoluet, & ad sæcularia, prophanaque negotia mox reuertatur? Vellem certè, plures tantumdem temporis in sacrosancto ministerio insumerent, quantum in quacumque corporis refectione, aut necessitate ipsius subuenienda, detinentur. Sed proh dolor! Plus apud istos valet quælibet corporalis vtilitas, quam sacratissima actio omnium sacratissimarum excellentior.

D. Bonau in spec. p. 1. p. 2. c. 11. Audiant, & Seraphicum Doctorem. *Altaris ministerium ob reuerentiam corporalis præsentiæ Saluatoris, munditiæ, reuerentiæ, diligentiæ, honestatis, & circumspectionis studium speciale requirit*.

Idem ibi. Et inferius sic. *Si agendis ministerijs Regis studiosissimam homines curam impendunt, quantam putas æterni Regis ministerijs impendendam?* Nouerint ergo Sacerdotes Domini, regulares præsertim, eam esse sui muneris curam, vt tremendum Missæ sacrificium ea honestate, decentia, & reuerentia tractent, tam strictimque

cæremo-

cęremoniarũ obseruãtiæ incũbant, vt cælestis Principis ministri rectè famulãtes cẽseantur. Quin eã ob causam, quod aliqui indecenter tam sanctũ ministeriũ peragãt, a tam sancta mẽsa aridiores & macilẽciores exire tradit D. Dion. Carth. ser. 5. de Pascha per hæc verba. *Sic sumus de die in diẽ, & forte macilentiores, & aridiores, de opulẽtissima, pinguissima, delicatissima mẽsa recedimus, quã ad eã accessimus, quia irreuerẽter, incauto dite, intimoratè, ingratè bibimus nos. Cur nõ terrẽt nos Apostoli verba. Probet seipsũ homo &c.* Dion Car ser. 5.

22 Iam vero quid forsan aliqui, culpam suam palliantes, ad excusandas excusationes in peccatis; dũ pro minimis obseruãtijs religionũ ab ipsis neglectis arguũtur, respõdere possunt? Primo enim plures minimos hosdefectus committere nõ rẽnuent, eo quod cũ minimi sint, parũ aut minimũ de illis curãdũ putẽt. Sed isti à Patribus adductis culpabilis negligẽtiæ arguũtur. Ex D. etenim Basilio habẽt, *nihil minutũ esse quod Dei causa fiat.* Ex S. Ephrẽ, quod quãuis hęc parua sint *non afferũt exiguũ, aut qualecũq; detrimẽtũ.* Ex D. Bern. audiũt iã hoc esse *blasphemiã in Spiritũ S. blasphemiã irremissibilẽ.* Rigidissima sanè verba, sed a D. Bern. prolata. Rursumq; *Impossibile est eũ eis saluari.* Ex Cæsario. *Paruas has negligentias, quasi venena Diaboli respuendas esse.* Ex Bonau. *Minima hæc non minimã moribus maculã ingerere.* Ex Dacriano *Monachũ non esse, qui ordinationes sãctæ religionis quãtũuis modica sint, paruifacit.* Rursũq; *Quãtũlibet parua vulnera videãtur, quia tñ. nec cauẽt, ne ea suscipiãt, nec postquã susceperĩt, debitã curã adhibẽt, omnino mortifera redduntur.* Tandem contra istos militat celebris illa sententia S. Cyrilli duodecimo de adoratione: *Nihil eorũ, quæ ad Dei cultũ pertinẽt exiguũ estimari debere.* Basil. vbi sup. Ephr. vbi sup. Bern. vbi sup. Bern. vbi sup. Cæs. vbi sup. D Bonau. vbi supra Dacr. vbi sup. S. Cyrill. 12. de ado

23 Alij secundo consuetudinem, melius dicam corruptelã, qua dicũt paruas has negligentias defectus nõ esse opponũt. Sed hi audiãt August. dicẽtẽ: *Solet recta opinio prauã corrigere cõsuetudinẽ.* Rursũq; *Peccata quãuis magna, et borrẽda cũ in consuetudinẽ venerĩt, aut parua esse aut nulla credũtur: vsq; adeo, vt nõ solũ nõ occultãda, verũ etiã prædicãda, atq; diffamãdaq; videãtur.* Rursũq; *Nolite fratres mei cõtẽnere peccata, in quibus forte cõsuetudinẽ iã fecistis. Omne enim peccatũ cõsuetudine vilescit, & fit homini quasi nullũ sit.* Audiãt quoq. Bern. super Cãtica dicẽtẽ. *Abscidatur ferro acutæ cõrrectionis & eius inueterata cõsuetudinis.* Et Isidorũ sic. *Cõsuetudo authoritati* D. Aug. de doc. Christ. August. in Enchir. c. 82. Aug. in le domi. quar. adu. Ber. sup. Cant.

prauum vsum lex, & ratio vincat. Audiant, & Cyprianum sic dicentem. *Consuetudo sine veritate, vetustas erroris est: propter quod relicto errore sequamur veritatem: scientes quod veritas vincit, veritas valet, & inualescit in æternum: & viuit, & obtinet in sæcula sæculorum.* Maximè tamen attendant quæ circa præsens intentum de minimis obseruantijs custodiendis, consuetudine in contrarium non obstante, Bonauentura Seraphicus in suo speculo dixit. *Si plurium opponas ineptias in præmissis. Habet æmulos plurimos vitium, rarissimos disciplina. Non a pluribus, sed ab honestioribus forma sumenda est*. Vel saltem ethnicum Senecam auscultent. cap. 2. de beat. vit. *Quæramus quid optimè factum sit, non quid visitatissimum: & quod nos in possessione fælicitatis constituat, non quod vulgo pessimo veritatis interpreti probatum sit*. Non ergo sapienti excusatione iuuari possunt religiosi, dum minimas obseruantias suæ religionis spernunt, sub prætextu prætensæ consuetudinis, vel corruptelæ introductæ.

Cip. in serm.

D Bonau in spec. p. 1. p. 2. c. 11.

Seneca.

24 Crassiori tandem Minerua alij tertio respondent, qui, dum de negligentia in paruis, aut minimis obseruantijs, regularibusue cæremonijs, aut alijs reprehenduntur, dicunt: Non est hoc peccatum mortale: vel: Non obligamur sub mortali peccato ad istas paruas, seu minimas obseruantias Ordinis. Sed isti audiant, quæ Ioannes Lanspergius Carthusianus de talibus religiosis dixit: *Post concupiscentias nostras multi imus, & vbi nobis leuissimum foret desideria nostra frangere, fatigamur, immortificationem nostram vbique in collo circumferentes; hoc vno turpi verbo etiam plerique excusantes. Non est (inquiunt) hoc peccatum mortale. O si Dei, vel cuiuis inesset timor, si diuinæ præsentiæ æstimatio, nulla occurret ei disputatio, mortale ne an veniale esset peccatum! Quandoquidem vnum perinde, ac alterum vitaremus: quippe cum nullum sit peccatum, quod non exceretur Dei timor*. Sanè nescio quo pacto rectè illi sentiant de perfectione status religiosi. Illa etenim, vt segregati à sæcularibus, non solum communia præcepta Decalogi, aut Ecclesiæ, sed etiam obseruantias Ordinis quantumuis minimas reuereri tenemur. Accinit Carthusiensis alius, Dionysius scilicet serm. 7. de Dominica 4. Aduentus. *Religioso quotidie opus est penitere, & venialia ista mala deflere, si digne cupit proficere,*

Lansp. in ser. quodã adcóg.

Dionys. Carthus.

cere, tam cordialiter, ac lacbrymose, vt boni sæculares de suis dolent, ac lacbrymantur culpis mortalibus. Deinde hæc subiungit nostri capitis intentum redolentia. *Quid est quod venialia nostra peccata quotidie confitemur, & de eis nos pœnitere per signa quædam monstramus: & tamen post confessionem, & celebrationem ad pristinas leuitates, ad consuetas negligentias labimur, nec crescit in nobis dolor internus pro venialibus culpis, nec solicitudo, ac vigilantia mentis pro eis cauendis?* Audiatur & Bernardus, vel author Bernardi spiritum redolens ad monachos loquens. *Non solum vouistis omnem sanctitatem, sed omnis sanctitatis perfectionem, & omnis consummationis finem. Non enim est vestrum circa communia præcepta languere, neque hoc solum attendere, quid præcipiat Deus; sed quid velit: probantes quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta. Aliorum est enim Deo seruire, vestrum adhærere. Aliorum est Deum credere, scire, amare, reuereri, vestrum est sapere, intelligere, cognoscere, frui*. Et infra. *Ipsa est enim professio vestra quærere Deum Iacob, non communi hominum more*. Ac si clarius dicat: Solum ea quæ ad culpam obligant fugere, commune vobis, & sæcularibus est; vestrum tamen statutum ampliora requirit: sæculares ad præcepta; vos vero ad consilia etiam vocamini: illi quasi serui minoribus placent, vos quasi filij, commensalesque Dei, maioribus non plenè placetis. Si ergo monachi, & religiosi ad maiora, quam sæculares, vocantur, saluandique, vel condemnandi non vt sæculares, sed vt monachi sunt, qua fronte, ea, quę ad peccatum non obligant, hac solum ratione reijcienda præsumunt: Eo vel maxime, quod licet huiusmodi modicæ obseruantiæ ad peccatum, lethale præsertim, non ligent; earum tamen contemptus mortalem culpam inducit. Contemptus autem tunc admittitur. *Quando voluntas renuit subijci ordinationi legis, vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem vel regulam*, inquit Sanctus Thomas. Quod velim ab istis accurate considerari, nedum parua statuta Ordinis transgrediuntur, grauiorum criminum apud Deum factores inueniantur. Simulque animaduertant quæso, eiusdem S. Thomę verba quod libeto 4. *Difficile est, quod homo præcepta seruet quibus intratur in regnum, nisi sequendo consilia*. Et rursus: *Consilia parant viam ad præcepta seruanda*. Vt inde nouerint non

Auth. apud D. Ber. de vi. solit. ad fra. de mō. Dei.

S. Th. 2. 2. q. 186. a. 9 ad 3.

S. Thom. Quodl. 4. art. 23.

absq; fundamēto formidare posse, se a Deo, auxilio efficaci ad obseruationem præceptorum priuandos, cum propria sui status sic reijciant. Propter quod meritò D. Hieronymus: *Non sunt contemnenda quasi parua sint, sine quibus maiora constare non possunt*.

D. Hie. in reg. mon. per Lup.

25 Addiderim tandem, excusationem aliam, qua frigidi quidam, paruas, seu minimas obseruantias custodire nolunt, eò scilicet, quod in illis dispensatum sit a religione dicant, prorsus futilem, inutilemque reputari debere. Quod verbis doctissimi Ioannis Nider confirmare libet. Sic vero loquitur in tractatu primo de lapsu religionis cap. 11. *Dispensatio, quæ hodie passim in multis religionibus fieri videtur, & dissimulationes in continua non tentione silentij in interdictis locis, & temporibus; in fractione continui ieiunij regularis; in perpeti comestione carnium, vbi prohibetur; in lineis vestimentis, & culcitris penneis, seu lectorum vsu frequenti; in fuga a choro, & cantu diuini officij, in vsu tonsuræ, & habitibus prohibitis, in negligentia studij literarum; imo potissime in appropriatione pecuniæ, & similium, quæ in regula, & statutis sunt prohibita, non sunt dispensationes, sed dissipationes; in quibus nec prælatus, sine causis supradictis potest dispensare, nec subditus dispensationem debet recipere.* Et infra. *Apud multos igitur veritatem obtinet ista vulgaris diffinitio. Dispensare est cū licētia ad infernū intrare.* Inferius quoq; sic. *Quæ quæso necessitas, aut cōmunis vtilitas sequitur ex supra tactis dispēsationibus? Sequitur nāq; diminutio rerū tēporaliū, linguæ loquacitas, solicitudo tēporalium, lis, & rixa plurimorū, inobediētia, & castitatis periculum, ac Patrum Primitiuorum frustatur sancta intentio.* Concludit tandem intētum. *Hæc luce sunt clariora videntibus, cæcis vero, nihil est lucidum.* Iis etiā ego concludens, pios regulares supplex præcor, vt hæc attendentes, paruis, seu minimis obseruantiis addictos se credāt, potius quā vana spe fictæ dispensationis ad barathra duci, velint. Credāt insuper tam paruis obseruantiis, quam magnis astringi, audiētes illud Christi Matth. 23. *Hæc oportuit facere, & illa non omittere*.

Ioā. Nid.

D. Dion. Carth. de ref. claus. c. 6.

26 Neutiquam tamen lectorem fugere velim D. Dion. Carthus. grauissimi Theologi grauissimi verba. Quibus quā malè sentiēdū sit de cōsuetudine excedēdi, seu delinquendi in regulæ obseruantijs: quantūuis minimæ sint, sic docet. *Quāuis multa*

multa contineantur in regulis, aut statutis religiosorum, ad quæ non tenentur de [illegible] *ita quod statim mortaliter peccent, quando in aliquo illorum fuerint negligentes; vt est obseruatio silentij; surgere alacriter ad matutinas; otiositates vitare; inutiliter hinc inde discurrere, atque similia: veruntamen consuetudo excedendi, seu assiduitas delinquendi in istis, & non curare, neque emendare, non potest a mortali excusari peccato. Propterea religiosi deformati, in quibus parua; aut nulla est rigoris, aut disciplinæ obseruantia, qui carnaliter viuunt, & mundanis vanitatibus pleni sunt, otiositati, & loquacitati vacantes, innumerabilia prorsus incidant vitia, non venialia solum, sed, & mortalia, imo tota vita eorum est quasi quoddam peccare continuum; præsertim, quia, & hæc ipsa bona, quæ agere videntur, tam negligenter, irreuerenter, & tepidè, tam inordinate, atque indebitè agunt, vt magis sit offensiuum Dei, quam honoratiuum, ac reconciliatiuum ipsius. Tales enim, qui in fæcibus suis iugiter manent, qualiter confitentur? qualiter celebrant, qui se in nullo emendant, imo de multis, quæ mortalia sunt nullam sibi conscientiam facere comprobantur?* Acerbissima hæc verba a piissimo viro, doctissimoq; Theologo, zelus domus Domini extorsit. Illa tamen sæpius a deformatis, & negligentibus regularibus (si qui sunt tales) ruminari vellem, vt vel sic suum miserum statum exhorreant, & lugeant; simulq; Sanctissimi, & pijssimi Doctoris verba audientes, tota facie confusi erubescant. Notabile dictum.

27 Vos ergo S. pijque religiosi (quos plures esse in sacris religionibus cerno) *In minimis quoque rebus omnia antiqua consuetudinis momenta seruate.* (inquit Valerius) Minimis his obseruantijs vestræ religionis substantiam niti credite. Accidentibus istis, Religionis perfectionem integrari pensate. Sine illis monachi non putemini; illis tamen monachos vos credam. Quales verò sitis, qualesue nos oporteat omnes esse, optimè depinxit Rusbrochius sanctus, & pius auctor. *Homines bona voluntatis, qui absq; fictione, Dei honorem, & propriam spectant salutem, studentq; suum seruare Ordinem, & canonem monasticum, ac instituta, & consuetudines, quas audierunt, scriptasq; inueniunt a Patribus præcedentibus, qui monasticos ordines verbis, & actibus fundarunt, ac instituerunt, v. g. vt se habere debeant in choro, in* Val. Max. D. Io. Rusbroch. in spec. salu. c. 13.

capitulo

capitulo, in refectorio, in dormitorio, in valetudinario, seu domo infirmorum. Item silendo, loquendo, ieiunando, & in accipiendis (vt aiunt) disciplinis [illegible] *infirmi semper secundum statuta, seu canonem suum, & natura vires, sicut recta dictat ratio, ac vera discretio sese gerunt, atque ex humili obedientia omni propria renunciant voluntati. Dum incolumes sunt, semper boni quidpiam exercent: cum autem aduersa laborant valetudine, mansuetudinem, ac patientiam retinent. Semper denique certant, & carnem, & sanguinem, & quidquid mundi est superant.* Hæc Rusbrochius, modum quo sancti religiosi suum ordinem, quoad minima etiam instituta, seruant, describens. Accinit Lanspergius serm. 3. in festo Paschæ consulens, qualiter se gerere debeat religiosus in his minimis obseruantijs. *Fratres charissimi nõ inueniatur in nobis tepiditas illa omnis sanctitatis aduersatrix, pietatis destructrix, quæ in nonnullis monachis reperitur, qui a solo peccati mortali volunt continere. Ideo semper disputant vtrum sit mortale, quod si non esse didicerint, non timent Deum suum offendere, gratiam eius spernere, spiritu debiliores, carne validiores, peccandoque frigidiores fieri. Non timent (inquam) in anima sua peccatorum, licet, vt dicunt venialium, sordes corrigere, Deo displicere, ingrati inueniri, atque mortalium sese peccatorum periculis exponere. Fundamentum est maxime ruinosum, super quod nunquam aliquid boni potest ædificari, a solo peccato mortali velle abstinere, venialia non curare. Heu quã sæpe in tali homine, qui adeo frigidus est, vt venialia non horreat, quam sæpe (inquam) in huiusmodi homine peccata mortalia præsertim mentalia pro venialibus admittuntur.* Faxit Deus tales simus omnes qui regularium nomine gaudemus, concordetque vita nostra cum nomine, professioque sentiatur in opere.

Lanspe. in ser. 3.

Reli-

Religiosorum nimia euagatio extra monasteria regularem obseruantiam, monachismumque fœdat.

CAP. VII.

1 SI quod vnum vitium religiosorum nostri, & præteriti sęculi bonos mores corrumpere, feruorem extinguere, aut bonam famam perdere potest, nimia est, superflua, prorsus impertinens, & vana extra monasteria vagatio, & per vicos, ac plateas ciuitatum inquieta circuitio. Nihil magis perfectioni regulari aduersum, fini religiosi status contrarium, honorisque religionum oppositum credo, imaginari posse. Si hoc ad tartara truderetur vitium, cunctiq; regulares, graui non vrgente causa, cœnobiorũ cellis (vt multi ex eis faciunt) addicti forent, facile crederẽ, in pristino nitore religiones omnes esse posse. Hinc etenim orationis iuge exercitium manaret, vitaretur ociositas, & regularis obseruantię amor, studiumque, in dies magis, ac magis succrescens cœlum vsque pertingeret. Manifesta quoque experientia innotesceret, sanctos, piosque religiosos (quorum numerosa pars in religionibus cernitur) ideo tales esse, quod monasterij claustra, cellasque assiduè colant. At quantum detrimentum religionibus vagi, errones, deambulatoresq; regulares (si qui sunt) pariant ex Patribus, hoc, & sequenti capite afferendis, plane liquescet.

2 Audiatur primus celeberrimus ille primitiuæ Ecclesiæ monachus, monachorumque sanctissimus Archimandrita, Abbasque Antonius, de quo celebris illa sententia habetur. *Monachus extra cellam, aut solitudinem est sicut piscis extra aquam*. In Apothegmatibus Patrum in Bibliotheca relatis sic habetur. *Sicut pisces si tardauerint in sicco moriuntur, ita & monachi tardantes extra cellam, aut cum sæcularibus immorantes à quietis proposito reuoluuntur. Oportet ergo sicut piscem in mari, ita & nos ad cellam recurrere, ne forte foris tardantes obliuiscamur interioris custodiæ.* Prudens sanè consilium, quod vtinam religiosis omnibus numquam à mente excideret.

S. Anton. In Apoth. d-o rec. l. 1. 8. to. Biblioth.

Assec

D. Basilio cō. mon. c. 8. 3 Astet secundus orientalium monachorum Pater Magnus Basilius: ex quo plura ad intentum elici valent. In constitutionibus monasticis dum de euagatione monachorum loquitur habet. *Qui huc, illucque continenti peregrinatione discurrit, neque stabilis certo vllo in loco, diu consistit, sed crebra ex alys in alia loca itatione, collectam illam, & constipatam animi in cogitando vim, assiduo isto flatu, ac reflatu, veluti excutilat, atque diffundit, paulatimque corporis voluptates spectare assuescit; iste qui quæso perspicaciter excutere seipsum poterit? aut quæ minus honeste se habeant peruidere, & in melius reuocare?* Ibidem quoque idem Basilius Idē ibidē. monet Satanæ artificium esse regulares à conuentibus extrahere, inutilem vagationem suadendo. *Ad disciplinæ nostra stabilitatem, Ordinemque religiosæ huius vitæ labefactandum, ac peruertendum, atque hoc modo monachos voluptatum illecebris illectos, varys, ijsque instabilibus cogitationibus faciendum obnoxios.* Rursus ibidem clarius ad intentum. *Amplectenda nobis maxima ex parte quies est, & suo cuique assignato sibi ad habitandum loco, fortiter perdurandum; quo videlicet, hoc ipso animi sui stabilitatem testatam faciat.* Eodem quoque libro, ex hac monachorum distractione mundanas cupiditates tepiditatem, segnitiemque ad munia regu- Ibi. c. 37. laria exercenda nasci declarat, his verbis. *Non aliunde, quam ex animi distractione, mundanæ cupiditates in nobis nascuntur: a quibus cum varijs postea tumultibus vexata mens nostra fuerit, segniores ad capessenda recta officia reddimur.* Hæc, & alia Basilius, satis eleganter monachis suadens; egressum extra cœnobia, inutilemque illorum euagationem, innumera mala illis afferre.

4 S. quoque Ephrem Syrus Basilij (vt solet) vestigia sequutus, & monasterij clausuram monachis suadet, vagamque ipsorum deambulationem, plurium malorum occasionem esse S. Ephrē parēn. 1. Idē ibidē. sæpius docet. Parænesi prima sic habet. *Grauis incessu monachus asterat grauius Ecclesiæ; indecoro autem incessu, è domo in domum non diuagetur.* Ibidem quoque sic scribit. *Lignum vitæ æternæ in cælis monachus stabilis, & non errans.* Idem adhort. 1. Adhortatione etiam prima sic hortatur monachum. *Abstinere oportet in cœnobio degentem, atque assistere a turbis, rebusque mundanis, & non oberrare è cella in cellam.* De perfectione monachi sic loquitur. *In plateis ciuitatis*

non

non inueniaris frequens, ne animo deprauatè affecto abscedas. Parænesi autem 44. sic loquitur iste Pater. *Attende tibi ipsi charissimè ne fortè in negligentia, atque distractione perdas tempus tuum. Vineam plantasti tibi, circunda illi maceriam. Amoenum hortum comparasti tibi, fructus eius serua, vt læteris in nouissimis tuis. Quid enim prodest fratres, si hodie vitam quietam in cella degamus, cras autem in ciuitate, ac vicis remoremur, ea agētes quæ nō placent Deo? Quid prodest fratres si vno die ædificemus duobus autem destruamus?* Alibi quoque sic loquitur ad idem intentum. *Gloria monacho est, dum se in loco suo, ac cella continet, neq; huc, illucq; instar stipulæ à vento raptata, transportatur, atq; vagatur*. In opusculo etiam de monacho, & turture sic loquitur. *Quā ob causam, te ò monache, turturi viduato comparaui, ne & tu ad mūdū conuersus ea, quæ retro sunt respicias, neque in ciuitatibus & castellis, vicisq; conuerseris, neq; cum mundanis demoreris, neq; vias eorum addiscas: recedatq; anima tua à vero Deo suo, vero animarum nostrarum sponso, laqueosq; in anima tua accipias, neq; ad diuitias, & voluptates sæculi reuertaris. Non enim, & Angelus & homo esse potes, nec Deo seruire potes, & mammonæ*. In Apothegmatibus quoque sic habetur. *Si quietus vixerit monachus in cella sua, à multis turbis liberabitur, qui autem vecors est mente, si ad turbas accesserit non referet emolumentum, at qui cogitatione perfectus est, vtilitatem percipiet: cæterum quietam, ac solitariam vitam degere præstantius est*. Hæc & alia multa S. hic Pater, quæ si recte pensentur, inueniet satis bonus religiosus, quietem monasterij sibi maximè congruam, vagationem vero extra illam noxiam valde fore.

Idē de per monachi.

Idē parę. 44.

Idē in ser. Ascetic.

Idem de monacho et turture

In Apoph c. 95.

5 Audiatur præterea Ecclesiæ iubar, monasticiq; status zelator eximius S. Hieronymus, ex quo aliqua aurea fragmenta pro intento nostro roborando elicio. Ad Oceanum sic habet. *Monachum, vel clericum, solitudo facit, non publicum*. Idem de solitudine. *Si cupis esse, quod diceris monachus, quid facis in vrbibus, quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum?* Rursus clarius. *Interpretare igitur vocabulum monachi, hoc nomē tuum, quid facis in turba qui solus es?* Rursus etiam ad Pammachium. *Quid tibi ea videre necesse est, quorum contemptu monachus esse cepisti*. Ad idem ipse Hieronymus in regula monachorum per Oliuetum collecta

Hierony. ad Ocea.

Idē inreg. *Monachus se monachum esse, non loquendo, & discurrendo sed tacendo, & sedendo nouerit*. Hęc & alia S. Doctor congruentia satis proposito nostro de nimia monachorum extra clausuram deambulatione fugienda.

6 Sanctus quoque Augustinus, vel author eius nomine insignis, inter eius opera ad rem nostram sic habet. *Non in foro monache; sed in cella habitare debes, non familiam, sed familiarum animas oratione pascere debes. Non est igitur tibi necesse multum loqui, nec inter homines conuersari*. Piè sanè, & congrue satis monachorum instructioni loquitur.

Auth. apud Aug. de inst. reuit. c. 2 to. 10

7 Praeterea S. Cyrillus Hierosolymorum Antistes in epistola ad Augustinum de miraculis D. Hieronymi (si verus author talis epistolæ est) sic habet ad intentum. *Monacho nihil tam nociuum, detestabile, & mortale, quam vicos, & ciuitates, & gentium multitudinem circumire*. Et infra similem sententiam illi, quam ex Antonio supra attulimus profert dicens. *Quod aqua piscibus, monachis idem praecipuè silentium operatur* Abs dubie innuens, quod quemadmodum piscibus ex aqua egressis mortem sors affert, sic quoque regularibus impertinens è clausura monasterij progressio mortifera sit.

Cyr. vel auth. epi. ad Aug.

8 Fauet quoque maxime Ioannes Cassianus antiquus monachorum institutor, qui libro 10. institutionum, spiritu accidiæ duci monachos docet, qui è cella sua sæpius protendun tur. *Spiritus accidiæ maximè solet monachos infestare, vt paulatim protracti è cella actus suæ professionis incipiant obliuisci*. Collatione quoque 24. quantum sibi damnum monachi adquirant sæpius è claustro egredientes hisce declarat. *Variæ, ac effusæ cogitationes a nemine prorsus quamuis solicito, ac vigilanti, vel caueri poterunt; vel videri, nisi qui corpus, atque animum iugiter intra parietum septa concluserit*. Hæc Cassianus piæ nostræ causæ defensor.

Cassianus

9 Ad idem intentum D. Isidorus Hispalensis Antistes de monachis loquens sic illos hortatur. *Monachus græca ethimologia vocatur, eoquod sit singularis, monos enim græce, singularitas dicitur. Ergo si solitarius interpretatur vocabulum monachi; quid facit in turba qui solus est?* Mentem & verba Hieronymi imitatur Isidorus, satisque exponit monachi nomine indignos esse, qui monasterio relicto turbas, vicos,

D. Isid. li. 7 orig c. de mona.

cos, plateasque ciuitatis sequuntur. Quare idem eorum vitia graphice depingit inquiens. *Quintum genus est circumcellionem, qui habitu monachorum vsque quaque vagantur, venalem circumferentes hipocrysim, circumeuntes prouincias nusquam fixi. nusquam stantes, nusquam sedentes.* Hæc Isidorus monachorum vagam deambulationem, eorumque crimina, exinde nascentia, optime carpens. Idem de off. Eccl. lib. 2.

10 Sanctus quoque, deuotissimusque Bernardus monasticæ discipliæ propagator insignis, non semel, sed sæpius, monachis clausuram intimauit, illisque, & cellæ quietem, & damna ex inutili euagatione manantia, in propatulo posuit. In sermone quodam de S. Andræa sic habet ad intentum. *Merito siquidem stagnis monasteria comparantur, vbi quodammodo in carcerati pisces euagandi non habent libertatem, quo videlicet parati sint semper ad epulas spirituales.* Alio etiam sermone sic habet. *Periculosum est, si forte quis velit, inter sæculi turbas agere pœnitentiam, vbi nimirum alij venenatis persuasionibus, alij vndique exemplis peioribus, ad peccandum aliciant, alij adulationibus in vanam gloriam, alij detractionibus in impatientiam, animum deijciant.* Et rursus. *Ostendat prudentiæ radius, quantas, & quam importunas, præsertim in hac generatione nequam, opportunitates, & occasiones peccati offerat mundus, & ingerat, quam debilis sit ad illas humanus animus, &c.* Vbi tamen elegantius, enucleatius, & dulcius, mala, quæ religiosis obueniunt extra cœnobia, bonaque ex prudenti, quietaque clausura manantia recensuit idem Bernardus, est in opere de modo bene viuendi ad sororem vbi sic habet. *Moneo te, vt cum summo desiderio monasterium diligas, & vt toto corde sæculum postponas. Moneo te, vt in omni tempore in domo Dei permaneas, & vt nunquam ad sæculum redire quæras. Quare! Quia in monasterio est vita contemplatiua, in sæculo est vita laboriosa; in monasterio est vita sancta, in sæculo est vita criminosa; in monasterio est vita spiritualis, in sæculo est vita carnalis; in monasterio est vita cælestis, in sæculo est vita terrestris, in monasterio est vita quieta, in sæculo est vita turbulenta, in monasterio est vita pacifica, in sæculo est vita litigiosa, in monasterio est vita tranquilla, in sæculo est vita contentiosa, in monasterio est vita pacifica, in sæculo est vita iurgijs plena, in monasterio est vita casta,*

D. Ber. ser. 1. de S. And.

Idē ser 3. de Circūc

D. Ber. de modo bē. viuendi.

in sæculo est vita luxuriosa, in monasterio est vita perfecta, in sæculo est vita vitiosa, in monasterio est vita plena virtutibus, in sæculo est vita plena vitijs. Et post alia sic subiungit. *Ecce in conspectu tuo bonum, & malum: Ecce ante oculos tuos perditionem animæ, & salutem. Ecce ante te vitam & mortem. Ecce ignis, & aqua, extende manum tuam, elige quod vis*. Hæc etiam tibi, ò religiosè, sume, & quantum boni tibi monasterium tribuat, quantumque damnum inutilis euagatio extra cœnobium, accuratius expende. Hanc ob causam idem Bernardus alibi monachos discursantes, impudentes, & irreligiosos appellat. *Videas* (inquit) *quosdam fratres discurrere, tam impudenter, tam irreligiosè sæcularibus sese implicare negotijs, ac si hoc esset tota eorum portio, hæc vniuersa substantia*. Hanc etiam ob causam idem Pater monachum, huc, illucque discurrentem, sub onere Duma iacere, metaphora sumpta e vndecim oneribus Esai. 21. illis verbis: *Onus Duma ad me clamat ex Seir*, sic exponit. *Si videris monachum in claustro residentem, huc illucq; respicere, oscitare crebrius, manus, & pedes extendere, nunc librum ponere, nunc resumere, postremo quasi quibusdam stimulis agitatum de loco in locum, de auditorio in auditorium cursitare, sub onere Duma eum suspirare non dubites*. Hæc & alia Bernardus, quibus, si recte pensentur, inuenietur sanè cellæ, monasterijue clausuram plurima bona religiosis parere; contra vero egressum e cœnobio monachum innumeris subijcere malis.

Id Bern. in ps. qui. habitat. ser. 7.

Esaia 21. Idé in ser. de septé oneribus.

11 Nec iure omittere possum, quę author opusculi de laude vitę solitarię ad fratres de monte Dei, apud ipsum Bernardum, ipsius nomen (melius dicerem spiritum) ostentans, de cellę clausura dixit. Cuius verba & si non pauca, quia tamen rei, quam intendimus maxime suffragantur, subiungere placuit. *Cella autem nequaquam debet esse reclusio necessitatis, sed domicilium pacis, ostium clausum, non latebra, sed secretum. Cum quo enim Deus est, nunquam minus solus est, quam cum solus. Tunc enim liberè fruitur gaudio suo, tunc ipse suus est sibi ad fruendum Deo in se, & se in Deo. Tunc in luce veritatis, in sereno mundi cordis, vltro patet sibi pura conscientia, & libere se infundit affecta de Deo memoria: & vel illuminatur intellectus, & bono suo fruitur affectus, vel seipsum deflet humanæ fragilitatis defe-*

Author apud D. Berna. de vita solit. ad fra. de möte Dei.

defectus. Propter hoc secundum formam propositi vestri habitantes in cælis, potius quam in cellis, excluso à vobis toto sæculo, totos vos inclusistis cum Deo. Cellæ siquidem, & cæli habitatio cognatæ sunt: quia sicut cælum & cella ad inuicem videntur aliquam habere cognationem nominis, sic & pietatis. A celando enim cælum & cella nomen habere videntur: & quod celatur in cælis, hoc & in cellis. Quod geritur in cælis hoc & in cellis. Quidnam est hoc? vacare Deo, frui Deo. Quod cum secundum ordinem piè, & fideliter celebratur in cellis, audeo dicere sancti Angeli Dei cellas habent pro cælis, & æque delectantur in cellis, ac in cælis. Nam cum in cella iugiter cælestia tractantur, cælum cella, & sacramenti similitudine, & pietatis affectu, & similis operis effectu, proximum efficitur: nec iam spiritui oranti, vel etiam a corpore exeunti, a cella in cælum longa, vel difficilis via inuenitur. A cella enim cælum sæpe ascenditur; vix autem vnquam à cella in infernum descenditur: nisi sicut dicit Psalmista: Descendant in infernum viuentes, videlicet ne descendant morientes. Hoc enim modo sæpe cellarum incolæ in infernum descendunt. Sicut enim assiduè contemplando reuisere amant gaudia cælestia, vt ardentius ea appetant: sic & dolores inferni, vt horreant, & refugiant. Et hoc est quod imprecantur inimicis suis orantes, scilicet, vt descendant in infernum viuentes. Moriens autem vix, aut nunquam aliquis à cella in infernum descendit: quia vix vnquam aliquis nisi cælo prædestinatus, in ea vsq; ad mortem persistit. Filium enim gratiæ, fructum ventris sui cella fouet, nutrit, amplectitur, & ad plenitudinem perfectionis perducit, & colloquio Dei dignum efficit, alienũ vero, vel suppositiciũ abdicat a se citius, & proijcit. Vnde ait Dominus ad Moysen: Solue calceamẽta pedum tuorum: Locus in quo stas terra sancta est. Morticiniũ enim mortuarum affectionum, vel hominem mortuum a corde locus sanctus, vel terra sancta nequaquam diu patitur. Cella terra sancta, & locus sanctus est; in qua Dominus & seruus eius sæpe colloquuntur, sicut vir ad amicum suum In qua crebro fidelis anima verbo Dei coniungitur, sponsa sponso sociatur terrenis cælestia, humanis diuina vniuntur. Si quidem sicut templum sanctum Dei, sic cella est serui Dei. Et in templo enim, & in cella diuina tractantur: sed crebrius in cella. In templo visibiliter, & figuratiuè, aliquando Christianæ pietatis sacramenta

menta dispensantur, in cellis vero, sicut in cælis, ipsa veritate, ipso ordine, etsi nondum ipsa puritatis maiestate, vel æternitatis securitate, res ipsa omnium sacramentorum fides nostra assidue celebratur. Hæc pius author, quibus, quam rectè de cellæ obseruanti clausura monacho sentiendum sit, piè expressit.

12 Adstipulatur ad idem Petrus Damianus illustrissimus Cardinalis, qui grauissimis verbis in suis epistolis monachorum vagam deambulationem acriter repræhendit. Ergo in epistola ad Teuzonem monachum sic loquitur. *Si monachus es, quid tibi cum vrbibus? Si eremita, quid tibi cum ciuium cuneis? Quid cellæ, vel fora strepentia, vel turrita conferunt propugnacula? Enimuerò, qui tanquam deficientibus siluis solitudinem in vrbibus quærunt, quid aliud credendum est, nisi quod solitariæ vitæ non perfectionem, sed fauorem potius, & gloriam aucupentur?* Præterea in epistola ad Abbatem quendam, & monachos sic habet. *Errat, pater, errat, qui confidit se simul, & monachum esse, & curiæ deseruire. Quam male mercatur, qui monachorum præsumit claustra deserere, vt mundi valeat militiam baiulare*. Exemplo quoque piscis ex aqua educti rem totam confirmat, *Vndis erutus sanus est piscis, non vt sibi viuat, sed vt alios pascat*. Ac si clarius dicat; quemadmodum piscis ex aqua extractus, non sibi, sed alijs cibus est; sic monachus cellam, monasteriumue egressus.

P. Dam.l. 6.ep.30.3

Id.l.2.ep. 17.

13 Accinit egregie egregius auctor Hugo Victorinus Bernardo coætanus, & de monastica disciplina optimè meritus. In opere de claustro animæ sic habet ad intentum. *Si monachus es, quid facis in turba? Si amas silentium, cur declamantibus assidue interesse delectaris?* Rursus pericula, quibus vagi religiosi se exponant sic describit. *Qui discurrunt per alienas domos, qui foris spectacula sequuntur, qui non ad necessitatem communem, sed ad propriam voluntatem sunt parati, qui causas itineris sui non habent, sed fingunt: tales dico; sicut sunt faciles ad discurrendum; ita forsitam proni sunt ad ea, quæ loci opportunitas subministrat*. In Miscellaneis etiam l. 1. tit. 198. sic dicit. *Gloriatio monachi, quando in loco suo permanet, & huc illucque non vagatur*. Caue ergo sanctè, pieque religiose, ab inepta, & inutili euagatione extra Cænobiū, ne & tu ad ea pronus, & paratus sis,

Hugo de cla.anim. lib.3.

Idē decla anim.l.1. c.4.

quæ

qua loci opportunitas subministrat.

14 Seraphicus quoque Doctor Bonauentura piæ causæ, quam tuemur, pius patronus assistit. In Alphabeto monachorum sic habet. *Dilige solitudinem, & silentium, & inuenies quietem magnam, & conscientiam bonam. Vbi enim multitudo ibi frequenter strepitus, & magna distractio cordis.* Rursus in eodem opusculo. *Fuge homines, & sæculi rumores; quia non potes esse satis Deo, & hominibus, æternis, & transitorijs.* In opere etiam, quod Pharetra ab ipso nuncupatur, euagationem regularium in inconstantiam interiorem refundit inquiens. *Qui statum mentis perdidit, subsequenter foras in inconstantiam motionis fluit, atque exteriori mobilitate indicat, quod nulla interius radice constantia subsistat.* Ad idem quoque intentum antiqui Senecæ sententiã affert. *Frequens migratio corporis, instabilis animi propriũ est.* Et Rursus. *Vt animum possis continere, primò corporis tui fugam siste.* Hæc, & alia Doctor Seraphicus nostræ piæ causę defensor accerrimus.

D.Bonau in Alph.

Ibidem.

Idem l.3. Pha. c.6.

Idem.

Idem.

15 Nec minus pius, & deuotus author Thomas Campensis, iure optimo inter Patres referendus, cellæ vtilitates, inutilisque euagationis damna, sæpius monachis intimauit. Primo etenim in alphabeto monachi similia illis, quæ ex D. Bonauentura etiam in alphabeto monachi supra retulimus hæc habet, *Dilige silentium, & solitudinem, & inuenies quietem magnam, & conscientiam bonam. Vbi enim multitudo, ibi frequenter est strepitus, & magna distractio cordis.* Et rursus. *Fuge quantum potes homines, & sæculi rumores, quia nec potes esse satis Deo, & hominibus, æternis, & transitorijs.* In valle etiam liliorum, lilia hæc monachis colligit. *Fuge dilecte mi, fuge. Quare? Propter multa pericula mundi, quæ sæpe homini contingunt, qui in sæculo conuersatur. Nam qui Deo vacare appetit, libenter solus est, & orat, studet, & scribit, & per multa bona exercitia; a vitiorum periculis custoditur, & tempus suum fructuosè expendit, & alios ædificat. Qui autem libenter foris ambulat, & hinc inde fabulari desiderat, raro est quin cor suum maculet, & indeuotior ad cellam pacis amicam redeat.* Optime sanè, nec melius ad propositum desiderari potest. In quodam etiam sermone aurea hæc protulit ad intentum verba. *Beatus monachus desolatus, cui mundus exilium, cælum patria, cella para-*

Th. Cãp. in alph. lec.5.&6

Idem in vall.lilio. c.23.

Idẽ in 2. p. ser.4.

paradisus est. Beatus religiosus Deo deuotus, sæculo ignotus, cui oppidum carcer, claustrum refrigerium, solitudo solatium, silentium pacis hospitium. In Enchridio quoque monachorum sic habet. *O monache, quid facis in cella? Lego, scribo, colligo mella. Hæc anima mea solatia. Bene dixisti.* Paucis rem totam peregit. Ex ijs autem, simulque, ex inferius afferendis constabit plane, quantum sibi damni vagi religiosi, quantumque vtilitatis cellæ clausuræ addicti, sibi ex mente Campensis adquirant.

Idem in Enchirid. c. 1

15 Libet præterea, quæ Guillermus de Peraldo in tractatu de professione monachorum, contra vagum, & curiosum monachorum discursum scripsit, aliquibus non necessarijs ex punctis, hic transcribere. Cap. 7. loquitur. *Sequitur de vago, & curioso monacho: de quo vane, & curiose discurrente potest dici illud Hieremiæ 1. Dilexit mouere pedes suos, & non quieuit, & Domino non placuit. Monachos gyrouagos dicit D. Benedictus per omnia deteriores esse Sarabaitis. Ipsi sunt diaboli imitatores, in cuius persona dicitur Iob 1. Circuiui terram, & perambulaui eam. Ipsi etiam sunt participes maledictionis Cain: habentes caput cordis tremulum, trepidauerunt enim tremore, vbi non erat timor: præsentia mala, quæ non sunt vera mala, sed quasi vmbra futurorum malorum, asperitatem scilicet claustri formidantes, & fugientes. Ipsi sunt vagi, & profugi, & ab ijs, qui eis occurrunt, dum discurrunt, delicijs, diuitijs, honoribus, occiduntur, dum inordinate ab eis talia concupiscuntur. Sic dicit Cain de se. Ero vagus, & profugus super terram, omnis igitur, qui inuenerit me occidet. Ipsi sunt sidera errantia, quibus caligo tenebrarũ obseruata est in æternis* Hec & alia habet ad intentum nostrum author iste, quæ cap. sequenti placuit referre.

Guillerm. Peraldus.

16 Ex Dacriano Abbate, iure Bibliothecæ Patribus adiuncto, breui compendio rem totam, quam intendimus claudente, hæc elicio. *Si cum sæcularibus esse gaudes, si extra monasterium per vicos, & vrbes euagari desideras, monachus non es*. Similia verba in speculo monachorum Ludouici Blosij reperio. Vnde vel idem est author cum Dacriano, vel vnus ex alio mutuauit sententias Quid quid dixeris inuenies sanè, ex horum authorũ mẽte, monachum deambulatorẽ, crebroq; inter sæculi turbas cõmorãtẽ, monachũ nõ esse.

Dacrian. in spec. mo. 5 to. Bib.

Claudat

17 Claudat agmen celebris Abbas Trithemius, qui præcedentium Patrum mentem assequutus, graphice sane quid de vagis monachis nobis sentiendum sit, hisce verbis describit. *Monachorum est mundum fugere, & hominum turbas amore solitudinis, omni tempore declinare. A solitudine monachus dicitur, sicut ab vnitate vnus nominatur. Monachus esse non potest, qui frequentiam sectatur populorum; & qui delectatur in vrbibus monasticam nedum gustauit dulcedinem: qui monachus est coenobij solitudinem sine causa rationabili non debet deserere. Quisquis amat vagos in vrbe discursus conscientiam suam deseruit, & qui frequens est extra monasterium, puritatem interni profectus non custodit.* Hæc Trithemius, quibus nostrum intentum satis expositum liquido constat. Trit. hom. 12. demo.

18 Ex his autem planè conuincitur, non modo hos Patres acriter, monachos vagos, clausuramque monasterij spernentes, reprehendere; sed eam esse huius reprehensionis causam, quod extra cellam, monasterijque septa egressi monachi, plurium criminum occasiones concipiant: e contra, cellæ, claustrorumque tectis protecti, & suæ professionis cultores, & omnium virtutum fructus colligentes euadant. Nec obscurè id in Prouerbijs Salomon dixit: *Sicut auis transmigrans de nido suo, sic vir, qui derelinquit locum suum.* Ac si diceret: Aues e nido auolantes: *Nunc visco eas fallere, nunc retibus, aut laqueis captare contendimus*, (sic loquitur D. Ambrosius:) pariter virum (tu lege monachum) è loco sui coenobij egressum, vitiorum retia comprehendunt. Quod exprimit idem Salomon, dum mulier illa, *garrula, & vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis; nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos* depingitur: ea enim *ornatu meretricio, & garrula* describitur. Hoc autem adeo verum est vt teste Antiocho monacho inter Bibliothecarios adducto: *Monachus gyrouagus, ne vnius quidem virtutis fragem refert.* Celebris quoque est ad intentum B. Nili, qui Chrysostomi fuit discipulus, sententia: *Imperforabilis manet a sagittis inimici, qui amat quietem; qui autem miscetur multitudini crebra suscipiet vulnera.* Moyses quoque Abbas etiam inter Bibliothecæ Patres relatus, non minus piam ad intentum protulit sententiam. *Homo* (inquit) *fugiens hominem similis est vuæ matu-*

Prou. 27.

Amb. mer. c. 18

Prou. 7.

Antioch. hom. 16.

Nil. in apoth. c. 8.

Moys. ibi.

M

Moys. ibi. *matura, qui autem cum hominibus conuersatur sicut vua acerba est*. Ac si diceret ad intentum: Monachus extra monasteria, cellæque clausuram conuersans, nihil non acerbum, insipidum, & iniucundum facere potest.

19 Ad idem Sancta Abbatissa Sincletices dixisse fertur, teste Helinando apud Ioannem Nider tit. 2. cap. 17. *Sicut gallina deserens nidum suum, facit oua sua sine pullis exire,* Io. Nider. *sic monachus, vel virgo de loco ad locum transiens frigescit, & mortificatur*. Sanctus quoque Benedictus 4. cap. suę regulæ, en umeratis his, quæ pertinent ad monachi perfectionem, subdit. *Officina vbi hac omnia operemur, claustra sunt mo-* S. Bened. c. 4. *nasterÿ, & stabilitas in congregatione*. Proculdubio indicans extra cellæ reclusionem regulæ obseruantiam prorsus perire.

90 Quęnam verò specialia vitia monachus clausuram crebro egrediens sæpius contrahat, etsi plurium Patrum testimonia, quæ adduximus diserte pronuncient; clariora tamen forsan in mediū producā. Deuotus Thomas Campensis Th. Cāp. in dial. nouit. c. 4. in dialogo nouitiorum sic habet ad intentum. *Nisi monachus fugiat, & recedat a societate mundana, incendetur celeriter igne carnalis concupiscentia, & inquinabitur pies lubricalis vita, discurrendo per mortifera itinera gula, luxuria, auaritia, superbia, & inuidia, velut equus effrenis sine timore, & tanquam insensatus sine ratione*. Vnde ibidem tale consilium monacho egressuro e cenobij clausura præ- Idē ibidē. bet. *Oportet quod valde fortis sit, & bene fundatus in virtutibus, atque in omni actione, & locutione incedat circumspectus, qui fructificare debet in populo, & absque periculo conscientia conuersari in saculo*. Clarius tamen breuius, & succinctius S. Thomas de Villa noua, vitia, quæ monachi extra cænobium contrahant, sic expressit. *Monachum, vel re-* D. Th. de Vill. nou. Cōc. 2. in 1. Domin. Quadrag. *ligiosum extra cænobium ducit Satan, vt sic per plateas vagantem, libidine inficiat, curiositate sauciet, ambitione inflet, curis sacularibus disturbet, & a deuotionis feruore distrahendo tepefaciat, & infrigidet*. Ecce mala ex inepta vagatione religiosis prouenientia à Thoma graphice descripta.

21 Ad hæc præter opera virtutum, sancta exercitia, honestissimaque munia, quæ regularibus ex obseruanti cellæ, claustrique clausura ex mente Patrum, quos adduximus,

mus, obueniunt, hoc vnum insuper, maximumque bonum, commodumque ipsis contingit, vt scilicet virtutis, vitæ compositæ, indolisque honestissimæ signum, & indicium maximum sit, posse secum in quiete cellæ, claustrique clausura crebro commorari. Docet id magnus Basilius in suis constitutionibus sic inquiens. *Sedata animi, & requieta constitutio, virtutis est argumentum certissimum*. Habet id etiam author apud Bernardum in opusculo de vita solitaria. *Cellam* (inquit) *pati, secumque commorari, in proficiente bonæ compositionis initium est, & certum bonæ spei argumentum*. Subscribit Bonauentura in suo opusculo de pharetra, Senecæ proloquium approbans, dicentis. *Primum argumentum compositæ vitæ existimo, posse consistere, & secum morari*. Porro, quæ ethnicus Seneca ad intentum nostrum dixit, placuit transcribere: ea enim doctrinæ plena sunt. *Bonam* (inquit) *spem de te concipio; non discurris, nec locorum mutationibus inquietaris, ægri animi ista iactatio est. Primum argumentum compositæ mentis existimo, secum posse consistere, ac secum commorari*. Rursus hæc subiunxit satis etiam ad intentum. *Nusquam est, qui vbique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa hospitia habeant, nullas amicitias. Non prodest cibus, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. Nihil æque sanitatem impedit, quam remediorum crebra mutatio. Non coalescit planta, quæ sæpe transfertur. Nihil tam vtile est, quod in transitu prosit*. Veritatem quoque istam olfecisse videtur monachus ille, de quo S. Ephrem Syrus hæc refert in Apothegmatibus. *Frater quidam, dum de exeundo cœnobio impugnaretur, cum iis sanctum habitum accepisset, adducebant ei cogitationes exemplum eiusmodi. Considera horti olera, & vide, quod nisi ex areola plantas extraxerit, qui hunc excolit, alioque loco inseruerit, in altum non excrescent. Frater ergo cogitationi responsum dabat tale. Verumtamen, quæ euelluntur non ita sunt in tuto, vt ea quæ in loco remanent. Esto igitur, & tu vnus ex iis, qui non euelluntur. Atque ita cooperante gratia vincebat tentationem*. Tu ergo pie, bone, sancteque religiose, si sapis, hoc tibi vsurpa consilium, cellæque clausura contentus, & vitia eradicare, seminare virtutes, bonæque indolis, & honestatis specimen præstare poteris.

D. Bas. in côst. c. 8.

Auth. apud D. Ber. de vi. solit.

D. Bonau. l. 3. phar. c. 6.

Senec. ep. 2

Idem.

S. Ephr. in apoth. c. 11.

22 Nec possum non miraculosum euentum a D. Gregorio relatum, de monacho quodam vago, mobilitati, inconstantiæque dedito, in hoc capite referre, vt vel sic, si qui sunt inquieti religiosi, cellæ, claustrique clausura, libentius se contineant. Casum, visionem, seu miraculum sic refert D. Gregorius in dialogis. *Quidam monachus mobilitati mentis deditus erat, & permanere in monasterio nolebat. Cumque eum vir Dei (videlicet S. Benedictus) assiduè corriperet, & frequenter admoneret, ipse vero nullo modo consentiret in congregatione persistere, atq; importunis precibus, vt relaxaretur innueret, quadam die idem venerabilis Pater, nimietatis eius tædio affectus, iratus iussit vt discederet. Qui mox, vt monasterium exijt, contra se assistere, aperto ore, draconem in itinere inuenit: cumque eum idem draco, qui apparuerat deuorare vellet; cœpit ipse tremens, & palpitans, magnis vocibus clamare dicens: Succurrite, succurrite; quia draco iste deuorare me vult. Currentes autem fratres draconem minime viderunt, sed trementem, atque palpitantem monachum ad monasterium reduxerunt. Qui statim promisit, nunquam se esse à monasterio recessurum, atque ex hora eadem in sua promissione permansit.* O quoties, bone Deus, draco iste, Diabolus scilicet, vagis regularibus occurrit, eosque spiritualiter deuorare, & ad inferorum viscera trudere cupit! Adaperiat Dominus omnium nostrum oculos, vt illum conspicere possimus, & sanctorum monachorum, tam nostri, quam antiqui sęculi vestigijs innixi, claustri septa, cellęque clausuram omnes teneamus. Memores vtinam celebris illius antiquorum Patrum sententiæ *Quando intrabat Moyses in nube, cùm Deo loquebatur; quando autem exhibat de nube, cum populo sic, & monachus quando in cella sua est, cùm Deo loquitur, egrediens autem de cella cùm Dœmonibus est.*

D. Greg. 2. dialog. 35.

In vitijs Pat. l. 6.

23 De hoc instruimur, exemplo cuiusdam monachi, qui curandæ infirmitatis causa monasterium egressus est: qui spiritu fornicationis actus, fœminam, quæ illi infirmo ministrauerat, vitiauit. Quod & ante egressum è cœnobio illi prædixerat abbas Moyses. Testatur casum Marcus Marulus in suo opusc. l. 4. c. 3. Quod ipsum narrat Seuerus Sulpitius dial. 1. accidisse alij monacho à Diabolo arrepto, eo quod sub prætextu salutandi cognatos monasterium deserebat. Vtinam his terreamur, & clausuræ cellę amatores effecti, egressum

Marc. Ma.

Seuer. Sulpitius.

greſſum è monaſterijs formidemus. Idem quoque intentum cap. ſequenti confirmabimus.

Proſequitur idem intentum de nimia euagatione regularium extra cœnobia euitanda.

C A P. V I I I.

1 TAnti ponderis,& momenti obſeruantia de regularium decenti clauſura apud me habetur, vt plus cæteris in hac cauſa laborandum cenſeam. Hoc ipſum ex Patribus didici, qui dum reformationem,rectamue inſtitutionem monachorum intendunt, totis viribus huic obſeruantiæ inhærent. Plura teſtimonia prę cedenti capite congeſſi, reſtant tamen alia, quæ eo præcipuè tendunt, vt nullam cauſam, excuſationemue pro religioſis nimis vagis, admittant. Quo magis ipſi vitium recognoſcant,& negligẽtes inuenti corrignatur,ad rectũq;tramitẽ religioſę clauſurę reuocari poſſint.Id fiet,dũ aliquot excuſationis cauſę ab imperfectis religioſis adductæ diſcutiãtur,qualiterq. à Patribus religioſæ perfectionis anteſignanis æſtimentur, in medium producam.

2 Prætendunt primo deambulatores iſti regulares (ſi qui iam ſunt) hanc irreligioſam euagationem licere,vt ſibi victũ, alimenta, corporiſq;neceſſaria cõparent:non enim alio modo ſæcularium frigida corda ad eleemoſynas elargiendas emolliri (inquiunt) poſſe,niſi cum illis crebra,cõtinuaque cõmunicatio habeatur;ad quam neceſſe eſt cellę,clauſtriq;clauſurã ſępius derelinquere.Sed bone Deus! quantũ iſti errãt, & quã lõge à veritate diſtant,dũ victũ, cæteraq. corporis adiumẽta ex irreligioſa vitæ ratione ſibi mendicare volunt! Satius illis foret, ſi hæc, & alia,ex recte compoſita monaſtica vita ſibi ſubſumerent. Ignoro prorſus quantum apud iſtos valeat illud Chriſti Domini. *Nolite ſoliciti eſſe dicentes: Quid mãducabimus,aut quid bibemus,aut quomodo operiemur? hæc enim oĩa gentes inquirũt.Scit enim Pater veſter,quia his oĩbus indigetis Quærite ergo primũ regnũ Dei,& iuſtitiã eius,& hæc omnia adijcietur verbis.* Quęverba adeo expreſſe noſtrũ comprobãt intentũ,vt expoſitione nõ egeant. Vnde Laurentius Iuſtinianus ex hoc loco intulit intentum, monachos monens, Math. 6.

quod

quod iuxta promissionem Christi, quærentes primum regnũ Dei, & iustitiam eius soliciti non sint circa corporis necessaria. *Nam quemadmodum* (inquit) *est liberalis promissor, atque est fidelissimus redditor; fiet iuxta ipsius sponsionem, si tamen verbis illius adhibeatis fidem*. Innuens Laurentius corporeas monachorum necessitates, potius per regularem obseruantiam, quam per irreligiosam vitæ rationem, mederi posse. Idem mihi sonat celebris illa Lactantii sententia. *Religio, & timor Dei solus est, qui custodit hominum inter se societatem*. Ac si apertius diceret, religiosis, potius regulari obseruantia, & timore Dei, quam magna solicitudine victualia quærere, conuenire. Ad idem quoque intentum S. Ephrem Syrus hæc habet. *Quid nobis & sæculo? Quid nobis, & negotiationibus huius vitæ, qui mortui sumus mundo?* Subiungit postea imperfectorum monachorum excusationẽ, de alimento quærendo. *At de alimentis fit sermo?* Cui respondet. *Manus ad carnis ministerium sufficiunt, maxime adiuuante nos Domino*. Ac si diceret, corporeas monachi necessitates, potius manuum labore, & quod magis est, speciali Dei prouidentia veris religiosis promissa, quam vitiosa euagatione extra cœnobia, comparandas esse. Optime quoque Cassianus expendit, monachos istos, qui sub prætextu alimenta quærendi, nimium extra claustra euagantur, neque apud sæculares ipsos, inter quos obambulant, honestè incedere posse, aut inhonestos non apparere. Cassiani en verba. *Nunquam potest, neque apud eos quidem, qui sæculi homines sunt, honeste incedere, qui nequaquam claustris cellæ inhærere contentus est. Sed necesse est eum inhonestum esse, dum necessaria victus requirit*. Vt vel hinc videant religiosi, vagam deambulationem extra cœnobia, etiam ad victum necessarium quærendum, inutilem esse.

D. Lauré. l. 1. de obed. c. 19.

Lactã. de ira c. 12.

S. Eph. Par. 44.

Cassiã. de Spi. acce. li. 10. c. 7.

3 Ex Patribus quoque recentioribus idem intentum confirmare libet. Ex quibus D. Bonauentura, experientia doctus, testatur, ex inhonesta regularium deambulatione, non solum ad eleemosynas illis faciendas sæculares non induci, sed potius ad odium erga ipsos excitari. Ergo in epistola quadam ad Prouinciales sui Ordinis transmissa, in qua de causis relaxationis religionum loquitur, hæc dicit. *Occurrit euagatio plurimorum, qui propter solatium suorum corporum, grauando eos per quos transeunt, non exempla post se*

D. Bonau.

se relinquunt vita, sed scandala potius animarum. *Occurrit importuna petitio, qua omnes transeuntes adeo abhorrent fratrum occursum, vt eis timeant quasi pradonibus obuiare.* Vnde inferius stricte præcepit ijsdem Prouincialibus. *Vt vagantes compescant ad quietem, & importunè petentibus imponant silentium.* Intelligebat sanè S. hic Pater victum, alimentumue necessarium, nullatenus ex nimia vagatione fratrum, sed potius ex honesta clausura procurari: cum potius vaga monachorum deambulatio exosos, & molestos sæcularibus, quam amabiles reddat. Vnde venerabilis Thomas de Campis ad nostrum intentum hæc habet. *Vagus, & otiosus religiosus, qui otiose circuit, donis cælestibus indignus efficitur, & alijs est molestus.* Optima certe compensatio pro inquieta deambulatione; vt donis cælestibus priuetur religiosus, & sæcularibus molestiam pariat. Quare hoc vnum religiosis mentibus inhærere debet, vt Deo toto corde inhærentes, reformationem sui ordinis sectentur, hincque putent sibi a Deo necessaria corporis prouenire. Vnde testatur Ioannes Nider. *Vidi, & expertus sum, quotiescumque reformabantur monasteria virorum, aut fœminarum nostris temporibus, semper quam antea se in temporalibus melius habuisse. Non ergo trepident timore, vbi non est timor hi, qui deformato vere renunciant sæculo.* Optime quoque nostri sæculi decus S, Teresa, modum, quo religiosi se gerere debeant circa corporis victum, alimentumque quærendum, præscribit; affirmans, non industria humana, sed recta in Deum intentione, obseruantia scilicet regulari Ordinis, metiendum esse. Sic enim habet ad moniales. *I amas por artificios humanos pretendais sustentaros, que morireis de hambre, y con raçon. Los ojos en vuestro esposo, que el os ha de sustentar. Contento el, aunque no quieran, os daran de comer los menos vuestros deuotos.* Hęc si attenderent regulares omnes, simulque illud psalmi. *Non est inopia timentibus eum. Diuites eguerunt, & esurierunt, inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono,* facile sibi persuasum haberent, victum, alimenta, corporisque necessaria non per inutilem, ineptamq; euagationem extra cœnobia; sed per clausuram honestam, sanctæque religionis obseruantiam, sibi paranda esse. Ac proinde futilem excusationem irreligiosæ euagationis, ex hoc capite desumi.

Câpis de valle lili. c. 18.

Ioã. Nid. tit. 1. de lapsu rel. c. 12.

S. Teresa in lib. de via perfe. c. 2.

Psal. 33.

Alij

4 Alij secundo forsam eam ob causam sibi egressum quotidianum a monasterijs licere contendent, quod circa pietatis, charitatisue, aut etiam misericordię officia exercere se extra cœnobia dicant. Quid vero de istis sentiendum sit, quidue illis non raro contingat, quam friuolaque sit istorum excusatio, non semel, sed sæpius depingit B. Thomas de Villanoua, de sæculo nostro, & monastica disciplina optimè meritus. In concione secunda de Dominica prima quadragesimæ sic habet. *Religiosum, & honestum monachum, sub charitatis prætextu, ad pacem inter fratres componẽdum, ad solatium infirmis exhibendum, & alia pietatis opera exercenda, extra cœnobium ducit Satan; vt sic per plateas vagantem, libidine inficiat, curiositate sauciet, ambitione inflet, curis sæcularibus disturbet, & a deuotionis feruore distrahẽdo, tepefaciat, & infrigidet.* Deinde in concione de D. Nicolao, improbos aliquos, quos arbores siluestres, aliosque huius sæculi vocat, commemorans, sic inquit. *Tales sunt religiosi negociatores, qui deserentes claustrum, silentium, & chorum, & cætera, quæ statui suo principaliter conueniunt, tota die per vicos, & plateas negotijs quibusdam pietatis (vt ipsi dicunt) implicantur. Quæ vtique opera, & si alijs bona essent, sibi tamen minime conueniunt.* Præterea in concione prima de S. Dorothea sui propositi non oblitus, sic loquitur. *Videas monachos claustro relicto, in media ciuitate vagantes, aliorum negotijs libenter implicari: alios pauperibus alendis, alios viduis visitandis, alios populis erudiendis, alios amicitijs reconciliandis, non sine grauissimo lampadis propriæ detrimento, indiscrete incumbere, suamque dispersionem charitatis zelo palliare.* De his tamen quid sentiat subiungit. *Non est hæc charitas, sed grandis stoliditas; propriæ vocationis terminos transgredi, propriam lampadem extinguere, vt alienas accendant: se ipsos damnationi exponere, vt alios saluos faciant.* & Inferius. *Si attendat mandatum Prælati, vt alijs copiam faciat, confidenter obediat.* Quæ omnia si coniungas, elicies sane monacho non licere etiam sub prętextu pietatis, charitatisque operum, monasteria crebro exire, nisi in casu speciali, Prælatique obedientia vrgente. Alioquin excusatio inutilis putatur a viro Sanctissimo, antistiteque celeberrimo.

Beato Th de Villa. conc. 2. Dom. pri. Quadrag.

Idem in concione de D. Ni.

Idem in concione de S. Do.

Ibidem.

5 Idem quoque intentum ex Patribus antiquioribus confirmare

firmare

firmare libet, vt inde videant deambulantes, vagiq; religiosi futilem eorum esse excusationem, si sub prætextu charitatis proximorum suas cellas, cœnobiaq; relinquant. Ergo S. Ephrem Syrus in tractatu de monacho, & turture, postquam vagam monachorum inconstantiam de vno loco ad alium properantium damnauit, sic adstruit, *Neq; prætexueritis o monachi, errore ducti, mandata, & beneficia, curam senum, & hospitalitatem: non enim ab Angelis talia requirit Deus, sed tantummodo vt semper laudetur, & honorificetur ab ipsis*. Ac si diceret, nullatenus sub prætextu piorũ operũ cellæ quietẽ animitatis, cum muneris vestri potius sit in illa laudare Dominũ, quam externis alijs operibus incumbere. Ad idem D. Hieronymus ecclesiæ lumen, dum Paulinum instruit, Episcopi opus esse saluti aliorum prospicere; monachorum verò non nisi cœnobij claustra sectari. *Si officium* (inquit) *vis exercere Presbyteri, si episcopatus te, vel opus, vel honos forte delectat, viue in vrbibus, & castellis, & aliorum salutem fac lucrum animæ tuæ. Sin autem cupis esse quod diceris monachus, idest solus, quid facis in vrbibus, quæ vtiq; non sunt solorum habitacula, sed multorum?* Egregiè sane frigidam religiosorum retundit excusationem, qui sub prætextu salutis aliorum, propriam spernunt salutem, propriam quoque dimittendo cellam, claustrique septa. Hinc Cassianus, antiquorum monachorum mores describens, spiritu acediæ agitari docet tales religiosos, qui cellularum claustra deserentes, pia opera erga sæculares prętendunt. Sic vero loquitur graui, & eleganti stylo de hoc monachorum vitio. *Honestas, ac necessarias suggerit salutationes fratribus exhibendas, visitationesque infirmorum, vel e minus, vel longius positorum. Quædam etiam pia, ac religiosa dictat officia, illos, vel illas parentes debere inquiri, & ad salutandos eos crebrius properari. Illam religiosam, deuotamq; Deo foeminam, omni præsertim parentum præsidio destitutam, magnũ opus esse pietatis frequentius inuisere, ac si quid ei sit necessarium, quæ a proprijs parentibus negligitur, atq; despicitur, sanctissimum procurari. Magisq; oportere in his operam pietatis impendi, quam infructuosè, & sine vllu profectu in cellula residere*. Hæc Cassiani verba adeò vera sunt, vt se ipsis prodant vitium, & defectum illorum regularium, qui sub prætextu similium bonorum operum, cellæ quietem; clausuramque spernunt; vt vel hinc tales agnoscant,

S. Ephrẽ de mon. & turture

D. Hiero. in ep. ad Paulin.

Cass. de spi. aced. l. 10. c. 2.

N non

non charitatis calore, sed acediæ stimulis agitari superfluos discursus, visitationesque intendentes. Hinc etiam Antiochus monachus in homilijs, quæ in Patrum Bibliotheca habentur, ea referens ob quorum suggestum monachi monasteria egredi solent, illud affert. *Quod id fiat ob publicam vtilitatem procurandam, aut certe infirmos vt interuisant*. Abs dubio indicans sępe sæpius excusationem hanc Diaboli suggestu prouenire: ac perinde reijciendam esse a monachis sui instituti zelatoribus.

Anth. 2. to. biblio. hom. 26.

6 Porrò quantum sibi damnum monachismi professores asciscant, sub falso prætextu charitatis, pietatisue cænobij claustra deserentes, apotissimum exemplum ex Vitis Patrum ab Vmberto relatum, & in apothegmatibus 8. tom. bibliothecæ adductum, satis declarat. *Cum tres facti fuissent monachi, elegit vnus litigantes ad pacem reducere; alter infirmis seruire, tertius quiescere in solitudine. Primus autem tædio victus venit ad secundum, & conferens cum eodem de statu suo, inuenit, & ipsum præ tædio deficientem, & concordantes venerunt ad tertium narrãtes ei tribulationes suas, & quærentes quid ipse profecisset, & implens scyphum cum aqua turbata dixit eis: Respicite. Et respicientes in aqua nihil viderunt. Tunc posuit scyphum, & dimisit aquam quiescere, & cum quieuisset, dixit eis: Respicite. Et tunc respicientes viderunt vultus suos. Et dixit: sic est qui est in medio hominnm, præ turba non videt peccata sua, cum autem quieuerit in solitudine cognoscit illa.* Exemplum hoc manifestè satis exponit, quietem conscientiæ, sui cognitionem, & alia huiusmodi bona impediri maximè si monachi claustra egrediantur, etiam sub vmbra charitatis, vel pietatis. Quod intellige, cessante obligatione præcepti, aut obedientia superioris.

Vmb. l. 2. de modo Fredic. c. 23. 8. to. biblio. In apotheg. l. 2. de quiete.

7 Libet etiam exemplum aliud proferre, de monacho peregrinationis causa pia loca visitante, monasteriumque cui erat addictus, relinquente. Casum per hæc verba refert Ioannes Nider Dominicanus ex Gaufrido super Apocalypsim, & Vincentio in suo speculo historiali. *Honorabilis quidam Ioannes nomine sacerdos Ecclesiæ Lugdunensis, propositum concepit ordinem Cistercienſem in monasterio regularissimo intrare: mutato autem proposito in eius recompensam limina S. Iacobi visitauit. A quibus domum propriam rediens fatiga-*

Ioan. Nid. de fruct. reli. tract. 3. c. 12.

fatigatus ex itinere in cubiculo obdormiuit. Cui Christus, cum Apostolo Petro, & Iacobo apparuit. Petro autem librum tenenti Christus iubet, vt aperiat. Erat autem scriptus aureis literis nomina prædestinatorum continens. Et cũ Petrus legeret nomina plura, & ad Ioannem veniret prædictum, dicit Christus. Tolle, tolle, dele eum, dele: quia meum futurum promiserat, & resiliit a promisso. Accedens autem Iacobus orabat. Domine, meus est, peregrinus ne deleas eum obsecro. Cui Dominus: Meus (inquit) non peregrinus: sed eius esse debuerat. Nonne maius est ciuem meum esse, quam tuum peregrinum? Et iterum Iacobus. Ne quæso piissime eum deleas, obsecro, fide iubeo pro eo, quod propositum exequetur. Et Dominus: Quando? Cui Iacobus, infra quindecim dierum spatium. Et tunc Ioannes euigilauit, & solotenus prostratus, pro fideiussione B. Iacobo gratias egit cum lacrymis dicens. Faciam prorsus B. Iacobe, quod me spopondisti. Post fletum igitur iterum obdormiens vidit Christum, & præfatos Apostolos, ac Petrum ad Christi iussum de libro legentem ita. Munerulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. Iterum euigilans ante dies promissionis mox monasterium bonæ vallis intrauit. Vbi primus Abbas effectus, & post Ecclesiæ Valeriæ Antistes, in vita, & morte, multis coruscans miraculis. Ex quo casu, diuinaque visione liquido manifestum fiet, plus Deo placere religiosum loci sui septa tenentem, quam peregre abeuntem, deuotionis etiam causa, dummodo præceptum superioris absit. Ac proinde admittendam non esse excusationem foras exeundi religiosis, qui sub ementito prætextu charitatis, pietatis, aut religionis etiam, cœnobij sui claustra deserunt.

8 Alij forsan tertiò sunt, qui ex eo licentiosam sibi exeũdi extra cœnobia, permittendam esse facultatem, velint, quod inuisendorum, consolandorumue parentum, fratrum, aut consanguineorum, causa, exeant. Sed hanc excusationem reijciendam esse, & quid de illa sentiendum D. Basilius sic instruit. *Illud etiam tenendum est, vt nequaquam quouis prætextu, visendorum, conueniendorumque fratrum crebro è monasterio velimus egredi. Siquidem Diabolicum istud quoque commentum est; quando huiuscemodi artificio vti aduersarius solet, ad disciplinæ nostræ stabilitatem, ordinemque* D.Basil.in Constit. mon. c. 8.

N 2 *religiosa*

religiosæ huius vitæ labefactandum, ac peruertendum; atque hoc modo nos, voluptatum illecebris illectos, varijs, ijsque instabilibus cogitationibus facere obnoxios, studet. Concinne satis hic depingit Basilius futilem excusationem hanc esse, & a Satana in cor monachi immissam, vt eum voluptatum illecebris obnoxium reddat. Rursus alibi, easdem

Idē in q. fusis disp. 32. visitationes consanguineorum damnans sic addit. *Nam supra hoc quod illis nullam vtilitatem exhibemus, insuper, & nostram vitam, tumultibus, & turbatione replemus, &*

Idem in cōst. mō. c. 21. *peccatorum occasiones attrahimus.* Alibi quoque sic. *Eoque promouet, vt habitum religionis, tantum instar statuæ circumferamus, illi nullo pacto virtutum studio correspondentes.* Alio quoque loco, sic admonet monachum de huiusmo-

In ep. ad Chilonē. di visitationibus consanguineorum. *Si mortuus es cum Christo a cognatis tuis secundum carnem, quid rursus inter ipsos conuersari cupis? Si vero quæ destruxisti propter Christum, rursum ædificas propter cognatos tuos, transgressorem te ipsum constituis. Ne igitur ob cognatorum tuorum necessitatem recesseris a loco tuo, nam discedens è loco, fortassis ex æquo discedes a moribus tuis.* Basilij mentem affecutus videtur Hieronymus, qui in regula collecta per Lu-

D.Hiero. in reg. pum sic habet. *Quanti monachorum, dum patris, matrisque miserentur, suas animas perdiderunt.* Quibus verbis mors spiritualis monachorum, egressui è monasterijs propter patrem, aut matrem tribuitur. Quod exposuisse videtur Isidorus, dum

D.Isid. de sum. bon. l. 1. de summo bono scriptum reliquit. *Multi monachorum amore parentum, non solum terrenis curis, sed etiam forensibus iurgijs, inuoluti sunt, & pro suorum temporali salute suas animas perdiderunt.* Bene ergo, consultè satis, lepideque nimis, sanctus ille Franciscanus monachus Aegidius, cuidam

Hist. San. Fran. p. 1. volenti fieri religiosus dixit. *Vade ergo prius, & occide omnes cognatos tuos.* Ac si diceret, si propter illorum curam mors tibi spiritualis imminet, satius tibi erit, eos spiritualiter, per obliuionem scilicet, interficere, quam ab illis misere occidi. Ad quod meo videri, non incongruè affertur

Deut. 33 illud Deuteron. 33. vbi sic dicitur. *Qui dixit patri suo, & matri suæ nescio vos, & fratribus suis ignoro vos, & nescierunt filios suos; hi custodierunt eloquium tuum, & pactum tuum seruauerunt.* Hoc intellige spiritualiter, & mysticè de monachis.

Extat

9 Extat circa hoc memorabile Machetis Abbatis factũ, qui postquam quindecim iam annos in solitudine exegisset,& ad eum patris,matris,amicorumq; literæ ex Ponti Prouincia delatæ essent,eas non modo non lectas, sed ne resignatas quidem,ne vel inani eũ gaudio lactarent,vel infructuosa tristitia afficerent,igni statim comburendas tradidit. *Ite*,inquiens,*inanes cogitationes patriæ, pariter concrememini; ne me vlterius ad illa quæ fugi, reuocare tẽtetis.* Legatur Cassianus l.5.c.32. Cassianus

10 Quis vero credat dulcissimum Bernardum,in hoc puncto sterilem fore, qui in omni negotio spirituali,fœcundum se præbet? Ergo sermone quodam hęc habet,circa expositionem verborum Christi: *Quid mihi,& tibi mulier?* Bernardũ attendite. *Vt quid ergo fratres, vt quid sic respondeat? Vtiq; propter nos, vt conuersos ad Dominum iam non solicitet carnalium cura parentum, & necessitudines illum non impediãt exercitium spirituale. Quandiu enim de mundo sumus, debitores nos esse constat parentibus. At postquam reliquimus nosmetipsos, multo magis ab eorum solicitudine liberi sumus.* Quod, & confirmat exemplo cuiusdam eremitę,propinquitatis huiusmodi iura etiam in fraterna necessitate denegantis. *Vnde*(inquit) *legimus fratrem quendam in eremo conuersantem, cum ad eum carnalis frater, auxilij gratia aduentaret, respondisse; vt adiret alterum fratrem eorum, cum ille vtique iam obijsset. Cumque admiratus,qui venerat, responderet, quia ille obijt; eremita se quoque obijsse respondit.* Concludit ergo Bernardus. *Optimè ergo nos docuit Dominus ne soliciti simus super propinquos carnis nostra, plusquam religio postulat, quando ipse matri, & tali matri respondit: Quid mihi, & tibi mulier, &c.* Ecce Bernardum clarè docentem religionem propinquis præponendam esse. Ac proinde, clausuræ amorem maiori prætio apud regulares habendum, quam inordinatum parentum, & aliorum affinium affectum. D. Bern. ser. 2. de mut. aqu in vin. Idem.

11 Si verò Patres isthæc de monachis egredientibus extra cœnobium, propter parentum, vel consanguineorum aliqualia commoda dixerunt, quid sperabamus dicturos de illis, qui suimet solam consolationem carnalem querentes, domos propinquorum visitare contendunt? De his audiatur Ioannes Tritemius monachus, & ipse de monachorum perfectione benemeritus. Homilia quadam sic loquitur ad intẽtum

tum. *Qui domos parentum circuit, & epulis delectatur proximorum se non considerat monachum. Qui dormit in domo cognati sui, quaerit solatia: & qui declinat religiosorum conuentus, perniciosam sequitur libertatem. Monachus in domo patris, & matris, quasi agnus in medio luporum, & quasi lepus, qui venatorum circumdatus est canibus. Si monachus es, si Dei seruus, & miles quid facis in domo parentum?* Grauia sanè verba, & a religioso quouis ruminanda, nedum amorem parentum, cognatorumque sectatur, propriæ professioni, & statui vale dicat. Vnde sanctimonialibus, religiosisque fœminis, quæ cognatorum communicationem auidius solent appetere, hæc intimat Hieronymus Sauaronola Dominicanus in opusculo de tribus votis. *Abeant hæ, quæ huiusmodi sunt ad legendum Sanctorum Patrum vitas. & reperient, quod nec filius propriam matrem, nec frater sororem, nec soror fratrem videre volebant. Dicente Saluatore: Non veni pacem mittere, sed gladium. Veni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suum, & inimici hominis domestici eius.* Tandemque Magdalenam quandam Comitem Mirandolanam, habitum Monialis suscipere volentem, sic admonet. *Itaque charissima in Christo Iesu filia, statim vt intraueris religionem, debes relinquere omnes tuos existentes foris; itaut non solum nolis eos amplius videre, sed nec illorum recordari. Dicit enim Pater æternus. Audi filia, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui.* Hæc ergo omnia sibi dicta putent religiosi omnes, & domum patris obliuiscentes, solum Patrem qui in cælis est, cellæ ambitu quærant. Nec sub prætextu parentes, vel consanguineos inuisendi, claustri tecta deserenda esse, vllatenus proponant.

Tritem. hom. 12 de mon.

Sauaron. in opusc. de trib. vot. c. 3.

12 Quarto præterea, forsan alij religiosi erunt, qui ex eo nimiam euagationem, & egressum extra conuentus sibi licere putent, vt cordis anxietati, tristitiæque medeantur. Ijs tamen ex diametro opponitur Cassianus collat. 24. c. 5. cuius titulus, & intentum sic se habet. *Quod euagatione corporis, grauetur magis, quam releuetur cordis anxietas.* Vnde inter alia verba illius capitis hæc sunt maximè notanda. *Hi ergo qui necdum possunt, vel norunt voluntatum suarum instigationibus reluctari, cum intra cellam fuerint anxiati*

Cassian.

xiati; si progrediendi sæpius libertatem, sibi re missa districtionis lege, concesserint: acriorem aduersus se pestem, hoc vt putant, remedio, suscitabunt. Sicut gelidissima aquæ haustu vim internarum febrium, quidam restringere se posse credunt, cum vtique accendi ex hoc ignem illum constet, potius quam sedari; siquidem momentaneam illam a leuationem multo grauior consequetur afflictio. Ecce quomodo nullum leuamen, ex in ordinata egressione extra cœnobia regulares accipiant, ex mente Cassiani, nec etiam cogitationum tumultibus, vitiorumque adumbrationibus, alijsque animi anxietatibus, medeatur monachus foras progrediendo. *Si enim*: (Sancti Ephrem Syri verbis vtor) *Dum in nostra residimus, atque quiescimus cella, vitiorum cogitationibus, rerumque adumbrationibus obsistere nequimus, quomodo non magis, faciliusque capiemur, si in alienigenarum manubias nos ipsos coniecerimus*: Inepta ergo, prorsusque insipida excusatio monachorum est, dum ob animi torporem vitandum, egressum è cœnobiis prætendunt. Ad idem Bernardus, seu author sermonis ad fratres de monte Dei. *Qui animi ægritudinem contendit expellere de loco in locum procedendo, quasi qui vmbram suam contendit euadere fugiendo.* Optimè quoque Seneca. *Licet vastum traieceris mare, licet, vt Virgilius, terraque, vrbesque recedant, sequentur te quocunque perueneris vitia.* Et Socrates a Seneca relatus. *Quid miraris nihil tibi prodesse peregrinationes, cum te circumferas? Premit te eadem causa, quæ expulit*. Vnde merito hæc omnia monachis vagis (si qui sunt) tædij auferendi, seu mitigandi causa, dicere possumus. Cum enim huiusmodi tædiũ, animiue tristitia, ex propria immortificata voluntate ortum ducat, abs dubiè ex vago circuitu, inquietaque deambulatione medelam non accipit; sed augmentum, vt ex Cassiani verbis adductis innotescit.

Ephrem paræn. 41

Bern. ad fratr. de mont. Dei

Sen. e. ep. 28

Socrates

13 Ast tandem rationibus istis conuictus, quis dicat, cum monachi clausuræ votum, sicut moniales, non emiserint, nõ est cur ad illam obseruandam astringantur. Sed certe aliud est quotidiana, circumuagaque deambulatio monachorum, aliud verò honesta, prudens, regulataque egressio è monasterio. Primum prohibet ratio, abhorrent Patres, nosque in præsenti detestamur? Secundum vero, vtpote rationi consentaneum, nedum damnare; sed potius approbare volumus, verbis D.

D.Basil.in cõst.mon c. 8. bis D. Basilij fidentes. *Neque vero tamen propterea perpetuo est tanquam in custodia permanendum: sed quandocunque, & res poscit & conscientia non reprehendit, libere est, fidenterque prodeundum*. Ecce monache, non tibi perpetua cellulæ clausura præcipitur; *Sed quandocunq; res poscit, & conscientia non reprehendit*. Res tamen, nunquam quotidianam, & continuam tibi egressionem poscit; nec cõscientia, si recta est, hoc tibi vnquã approbare potuit. Vt verò, quãdo res poscat, & conscientia non reprehendat, scias, regulam tibi viuam prǽscribo, legem scilicet, seu superioris voluntatem, qui tibi tempus egrediendi designabit. Sed proh S Ephrem pareg.44. dolor! quia vt testatur S. Ephrem Syrus: *Sunt nonnulli, qui prætextu obedientiæ, propriam quoque perficere concupiscentiam quærunt, secundum hominem veterem*. His similis eris, o religiose, si necessitatem ementitam prælato proposueris, si ab illo importunis præcibus licentiam exeundi obtinueris, si ipse ob tui superbiam, iram, animumque rebellem, talem tibi facultatem inuitus concesserit. Satius tibi erit, si honestissima, vrgentissimaque causa non vrgente, cellæ clausura contentus viuas, te solo, in Domino gaudens; Senec.ep. 10.ad Luci. Senecam auscultans dicentem. *Audeo te tibi credere. Vide quid de te sperem: non inuenio, cum quo malim te esse, quã tecum*. Vel saltem sanctorum religiosorum, cum quibus commoraris societate gaudens, nullam aliam expetere velis; Xenophontem audiens affirmantem. *In periculis fouet spem* Xenophõ. in lib. de Cyro. *bonorum societas*.

14 Si verò necessitas exeundi, præceptum Superioris, vel aliqua vrgens causa, monachum è cella extractum, per vicos, & plateas ciuitatis, aliquandiu ambulare cogat; tũc ex Patribus antiquis, grauissimorumque religiosorum, huius etiam nostri sęculi, exemplo, modum excipiat. Basiliũ D.Basil. ser.2.exercit. audiat ista loquentem. *Si itaque contigerit te iuxta circunstantiam negotiorum alquando è cella proficisci, armatus pectore timore Dei, & inserta in manu charitate Christi, deuictisque per omnem continentiam, voluptatum incursibus, statim necessitate expleta, resili*. Ecce modum, ecce normam è Basilio. Vel audiat Petrum Damianum in Pet.Dam. de cõtép. sæcu.c.22 suo apologetico sic loquentem. *Si occasionis articulus accidat, vt egrediendi necessitas imminere videatur, non mox ad vagandum se leuiter proruat, non ad sæculi vanitatem*

affixus

affixus, mundo animus concalescat: sed morosè, & grauiter intra se deliberet dicens: Spoliaui me tunica mea, quomodo induar illa? Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? Si placet tandem B. Esaię Abbatis inter bibliothecæ Patres numerati t. 2. orat. 3. consilium accipiat. *Si in ciuitatem, aut vicum processeris, oculi tui deorsum aspiciant, ne hostes tibi in cella suscites.* Multa ad hoc intentum legi in Nazianzeno oratione de pace. Multa quoque in alijs facile obuia sunt. Solum addam ex Basilio adducto, quo animo, quoque affectu, ac iucunditate, religiosus reditum ad conuentum expetere debeat. *Velocibus* (inquit) *alis vtere ad reditum, velut innocens quædam columba ad arcam, quæ te emisit, transfugiens. Sicque persuadens tuis cogitatibus, contingere tibi non posse in vllo alio loco salutarem requiem*. Hæc faciendo, religiose sanctè, viues; dicens cum Hieronymo. *Viderint quid alij sentiant. Vnusquisque enim suo sensu ducitur. Mihi oppidum carcer, & solitudo paradisus est.*

Esai. Abb.

Nazianz. orat. 1. de pace.

Basil. vtsu.

D. Hieroñ. ep. ad Ru.

15 Tandem in hoc capite illud adiungam, quod scilicet, vna ex præcipuis causis, quare religiosus, nimiam euagationem fugere debeat; ea sit, quod inctanta, indecens, vagaque monachorum deambulatio inter sæculares vilipendium, contemptumque monachismi generet.

16 Nec circa hoc curo de improborum hominum sensu, qui omnia in malignitatem vertunt, qualis fuit Erasmus, qui teste Alberto Pio l. 5. de monachis eos accusabat, inquiens; *Vndiq; offendi, eorum aliquos in vehiculis, aliquos, in nauibus, in vijs, &c.* Quia vt ipse Albertus dicit. *Id efficit, tum eorũ multitudo, tũ munus illis iniunctũ, non quippe prorsus, secedẽdo ab hominibus, vitamq; tantũmodo contemplatiuam ducẽdo, quẽadmodum monachi incolæ deserti primo instituti sunt, sed etiam partim ad actiuam, & ad ea munia peragenda, quæ ad populi procurandũ salutem pertinẽt.* Erasmo ergo, & similis farinæ nebulonibus prætermissis, pios testes aduocabo, qui causam nostram tueantur.

Albertus Pius l. 5. de mona.

17 Habet id Bernardus in paruis sermonibus. Exponens namque illud Canticorum: *Dentes tui sicut grex tonsarũ*, per *Dẽtes* religiosos intelligit, ex eo inter alia, quod risus, & cõrẽptus sint signa, cũ videntur. Sic verò loquitur. *Dẽtes clausi sũt, ne videantur: sic & nos materialibus vallis circũcingimur, ne secularium oculis, & accessui pateamus. Indecens est si appareant, nisi interdum forte ad risum, quia nihil turpius, quam*

Cantic.

D. Ber. in ser. par.

O mona-

monachus per vrbes, & castella discurrens. Ecce risum, & contemptum religiosi status, ex nimia monachorum deambulatione. Habet idem pijssimus Rusbrochius per hæc verba. *Alij fratres hinc, inde, obambulant; alij visitatum eunt filios suos, seu filias spirituales, quod vtilitatis quidem, aut parum, aut nihil habet; sæpe vero etiam dedecus ingens, ac ignominiam parit*. Habet id etiam commune proloquium. *Nimia consuetudo parit contemptum*. Si enim sæculares, religiosos omnes passim, & singulis momentis cernant, eos mundo nondum mortuos, sed viuentes probant: sicque facilè aspernantur, quos solo habitu a se dissitos conspiciunt. Huiuscemodi autem causam optimè tradidit Tritemius hæc dicens. *Tot monachorum sunt iudices, quot inspectores adesse videntur. Omnium oculi sæcularium in monachos suspiciunt, & sanctitatem, quam illos audiunt professos, in operibus exquirunt. Plus offendit monachus in vno temerario verbo, quam homo sæculo deditus in decem millibus. Quantumlibet enim leuis, & scurrilis homo videatur mundanus, monachorum tamen insolentiam æquanimiter tolerare non didicit: quoniam omnes claustrales, non quales sint, sed quales esse deberent, rustica simplicitate credit. Vnde malum verbum, aut factum, apud illos, monacho ad damnationem ascribitur, quod mundano homini ad veniam imputatur. Nec immeritò*. Cum igitur religiosi omnes famæ, & honoris, integerrimi zelatores esse debeant: *Prouidentes* (vt inquit Paulus) *bona non tantum coram Deo: sed etiam coram hominibus;* qualiter inter sæcularium choreas, vrbium strepitus, oppidorumque concursum, bene se habebunt? *Omnis vita* (inquit Augustinus, vel auctor nomen eius ostentans) *religionis professa, integritatis debet famam sentire, ne quem expectat corona virtutis, pudoris damno feriat*. Pigeat ergo sanctum, probumque regularem, suæ saluti, bonæ famę, authoritatique religiosæ, derogare, claustra monasterij, sine vrgentissima causa egrediendo.

Rusbr. in tabernac. fœd. c. 123

Trith. ho. 12. de monach.

Auctor l. de bono discipl.

16 Libet vltimo in calce huius capitis, Guillelmi de Peraldo verba in tractatu de professione monastica, transcribere. Ea enim aliquot mala continent, quibus religiosi vagi irretiri solent. *Stella de cælo cadit, cum monachus cælestem conuersationem deserens ad sæculum redit. Abel, egressus in agrum occisus est: sic claustralis innocens, cum a claustro in mun-*

Guillelm. de Peral.

mundum regreditur, morte culpa occiditur. Coruus cum ab area regressus est, ad illam non est reuersus; cadaueribus enim est illectus: sic aliquando monachus de monasterio egre diens, & per mundum discurrens, amore carnalium delitiarum, capitur, & retinetur. Egressa Dina filia Iacob curiosè, vt videret mulieres regionis illius, rapta est, & corrupta. Dina ratione sexus infirma, significat claustralem mente infirmum, qui de claustro egrediens; dum mundi concupiscibilia curiose considerat, amore eorum, rapitur, & corrumpitur. Semei, dum mansit in Ierusalem, vixit; postquam vero exijt de Ierusalem ad requirendum seruos suos, occisus est: sic monachus, qui dum esset simplex claustralis, & in claustro remaneret, vita gratia vixit; postquam verò administrationem, quam ambierat, obtinuit, occasione eius per mundum discurrens, mortem culpa incurrit. Piscis extra aquam positus moritur: sic monachus extra claustrum moram faciens, facilè corrumpitur. Vtinam hæc legant, & perlegant religiosi omnes, & amore cellæ, clausuræque regularis affecti, extra monasterium occasiones peccandi non quærant.

Nimia cum sæcularibus communicatio religionum obseruantiæ nocet.

CAP. IX.

1 EA quæ superioribus capitibus diximus, de regulari clausura religiosorum tenenda, vanaque euagatione extra cœnobia vitanda, eò tendunt vt in scopum, & finem; vt nimiam cum sæcularibus necessitudinem, communionemue regularibus interdicant. Si enim Patres, alijque doctores, & sancti, tanto animi conatu, monachis extra monasterium deambulationem vetant, ideo faciunt, vt nimiam illis familiaritatem, & coniunctionē cum sæcularibus prohibeant. Certe, si vrbes, & oppida hominibus vacua forent, quasi eremi essent: vnde nequaquam ad eo accessum Patres præcluderent, Cum verò contra, sęcularibus, improbisque hominibus plena sint; non mirum, quod adeò anxiè, & obnixè, monachis clausuram, claustrique obseruantiam pręcipiant. Cun-

cta ergo, quæ duobus capitibus præcedentibus allata fuere, præsenti deseruiunt instituto: specialiora tamen alia in medium producamus, more nostro Patres in testes vocando.

2 Adest primus S. Hieronymus, qui sæpe sæpius sæcularium hominum consortia religiosis hominibus interdicit. Pauca subiungam Ad Paulinum sic loquitur. *Obsecro itaq; te, vt quoniam sanctæ sororis tuæ ligatus es vinculo, & non penitus expedito pergis gradu, siue hic, siue ibi, multitudines hominum, & officia, & salutationes, & conuiuia, veluti quasdam catenas fugias voluptatum.* Et infra clarius. *Sæcularium, & maximè potentum consortium deuita. Quid tibi necesse ea videre crebrius, quorum contemptu monachus esse cæpisti?* Item ad Rusticum, sic admonet monachos. *Quid desideramus vrbium frequentiam, qui de singularitate censemur?* Hæc & alia ex Hieronymo obuia sunt legenti.

D.Hierō. ep.adPau

Idē in ep. adRustic.

3 Audiatur Bernardus, ex quo innumera ad intentum elici valent, pauca tamen seiungam, alijs ad alium locum remissis. Ergo homilia 4.super missus est, sic sentit de communicatione monachorum cum sæcularibus. *Video alios, quod non sine dolore, videri debet, post aggressam Christi militiam, rursus sæcularibus implicari negotijs, rursus cupiditatibus terrenis immergi, cū magna cura erigere muros, & negligere mores, sub prætextu quoq; communis vtilitatis, verba vendere diuitibus, & matronis salutationes.* Rursum quoque. *Ita ne mundum sibi, & se mundo crucifixerunt, vt qui antea vix in suo vico, vel oppido, cogniti fuerant: modo circumeuntes prouincias, & curias frequentantes, regum notitias, principumq; familiaritates assecuti sunt?* Ecce quam sinistrè sentiat Bernardus de monachorum cōmunicatione cum sæcularibus. Idē quoq; Pater, monialem quandam, quę volebat congregationem deserere, forsam, vt sæcularium communionem admitteret, sic admonet de periculo. *Agnosco filia, agnosco, vtinam, & tu mecum agnoscas serpentis virus, fraudulenti dolum, ve respellis astutiam, si sola ouicula vmbras penetras, præda vis esse lupo. Sed audi me filia, noli te separare a grege, ne quando rapiat, & non sit qui eripiat.* Hæc, & alia D.Bernardus.

Ber.ho.4. sup.mis.

Idem ad moniale.

4 Petrus quoque Damianus Cardinalis Illustrissimus, monachusq; celeberrimus, sic sentit de nimia monachorum cum sæcularibus familiaritate, in epistola quadam ad Abbatem, & monachos. *Errat, pater, errat, qui confidit se simul, & monachum*

chum

bum esse, & curiæ deseruire. Quam male mercatur, qui monachorũ præsumit claustra deserere, vt mũdi valeat militiã baiulare. Vndis erutus sanus est piscis, non vt sibi viuat, sed vt alios pascat. Vocamur, atrahimur, sed vt viuamus alijs, moriamur nobis. Amat venator ceruum, sed vt sibi faciat cibum, persequitur capras, lepusculos insectatur, sed vt ipse bene sit, illa nihil sint. Amant homines & nos, sed non nobis: sibimet diligunt, in sua nos vertere delicias concupiscũt. Quos nimirum dum prosequimur, quid aliud, quam monacho nostro, qui latebat intrinsecus, repudium damus. Mox enim ad summa tendentis vitæ status euertitur, rigor eneruatur disciplinæ, atque silentij censura dissoluitur. Et ad effluendum quidquid libido sugesserit, ora laxantur. Lepide satis depingit Damianus qualiter mors spiritualis monachorum ex nimia cum extraneis communione procedat; simulque quam necessarium sit talem communionem detestari. Pet.Dam. l.2.ep.17.

5 Adstat, & Seraphicus Doctor Bonauentura, qui, vt bonus monachorum pater, monachis ipsis, quantum potest fieri, sæcularium, extraneorumque consortia vetat. Primò enim in epistola quadam ad ministros Prouinciales directa præcipit illis, vt religiosos, *familiaritates secularium quærẽtes arceant ad solitudinem.* Quia vt inquit, *inter causas, cur splẽdor Ordinis obscuratur, Ordo exterius inficitur, & nitor cõscientiarũ interius defœdatur, occurrit multiplicatio familiaritatum, quam regula prohibet; ex qua suspiciones, infamationes, & scandala plurima oriuntur.* Satis insinuans, quàm prauè sentiendùm sit de nimia regularium cum sæcularibus familiaritate. D.Bonau. in ep.quadam. Insuper in quęstionibus super regulam, inter signa perfectorum religiosorum illud ponit, *si a secularium frequentia se subtrahant.* Id.q.18.in regul. Rursus alio loco inter causas difformationis religionum, quibus (vt ipse inquit) *status religionis deficit, vt non solum fiat deterior, sed etiam quasi desperabilis; quod vix vnquam, nisi Deus ordinet aliter, reformetur*, ponit: *frequentiam inter seculares, ex qua oritur multarum tentationum carnalium materia, & temporis &c.* Idẽ q.19. Clariora sunt hæc, quam desiderari possint. In solilo quijs verò sic loquitur. *Grauis, & nimis periculosa est mũdana conuersatio, quia secundũ Bernardum periclitatur castitas in delitijs, humilitas in diuitijs, pietas in negotijs, veritas in multiloquio, charitas in hoc nequam sæculo.* Idẽ in soliloq. c.2. Et rursus. O

anima

Idem. *anima debilis, & infirma, quæ tā facilis es ad decipiēdū, tam prona ad cadēdum, tā difficilis ad surgēdum, an ignoras quod sicut difficile est arborē iuxta viam positam, fructus pulcherrimos, vsque ad maturitatem seruare; sic difficile est hominem iuxta sæculum viuentem, iustitiam immaculatam, vsq; in finem conseruare.* Hæc Bonauentura, pauca aliqua ex Chrisostomo mendicans; ex quibus, & alijs inferius adducendis, optimè noscitur sanctus hic Doctor, causæ, quam intendimus patronus.

6 Venerabilis etiam Thomas de Campis doctrinæ spiritualis prçclarus magister, non semel, sed sępius, consortiū cum sæcularibus, religiosis interdicit. In dialogo nouitiorum, nouitium quendam monachum, circa veram religionis obseruantiam instruens, hæc habet. *Ad cautionem tuam animaduerte, quæ dico si nō vis decipi in via Domini, si intendis proficere, & in bono perseuerare, fuge consortia hominum sæcularium, caue occasiones tentationum, vt non videas, nec audias, quæ mūdi sunt; ne corpore associatus eis, etiā mente inquineris.* Et infra, saluberrimam regulam tradit, quæ si religiosorum omnium animis insita esset, ad perfectionis apicem omnes euolarent. *Fuge, tace, quiesce, abscondere, elongare, ama nesciri, disce mori, luge præterita, sperne præsentia, meditare futura. Hæc breuis regula maneat in memoria tua, & docebit te vincere omnia terrena.* Inferius quoque sic proximius ad intentum. *Noli affectare familiaritatem extraneorum, qui habitum geris deuotorum; sed per contemptum mundanorum, disce scandere ad societatem ciuium supernorum.* Alibi quoque sic habet. *Quædam omnino fugere debes, vt fabulas leues, & seculi rumores, homines seculares, mulierum allocutiones, iuuenum familiaritates, amicorum visitationes, hospitum salutationes, quia ista distrabunt mentem, & maculant conscientiam, & qui talibus delectatur ab internis bonis minoratur.* Rursus in dialogo nouitiorum, sic nouitium monachum monet. *Relinque notos, & amicos, parentes, & vicinos, vt Christum inuenias & Angelorum socius postmodum fias.* Hęc, & alia pius hic auctor ad intentum nostrum, clarè satis dixit.

Th. Cāp. in dial. nouit. c. 4.

Idem ibi.

Idē ibidē.

Idem l. 1. de discip. claust. c. 5

Id. in dial. nouit.

7 Accedit grauissimus Abbas Tritemius de statu monachorum optimè meritus, sic monachum docens de communicatione cum extraneis. *Amicitiam sæcularium hominum*

Trit. hom 12. de mō

verus

verus Christi monachus non quærit, nec amat, sed despicit. Qui autem familiaritatem dissimilium multiplicat, paulatim decidet a proposito sanctitatis. Maledictus homo claustralis, qui ponit in hominibus confidentiam suam, & recessit à Domino cor eius. Non quæras amicitias hominum, sed cura, vt inuisibilium consequaris consortium Angelorum. Non conueniunt monacho frequentes amicitiæ mortalium, per quas, & vigor mentis dissoluitur, & variæ occupationes ingeruntur. Hæc in Tritemio inuenire potui ad nostrum propositum.

8 Libet prętерea diuinam reuelationem, nostri tēporis profetissæ B.Teresiæ, super hoc intentum a Deo factā, referre. Anno igitur 1579. in Vesperis Pentecostes, dum maximum sibi à Deo collatum beneficium recoleret, in spiritu suspēsa, a Deo audire meruit modum, & formam, qua nouiter ab ipsa instituta familia Patrum discalceatorum, magis in dies cresceret. Modus vero à Deo pręscriptus, sanctęque Virgini intimatus, quatuor continebat documenta. Ex quibus tertium illud erat. *Quod parum cum sæcularibus agerent, & hoc propter bonum ipsorum animarum.* Verba sanctæ Teresię ipsius subscriptione roborata, hispanè, sunt hæc. *Que tratasen poco con seglares, y esto para bien de sus almas.* Video documentum istud experientia comprobatum. Patres enim discalceati, tantæ Virginis proles, hoc & alijs adiumentis inter Ecclesiæ religiones, sic lucent, vt pluribus alijs, sanctitatis, & perfectionis monasticæ, exempla præbeant. Reuelationem autem istam cælitus immissam fuisse confirmat similis alia facta magno illi Arsenio, qui in palatio Imperatorum existens, audiuit hanc vocem, *Arseni fuge homines & saluaberis.* Factus verò monachus hanc audiuit. *Arseni, fuge, tace, quiesce: hæc enim non peccandi radices sunt.* Referunt hoc inter plures Hieronymus, vel, vt alij volunt Pelagius Diaconus in apothegmatibus Sanctorum. Ex vtraque autem visione infertur intentum nostrum, quod scilicet nimia communicatio cum sæcularibus, & extraneis, maximum nocumentum religiosis omnibus afferat.

S. Teresia in eius vi

Arsenius Autor Apothegm.

9 Ad id quoque deseruiunt, quæ alij Patres circa parentum, fratrum, consanguineorumque consortium vitandum religiosis intimarunt. Ex quo, ea, quæ diximus magis roborata, firmaque manebunt. Si enim eos, quos sanguis, natu-

naturalisque ratio coniungit, habitus regularis separat; multo magis extraneos alios monachalis perfectio abhorrebit. Porro quædam Patrum testimonia circa rem præsentem de familiaritate, etiam cum cõsanguineis, monachis vitanda, capite præcedenti adduximus. Alia modo adiungam. S. Ephrem Syrus ad monachum hæc habet. *Admone parentes, atque consanguineos tuos carnales, ne te frequentent, aũ enim illi corã te de tuis loquũtur, distrahunt mentis in te officium; simul vero te etiam incontinentem, sua doctrina, vel exemplo reddent. Verum satis est, semel, vel bis in ãnno ab ijs visitari. Si porro inutilem illorum conuersationem penitus præsciderís, melius ages* Hęc Ephrem. D. quoque Isidorus præter adducta capite præcedenti, hæc etiam habet ad propositum. *Vir spiritualis ita prodesse debet suæ propinquitati, vt dum illis gratiam carnis præstare studet; ipse a spirituali præposito nequaquam declinet.* Rursus. *Sicut nostra nobis non est odienda anima, sed eius carnales affectus odio habere debemus, ita nec parentes odio a nobis habendi sunt, sed eorum impedimenta, quæ nos ab itinere nostro præpediũt.* Subiungit postea, misticè hoc designasse vaccas Philistinorum Dei arcam gestantes, quę quamuis vitulos lactaneos haberent; recto tamen tramite, neque ad dexteram, nec sinistram declinãtes, Bethsames peruenerunt. *Nam sicut illæ* (inquit Isidorus) *pignorum affectibus a recto itinere minime digressæ sunt, ita, & vir sanctus mundo renuncians, parentelæ obtentu, non debet a bono impediri proposito.* Pulchrè etiam, vt solet D. Bernardus, qualiter monachus circa patrem, & matrem se gerere debeat, sic ostendit. *Sit monachus quasi Melchisedech, sine patre, sine matre, sine genealogia: nec patrem sibi vocet super terram. Imo sic se existimet, quasi ipse sit solus, & Deus.* Bernardi quoque mentem ebibisse visus est Bonauentura, sic loquens. *Extra cognatos ergo quisque, ac proximos, debet fieri; si vult parenti omniũ verius iungi.* Inferius quoque ex Chrisostomo de compunctione cordis, approbat illud dilemma. *Dico tibi monache quid quæris matrem? aut sancta est, aut peccatrix. Si sancta est gaudet, quia seruis Domino. Si peccatrix, dimitte illam; quia mortua est.* Si dicas peccatrix est, & volo illam conuertere. Contra te habes deuotissimum Thomam Campensem sic. *Quidam sub specie pietatis, inducti sunt ad conuertendos*

Ephrẽ in doct. var. c. 53.

Isid. 3. sen c. 31

Idem.

1. Reg. 6.

Idem. ibi

D. Ber. in spe. mon.

Bonau. 3. phar. c. 27

Chrisost. relat. a Bona.

Th. Cãp. in dialog. nou. c. 4.

tendos amicos, & cognatos; & dum inter illos morari non timuerunt, inimici fraude circumuenti, suum propositum infregerunt. Manet ergo ex his Patribus, vt firma, inconcussaque veritas, sic religiosos deditos fore fugæ secularium, vt etiam parentes, & propinquos, nisi maxima vrgeat necessitas, vitare teneantur.

10 Fauent etiam huic nostro proposito de nimia cum sæcularibus communione religiosis vitanda, quæ alij Patres de monachis dixerunt. Eos namque sic a sæculi rebus abstractos volunt, vt mundo mortuos existiment. Sic, vt semper monachi sæcularibus dicere possint Euangelicum illud: *Inter nos, & vos chaos magnum firmatum est.* Ad quod intentum optimè Basilius hæc habet. *A propinquis autem, amicis, parentibusue, animi affectione, nos tam longe oportet esse disiunctos, quam longè eos, qui iam sunt vita defuncti, a viuis videmus distare.* Et rursus. *Qui enim verè se mundo crucifixerit, is mundo; & omnibus, quæ in mundo sunt, mortuus est.* Clarius S. Ephrem Syrus Basilio coniunctissimus sic monachos monet. *Quid nobis, & sæculo, qui mortui sumus mundo?* Subseruit optimè Abbatis Apollo celebris illa historia, ad fratremque suum responsio, quam his verbis refert Cassianus. *Cum ad eum germanus suus intempesta nocte venisset, implorans, vt de monasterio suo paulisper egressus, ad euellendum bouem, quem cæno plaustri eminus inhærere, flebiliter querebatur, ei esset auxilio; quia eum nequaquam solus posset eruere. Abbas Apollo pertinaciter obsecranti: Cur, ait, iuniorem fratrem nostrum, quem præteriens propiorem, quam me, habueras, non rogasti? Cumque ille, eum, mortem olim sepulti fratris oblitum, & ex nimia continentia, ac solitudinis iugitate, velut impotem mentis, existimans, respondisset. Quemadmodum poteram, de sepulchro eum, qui ante annos quindecim obijt, inuocare? Abbas Apollo: ignoras ergo ait, me quoq; ante annos viginti, huic mundo fuisse defunctum, nullaque iam posse de huius cellæ sepulchro, quæ ad præsentis vitæ pertineant statum, tibi conferre solatia?* Hæc sanctus hic Abbas satis ostendens, religiosum, post professionem sæculo, sæcularibusque hominibus, & negotijs, consanguineis etiam, defunctum fore: ac proinde nullam cum illis communionem, societatemque habiturum.

Luc. 16.
D. Basil. in cõst. mon. c. 21.
Ephrẽ pa-ræn. 44.
Cassianus collat. 24. c. 9.

11 Ex his autem sanctorum Patrum dictis, factisque relatis, hoc vnum facile intelligi datur: videlicet eam ob caussam, congressum, communionemue cum extraneis, interdixisse monachis; quod ex illorum consortio, non nisi peccata, ansamque, & occasiones peccandi arriperent. Hoc ita, ex eorum testimonijs, comprobatum manet, vt testes alios non desiderem. Aliqua tamen ad intentum expendenda sunt. Offert se primo Arsenij responsio. Interrogatus enim, cur tantopere accessum hominum deuitaret; respondit. *Non possum cum Deo, & hominibus simul esse.* Capiton itidem interrogatus dixit. *Vereor ne ex hoc imbecillior ad sustinendos inimici impetus reddar.* Vtrumque refert Marcus Marulus in opusculo de religiose viuendi institutione. Id etiam profitetur Hieronimus, dum in epistola ad Paulinum dixit; *Multitudines hominum, & officia, & salutationes, & conuiuia, veluti quasdam catenas fugias voluptatum.* D. quoque Basilius mirè hoc monachorum damnum sic describit. *Qui maiorem in modum secularium hominum amicitia delectatur; eaque re assiduè cum illis esse in colloquijs cupit, is, ex frequenti cum illis sermone, prauas eorum affectiones in animum facilè insinuauerit; & mente rursum cogitationibus mundanis completa, a præclara illa, quam erat agressus instantia operis desciscet; & à se deinceps, proscripta vitæ spiritualis stabilitate, quem ex animo effuderat vitæ prioris vomitum, resorbebit: atque adeo tandem saucius concidet.* Eleganter sanè magnus Basilius rem totam peregit. Clarius id facit Cassianus; loquens enim de monacho cum secularibus conuersante dicit: *Necesse est, eum inhonestum esse, adulationi quoque operam dare, nouitates etiam rumorum sectari, caussarum, fabularumque occasiones conquirere.* Concinit egregiè Sanctus ille Ioannes, Climacus vulgo vocatus, sic loquens. *Qui post abrenuntiationem cum secularibus versatur, siue iuxta illos commanet: prorsus aut in eosdem laqueos incidet, aut cor in eiusmodi cogitatione inquinabit: aut certè, si non coinquinatus fuerit, eos, qui inquinantur iudicans, atque condemnans, & ipse inquinabitur.* Testatur idem D. Dionisius Carthusianorum decus in præfatione sermonum de sanctis ad Religiosos, dicens. *Quid olim fuit filijs Israel ruina occasio, Idolatria causa, nisi cum Amorræis communio? Sic religiosis incitamentum multiplicis casus est, cum secularibus*

[Margin notes: Arsenius. Capiton. — Marul. in op. de rel. l. 3. c. 7. — Hier. vesu Basil. in cōst. mō. c. 21. — Cassiá. de spir. aced. l. 10. c. 7. — Climac. grad. 3.]

ribus confabulatio, societas, & mixtura. Sequitur Thomas Campensis iam adductus, qui consortia hæc sæcularium monet monachos fugere: *Quia distrabunt mentem, & maculant conscientiam, & qui talibus delectatur ab internis bonis minoratur.* Inter omnes tamen hos Patres clarius adhuc habet nostrum intentum B. Thomas de Villanoua: qui ex eo docet Diabolum curare monachum inter sæculares versari: *Vt libidine inficiat, curiositate sauciet, ambitione inflet, curis sæcularibus disturbet, & à deuotionis feruore distrabendo, tepefaciat, & infrigidet.* Hęc B. Thomas. Hęc & isti Patres, plures alios prætermitto, quia res certior, & magis experientia comprobata, quam testibus, & testimonijs egens.

Thō. Cāp vtsupra.

Th Villā. cōc. 2. in 1. Domin. Quadra.

12 Placuit tamen aliquot specialiora crimina referre, quibus maximè expositi manent religiosi cum sæcularibus familiaritatem nimiam, communionemue habentes. Occurrit primò, quòd eisdem actibus publicis, spectaculis, ludis, hystrionicisque exercitijs, quibus sæculares assistunt; occasionem quoque, commoditatemque assistendi habeant regulares, si cum illis conuersentur. Hæc verò omnia monachis detrimentum magnum afferre tradidit Ephrem Syrus sic dicens. *Diabolicorum spectaculorum strepitum, monache, fugito; quoniam in eo Dæmonum est deceptio.* Hinc etiam, quod agitationibus taurorum (barbarico certe, & gentilico more consuetis) contra decreta Pontificia, religiosi assistendi ansam & occasionem arripiant. Hinc prætereа, quod comædijs, mimis, saltibus, tripudijs, & alijs similibus ludis scenicis, mulierumque prophanarum cantinelis, testes monachi adstent, occasio, ansaque conceditur. De hoc verò quid Concilia astruant, Patres sentiant, pijque Theologi, & Doctores doceant, longum esset recensere. Aliqua tamen subiungam. Hugo Victorinus hæc habet. *Qui foris spectacula sequuntur, &c. forsitan proni sunt ad ea, quæ loci opportunitas subministrat.* In miscellaneis quoque, l. 1. tit. 198. sic habet *Vtilius est audire basiliscum sibilantem, quam mulierem cantantem.* Rationem dederat dicens. *Facies enim mulieris sagitta est truculenta, infigit vulnus in animam, & venenum.* Thomas Campensis sic. *Vanis ludis intenti, crucis Christi signo contrarij, & a Sanctorum societate, moribus, & actibus sunt valde remoti. Qui quasi infans gaudent in varijs mundi spectaculis, in psalterijs, & citharis, in tubis,*

S. Ephrē paræn. 1.

Hugo de claustr. l. 1. c. 4.

Thō Cāp 3. p. ser. ad nou. ser. 1

& organis, currunt, & saltant pedibus, plaudunt manibus, cantant vocibus, rident dentibus, & præ lætitia cordis vix se capiunt in gestibus corporis, quia summum bonum suum constituunt in ludis, & gaudijs præsentibus. Postea autem, quid sentiendum sit de monachis hæc facientibus, vel qui facientibus assistunt, sic subiungit. *O quam longe sunt isti a summo bono, a dulcedine Dei, a melodijs Angelorum, a semitis Iustorum, a sanctitate religiosorum, & a spirituali gaudio deuotorum. Veniet, veniet, cito mors super eos, antequam sciant, & cessabit omnis ludus, & cantus in domibus eorum.* Anthiochus quoque monachus inter bibliothecę Patres relatus sic habet ad intentum. *Assistere cantillantibus mulieribus, viuæque nobis incommodum aliud occurrit. Monasteria nomine ipso arcent nos, &c.* Manet ergo ex his Patribus compertum, monachis omnibus incommodum magnum afferre, huiusmodi ineptis ludis circunstantes adstare. Ac perinde nimiam cum sæcularibns communionem, vnde tale malum originem ducit, penitus fugiendam esse regularibus.

Idem.

Antioch. 2. t. bibl. hom. 18.

13 Deinde ex hac superflua monachorum cum extraneis familiaritate, quis nō cernit, vana, scurrilia, iocosa, mundanaq; multa, mentem simplicis monachi haurire, quæ illum in obliuionem sui, Deiq; sępe sæpius tradant? De hoc etiā Patres loquuntur. S. Dorothæus sic habet. *Assuesce, oculos nō circūferre ad alienas, & vanas res, hoc enim labores omnes monasticos deperire facit.* S. Ephrem, dum de perfectione monachorum agit, hæc scribit. *Non ridiculis vacādū, non verborum multiplicitate gaudendum, non tropis figurisq; verborū frequentibus, non diuersis aspectibus, licet etiā voluptatem minimè suggerētibus, non etiam multiloquio gaudendum, etiam si adstantes rogent.* Rursus in eodem lib. sic. *Ad verba otiosa noli relaxari, & ad narrationem inordinatas affectiones continentē ne consederis. Multorum congressus oderis, quia confusionem animi pariunt. Silentium ama, vt in te, magistri instar, sit conscientia. Fuge multiloquium, ne reddaris obliuiosus. Fuge conuiuia, ne fornicator, etiam sine foeminis, euadas. Superfluas conuersationes reijce, ne iudex efficiaris iniquus.* Rursus etiam. *Monachus cōcucullatus mundum cum Christo familiariter agit: at rebus mūdanis implicitus placere non poterit militiæ profecto Christo.* D quoq; Benedictus occidentalium monachorum Pater, in regula sic habet. *Scurrilitas vero, vel verba otiosa, & risum mo-*

S. Doroth. serm. 21.

S. Ephrem de perfec. monach.

Idem ibid

Idem. parēn. 1.

uentia

nentia, aterna clausura in omnibus loci; damnamus, & ad tale eloquium discipulum aperire os, non permittimus. Hæc inter alia Patres ad nostrum intentum. D. Bene.

14 Preterea ex hac nimia communicatione monachorum cum hominibus sæcularibus, presertim principibus, & magnatibus, hoc vnum aliud malum, ipsumque intolerabile nascitur; quod scilicet, monachi ipsi, sæcularium moribus imbuti, eisdem terrenis, & prophanis rebus caducis, superfluisq; curis, & solicitudinibus distendantur, immensum sibi damnũ, sanctęq; religioni inferentes. De hoc conquæritur S. Bernard. feruentissimus zelator religiosæ professionis his verbis. *Ex his, qui religiosè vestiti, & religionẽ professi sunt, nõnunquam audiuimus aliquos reminisci, & iactare impudentissime mala sua præterita, quæ v.g. aliquando, vel fortiter, gladiatorio, vel literario gessere conflictu, seu aliud quid secundum quidem mundi vanitatem fauorabile, secundum verò animæ salutem, nociuum, perniciosum, damnosum. Sæcularis adhuc animi indicium est hoc, & humilis habitus, qui gestatur a talibus, non sanctæ nouitatis est meritum, sed prisca vetustatis operculum. Nõnulli talia, quasi dolendo, & pænitendo rememorãt; sed gloriam intentione captantes, commissa sua non diluunt, sed se ipsos illudunt. Nam Deus non irridetur*. Hæc Bernardus. D.Ber.ser 16. in ca. Hugo quoque Victorinus similia crimina ex sęcularium cõtagio monachis sæpius adhærere, hisce describit. *Cõtingere quandoq; solet, vt monachi, qui curias frequentant, causas audiant, iudicia perquirant, & si aliquàndo propriæ causæ necessitates occurrant, ad curiam securiores recurrant. Nec tantum suas, sed etiam alienas, defendunt causas, hoc amant, hoc frequentant; amant decreta conciliorum, non secreta mysteriorum. Decreta, non psalmos ruminant, fiunt oratores; in causis, rethoricis vtuntur coloribus. Laudari appetunt, quia pro multis loquuntur. Sed monachus multum loquens, multis displicet. Coniugia copulant illicita; licita quandoque dissoluunt. Quorum non nouerunt patres, atauos nominant; consanguinitatis ordinem narrant; hunc ex illo descendisse confirmant. De incertis iudicant; testantur sæpissimè quod ignorant, &c.* Hugo. 2. de claust. c.17 Iustus quoque Abbas Cisterciensis in sermone ad monachos, qui habetur inter bibliothecæ opera, sic de similibus conquæritur. *Quæ curia, quod consilium, quodue colloquium est, cui monachus noster non intersit?* Iustus a.c. auct. biblioth.

Quid

15 Quid verò de huiusmodi assuetis monachis sentiant Patres, iam audiamus. D. Hieronymus sic consulit Paulinum. *Secularium, & maximè potentum consortium deuita*, Glossa quędam a D. Th. relata sic dicit. *Rigida vita, & prædicatio debet declinare mollium palatia, quæ frequentant mollibus induti, videlicet adulantes.* Magnus Gregorius sic. *Nequaquam mens ad superna attollitur, si curarum tumultibus continuè occupatur. Quid enim de Deo occupata obtineat, quæ de illo aprehendere etiam aliquid, vacans laborat?* Amicus eius S. Isidorus Hispalensis hoc. *Qui simul, & terrenis parere curis, & diuinis exerceri student, vtrumque complecti simul non valent: Nam duas curas pariter inesse pectori humano non posse; & duobus dominis seruientem, vtrique placere, difficile esse &c.* Et infra. *Nisi prius a secretioribus cordis expellatur importuna sæcularium multitudo curarum, anima, quæ intrinsecus iacet, nequaquam resurgit. Nam dum se per innumeras sæculi cogitationes spargit, ad considerationem sui, se nullatenus colligit.* Hugo Victorinus post relata quæ adduximus supra, de monachis conquæstus, quod sæcularibus rebus inhererent, subiungit postea. *Proh dolor, vbi vera religio? vbi perfectionis integritas? Vbi charitatis inuenitur fundamentum?* Digito indicans hæc omnia nullatenus stare posse, si monachus sæcularibus istis nænijs deditus sit. Alibi quoque sic habet, contra curiales istos monachos. *Ordo curiæ, & ordo claustri diuersus est. Ibi sedes in insidijs cum diuitibus, in occultis, vt interficias innocentem: hic audis; Non sedi cum concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo. Ibi insidiaris, vt rapias pauperem, dum attrahis eum: Hic dicis: Odiui Ecclesiam malignantium, & cum impijs non sedebo. Ibi dextera tua repleta est muneribus: hic lauas inter innocentes manus. Ibi laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, & iniquus benedicitur: hic benedicitur Deus. Si vis esse monachus curialis, laudas, quod non debes, defendis quod non expedit, operaris, quod non licet, loqueris quod non decet.* Ecce monache, quanta tibi mala parasti, si curialis es, aulicorumue numero censeris, ex mente grauissimi Hugonis. Hinc alter Hugo sanctus, & Episcopus Lincolniensis, (teste Surio) cum inita pace inter Franciæ, & Angliæ reges, domum Arueriam Carthusiani instituti venisset, rogatus a monachis de pacis conciliatæ conditionibus

D. Hierō. ad Paulin. D. Th. opusc. 19. D. Greg. 5. mor. c. 6

Isid. 3. sēt. c. 21.

Hugo vt supra.

Ibid. c. 16

Sur. t. 6. in vita Hugonis.

tionibus respondit. *Rumores audire, & referre monachis non licet.* Factis, verbisque docens, quantum religiosi omnes ab huiusmodi sæcularibus rebus aufugere debeant. Hinc etiam Doctor Angelicus S. Thomas in epistola ad monachum quendam sic eum monet. *De verbis, & factis sæcularium nullatenus te intromittas.* Seraphicus quoque Bonauentura eadem mutuatus hæc dixit, *De mundanis sæcularium negotijs expediendis, religiosus temerariè non se debet intromittere.* Alibi quoque, causas recensens, quare religiones in Ecclesia defecerint, inter eas refert multitudinem sæcularium occupationum. *Quæ corda distrahit, affectum deuotionis extinguit, mores alterat, interius occasiones vitiorum inducit, & ne de sua correctione, efficaciter cogitent, semper noua impedimenta religiosis innectit. Donec tandem consuescant sola exteriora cogitare, & obscurato conscientiæ oculo, etiam cum desunt, occupationum causas impudenter quærere.* Optimè etiam Antiochus monachus bibliothecæ Patribus insertus. *Rerum alienarum satagere curiosius, & quæ superuacanea sunt, nec vllius frugis molliri, prorsus dissentaneum videtur, nec conuenire ei, qui Deo contendit, quam maximè esse gratiosus.* Omnium tamen breuius, luculentius, & compendiosius Bernardus hæc expressit, dum de huiusmodi externis, & impertinentibus occupationibus, fabulationibusque dixit: *Aurem implent, euacuant mentem.*

D.Thom. opusc. 6 8 Bonau. in spec.disc. 1.p. Idē q. 19. circa reg. Anthioc. 2.t.biblio. Hom. 34. D. Bern. ep. 331.

16 Placuit tandem, quæ pius, & deuotus religiosus, recentior quidem, sed doctrinæ grauitate venerabilis, circa has ineptas, curiosas, & superfluas curas, & solicitudines religiosorum, dixit, huc transferre: pietatem namque simul cum veritate redolent. *Profectò indignum admodum est, & a vita spiritualium virorum alienum, religiosos curiosè verbis inquirere, quos aulicos rex ad aliquas dignitates promouerit, quos nobilium insignibus affecerit, quos diuitijs auxerit. Indignum est tractare, qui ex ciuibus coniugium inierint, qui honoris causa, aut primarum sedium obtentu, contenderint: qui in negotijs, aut magnum lucrum fecerint, aut partas antea opes amiserint. Videas alios sedere, & de bellis, de magnatum discordijs, de ludis publicis, de sæcularium ambitione, & de alijs huiusmodi, sine vlla circumspectione tractare. Et, si non vestes religiosas videas, sed solos sermones audias, eos nō religiosos, sed mere sæculares putabis.*

Aluarez. de Paz de vit.spirit. t. 1. l. 5. cap. 28.

Facessant

Faceßant à noſtris colloquijs, ò religioſi, tot vana, tot in vtilia, tot à ſanctiſſimo noſtro ſtatu diſerepantia. Et, ſi mundo mortui ſumus, & Deo viuimus, ea, quæ mundi ſunt, relinquamus, & quæ viros decent ſpirituales tractemus. Alio quoq; loco hęc etiam ſcripſit Si *quærerent religioſi Charitatem quæ à nobis ipſis incipere debet, non ſuſtinerent mundanorum vana colloquia, non lites ſæculares audirent, nō nuptias, & carnalia cōnubia, ſed ſpiritualia conciliarent. Non admitterent eſſe principes principum, gubernatores populorum, patroni delinquentium, teſtamentorum exequtores, aduocati cauſarum, quia illas diſſenſiones non eflagitat charitas, ſed tadium ſtella, lectionis, & orationis.* Hęc velim religioſi attenderent, & qui huiuſmodi vanis rebus ſæcularium noſcuntur impliciti, penitus reſipiſcant, ſuiq; memores voti, & profeſſionis, cum Deo potius, Angelis, Diuiſque alijs in Cælo commorantibus, ſuam communicationem exerceant: non verò cum huius ſæculi hominibus, qui nihil niſi ſęculare in cor religioſorum ſeminare poterunt.

Idem to. 1. l. 2. c. 8.

17 Denique, ſi quod humanum, & neceſſarium ſæpius eſt regularibus, cum ſæculi hominibus communio, conſortiumue aliquod haberi debeat; neceſſe, vt cum illis ſic ſe gerant, vt & ipſi ſeculares vtilitatem aliquam ſpiritualem percipiant; religioſi etiam commodum aliquid pro anima ſua reportent. Id docet Bernardus in ſpeculo monachorum. *Si cum ſæculari loquendum eſt tunc maximè adhibeat cuſtodiā ori ſuo; vt nihil proferat, quòd non ædificet audientem. Sic in cunctis ſe habeat, vt ædificet videntes & nemo dubitet, cū viderit eum, vel audierit, quin verè ſit monachus.* Optimè quoque Sanctus Laurentius Iuſtinianus ſic habet ad intentum. *Studeant Chriſti ſerui, ſemper de rebus neceſſarijs, vel de anima profectibus habere ſermonem. Maximamque, & indeficientem loquendi materiam inuenient, ſi de miſeria præſentis vitæ, de periculis huius peregrinationis, de varijs tentationum generibus, de Diaboli fraudibus, de vitiorum deformitate, de virtutum ornamentis, & meritis, de mortis ineuitabili neceſſitate, de pœnis inferni de Regno Dei, & præmio paradiſi: frequentius verò de Dei ineffabili charitate, humano generi per Chriſtum, & in Chriſto exhibita De huiuſmodi autem, tam pro Dei amore, & dilectione, quàm pro audientium ædificatione, & ſuimet profectu, Dei ſerui*

D. Bern. in ſpec. monach.

Laur. Iuſt. de diſcip. monaſt. conuerſa. c. 15.

serui tractare non desinant. Hæc faciendo monachi, non solum consortij sæcularium nocumentum effugient, sed etiam, tum sibi, tum alijs, spiritualem afferent vtilitatem. Faxit Deus.

Otiositas Monachorum religiosam, & regularem vitam euertit

CAP. X.

1 Nihil magis cum nimia regularium extra cœnobia euagatione, vanoue cum sęcularibus commercio, coniunctionem habet, quam ipsorum regularium otiositas: sicut enim illa vitiorum omnium sentina a Patribus censetur, sic etiam inquietæ deambulationis monachorum irreligiosęque cum sæcularibus communicationis, initium, & causa reputatur. Idipsum experientia testis comprobat; religiosi etenim sancti, & deuoti, qui ad sui status perfectionem anhelantes, semper alicui operi incumbunt; durè nimis euagationem extra cænobia, consortiumue cum sæcularibus admittunt. Qui verò contra otiositati deseruiunt (si quisunt) totis neruis, vagam deambulationem, longamque cum extraneis fabulationem habere contendunt. Ideo post præcedentium capitum doctrinam, iure præsentis materia annectitur. Nec est animus, ad errorẽ Ioã. Vuiclephi, Caluini, & Guillelmi de sancto amore; satis a monasticę disciplinæ coriphæis, D.Thoma, S.Bonauentura, & Thoma Vvaldensi nostro, reiectum, vel leuiter declinare; isti enim, vt Aegiptij quondam Hebręos, religiosos omnes ad labores manuum, addictos esse volebant: nos autem solum intendimus sanctam aliquam occupationem monachis necessariam esse, suadere: siue illa externam, siue solum spiritualem operationem contineat. Ergo ex Patribus, vt moris nobis est, intentum roboremus. D Thom. opus. 19. c. 5. Bonab. in apol. pau. Th.Vald. l.4. doct. fid. c. 22.

2 Adstat primus orientalium monachorum restaurator egregius S.Basilius, cuius in respõsione ad 36. interrogationẽ ex libro regularum hæc sunt verba, otiositatem monachorũ reprobantia. *Cũ Dominus noster Iesus Christus dicat, dignus est, non simpliciter, neque sine vlla exceptione quilibet,* D. Basil.

sed operarius cibo suo. Cumque *Apostoli praeceptum sit, qui fatigari, & laborare nos iubet proprijs manibus, quod bonum est, vt sit nobis, vnde egentibus tribuamus: sanè quin studiosius sit laborandum reipsa liquet. Neq; enim causa ad inertiam, aut laboris fugam spectante, vita secundum pietatem instituta existimari debet: sed maxima potius subeundi certaminis, & maiori laboris, & in rebus difficilibus tolerantia, vt nobis quoque vere liceat dicere: In labore, & aerumna, in vigilijs multis, in fame, in siti. Cum non ad corporis castigationem modo, vtilis nobis huiusmodi vita ratio sit; sed ad charitatem etiam erga proximum*. Et infra: *Sicut igitur vnicuique ad vita sustentationem necessarius est cibus quotidianus; item nihilominus vnicuique in opere faciendo necessaria industria est.* Hæc inter alia ad nostrum intentum subministrat Basilius.

3 Accedit vt solet Sanctus Ephrem Syrus, qui paraenesim octauam de opere manuum ad monachos scripsit. Cuius hæc sunt prima verba. *Opus quoque manuum non negligas*. Insuper in libro de perfectione, qua praeditum esse monachum decet, sic loquitur ad intentum. *Ne sines monache corpus otiosum, sicuti egit, qui vnum talentum accepit; remissionem quippe cum gratia nactus, & otio indulgens, condemnatusque vt reus, Christi miles euasit*. Et infra. *Si inertes, ac pigri fueritis fratres, iam causam vastationis vos praebetis*. Insuper alibi hoc exemplo, monachis otiositatis fugã suadet. *Nonne si literas disceres vexationem sustineres? Si opificium aliquod saeculi, nonne laborem subires? Quid propter Deum?* Ac si diceret, si propter literas humanas addiscendas, aut propter familiam alendam, sęculi homines, nunquam otiositati dant locum, quãto magis Christi discipulus monachus, debet vt Christum addiscat, & animae alimentum quaerat, laboribus semper insistere, otiaque fugare?

Ephrem paraen. 8.

Idem lib. de perf. monach.

Idem par 8.

4 Magnus quoque Pater Hieronymus optimus adstat testis; cuius ea semper cura fuit monachos monens, vt eos ab exitiosissima peste otij liberaret. Specialiter ad Rusticum monachum sic loquitur. *Facito aliquid operis, vt te semper Diabolus inueniat occupatum*. Rationemque reddit. *Si Apostoli habentes potestatem de Euangelio viuere, laborabant manibus suis, ne quem grauarent, & alijs tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia, cur tu*

D. Hiero. ep. ad Ru.

tu in vsus tuos cessura non praeparas? Et post pauca aliquot opera exteriora recensens, quibus antiqui illi monachi occupari soliti erant, subiungit: *Scribantur libri, vt & manus operetur cibum, & animus lectione saturetur.* Idem Hieronymus alio loco sic habet: *Nihil in sancto proposito otio deterius, quod non solum non adquirit noua, sed etiam peracta consumit.* Et rursus. *Sancta vitae ratio processu gaudet, & crescit, cessatione torpescit, & deficit.* Rursumque. *Statue quot horis sanctam scripturam addiscere debeas, quanto tempore legere, non ad laborem, sed ad delectationem, & instructionem animae. Cumque haec finieris spatia, & frequenter te ad figenda genua solicitudo animae suscitauerit, habeto lanam semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alueolis fusi vertantur, aliarumque neta, aut in globum collige, aut texenda compone.* Alia ex Hieronymo inferius afferemus. Ex illis autem luce clarius patefit, ex mente ipsius, religiosum virum, semper bona aliqua occupatione detineri debere. Idem ad Demetr. Idem.

5 Iungitur his Patribus Sanctus Augustinus, ex quo vnũ sufficiat afferre; integrum scilicet librum per 33. capita digestum, de opere monachorum ad Aurelium Carthaginensem episcopum scripsisse. Contendit hic Pater, grauissimis, acerrimisque rationibus, aliquorum monachorum otia taxare; quod ex sacrae paginae testimonijs, varijsque exemplis corroborat; graphicè aliquando, monachos otiosos, & vagos, capitibus tonsos, comatos, & crinitos fratres, (vt ipse loquitur) depingens. In sermonibus etiam ad fratres in eremo commorantes, qui vel Augustini sunt, vel ex eiusdem regula consarcinati, sermo 17. de vigilatione, & otiositate vitanda instituitur: ex quo aliquae grauiores sententiae colligi possunt. *Vigilate* (inquit) *fratres, otiositatem deponentes in cunctis. Quid enim otium est, nisi viui hominis sepultura, vt ait paganus ille sanctissimi Apostoli amicus charissimus?* Et infra. *O fratres mei, semper occupatos vos esse desidero, vt brauium salutis per gratiam Dei recipere mereamini. Hanc fugere cupiens sanctus monachorum pater Antonius clamauit ad Dominum in eremo, & dixit: O samaritane Domine Deus, o animarum, & corporum vere custos, suscita in me gratiam tuam, & infunde seruo tuo misericordiam, vt in eremo collocatus in tuo conspectu otiosus non maneam. Et audiuit Antoni* D. Aug. Auct. ap. August. n.

boni cupis Deo placere? Ora, & dum orare non poteris, manibus labora, & semper aliquid facito. Et inferius. *Fuge otium, quod non est, & aperi oculos mentis, & corporis, videbisq; singulas creaturas ad officia singula deputatas.* Ac tandem omissis alijs. *Eia ergo fratres dilectissimi, corona mea, & gaudium meum, omnem otiositatem expellite, semper aliquid boni facite, & quem tædet orare, vel psallere, laborare manibus non desistat.* Plura ad hoc intentum in dicto sermone facile reperiuntur.

Idem.

6 Iunge Eusebium Emissenum, qui vno verbo totam monachi œconomiã, intentumque nostrum conclusit. *Religiosus debet esse neglector quietis, fugax voluptatis, appetitor laboris, patiens abiectionis, &c.* Hæc ille.

Euseb. Emil.

7 Ioannes quoque Cassianus antiquus monasticæ discipline cultor, otiositatem monachis fugiendam, sæpe sæpius inculcat. Ergo totum librum 10. de spiritu acediæ in eo ponit vt aliquid operis semper illis faciendum iniungat. Specialiter cap. 8. D. Pauli exemplum adducens, qui manibus pro victu laborabat, sic loquitur. *Cum itaque non gratis, qui Euangelium prædicabat, tam sublime, ac spirituale opus exercens, cibum sibi præsumeret, quid nos faciemus monachi, quibus non solum nulla prædicatio verbi commissa est, sed nec vlla quidem, nisi animæ nostræ solius cura mandatur? Qua fiducia otiosis manibus gratis panem comedere audebimus, quem vas electionis, euangelica solicitudine, & prædicatione constrictus, sine opere manuum comedere non præsumit?* Cap. etiam 23. celebrem illam sententiam contra otiosos monachos protulit. *Hæc est apud Aegyptum ab antiquis Patribus sancta sententia, operantem monachum, Dæmone vno pulsari, otiosum verò innumeris spiritibus deuastari.* Capite etiam sequenti grauiter commendat Abbatis Pauli exemplum, qui, cum necessaria pro victu haberet; nec commodè posset ea, quæ laborabat, alijs erogare, semper tamen in labore manuum erat occupatus, & in fine anni totum igni tradebat. *Interim probans (inquit Cassianus) sine opere manuum, nec in loco posse monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquãdo conscendere.* Hucusq; Cassianus, de quo etiã alia postea.

Cassianus l. 10. c. 8.

Idẽ c. 23.

Idẽ c. 24.

8 Ex D. Isidoro Hispalensi antistite hæc contra otium monachorum capere licuit. *Dei seruum, sine intermissione legere, orare, & operari oportet, ne forte mentem otio deditam spiritus*

D. Isi. l. 3. sent. c. 20

ritus fornicationis subripiat. Breuis quidem, sed vtilissima Isidori sententia.

9 Accedit Bernardus mellifluus, similia ferè, ac Isidorus proferens in opusculo de ord. vitæ. *Dei seruum* (inquit) *sine intermissione legere, orare, & operari oportet, ne forte mētem otio deditam vitia sibi praeoccupent.* In apologia etiam ad Guillelmum Abbatem, sæpius, vt credo a monachis relegēda, otiositatis vitium sic repræhendit. *Longas noctes dormitādo consumitis, & dies fabulando ducitis otiosos? An dicitis pax, & non est pax? Cur non verecundamini?* In epistola etiā ad fratres de monte Dei, si Bernardi est talis epistola, sic habet. *Nulla vnquam inueniat seruum Dei, non dicam dies, sed hora: nisi vel in exercitij labore, & proficiendi studio; vel in experientia dulcedine, & fruendi gaudio.* Et infra. *Nunquam otiosus sit seruus Dei, quāuis a Deo feriatus sit.* Hæc Bernardus. D. Ber. de ord. vitæ. Idē in apolog. ad Guillelm. Ep. ad fra. de monte Dei.

10 Hugo quoque de sancto Victore optimè de statu monachorum promeritus, sic loquitur ad præsens. *Si à lectione cessatur, debet manuum operatio subsequi, quia otiositas inimica est animæ.* Rursus. *Antiquus hostis, quem a lectione, vel oratione vacantem inuenerit, facilè ad vitia rapiet.* Breui sanè compendio rem totam peragit. Hug. Vic. de claust. c. 14.

11 His Patribus accedit D. Albertus Hierosolymitanæ Ecclesię Antistes, & regulæ nostris Carmelitis traditæ, ex dictis S. Basilij, Ioannisq; Patriarchę, egregius author, qui in dictæ reg. c. 15. hæc habet contra otiositatem monachorum. *Faciendum est vobis aliquid operis, vt semper vos Diabolus inueniat occupatos, ne ex otiositate vestra, aliquem intrandi aditum ad animas vestras valeat inuenire.* Et infra. *Audiuimus quosdam inter vos ambulantes inquietè, nihil operantes. His autem, qui eiusmodi sunt denunciamus, & obsecramus in Domino Iesu Christo, vt cū silentio operantes suū panē mǎducēt. Hae via sancta est, & bona, ambulate in ea.* Quę verba exponens sanctiss. Ioā. Soreth nostræ religionis quondā Generalis Prior, sic quorūdam monachorū sui tēporis otia carpit. *Nōne vobis aptissimè his diebus præmissa dirigūtur eloquia? Experientia clamante, audiuntur inter vos quidam ambulare inquiete, idest de loco ad locum tota die vagari, & nihil manibus suis operantes, quod vtile sit eis, vel alijs: sed curiosè agentes, idest cū quadā superflua, & inutili solicitudine quærētes de alijs. Quid Turca? Quid Sultanus? Quid Rex Portugalia* Alb. in regu. Carm. c. 15. Soreth in expo. reg Carm. c. 16.

llæ agant? Aut quanti sit annona, seu tempus quale anno sequenti sit futurum? Et his similia, quibus otiosi, & curiosi animi dignoscuntur. Curiosè namque agunt, qui ad hoc vacant, vt dicere, vel audire aliquid noui possint. Hæc Sorethus noster Alberti regulam exponens; simulque mentem suam circa otiositatem fugiendam, religiosis denuncians.

12. Audiatur et Seraphicus Doctor Bonauentura religiosæ perfectionis feruentissimus zelator, qui sæpius otium regularibus fugiendum, accuratè perpendit, in alphabeto hęc habet. *Omne tempus cum Deo vtiliter expendas. Nihil enim pretiosius tempore, in quo promereri potes regnum Dei in perpetuum.* Alibi quoque sic instruit monachum nouitium. *Nunquam debes otiosus vagari, nec rumoribus vacare, & verbis otiosis; nec lusui, & scurrilitatibus deditus esse; quia hæc faciunt mentem vagam, & inanem.* In epistola quoque instructoria ad Prouinciales, & custodes de reformandis fratribus sui ordinis, inter causas difformationis religionum, otiositatem aliquorum regularium connumerat, sic. *Sanè perquirenti mihi causas cur splendor nostri ordinis quodammodo obscuratur, ordo exterius inficitur, & nitor conscientiarum interius defœdatur &c. Occurrit quorumdam fratrum otiositas, quæ sentina est omnium vitiorum quæ plurimi con sopiti, monstruosum quemdam statum inter contemplatiuam, & actiuam vitam eligentes, non tam carnaliter, quàm crudeliter Sanguinem comedunt animarum.* Hæc Bonauentura acerbe satis de monachorum otiositate iudicans, illamq; *Monstruosum statum inter contemplatiuam, & actiuam vitam* compellans.

D. Bona. in Alpha.

Idē in ep. infor. no. p. 2 cap. 4.

Idem in epist. 1

13. Præterea sapientissimus Dionisius Carthusianus sic habet serm. 7. de Dominica septuagesimę ad Religiosos. *Simus iugiter timorati, semper solliciti, incessabiliter custoditi, nec aliquod temporis momentum infructuosè pertranseamus, sed orando, meditando, psallendo, contemplando, studendo, scribendo, aut aliud quidpiam vtile, præsertim quod a præsidente iniungitur, faciendo, omni hora salubriter occupemur.* Et infra. *Nil æstimemus tam nocituum, tam stolidum, vt inutilem temporis deductionem.*

Dio. Car. serm. 7.

14. Forsan tamen inter Patres cæteris accuratius, otiositatem monachis fugiendam, S. Laurentius Iustinianus, non semel, sed sæpius intimauit. Primò ergo in libro de discipli-

na monasticæ conuersationis integrum capitulum sub hoc titulo, & scopo edidit. *Quod perniciosum sit seruis Christi collegialiter viuentibus otium, quod magnopere deuitare debent.* Ex hoc ergo capite speciales sententias proferre liceat. *A torpore, & otio cuncti currere debent, & potissimum serui Dei.* Infra. *Non prætermittendum est, vel breuissimum præsentis temporis spatium sine spirituali fructu.* Inferius. *Quid reprehensione dignius, quam ornamenta sumpsisse regalia, & in lutosis operibus tota die versari? Bellica quippe arripuisse arma, & ad prælium recusare accedere propter metum, valde ridiculosum est. Non tamen minus vituperabile est, mundo, solo corpore, & hominum aspectibus renunciasse, atque in monasterio otiosam ducere vitam. Considera, o serue, nequam, piger, & otiose, quod in stadio certaminis positus es. Oportet enim te pugnare, alioquin miserabiliter occideris.* In libro quoque de triumphali Christi agone. *Qui diuini amoris ardet incendio, in bonis actibus semper se occupare cupit, nunc interius, nunc exercetur exterius. Otium abhorret summopere veluti charitatis inimicum, &c.* Hæc Iustinianus: nec his contentus, alia protulit, quæ nos inferius congruentiori loco afferemus.

S. Laur. Iustin. de disc. mon. con. c. 14

Idem

Idem de ago. Chri. cap. 27.

15 Egregiè quoque deuotus author Thomas Campensis ad intentum nostrum, cuiusdam monachi quæsitum, simulq; senioris responsum affert. *Frater interrogauit senem: Quod est statutum in Ordine, pro pace, & deuotione maximè proficuum? Respondit notabile verbum. Seruare a Patribus silentium statutum, vitare tumultus hominum, & otium. Hæc tria in ordine valde necessaria sunt, Deo, & Angelis accepta; scilicet laborare manu contra otium; amare lectionis studium contra cordis tædium, & continuare orationis vsum contra Diaboli dolum.* Hæc vtinam profiteamur omnes, vt vel sic, concordet vita nostra cum nomine.

Tho. Cã. in val. lili. cap. 18.

16 Grauiter etiam grauis author Ioannes Trithemius; & otiositatis uitium reprehendit, simulque fugiendum monachis suadet. Homilia 6. sic habet. *Consistens in cella tua, semper otium caueto, quoniam nihil ita vires mentis eneruat, sicut otium. Si Deum ardenter amaueris nunquam eris otiosus.* Homilia quoque 7. sic fatur. *Otiositas inimica est animæ, & ideo certis temporibus occupari debent monachi in labore manuum, certisque horis in lectione diuina. Tunc*

Ioan. Tri. hom. 6.

Idẽ ho. 7.

enim vere sunt monachi, si labore manuum suarum viuant. Rursumque. *Ne igitur monachi, panem vestrum manducetis otiosi, semper vos aliquo labore honesto, & vtili, oportebit esse mancipatos, quo mens à tædio releuetur obseruantia regularis.* Et infra. *Monachus, quia miles est regis æterni, nunquam debet esse otiosus.* Rursusque, laboris monachorum normam sic describit. *Labores monachorum ita sunt moderandi, vt nunquam a diuinis vacent colloquijs, sed inter opera manuū in corde meditatio ferueat scripturarum.* Hæc Trithemius, piè satis occupationem mentis, & corporis monachis præscribens.

17 Nec mirum, patres tanto conatu, monachis otij fugiendi doctrinam tradidisse: adeò enim malum, nociuum que rationali naturæ censetur otium, vt, & Ethnici, Paganique philosophi, solo rationis ductu, id antea intimauerint. Xenophon in libro de republica Lacedæm. *Permulta ab otiosis, & absurda patrari solent.* Euripides aiebat, *Idem est otiosus, & malus ciuis.* Cato. *nihil agendo homines, male agere discunt.* Ouidius. *Ignauum corrumpunt otia corpus.* Catullus. *Otium reges prius, & beatas perdidit vrbes.* Menander apud Stobæū. *Homo sanus otiosus miserior est, quam febricitans, & infirmus, nam corruptio animi, quam corporis miserior est.* Quintilianus declamat. 4. *In fascinus otiosus ardor erumpit.* Lucanus lib. 4. *Variam dant semper otia mentem: nam qui propria non curat, vel attendit; ad superuacanea, & aliena necessario se extendet.* Ex quibus omnibus merito intulit Patritius. *Otiosi, & ignaui homines venenum sunt ciuitatis, proni ad libidinem fiunt, & bonis inuident, aliena appetunt, denique seditiosi, & turbulenti euadunt.* Merito etiam adducti Patres, vt tantum malum a delitioso paradiso Dei, religione scilicet monastica, procul relegent, tam concordi, constantique omnium assensu, otiositatem opprobrijs affecerunt, eamque a religiosis procul abesse curarunt.

[Margin: Xenophō. Euripid. Ouidius. Catullus. Menand. Quintil. Lucanus. Patrit. l. 1 de instit. Reipub.]

18 Ex dictis autem, dicendisque constabit, eam ob caussam, Patres tam sollicite, & obnixè monachis otia interdixisse; quod putent, totam passionum, criminum, vitiorumue colluuiem ex otiositate manare. *Id* ostendunt Ephrē, Hieronymus, auctor apud Augustinum, Hugo, Bonauentura, Iustinianus, & alij iam relati. Sed specialius alij intentum conclu-

concludunt. Ex quibus Ioannes Cassianus sic loquitur. *Qui sectatur otium replebitur paupertate, vel visibili, vel inuisibili, quia necesse est otiosum quenquam, & diuersis vitijs inuolutum teneri, & alienum semper existere a contemplatione Dei.* Multa ad hoc propositum ex eodem omittam. Loquatur Hieronymus. *In desiderijs est omnis otiosus. Aegyptiorum monasteria hunc morem tenent, vt nullum absque operis labore suscipiant, non tam propter victus necessitatem, quam propter animæ salutem. Ne vagetur perniciosis cogitationibus mens, & instar fornicantis Hierusalem, omni transeunti, diuaricet pedes suos.* Indicat Hieronymus, omni vitio expositũ esse otiosum, sicut meretricẽ omni viro. Clarissimè inter alios S. Augustinus, vel qui nomen eius præsefert in opere ad fratres in eremo. *Per otiositatem fratres, rigorem sanctæ solitariæ religionis fastidimus; per hanc, eremum sæpe exire tentamur; per hanc, accendimur frequenter ad luxuriam; per hanc, animamur ad superbiam; per hanc, ducimur ad mundi gloriam; per hanc, tentamur delicatè pasci; per hanc, suffocamur pretiosè vestiri, per hanc, ad superfluam dormitionem trahimur; per hanc ad verba sæcularia ducimur libenter audire. Hæc est illa otiositas pessima, quæ frequenter sanctorum conuentus destruit; pariens in eis luxuriam, nutriens in eis gulam, seminans inter eos zizaniam, generans inter eos homicidia, & omnia quæ sunt opera carnis. Quid ergo dicis, o frater? Quid otiose agere poteris, nisi opera carnis? Nunquam quis ciuis cælorum erit, si otiositatem amauerit.* Omnia hæc, & veritatem continent, & spiritum Augustinianum redolere videntur. Accinit egregiè os aureum Chrisostomi sic. *Otium malitiæ pars est; imò vero non pars, sed causa, & mala radix; omnem quippe malitiam docuit otium.* Bellè etiam Laurentius Iustinianus. *Nihil in sancto proposito otio deterius, quod non solum non adquirit noua, sed etiam adquisita consumit. Sanctæ enim vitæ ratio, processu gaudet, & crescit; otio autem, & cessatione torpescit, & deficit.* Nec plura testimonia quęram: res enim apud omnes comperta est, otium malorum omnium sentinam originalem esse.

Cass. de ac. c. 21.

Hierony. in epi. ad Rustic.

Aust. ap. August. ad frat. in er. ser. 17.

Chrisost. hom. 16. in epi. ad Ephesi os

18 Specialius tamẽ specialiora aliquot crimina referam, quibus monachi otio dediti expositi manent; quibusq; aliquãdo irretiri, experientiaq; forte comprobabit. Vnum est; va-

gamũda, vanaq; egressio extra cænobia, satis in superioribus improbata. Otium etenim si quãdoq; in monachis reperitur, ad inutilem & superfluã deambulationem extra claustra cogit, Id ostendit auctor apud Augustinum iam relatus, illis verbis: *Per otiositatem rigorem sanctæ solitariæ religionis fastidimus; per hanc, eremum sæpe exire tentamur, &c.* Hoc ipsum tradit Cassianus, id comprobans exemplo cuiusdam monachi otio dediti, qui non modò egressum sui è monasterio quæritabat, sed quod peius est, ad simile vitium prouocabat alios. *Hoc vnum*, inquit, *exemplum de istiusmodi genere hominum, pro incipientium cautione, dixisse sufficiat, quo pateat euidentius, quanta mala otiositas in monachi mente parturiat.* Omnium tamen clarius, & enucleatius Antiochus monachus inter bibliothecæ Patres relatus, qualiter otiositas, seu accedia monachum gyrouagũ, & inquietum efficiat his verbis, nec inelegantibus demonstrat. *Tali suggerit Dæmon cogitationum intemperiem, nempe, vt alio emigret, & quia tempus omne, & labor omnis, vacua sibi erunt frugis bonæ, & inania, ni se ad alia conferat loca. Is tandem nihil dissimilis comperitur uirgulto deserti, quod vbi aliquantulum interquieuit, rursus huc, illucque, aspiratione ventorum perpellitur. Aut certè, quemadmodum planta procerior, & exolescens, genitali loco emota: ita & monachus gyrouagus, ne vnius quidem virtutis frugem referet. Quemadmodum item nubes nullo aquæ humore concreta, venti agitatione percellitur: ita monachus spiritu agitatus accediæ, nullam habet solidam requiem.* Hæc ille. Nec est cur plura afferantur, cum experimento conclamante, constet, gyrouagos, seu deambulatores monachos, otiositatis morbo laborare, nec alicuius bonæ occupationis detentos negotio.

Auctor, apu. Aug. vt supra.

Cass. l. 10. de aced. cap. 20.

Antio. ho. 26. 2. t. bib

19 Deinde otiosos monachos (si aliqui tales sunt) gulæ, & vẽtris crapulæ expositos esse, plures Patres cõfirmãt. Ex quibus auctor August. nomen ostẽtans iã adductus, sic. *Per otiositatem, fratres, tentamur delicatè pasci.* Rursus. *Hæc est illa otiositas pessima, quæ frequenter sanctorum cõuentus destruit, nutriens in eis gulam.* Clarius Cassianus libro iam adducto. *Mens otiosi nihil aliud cogitare nouit; quam de escis, ac ventre, donec inuenta quandoque sodalitate cuiusquam viri, vel fœminæ, æquali tepore torpentis, rebus eorum, ac necessitatibus inuoluatur, & ita paulatim reddatur noxijs occupationibus*

Auct. ap. Aug. vt su.

Cass. l. 10. de acced. cap. 6.

nibus irretitus, vt tanquam serpentinis spiris obstrictus, nunquam deinceps ad perfectionem professionis antiquæ, se valeat enodare. Eadem fere quæ Cassianus, S. Laurentius Iustinianus mutuata habet, dicens. *Otiosi mens nihil aliud cogitare nouit, quam de escis, aut ventre, & qui otiosa mente perfruitur, nisi spiritualiter vixerit, more pecudum, vitam ducit*. Vnde concludit. *Quisquis sobrietatem Deo offerre festinat, magno sibimet debet moderamine præesse, vt non ad culpam caro per otium transeat*. Absdubie pro comperto habens, religiosum otio deditum, gulæ, & ventris crapulæ seruum esse. Clarissimè etiam Antiochus monachus iam adductus, hoc vnum curæ esse monacho otioso adstruit, vt ventrem impleat, tempusque prandij, & comestionis expectet, hisce. *His adde: Dæmon illi esuriem suggerit tempore prolixiori sustinendam. Ad eum modum supinus ille, ac securus boni operis, scopum vnum expectat, nempe horam sumendæ alimoniæ. Rursus. Hæc eò facit, vt horas deterat, ac temporis fallat prolixitatem. Atque audito primum signifero, & indice prandij, quam alacer, quam promptus eò prouolat?* Hæc Anthiochus. Hæc, & isti, quibus satis clarè intentum nostrum elucidant, habemusque compertum, otiosum monachum, gulæ quoque, & crapulæ vitio expositum esse.

Laur. Iust. de sobrie. c. 4.

Antio. vbi supra.

20 Adhæc, castitatis violatio inseparabilis comes otiositatis monachorum, a Patribus habetur. Hinc auctor apud Augustinum iam relatus. *Hæc est illa otiositas pessima, quæ sanctorum conuentus destruit, pariens in eis luxuriam*. Et rursus. *Quid otiose agere poteris, nisi opera carnis?* Rursusq; *Per otiositatem accendimur frequenter ad luxuriam*. Hinc ad castitatem seruandam, pro antidoto, otij fugam suadent Patres. Quod insigni exemplo describit D. Hieronymus, narrans, monachum inhonestè tentatum; laboribus, & persecutionibus fatigatum, carnis flammam extinxisse. Ipsius verba transcribam. *Græcus adolescens erat in cœnobio, qui nulla continentia, nulla operis magnitudine flammam poterat carnis extinguere. Hunc periclitantem Pater monasterij hac arte seruauit. Imperat cuidam viro graui, vt iurgis, atque conuitijs insectaretur hominem, & post irrogatam iniuriam primus veniret ad quærimoniam. Vocati testes, pro eo loquebantur, qui contumeliam fecerat. Flere ille contra men-*

Antio. vt supra.

D. Hiero. epist. ad Rustic.

dacium. Quid multa? Ita annus ductus est. Quo expleto interrogatus adolescens super cogitationibus pristinis, an adhuc molestiæ aliquid sustineret. Papè (inquit) viuere mihi non licet, & fornicari libeat? Certè, si monachum istum otiosum, & desidem sinerent, absdubiè luxuriæ laqueis, irretirent; quia tamen laboribus oppressum fatigabant, ideo a carnis tentationibus immunem fecerunt. Hinc etiam pulchrè D. Laurentius Iustinianus. *Semper aliquid agendum est, ne mens distracta per desideriorum campos, suis capiatur concupiscentijs.* Hinc quoque Thomas de Campis sic docet. *Valet maximè ad castimoniæ decus promerendum sobrietatis virtus, quæ laborare manibus prædicat; occupari semper in Dei opere adhortatur; quoniam otium, & delitiæ prædones sunt castitatis.* Quid plura? Adeo certum, compertumque omnibus extat, otium parentem esse luxurię, vt ethnicum Ouidium non latuerit res. Inquit.

Laur. Iust. in lig. vit. de sob. cap. 4.

Thom. de Cam. ser. 5. ad fra.

Otia si tollas periere Cupidinis arcus,
Contemptæq; iacent, & sine luce faces.

Ouid. de remed. amoris.

Nec dubitent ergo religiosi omnes castitatem cum otio non compati posse; insidiatur enim otium inimicabiliter, animæ, corporisque munditiæ.

21 Cum vero hæc ita sint, mirabile sanè, & plusquam mirabile erit, si aliqui ex religiosis reperiantur, qui otiositati, vel leuiter inseruiant. Quis enim tantum malum a regularibus prosequendum credat? Quis vitiorum sentinam, peccatorum parentem, omniumque ruinam virtutum, toto cælo ad religiosorum animis abesse non putet? Sed, proh dolor, non paucos in religionibus repertos, qui otij sub stemmate vixerint, Patres arguũt, repræhẽdunt sancti, & hæretici inimici nostri, plenis buccis inclamãt. Ne tamen inter sãctos, piosq; religiosos, sãctis, piisq; laboribus semper addictos, otiosi isti (si qui iã sũt) obtegãtur, sicut lupi vestimẽtis ouiũ; necesse erit, otiosorum signa, notasue, quibus ab aliis secernuntur, in medium afferre, vt dum se viuis coloribus depictos agnoscũt, ad bonam frugẽ redacti, semper alicui bonæ, sanctæq; occupationi, animum, corpusq; addicãt. Ergo quę signa, aut notas Patres de otiosis monachis protulerunt, in medium proferam. Ex quibus Cassianus otiosũ monachũ sic depingit. *Horrorem loci, fastidium cellæ, fratrum quoque, qui cum eo, vel eminus com-*

Cass. l. 10. de acced. cap. 2.

commorantur, tanquam negligentium, ac minus spiritualiũ, aspernationem gignit, atq; contemptum. Ad omne quoq; opus, quod intra septa sui cubilis est, facit desidem, & inertem. Non eum in cella residere, nec operam sinit impendere lectioni, nihilque se proficere conqueritur, atque suspirat. Absentia, longeq; posita magnificat monasteria. Loca etiã illa magis ad profectum vtilia, & saluti congruentiora describit. Consortia quoq; ibidem fratrum suauia, & plena spirituali conuersatione depingit. E contra vniuersa, quæ habentur in manibus, aspera, & non solum ædificationem nullam esse in fratribus, qui morantur in loco, sed ne ipsum quidem victum corporis, absque ingenti labore quæri. Ecce, sancti religiosi, signa, quibus otiosos monachos inter vos forsam cõmorãtes, agnoscere poteritis. A fructibus eorum cognoscetis eos. Clariora tamen signa otiosorum regularium depingit optimè S. Bernardus in ser. de septem oneribus. *Si videris monachum in claustro residẽtem, huc, illucq; respicere, oscitare crebrius, manus, & pedes extendere, nunc librum ponere, nunc resumere: postremo, quasi quibusdam stimulis agitatum, de loco in locum, de auditorio in auditorium, cursitare; sub onere Dumà eum suspirare non dubites.* Hoc est, crede eum esse otiosum, & desidem: &, si id non fateatur, crede superbum. Forsam Clarius Seraphicus S. Bonauentura, otiosi religiosi mores, signaque denotat, hisce verbis. *Non curanda curat, necessaria negligit, & sui oblitus aliena considerat, notat, & explorat. Si quod insonuerit verbum, anhelat solicitus ad sciendum, & honestate postposita, id ab inuitis, & celare forsam volentibus, inuerecunde requirit. Locis sibi non concessis, congregationi, & collocutionibus fratrum, se ingerit non vocatus. Cum eum abesse putaueris, adest impudens lateri, adest auri, vt nec secretum valeas occultare sermonem. Observat angulos, vagis circumspicit oculis, hæret ad singula, quæ occurrunt. Communes obsidet transitus; superuenientium, & forensium gaudet occursu, rumoribus, & sæcularibus verbis audiendis, & referendis intendit. Res sibi non deputatas curiose reuoluere nõ quiescit, literas etiam alienas, si casu apertas inueniat, inspicere non veretur.* Graphicè sanè, concinnè, & spiritu diuino actus hæc retulit Bonauentura. Adeò enim veritati consonãt dicta, vt non nisi a simili spiritu pronunciari possent. Nec minus verè, enucleatèq; Antiochus monachus, loco iam addicto,

D. Bern.

D. Bonau. 2. p. spec. cap. 5.

otiosi

otiosi, & accediosi monachi opera, signaque, quibus ab alijs dignosci potest, describit sic. *Circa horam sextam, velut ex insidijs Demon assilit monacho, tædiosam, ac formidabilem agoniam illi incutiens; vsque adeo vt locum oderit, verius autem fratres ipsos inuisos habeat, quibus cum viuit Ad opus quodlibet, ad diuinæ scripturæ lectionem, nescio quã illi ingerit insuauem, & biulcam oscitationem. His adde: esuriem suggerit, tempore prolixiori sustinendam. Ad eum modum, ac securus boni operis, scopum vnicum spectat, nempe horam sumendæ alimoniæ. Interim tamen sumpto in manus libro, legit nonnihil, quem, & ordine suo locat. Mox oculorum aciem intendere incipit, inque fenestras propius defigit. Quiddam rursus legit: deinde suos admetitur, & enumerat quaterniones. Plicato mox libro obdormiscit: Somni aliquantum vbi decerpsit, rursus assurgit experrectus. Hæc eò facit, vt horas deterat, ac temporis fallat prolixitudinem.* Hæc Antiochus. Hæc, & Patres, otiosi monachi vitiosa signa describentes, vt & qui tali noxa conspiciuntur affecti, & sibimet verecunde prospiciant, & ab alijs, pijs, sanctisque religiosis, qui diu noctuque Deo semper laborant, noscantur discreti.

Antioch. vt supra.

22 Restat modò solum, vt a tali lue, talique nota, quilibet religiosus abesse festinet. Regulæ propriæ, proprioque modo viuendi, semper bonam aliquam operis occupationem iniungenti, aptare se curet. *Lapidem amussi applicandum, non ad lapidem amussim*, aiebat Plutarchus. Quod est dicere ad intentum. Regularem quemlibet ad legis voluntatem otium prohibentem, aptandum esse; non e contra, legem ad propriam voluptatem trahendam. Amasis (Herodoto teste) legem apud Aegyptios condidit, vt singuli apud Prouinciarum præsides, quotannis, redderent rationem proprij laboris. Quod & Solon Atheniensibus pręcepit. Sciat ergo religiosus quilibet, Deo, & superioribus, redditurum rationem, iugis, & sanctæ occupationis. Attendat tandem, quę ad ipsum loquitur pius; & sanctus Laurentius Iustinianus per hæc verba. *Animaduerte, O serue Dei otiose, O quisquis es, qui ad seruitium positus, negligenter dies tuos peragis; quia decurrente tempore, pariter tu quoque læthо apropinquas. Cum verò extremus aderit dies, cum suprema mortis hora, te de corpore exire compellet, tunc (& vtinam non sero) cognosces*

Plutarch.

Herodot.

Laur. Iust. de discip. monastic. conuers. cap. 14.

gnosces, quanti estimare debueras præteritum, quod absque vllo spirituali profectu inaniter consumpsisti tempus. Et infra. *Quomodo potes in medio tot periculorum, tam crudelium inimicorum, & tantarum insidiarum, constitutus, securus esse? Otiosum namque te intuens aduersarius irruit super te, & nullo illi renitente, vinculis suæ malignitatis te tenens astrictum, ducit te quo vult.* Inferius sic. *Omnia, quæ omnipotens creauit, siuè in cælo, siue in terra, iniunctum sibi a Deo exhibent ministerium, & tu, o tepide, qui Angelicam vitam ducere, crederis, qui sanctitatis habitum induis, qui cælestia contemplari debes, qui laboribus pauperum, & eleemosinis egenorum sustentaris, vis esse otiosus? Suspice Cælum, & Solis, ac Lunæ, Stellarumque infatigabilem cursum contemplare. Terræ arbusta, herbarum germina, cælorum volatilia, terrarum reptilia, aquarum pisces; & omnium genera iumentorum, quadrupedum, & serpentium, diligenter attende. Et si quæ videris ab ingenita lege natura, vel ab imposito conditoris ordine, aliquantulum declinare, edicito. Hæc omnia coram vniuersitatis Domino, aduersum te, testimonium dicent. Nihil enim de operibus naturæ otiosum reperies, & tu solus vis ab opere, vacare, qui plus cæteris ex debito iustitiæ astringeris?* Inferius quoque. *Vt quid manum sub axilla tenens, maximam tuæ vitæ partem otiosè consumis? Proh pudor, quotidie sedes per monasterij claustra, per angulos domus vaniloquia tractando, & inutilia, atque perniciosa cogitando. Discurris huc, illucque, nūc clamitando, nunc ridendo, nunc otiosa peragendo. Non aduertis, o miser, quod inertia tua; & infructuosa conuersatio, scandalum generat fratribus pro te laborantibus?* Hæc si puro corde, & animo auscultarent regulares omnes, nullus, absque dubio, otiositati, desidię, accedięue operam daret: sed omnes suæ vocationis memores alicui operi incumberent. Vtinam Deus omnium nostrum adaperiat oculos. Nunc ad alia procedamus.

Idem.

Idem.

Litera-

Litterarum exercitium religionum perfectioni proficuū, reformationique vtilissimum esse.

CAP. XI.

1 PAtres relati capite præcedenti, dum otiositatem fugiendam monachis prædicant, præcipuè laborem corporalem illis intimare videntur. Sed vt ibi vidimus, dogma hoc iam pridem, Theologi contra fatuos hæreticos exsibilarunt. Cum quibus incunctanter affirmandum est, externum manuum laborem, monachis, non esse sub præcepto, necessarium: mentique Patrum abunde satisfieri, si exercitijs spiritualibus, functionibusque mentis, & quandoque corporis, iugem occupationem impendant. Quia verò inter ista non infimum locum tenent litterarum exercitia, operè prætium duximus, post otij monastici detestationem, litterarum diuinarum studium commendare More ergo nostro loquantur Patres.

2 Primus sit S. Ephrem Syrus sæpius a nobis adductus, & afferendus: ex eo enim plurima pro reformatione regulariū excipi valent. Multa etiam contra monachorum inertiam, & pro sacris studijs conscripsit. Parænesi 1. sic loquitur. S Ephrem paræn. 1. *Initium bonæ vitæ monachi est cognitio Dei: ignorantia autem de Deo, monachi mentem excæcat*. Et rursus. *Exercitatio monachi sit meditatio scripturarum*. Rursus quoque. *Iners autem est monachus, qui in his versatus non fuerit*. Alibi quoque clarius sic habet. Idem pa. 16 *Qui mundi istius præceptores, atq; interpetres agunt, studiosè in lectionem sapientiæ, quæ non est, incumbunt: cum sapientia mundi stultitia sit coram Deo. Quanto magis meditari nos decet, atque perdiscere ad salutem animarum nostrarum, eloquia Dei?* Hæc tibi o religiose contra inertiam, & ignorantiam, profero ex Ephrem.

3 Astat magnus Pater S. Hieronymus, qui sicut inter totius orbis sapientes. sapientissimi nomenclaturam accepit, sic quoque a monachis. & inscitiam penitus ablegandā censuit. I epistola ad Florentium sic loquitur. Hieron. ad Floré. *Ama scientiam scripturarum, & carnis vitia non amabis*. Idem ad Rusticum

eum, Sic viue in monasterio, vt clericus esse merearis; multo tempore disce, quæ postmodum doceas, Rursumq; *Si Clericatus te titillat desiderium, discas quod possis docere.* Præterea ad Paulinum monachum, seu prologo bibliorum, qui totus est in monendo Paulinum ad studiũ sacrarum literarum; inter alia hæc habet. *Oro te frater charissime, inter hac viuere, ista meditari, nihil aliud nosse, nihil quærere. Nonne tibi videtur iam hic in terris regni cœlestis habitaculum?* In regula quoq; monachorũ collecta per Lupum de Oliueto sic habet. *Crebrius lege, & disce quamplurima, &, tenente te codicem, somnus obrepat, & cadentem faciem pagina sancta suscipiat.* Ibidem quoque post pauca. *Post sanctas scripturas, doctorum hominum tractatus lege; eorum dumtaxat, quorum fides nota est; quoniam eruditio timorem creat, imperitia confidentiam. Illorum igitur tractatibus, illorum delecteris ingenijs, & libris, quorum pietas non vacillat.* Et circa finem. *Quid enim erudi tione melius? Quid suauius disciplina? Quid dulcius Domino? Sit autem conuiuium Christus; lectio Christus; cogitatio Christus. Quæ enim potest esse vita sine scientia scripturarum, per quam etiam ipse Christus agnoscitur? Qui cibi, quæ mella sunt dulciora, quam Dei scire prudentiam?* Hęc ex Hieronymo excerpta commendant satis religiosis, diuinarum literarum exercitia.

Idem ad Rustic.

Idem ad Paulinũ.

Idẽ in regula.

Ibidem.

4 Clemens Alexandrinus stromatæus adstet, ex quo breuem, perlucidamq; sententiam, pro causa, quam tueor, excipere valui. *Iam vero* (inquit) *tempus est, vt Græcis ostendamus, esse solum verè pium; ac religiosum, eum qui est cognitione præditus.* Ecce sancte religiose, vt verè pius, ac religiosus dicaris, quod sis scientia præditus, a te expectat Clemens.

Clem. l. 7. stromat.

5 Albinus quoq; Flaccus grauis, & antiquis author, Caroliq; Magni magister, monachos de eruditione sacrarũ literarũ sic instituit, ad monachos Iuuauẽsis Ecclesię loquẽs. *Arma te vosmetipsos scientia veritatis, sentẽtijs euangelicæ authoritatis, vt resistere valeatis contradicentibus veritati.* Rationẽ verò sic subiungit. *Quomodo pugnat inermis? Vel quomodo docere potest, qui discere noluit? Spirituales sunt diuitiæ, sapiẽtia in corde.* Clarè hisce verbis, quam vtile sit sacrarum literarũ exercitiũ monastici status professoribus indicans. Idipsum au tẽ opere impleuit: Eboraci namq; in Anglia sacras literas palam docuit. Quò ad ipsum audiendum ex Frisia S. Ludgerus

Alb. Flac.

Annalia Fris. & au thor vitæ S. Ludger

concessit, tantumq; profecit: vt ad suos reuersus Frisiorum Apostoli nomen meruerit.

5 Sanctus etiam Anselmus Cantuariensis Antistes in suo illo celebri carmine de contemptu mundi, sic monachis suadet sacrarum litterarum studia.

D. Ansel. in carm.

A studijs sacris tempora nulla vacent.
Vtilibus semper studeant, & rebus honestis:
Res est segnities perniciosa nimis.

Breuiter, & succinctè, quantum malum ex ignorantia monachis eueniat, exponit.

7 Accedit Angelicus Doctor, qui, sicut religionis perfectionem cum summo studio sacrarum literarum coniunxit, sic etiam, faciendum alijs religiosis intimauit. Primò ergo in opusculo 68. quendam, qui ipsum S. Thomam de modo salubriter studendi consuluerat, sic admonet. *Tale à me super hoc traditur consilium; vt per riuulos non statim in mare eligas introire: quia per faciliora ad difficiliora oportet deuenire*. Et infra: *Ea quæ legis, & audis, fac vt intelligas, de dubijs te certifices, & quidquid poteris in armariolo mentis reponere satage, sicut cupiens vas implere, Altiora te ne quæsieris. Ista sequens vestigia, frondes & fructus in vineam Domini Sabaoth vtiles, proferes, ac produces*. Ecce modum studendi, & ipsarum literarum studium satis ab Angelico Doctore commendatum, viro religioso, qui ipsum de hoc puncto consultabat. Insuper in opusculo 19. quod est validissimum propugnaculum, pro mendicantium Ordinibus, contra Guillelmum de sancto amore, & Sigerium quendam, Parisienses Magistros, multiphariè sacrarum literarum vsum, religiosis, vtilissimum tradit. Specialiter cap. 2. multis Sanctorum Patrum testimonijs, & exemplis confirmat, licere religiosis munus docendi. Et cum ad illud, addiscendi studium necessarium sit; prorsus etiam scientiarum exercitium illis consentaneum esse demonstrat. Sicque concludit. *Monachis maximè, docere, & studere competit*. Ideoque in eodem cap. adstruit, posse religiosum ab aliquibus obseruantijs regularibus abstinere, *vt vtilitati communi vacet docendo*. Adhæc cap. 15. eiusdem opusculi, affirmat, imitatores Iuliani Apostatæ esse, *qui religiosis studium interdicunt*. Additque: *Eis præcipuè literarum studium competit*. Quod non modo de sacris literis, sed, & de sæcularibus scientijs etiã, dummodo ab illis

D. Tho. op. 68.

Idem op. 19.

Idem.

illis; quæ nociua sunt resecentur, ex mente Hieronymi, & Augustini intelligit; his verbis. *Item quod non solum studio literarum sacrarum, sed etiam studio literarum sæcularium laudabiliter vacare possint religiosi, expresse habetur per Hieronymum in epistola ad Pamachium monachum. Si adamaueris captiuam mulierem: scientiam scilicet sæcularem, & eius pulchritudine captus fueris, decalua eam, atque illecebras crinium, atque ornamenta verborum, cum vnguibus, seca. Laua eam prophètali nitro, & tunc requiescens cum illa dicito: Sinistra eius sub capite meo, & dextra illius amplexabitur me, & multos tibi fœtus captiua dabit, ac de Moabitide efficietur Israelitis. Ex quo patet, quod, & monachis liceat sæculares scientias addiscere, dummodo ea, quæ ibi reprehensibilia inueniuntur, secundum regulam sacræ Scripturæ resecentur, Item Augustinus in 2. de doctrina Christiana dicit. Philosophi qui vocantur, si qua forte vere, & fidei nostræ accomoda dixerunt, maximè Platonici, non solum formidanda non sunt, sed ab eis tanquam ab iniustis possessoribus, in vsum nostrum vendicanda.* Hęc omnia S. Thomas ex Hieronymo, & Augustino pro literarum studio religiosis commendando protulit; quæ non solùm sacrarum, sed, & humanarum, etiam scientiarum, si rectè exerceantur, patrocinantur causam. Idē S.Th. D.Hiero. D. Augu.

8 Accedit Seraphicus Bonauentura, qui in sua illa pharetra, tota ferme ex Patrum dictis compacta, ex mente Augustini, & Bernardi, religiosorum ignorantiam, & desidiam sic carpit. *Rectè dicimus eorum animos, qui nullis disciplinis eruditi sunt, nihilque bonarum artium hauserunt, ieiunos, atque famelicos esse.* Et post hæc. *Quando excusare ignorantia possit hominem, qui se magistrum infantium, & doctorem insipientium profitetur? Ignorans vtique ignorabitur, & multos ignorare faciet, & ignorari.* En quid sentiat Bonauentura sanctus de inscitia regularium. D. Bona. in phare. l. 3. c. 29.

9 Venerabilis præterea Thomas de Campis, inter pijssimos mysticæ Theologiæ Patres iure censendus, circa studiū, & lectionem sacrarum literarū, sic admonet claustrales. *Tria sunt omni religioso necessaria; sine quibus non potest diu stare in bona vita. Hæc sunt oratio, lectio, & operatio. In istis omni die se exercere debet, & semper in aliquo horum occupari.* Et infra. *Lectio debet esse quasi oratio, & antequam legas præcedat* Tho. à Cā de disci. clau. l. 5.

oratio. Lectio sacra ignorantiam nostram erudit, dubia soluit, errores corrigit, bonos mores instruit, facit cognoscere vitia, hortatur ad virtutes, excitat ad feruorem, incutit timorem, recolligit mentem, recreat fastidiosum animum. Isti sunt sacrarum literarum fœtus, quos ex illarum contubernio religiosus adquirit. In opere etiam, quod Vallis liliorum vocatur, sic

I d. in vall lil. c. 11. loquitur ad intentum. *Quod multi habeant multa dubia, non est culpa, nec vitium sacræ scripturæ, sed cæcitatis mentis eorum, & negligentia studij in sacris libris, qui continent æternæ salutis necessaria documenta. Igitur canonicas scripturas libenter lege, & expositiones Doctorum cum diligentia aduerte, & intelligere stude*. Alia ibidem pius iste author.

10 Accinit adhæc grauis author Ioãnes Trithemius, qui in libro exhortatorio ad monachos sæpius illis exercitium sacrarum literarum, necessarium esse docet. Ser. 4. sic loquitur.

Trit. ser. 4 *Monemus quod monachus in diuinis scripturis debet esse studiosus, vt sciat, quid eum sancta mater Ecclesia iubeat credere, ac possit omnes errores fidei contrarios præcauere*. Clarius idẽ intentum prosequitur hom. 4. cuius scopus. & titulus est. *De*

Idẽ hõ. 4. *lectione, & studio diuinarum scripturarũ*; Vbi inter plurima alia hæc quoque. *Vos itaq; fratres mei, si Dominum Iesum in toto corde vestro veraciter diligitis; si complacere illi super omnia, vt veri milites desideratis; si deniq; ad perfectionem vitæ monasticæ cupitis proficere; in lectione diuinarum scripturarũ, debetis vos semper, cũ affectione feruida occupare*. Et infra. *Vos autẽ maximè decet fratres, diuinas scripturas, quotidie legendo, & discendo, reuoluere; quibus, & tẽpus copiosum, ab occupationibus feriatum conceditur, & locus, raritate occurrentium, satis conueniens offertur. Idcirco vos hortor, & moneo, si vestrã salutem diligitis, vt diuinas lectiones in manibus sẽper habeatis, quatenus omne tẽpus, quod vobis post orationis cultũ, sine labore permittitur, ad sacræ scripturæ studiũ expẽdatur*.

Idem. Insuper monachos literarũ sacrarũ studia spernentes, stultos, & perditissimos petrones, stultissimosq; tenebriones vocat, acerrimisq; increpat verbis addẽs. *Nihil infælicius monacho indocto, qui studiũ sanctarum scripturarum, vel negligit, vel cõtemnit, quia nunquam potest in vera cordis tranquillitate apud semetipsum purus consistere; sed compellitur inquietudine propria contra monasticæ conuersationis integritatem, externis, mentem, & inutilibus occupare*. Tandemque concludit.

Quanto

Quanto monachus in perdiscendis scripturis fuerit studiosior, tanto minus, carnalium voluptatum ardoribus inflammatur. Hæc cum alijs grauis autor Trithemius protulit, quibus clariora proposito nostro nec desidero.

11 Libet præterea his Patribus adiungere, quæ Ioannes Nider Dominicanus, circa id quod comprobare intendimus, scripta reliquit; concinnè namq; subseruiunt. *Octaua radix perditionis religiosæ est studij religiosi omissio; qua iam mendicantium Ordines, eos comparando ad præterita, multum tendere facit ad occasum. Percepi idipsum ab ordine possessionatorum, & a viris optimæ conscientiæ, se non diu reformatos esse mansuros, nisi studium apud se resuscitarent. Habet igitur locum hodie in vtrisque illud Osee 4 Conticuit populus meus, eo quod non habuit scientiam: quoniam tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.* Et infra *Literatorum enim virorum carentia in monasterijs; literatis sæcularibus ingressum vetat; Ordinis prælatos reddit contemptibiles; vitiosos nescit corrigere; nec iuuenes credere, sicut oportet, suis rectoribus.* Hęc author iste, magis vere, quam eleganter, literarum exercitium, monachorum, reformationi, necessarium esse suadens.

Io. Nider tit.2.c.17

12 Tandē, quæ Guillelmus de Peraldo vir doctus, & pius, circa monachorum studia, damnaq; ex regularium inscitia orta, dixit, in medium producam. *Negligentiam lectionis in multis monasterijs multa mala sunt secuta. Primum subsecuta est inde cæcitas ignorantiæ, quæ inter maculas prima numeratur, propter quas a Dei ministerio aliquis repellitur.* Rursus. *Neglig ētia lectionis in multis monasterijs collocauit monachos in obscuris, sicut mortuos sæculi. Quomodo immūditia caueretur, vbi quid esset immūdū non agnoscebatur? Quomodo præcepta regularia obseruarētur, vbi nō intelligebātur? Quomodo semitam religionis tenere poterāt, qui cæci erant? Difficilius est enim tenere semitam, quam viam latam, & publicam.* Rursus quoq; *Ex defectu sapientiæ contigit in multis monasterijs, vt ibi nō sanaretur, qui infirmus intrabat, vel qui infirmitatē incurrebat; sicut enī salus est, vbi multa sūt cōsilia; sic erit mors vbi nulla consilia. Item ex eadem causa contigit, quod paruuli, qui intrabant monasteria illa, nō proficiebāt; imo pro defectu cibi, spiritualiter peribant. Si enim petebant panē, non erat qui frangeret eis: vnde pro esurie, & siti anima eorum in ipsis*

Guillelm. Perald. in ti. de prof mon. 3. p. c. 3.

Idem.

ipsis defecit. Ex eadem etiã causa contigit, quod illi qui in monasterijs impugnabantur, vincebantur, cum non haberent gladium spiritus, scilicet verbum Dei, quo hostes maximè inuisibiles superantur. Ex eadem etiam causa consecuta est in monasterijs simoniaca corruptio, tam in receptione monachorum, quam in institutione Prælatorum. Item ex eadem causa cõtigit; vt monachi carnales delitias quærerent, cum spirituales non haberent. Anima enim rationalis nobilissima est creatura, & ad æternas delicias creata, sine delitijs esse non potest. Item ex eadem causa contingit, vt in monasterijs, de rebus maximis cura minima, & de rebus minimis maxima cura haberetur. Corpora procurabantur splendidè, & non curabatur de animarum refectione. Si ammittebatur asina quærebatur, & si peribat anima non reputabatur. Tandem sic. *Monachi, qui sunt in monasterio, vbi deest sapientia, sunt veluti cæci iuxta foueas magnas, quas non cauent, quia non vident.* Hæc inter alia auctor iste grauis, paucis a me mutatis, vel interiectis, de inscitia monachorum; ignorantiaque quorundam regularium dixit, vt vel sic agnoscant omnes, literarum peritiam vtilissimam esse religiosorum cætui.

Idem.

13 Quis tandem de re certissima, vel leuiter dubitare poterit, cum constet Ecclesiæ primates Patres, monachos fuisse, simulque literarum, humanarum etiam, studiosissimos. Hoc ex ipsorum testimonijs, vel aliorum pro ipsis, liquidò innotescet. De Gregorio Nazianzeno, & Basilio sic Rufinus. *Diuina volumina non ex propria præsumptione, sed ex maiorum scriptis, & authoritate, commentando peruoluebant.* De sancto Ephrem Basilij coætaneo, præclaroque eremi cultore, sic loquitur Gregorius Nissenus eiusdem Basilij frater. *Omnem, & antiquam, & nouam scripturam, assiduo studio, studiosè versauit; accuratèque ad verbum est interpretatus. Et ab ipsa procreatione mundi, vsque ad postremum gratiæ librum, quæ abdita, quæque arcana, ac recondita erant, spiritus adiutus lumine, commentarijs illustrauit.* De magno quoque Hieronymo in eius legenda sic habetur. *Quanquam variè morbis, doloribusque tentaretur, tamen corporis incommoda, pijs laboribus, & perpetua lectione, ac scriptione superabat.* Hac de causa latinam bibliorum versionem consignauit Ecclesiæ. Hebræas (vti Cato græcas) literas

Rufin. l. 11 hist.

Greg. Niss in vita S. Ephrem.

Legẽda D. Hiero.

literas in senectute perdidicit; Bethleem, & loca sancta adijt, & veteres omnes græcos, latinosque commentatores, teste S. Augustino, legit. Sed quid de eodem Augustino referam? Quis vnquam discernere potuit, in quo, num in monastices perfectione, num in sacrarum literarum studijs, magis profecerit? Audiatur ipse. *Tanta est Christianarum profunditas literarum, vt in eis quotidie proficerem, si eas solas, ab ineunte ætate, vsque ad decrepitam senectutem, maximo otio, summo studio, meliori ingenio, conarer addiscere*. En Augustini votum circa sacrarum literarum studia. De sancto, ac venerabili Beda Benedictino monacho loquatur ipse. *Ego septenis monasterium ingressus, ibi tota vita, omnem meditandis scripturis operam dedi, atque inter obseruantiam disciplinæ regularis, & quotidianam cantandi in Ecclesia curam, semper, aut discere, aut docere, aut scribere, dulce fuit*. Quid de sanctissimis Patribus, Chrisostomo, Gregorio, Cyrillo, Ildefonso, Anselmo, Bernardo ex antiquioribus, & ex recentioribus, Thoma, Bonauentura, Alberto, Bernardino, & alijs, dicam? Nisi statum religiosum, monasticumue, sacrarum literarum studijs coli, perfici, & augeri, opere ipso demonstrasse. Sicque nullum sanè mentis fore credam, qui diuinarum literarum studium perfectioni religiosæ obesse, contradicat. Solum id hæretici effutiunt, qui cum sua dogmata a monachis euerti sciant, literis orbatos, peritiaque destitutos vellent; Catholici verò nec in somnijs tale delirium patiantur.

D. August. ep. ad Volus.

Beda in hist. Angl.

14 Ast nobis vehementer obijcient, bonarum literarum quidam osores, Patrum plures, antiqui, & noui qui, ipsarũ literarum studia monachis reprobasse, verbis, factisq; interdixisse. Celebre est illud D. Hierō. quod habetur 16. q. 1. *Monachus nõ doctoris habet, sed plāgētis officiũ*. Celebre quoq; illud Augustini 8. confess. c. 6. *Surgũt indocti, & rapiunt regnũ Dei, & nos cum nostris literis demergimur in profundum*. De sancto quoque Benedicto narrat S. Gregorius, quod cum Romæ liberalibus literarum studijs traditus esset, a tali exercitio, quantocius pedem retraxit, ne in immane præcipitium totus iret. Addens. *Recessit igitur scienter nescius, & sapienter indoctus*. Auctor etiam est Cassianus Theodorum monachum, sanctum, rudem quidem, sed diuino lumine peritum, dicere solitum. *Plus in vitijs extirpandis, quam libris euoluendis opera ponendum esse*. Ad hæc Hugo Victorinus sic inuehi-

D. Hierō. in ep. ad R parium

D. Augus.

D. Greg. 2. dialog.

Cass. l. 3. de instit.

Hugo de claust.an. l. 3. uehitur in monachum studiis litterarum deditum *Tu monache, semper ieiunijs, & fletibus insistere debes, & tu philosophari quaeris? Simplicitas monachi, philosophia eius est*. S. quoque Bernardus in sermone de tentationibus monachorum inter eas reponere videtur exercitium literarũ: sic enim S.Ber.ser. 64. docet. *Scimus monachi officium esse, non docere, sed lugere*. Et quod magis est, se ipsum literis. & lectioni addictum lamen- Idem in medit.c.7 tatur, istis verbis. *Væ mihi, quia ista dico, & ista non facio*. Et infra. *Plus diligo lectionem, quam orationem. Verumtamen nihil aliud me docet diuina scriptura, nisi religionem amare, vnitatem seruare, charitatem habere. Ego autem miser, & miserabilis, citius curro ad lectionem, quam ad orationem: libentius volo legere, quam missas auscultare. Expectat me aliquis volens de necessitate sua mihi loqui; ego verò librum aliquem accipio, lego in eo, & legendo ammitto fructus charitatis*. Petrus quoque Damianus insignis auctor, Cardinalis, & monachus, totam epistolam 17. in eo consumit, vt Ariprandum monachum a literarum studiis penitus amoueat. Demum S. Aegidius B. Francisci comes quondam Pet.Dam. dicebat: *Sufficit scientia bene, beateque viuendi*. Quibus omnibus, ea, quæ superius diximus, de literarum exercitijs, euerti radicitus videntur.

15 Maximè id secundo stabiliri posset; quia si literarum exercitium monachis necessarium est, ideo necessarium est, vt inscitia, ignorãtiaue euertatur. Hãc vero potius per orationẽ tolli sua dẽt Antonij, & Pauli antiquiores monachi, qui sine literarum, gymnasijque concursu doctissimi euaserunt. Et ex recentioribus Franciscus vterque, Assisius, & Calaber, Francus Senensis, Didacus Complutensis, & alij, qui scholasticorum concursus abhorrentes, perfectissimi monachi euaserunt, nec indocti, mysticæ solum Theologiæ studio, quod orationis mentalis exercitio habetur. Quin ex Marci Maruli verbis id ipsum comprobare libet. *Hor* Marc.Marul. in opusc. de religiose viuẽdi inst. l.2.c.8. *montis Nitriæ Abbas literas non didicerat, & oblato sibi libello, cum orasset, legere cæpit: neque minus doctrina illi, vnius, aut alterius horæ contulit oratio, quam alijs, multorum annorum studium*. Quam etiam vim habuisse S. Romualdi orationem in eodem loco idem Author describit. *Romualdus Abbas Ordinis Camaldulensis, cum ad Sutrij montis monasterium deuenisset, & ibidem missam celebraret, ali-*

aliquamdiu in estasi raptus stetit. Post hæc, Psalmorum meruit effici expositor, quorum paulo ante, nec lector quidem satis idoneus fuerat. Dum enim ipsum Dei Verbum, quod tunc manibus contrectabat, intentius, aut etiam attentius considerat, sanctorum verborum percipere meruit anagogem, latentemque sub litera sensum. Plurimorum annorum studiū ad tantum diuinæ eruditionis profectum nunquam illum extulisset, ad quantum die vna Christi perduxit contemplatio. Accinitque Hugo Victor. dicens. *Ad sacræ Script. cognitionē, opus est intima compunctione, magis quam profunda inuestigatione; suspirijs, quam argumentis; crebris gemitibus, quam copiosis argumentationibus; lachrymis, quam sententijs; oratione quam lectione; gratia lacrymarum, quam scientia literarum; cælestium contemplatione magis quam terrestrium occupatione.* Si ergo ob vitandam ignorantiam, literarium exercitium in religionem inducimus, facilior nobis demonstratur via, oratio nempe: ac proinde iustum videtur, scientiarum vsum a Christi schola, quæ est monachalis professio, relegare.

10 Id tandē non incongrue corroborant, a viris probatis exempla relata, quibus nociuam esse regularibus scholasticam exercitationem, conuinci videtur. Mirabile in primis est, quod ex actibus S. Francisci graues auctores adducunt. Frater Ioānes de Stracia tēpore S. Francisci, ex Ordine ipsius minister erat Bononiæ, vir doctus, & literatus. Absque licētia tamen S. Francisci Bononiense ordinauit studium. Ob quod talem ab ipso Francisco increpationem meruit accipere. *Tu vis destruere Ordinem meum. Desiderabam enim, & volebā exemplo Domini mei, fratres meos magis orare, quam legere.* Quin rediens Bononiam dira maledictione prædictum Ioannem affecit. Qui statim infirmari incipiēs, & decumbens, ad S. Franciscum misit, vt retractaret maledictionem. Cui respondit: Quod illam iam confirmasset Dominus Iesus in Cælo, vt esset maledictus. Accidit quoque, vt subitò quædam gutta ignea & sulphurea, de alto, supra corpus infirmi caderet, quē, & lectum, in quo iacebat perforauit: sicque miser maximo cū fœtore expirauit postea. Tremendum hūc casum Fr. Antonius Perez Benedictinus ex libro exemplorum Patrum retulit. In libro quoque Corona Virginis nuncupato, & per Fratrē Mauritium de Villa probata composito, hæc habentur in pro- Ant. Per. in laur. salm.

Corona Virg. in prolog. logo. *Cum frater quidam valde religiosus tempore D. Innocentij IV. super quendam ligatum Dæmoniacum deuotè oraret; coepit clamare per os eius. O quot mala mihi facitis vos Prædicatores, & Minores? sed breui nos vindicabimus de vobis. Cum eum frater per crucifixum adiuraret, vt diceret, quomodo? Coactus respondit: Duo de magnis principibus nostris exierunt contra vos. Vnus, vt prælatos, & principes concitet contra vos. Alius, vt vos mutationibus locorum, & ædificiorum, & librorum, & opinionū impediat, & perturbet.* Ecce quomodo perturbatio librorū, & opinionū, quæ literarū exercitiū comitatur, effectus dicitur principis Dæmoniorū. In eodem quoq; libro sermone 3. exemplum quoddam affertur, quod absdubio intentum istud roborare videtur. Auctoris en verba. *Exemplum etiam de illo scholastico Parisiensi, qui apparuit magistro suo post mortem, habens pallium suum schedulatum multis sophismatibus, & plenum multis syllogismis. Et quærente magistro quomodo stabat? Dixit, quod cappa illa plus ponderabat, quam aliqua turris mundi, & quod intus indicibiliter vrebatur. Tunc magister eius dixit, cum deuotus mori visus sis, quid hoc est? Ille dixit: Vis ne modicum experiri? Extende manum tuam. Quod cum fecisset; ille scholaris distillat vnam guttam sudoris in manu ipsius magistri. Et statim cum magno dolore manus eius erat perforata. Et ipse scholaris euanuit ab oculis eius. Tunc magister dixit:*

Ibi. ser. 3

Linquo coax ranis, cras coruis, vanaque vanis.
Ad logicam pergo, quæ mortis non timet ergo.

Et intrans religionem Clareuallensem, arctam egit pœnitentiam. Hæc iste author. Ex illis verò satis clare elici videtur intentum. Ac perinde inutilia videri, ea, quæ in fauorem literarum, pro regularibus, superius adduximus.

17 Verum enim verò, quæ nos attulimus, vt studia scientiarum in religionibus inserantur, solidiora, robustioraque sunt. Quæ vero in contrarium obstant, leuidensia, lanea, testaceaque, reputari debent. Ea enim, vt puto, tantum conuincunt, ea literarum exercitia, in quibus religiosi, non Dei honorem, & gloriam, sed solummodo humanam opinionem, vanumque sæculi applausum desiderant; vana quoque, inutilia, immo, & nociua reformationi esse. Et propter hanc causam munus docendi, religiosis interdici à Hieronymo, & Bernardo adductis. Optime quoque ab Hugone loco iam

citato

citato per hæc verba. *Si tamen Doctor esse desideras, audi quod facias. Vilitas habitus tui, & simplicitas vultus, innocentia vitæ, & sanctitas conuersationis tua docere habent homines.* Solum ergo inhonestum, vitiosum, vanumque sciẽtiarum studium in religiosis carpi dignum est, vanas etenim, vaniloquas, loquaces, arrogantesque litteras penitus a religiosis, tamquam pestifera dogmata relegandas censemus. Scientiam inflantem superbi solum sæculares amplexentur: ædificantem tamen doctrinam monachi etiam prosequantur. Primos accubitus in mensis, salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi, pharisæi quærunt. Regulares tamen, humilitate, paupertateque Christi retenta, sciant Christum, & hunc crucifixum. Contentiosam, altisonam, tubisque cõcrepantibus proclamatam scientiam, vt pestem exhorrescant. Qui secus faciunt, à Domino per B.Brigittam sic corripiuntur. *Hæc est sapientia eorum, loqui pulchrè, & agere male; simulare se meum, agere nequiter contra me.* Et alibi de quodam religioso tali morbo vanitatis infecto, sic loquitur idem Dominus. *Melius est illi ad salutem cum deuota simplicitate orando legere Pater noster, quam de tam subtilibus, propter vanum mundi nomen sophisticè disputare.* Et rursus. *Iste religiosus loquax non desiderat medicinam, quia stercus scientiæ vanitatis est in ore eius.* Ergo tria maximè necessaria sunt regularibus, vt litterarum vsus, & exercitium, tam ipsis, quàm religioni, commodum, vtilitatemque afferant. Quæ omnia ordine solito, ex sanctorum Patrum, grauissimorumq; auctorum mente comprobare libet.

Hugo vt supra.

S.Brig. 1. revelat. c. 56.

lib. 6. c. 77

lib. 6. c. 90

18 Primum ergo, & generale documentum, monachis sacrarum litterarum studiosis præ oculis habendum, illud erit, vt semper orationem, & studium sic coniungant, vt sibi vicissim succedant, mixtim tractentur, & alternis vicibus exerceantur. Hoc monet Hieronymus. *Sic dies transeat, sic nox inueniat laborãtẽ, orationi lectio, lecti oni succedat oratio.* Et in regula monachorum per lupum collecta, idem subindicat. *Tunc scriptura vtilis est, cum absque Christo non discitur; cum sine patre non probatur, cum sine Spiritu sancto, &c.* Absdubiè docere volens, Dei præsentiam, quæ per orationem habetur, iure cum studio litterarum admisceri. Idẽ imitatur S.Athanasius in exhortatione monachorum dicens. *Orationes sola intercapedo legendi intercidat.* Ad idem D.

D.Hiero. ep. ad ɛtã

Idem in regula

Athanas.

D.Ber.de ord.vitæ. Idem. Bernardus. *Dei seruum sine intermissione legere, & orare oportet*. Ecce mixtionem. Clarius in speculo monachorum. *Post lectionem est orandum, & si ad legendum accedat, non tam quærat scientiam, quam saporem. Est autem scriptura sacra puteus Iacob, ex quo hauriuntur aquæ, quæ in oratione funduntur. Nec semper ad oratorium est eundum, sed in ipsa lectione poterit contemplari, & orare.* Ecce modum studendi, tibi, o monache a Bernardo præfixum. Idem facit Anselmus in suo carmine, sic.

D. Ansel. in carm. *Distinctisque legant spatijs, operentur, & orent.*

Nilus s.t. biblioth. Si quoque Nilus Abbas in suis parænesibus. *In labores, & orationes oportet animam partiri: sic enim non multos in nobis introitus inueniet Diabolus*. Rursumq; in c. 57. de oratione. *Si es Theologus, verè orabis, & si eris Theologus, & vere orabis, Theologus verè eris.* Ac si diceret, tunc religiosum bonum Theologum euasurum, cum Theologiam cum orationis exercitio attemperet. Idem, vt puto, sibi volebat Bonauentura, cum dicebat. *Stude semper expendere tempus tuum, aut in oratione, aut in lectione.* Clarius hoc habet Thomas Campensis. *Lectio debet esse quasi oratio, & antequam legas, præcedat oratio.* Et infra. *In qua operatione oratio præeat, oratio intercurrat, oratio totum finiat*. Bellè quoq; & dilucidè Ioannes Trithemius hom. 7. *Labores monachorum ita sunt moderandi, vt nunquam a diuinis vacent colloquijs, sed inter opera manuum, in corde meditatio ferueat scripturarum, quæ postea quã in odorem spiritus mentem perduxerit, mox in orationem deuotissimam commutetur.* Clarius tamẽ Aluarez de Paz doctus Iesuita sic habet. *Religiosi, qui literis vacant, lectiones, quas audiunt, priuatum studium, quo occupantur, disputationes, quas ineunt, & cætera ad literas pertinentia, ab oratione incipiant, oratione interrumpant, in oratione definiant, &c.* Infra quoque. *Breues orationes in principio, & medio, & fine studij literarij fundantur.* Ecce modum studendi, ecce intentum, ecce mixturam exercitij literarij cum oratione.

Bonau. in Reg.nou. c. 2. — Th. Cãp. Li.5.disc. c. 3. — Trithem. — Paz de vita spirit.l. 2.c.33.

19 Omniũ tamen clarius, simplicius (vt solet) & humano ingenio varietate gaudenti congruentius, S. Vincẽtius Ferrer Hispaniæ, & grauissimę Prędicatorũ familiæ decus, qualiter religiosus omnis, lectionem, seu studiũ cũ oratione, alternãtibus vicibus, seu permixtim exercere debeat, his verbis exposuit. *Nullus quãtũcũq; pollẽs ingenio debet omittere ea, quæ possunt*

eum

eum ad deuotionem excitare: imo qui legit, & studet, debet ad Christum inflectere, eum ipso loquendo, & ab ipso intelligẽtiam postulando. Sæpe dum actu studet, a libro debet ad horã oculos auertere, & oculis clausis, se in Christi plagis abscondere; & iterato se ad librum conuertere. Etiam quandoq; debet a studio surgere, & in coelum, flexis genibus, aliquam ignitam orationem, eum breuitate ad Deum fundere, vel cellam egredi, Ecclesiam, claustrum, vel capitulum circumire, secundũ quod Christus confert, & aliquando oratione formata, vel informi, per gemitus, & suspiria, de ebullitione cordis diuinum auxiliũ implorare, vota sua, & desideria altissimo præsentando, & Sanctorũ ad hæc auxilium implorando. Et illud negotium quandoque agitur, sine psalmis, & sine quibuscumque orationibus externis formatis verbo; quamuis hoc aliquando initium sumpserit, vel ex aliquo versu psalmi, vel loco alterius scripturæ, siue alicuius sancti, nobis interdum Deo inspirante interius. Cum autem ille feruor spiritus transierit, qui communiter parum durat, potes ad memoriam reuocare, ea, quæ paulo ante studueras, & tunc dabitur tibi clarior intellectus. Quo facto, iterato ad studium redeas, vel ad lectionem, & iterato ad orationem, & sic alternando commutes. Nam per huiusmodi commutationem in oratione, maiorem reperies deuotionem, & in studio intelligentiam clariorem. Omnia hęc sanctus, & religiosissimus Vincẽtius, ideo a me sigillatim transcripta, quod credam, facillimum, vtilissimumq; modum studendi, & orandi, religiosis omnibus, his verbis expræssum. Nec aliquem putauerim, huiuscemodi exercitio addictum, qui breui spatio, doctus, & spiritualis non euadat. Nec mirum, quia vt Bonauentura quondam dixit. *Lectio dat materiam, & quasi semen bonæ cogitationis, oratio rigat, & ad perfectum roborat, & cor illuminat ad intelligentiam.* Nullus ergo adeo hebes, rusticus, aut tardus ingenio, inter regulares inueniri potest, qui huiuscemodi exercitium amplexus, non breui sufficienter doctus, gnarus literarum, & mysticè sapiens, euadat.

D.Vincẽ. de vit. spi. c. de sono &c.

D.Bonau. de infor. nouit. p. 2 c. 4.

20 Hoc ipsum quoq; ex cælesti reuelatione per Angelum facta B. Antonio antiquissimo monachorum Patri innotuit. Casum verò ex S. Ephrem verbis capere possumus. *Sanctus Antonius olim in eremo constitutus, ac torpori, varijsq; cogitationum tenebris obnoxius, sic ad Deum locutus est. Domine*

S.Ephrem in enarra. ss.Patr.

cupio saluari, & non me sinunt cogitationes improbæ: Quid in tribulatione mea agam? Et quo pacto salutem consequar? Paululumque foras diggressus, vidit quendam Antonius sedentem, & operantem, ac deinde cessantem ab opere, & orantem, rursusque considentem, & catenas operantem, atque iterum opus suum relinquentem, atque orantem. Erat autem Angelus Domini ad dirigendum, instituendumque Antonium missus. Audiuitque Angelum sibi dicentem: Sic fac, & viues. Hoc ipsum religiosis studentibus agendum puto; itaut orationis, studijq; permixtum exercitium, alternantibus vicibus, semper exequantur. Hinc etenim æternam vitam in veræ studiositatis pręmium habebunt. Et hæc de primo documento regularibus literarum studiosis necessario; nunc ad alia procedamus.

21 Secundum documentum illud fit; in eo præcipue monachum studentem curam præstiturum, vt id quod studet, scit, legit, aut docet, in finem charitatis, amorem Dei, & proximorum dirigat. Id Patres docent, dum illud Pauli prę

1 Cor. 8 manibus versant. *Scientia inflat, charitas ædificat.* Ad quod Ambrosius hæc. *Tunc scientia magna est, & vtilis, si cha-*

D. Ambr. *ritate humilietur, ut amplius crescat. Temperatur enim a dilectione, vt non satis mera sit, & inebriet scientem, vt se extollat. Sicut enim vinum non temperatum admixtione aquæ, mentem alienat, ita & scientia superbum facit, nisi fuerit temperata.* Ad idem D. August. *Scientia ad finem charitatis adhibita multum est vtilis, per se autem ipsam sine tali fine, non*

D. August. epi. 119. *modo superflua, sed etiam perniciosa probata est.* Idem docuit Angelicus Doctor; cum enim contra religionum æmulos defendendum statuisset; licere religiosis studium literarum, obiiciens sibi illud Pauli. *Scientia inflat, charitas ædificat*. Subiungit. *Ad illud quod obijciunt, quod scientia in-*

S. Th. op. 19 c. 11. *flat, dicendum est: quod est intelligendum, quando scientia est sine charitate: Vnde glossa ibidem dicit, scientia inflat si sola est.* Et infra. *Addite ergo scientiæ charitatem, & vtilis erit scientia. Vnde in illis, qui charitatis operibus insistunt, minus est periculosa scientia.* Alibi quoque loquens de deuo-

2. 2. q. 82. a. 3. ad 3. tione & scientia sic habet. *Dicendum, quod scientia, & quidquid aliud ad magnitudinem pertinet, occasio est, quod homo consideret de seipso, & ideo non totaliter se Deo tradat. Et inde est, quod huiusmodi quandoque occasionaliter deuotionem impe-*

impediunt. Et in simplicibus, & mulieribus deuotio abundat elationem comprimendo. Addit tamen S. Doctor. *Si tamen scientiam, & quamcunque aliam perfectionem homo perfectè Deo subdat, ex hoc ipso deuotio augetur*. Idem dicam de charitate, quod si ad illam scientia religiosorum dirigitur, augebitur deuotio, & spiritualis dulcedo; sin vero; solum inflatio vanitatis adquiritur. Vnde D. Bonauentura. *Cum charitas ædificando non erigit, scientia inflando peruertit*. Moxque. *Scientia cauenda est ne inflet. Ergo amate scientiam, sed anteponite charitatem, quia charitas ædificat, & non permittit inflari scientiam*. Optime quoque Laurentius Iustinianus. *Cui præsto est scientia plurima, & sacræ legis intelligentia perspicua, desitque illi bonitatis operatio, virtutum experientia, Dei, ac proximi fragrantia, parum sibi, & cæteris proficit*. Ergo vt intentum satis euidens concludam; religiosi omnes, literarum studijs addicti estote, verumtamen condimentum charitatis apponite, ne scientia vestra insulsa, & insipida inueniatur. Dilectione Dei, & proximi feruete. *Hic phisica, quoniam omnes omnium naturalium causa in Deo creatore sunt. Hic ethica, quoniam vita bona, & honesta non aliunde formatur, quam, cum ea, quæ diligenda sunt, quemadmodum diligenda sunt, diligantur; hoc est, Deus, & proximus. Hic logica, quoniam veritas, lumenq; animæ rationalis, non nisi Deus est. Hic etiam laudabilis reipublicæ salus, &c*. Hæc Ioannes Niderus quondam ex Augustino retulit.

Bona.l. 4. pharet. c. 45.

Laur.Iust. de instit. & reg.pl. cap.6.

Nider.tit. 3.de fruct relig.c.10

22 Sit præterea tertium documentum pro studentibus in religionibus apprime, & quã maximè necessarium; vt scilicet omnia eorum studia, humilitate fundentur, humilitate erigantur, humilitate proficiant, humilitateque totum suũ incrementum accipiant; & vt vno verbo dicam, curare debent religiosi, vt totam, quam addiscunt scientiam; humilitatis, & modestiæ sapore sic condiant, vt vanitatis, curiositatis, inanisue gloriæ, cute detracta, acceptabile Deo fiat sacrificium. Hoc ex Patribus facillimè comprobatur. Ex quibus Ambrosius. *Quem fructum habebit, aut cum inflatione scientia, aut cum humana gloria fides? &c*. Ac si diceret: Nullum. Optime etiam Bernardus quærens enim quo fine scientia adquiri debeat, sic inquit. *Quo fine? Vt non ad inanem gloriam, aut curiositatem, aut aliquid simile, sed tantum ad ædifi-*

Ambros. epi 84.ad de metr.a

ædificationem tuam, & proximi. Et subiungit. *Sunt namque qui scire volunt, eo fine tantum, vt sciant, & turpis curiositas est. Et sunt, qui scire volunt, vt sciantur ipsi, & turpis vanitas est*: *Qui profecto non euadent subsannantem satyricum, & et qui eiusmodi est decantantem*.

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.

Et sunt item, qui scire volunt, vt scientiam suam vendant, v. causa, pro pecunia, pro honoribus, & turpis quæstus est. Pulchrè etiam Bonauentura ex mente Gregorij sic habet.

DBonau. l.4. phar. c.45. *Cum summa cura prouidendum est, ne accepta scientia, cum ignorantiæ tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat*. Quod adeo necessarium est, vt vera sapientia, & ad æternitatem proficua, non nisi per humilitatem haberi possit. Docet

D.Augus. id D. Augustinus ad Dioscorum. *Non aliam ad capessendam, & obtinendam veritatem, & sacram sapientiam, viam munias, quam quæ munita est ab eo, qui gressuum nostrorum, tamquam Deus, videt infirmitatem. Ea autem est prima humilitas; secunda humilitas; tertia humilitas; & quoties interrogares hoc idem dicerem. Itaque sicut Demosthenes, in eloquentia, pronunciationi, primas, secundas, tertias, dedit: ita ego in Christi sapientia, primas, secundas, tertias, dabo humilitati*. Hac forsan de causa D. Bernardus sermone quo-

Ber.serm. 37.inCãt. dam dixit: *Necesse est vt cognitio sui ipsius praecat scientiam nostram*. Quia scilicet, humilitas necessaria est, ad veram scientiam maxime religiosis viris, adquirendam. Ad quod pul

Bonau.t.t de lumin. Eccl.ser.2 chrè etiam Bonauentura. *Castitas, & humilitas sunt pedisequa sapientiæ iuxta visionem Gregorij nazianzeni: Si vis me, quæ sum sapientia, serua pedisequas meas. Munditia ergo cum humilitate est principalis columna sapientia*. Et in

In alphab lit. Z. alphabeto boni monachi sic. *Zachæe frater descende de altitudine sæcularis scientiæ, & disce in schola Dei viam humilitatis, &c*. Quin, vt intentum concludam, illius religiosi scientia, quæ humilitate, & modestia, aptata, temperataque fuerit, plus Ecclesiæ, Ordinique confert, quam plurium aliorum, qui insolenter, superbe, vanè, aut inani gloria capti, scientias adquisierint. Grauis, & pij religiosi hæc sunt verba. *Magis iu-*

Paz.t.t.de vita spir. l.2.c.33. *uat Ecclesiam Dei vnus religiosus, qui sanctè, modestè, & circumspectè scientijs studuit, quam mille; qui insolenter seipsos, & suum honorem quærentes, literis vacauerint. Plures ille vna concione feruenti conuertet, quã isti mille sermonibus.*

Ex

23 Ex his ergo manifestè liquet, perditissimā esse illorū regulariū cōditionē, (si qui sūt, quod nō credā) qui huiusce modi documenta spernentes, ad inanem hominum gloriam aucupandam, aliquemue honoris gradum adipiscendum, non ad Dei honorem, studijs literarum vacant. *Horum studia* (inquit Bernardus, vel quidam eius spiritum sapiens) *vana sunt, nugigerula, verbosa, contentiosa, curiosa, ambitiosa, etiam sanctum animum, vel iam perfectum dissipant; & corrumpunt*. Plures illorum forsan, linguosi, loquacesque concionatores, seipsos, non Deum, prædicantes, euadent. *Arrogantes isti* (inquit Gregorius) *cum scientiam accipiunt, nihil se accepisse æstimant, si hanc eos occultam habere contingat. Nusquam quippe suum gaudium, nisi in ore hominum ponunt*. Et rursus. *Hanc partem suam omnis arrogans æstimat, si scientiam non tam habeat, quam ostendat, quia nimirum omnes elati, scientiam habere non appetunt, sed ostendere*. Et infra. *Non enim loquendo curat, quid prosit, nec studet, vt malum, quod cernit, corrigat, sed bonum, quod sentit, ostendat*. Nec mirum sane, quia, vt bene Bonauentura loquens de scientia istorum. *Est fluuius torridus, exsiccans flumina gratiarum: fluuius turbidus obfuscans splendores intellectuum; fluuius tepidus tepefaciens amores affectuum; fluuius turgidus tumefaciens expressiones affatuum*. Isti erunt vt in plurimum, scioli, pauca scientes, & multa præsumentes, semidocti aut semiliterati, ac perinde animarum seductores, vt S. Teresia docuit, & experiētia monebit. Demū, vt vir doctus & pius differtè dixit. *Scientia istorum* (si aliqui tales sunt) *est scientia arrogans, & procax, & inuerecunda, se ipsam exagerans, nouitates consectans, magistros, ac præceptores paruipendens, & aut minus subtiles, aut nimis scrupulosos accusans. Est scientia libertatis amans, obseruantiæ inimica, relaxationis cupida, quæ disciplinam fugit, mortificationem timet, seniorum monitiones auersatur, regulas vt non seruet, interpretatur. Est tandem non sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica* Et rursum. *Est scientia superba, & ambitiosa, quæ in teneris annis, & in principio religiosæ vitæ, iam ad primas sedes, ad cathedras, ad pulpita, & ad prælationes aspirat. Est scientia inuida laudis alienæ, ac cōdiscipulorū ingenio, & profectibus mærens, quæ opinioni, ac laudi prouectiorum inuidet*,

Autor de vita solitaria ad fratr. de mō. Dei.

Gregor. 23. mor. c. 10.

Ibi. c. 9.

Ibid. c. 11

D. Bonau. to. 1. in pricipio.

S. Ters. c. 5.

Paz de vita spir. t. 1. l. 3. c. 33

Idem.

ſubtilitatem, & diligentiam æqualium contemnit, minorum imperitiam, & ruditatem irridet, & ſola ab omnibus laudari, & in vniuerſorum ore verſari ſtudet. Eſt ſcientia curioſa nimis, nihil quærens, niſi quæ intellectus intemperantiæ ſatisfaciant, & oſtentationi; ac plauſui deſeruiant, non quæ fratrum ſaluti proficiant. Quid tandem de iſtis dicam? Certe non aliud, niſi illis forſan euenturum, quod cuidam religioſo ex reuelationibus S. Brigittæ accidiſſe nouimus. Dicebat quidam religionis cuiuſdam, quam ſciens non refero, religioſus. *Ego addiſcere volo artes liberales, & ſcientiam, adhoc, vt ex illa, honorem, & dignitatem aliquam habere valeam,* Chriſtus Dominus de hoc, & ſimilibus ad S. Brigittam reſpondit. *Iudicabuntur ad poenas infernales in profundo inferni, ſi ante mortem ſe noluerint corrigere.*

L. 7. reue. c. 20.

24 E conuerſo tamen illorum regularium ſtudia, quæ, oratione concocta, humilitatis, & charitatis ardore digeſta, ad Dei honorem (prout multi faciunt) ordinantur; & ipſis ſtudentibus proficua, Eccleſiæ quoque, & religioni ſalutaria eſſe conſpiciuntur. Dei regnum cumulant, Diabolique poſſeſſionem diripiunt. De iſtis Gregor. *Sancti partem ſuam reputant, ſi intus quidem ipſi de ſapientia gaudeant, foris autem alios ab errore compeſcant. Neque a ſe, ita loquendo exeunt, vt gaudium mentis in oſtenſione ponant diſſertæ locutionis, ſed bonum ſcientiæ in cordis ſecreto meditantur.* De iſtis etiam D. Bernardus, vel author ad fratres de monte Dei vbi ſupra. *Studia hæc literatoria non ſunt, non cauillantia, non diſputantia, non garrula, ſed ſpiritualia pacifica, & humilia, humilibuſque conſentientia. Quæ, etſi foris exercentur, intus potius aguntur in ſpiritu mentis, vbi renouatur homo de die in diem.* Et infra. *Studia hæc ſilentium amant; quietem deſiderant cordis, in labore corporis paupertatem ſpiritus, & pacem in exterioribus preſſuris, & bonam conſcientiam in puritate cordis, & corporis.* Abſdubiè etiam de iſta iſtorum ſcientia loquebatur D. Laurentius Iuſtinianus dicens. *Vtilis eſt ſcientia, cum perducit ad ſapientiam, cum diuinitatis radios oſtendit, cum Verbi præbet notitiā, cum ad coeleſtia contemplanda animum attollit, cum ad Deum quærendum, & poſſidendum omnia cordis interiora inflammat.* Tandem hæc iſtorum regularium ſcientia viuis coloribus depingitur, a pio, grauique, ac religioſo moderno, hiſce. *Eſt ſcientia mode-*

D. Greg. vt. ſup. c. 10.

D. Bern.

Lau. Iuſt. de caſt. con. c. 14.

modesta, & humilis, quæ sui contemptum, proximorum conuersionem, & Dei laudem concupiscit. Diligenter studet, ita vt suo tempore valeat poni super candelabrum; sed ipsa, si Deo ita visum fuerit, magis cupit latere, & esse sub modio. Est charitatis plena, quæ de profectu condiscipulorum gaudet, illos amat, illos reputat, illos laudat; & si doctiores, aut ingeniosiores habeantur, non mœret, sed vehementer exultat. Est sapiens, est discreta, & plena prudentia, non est violenta temporis deprædatrix, sed suis horis contenta, alias libentissimè orationi, & muneribus obedientiæ concedit. Est ingenua, ac verecunda, & circumspecta, quæ non libertatem, ac priuilegia, non exemptiones affectat, sed in id semper tendit, vt regulam diligenter seruet, & teneat disciplinæ censuram. Est deniq; sapientia de sursum descendens &c. Hęc,& alia, quæ sciens omitto, boni, perfectiq; religiosi (quales multi sũt) sciẽtia meretur. His & potioribus digna est pconijs,his gaudet epithetis, ac deniq; est vera sciẽtiæ Dei participatio, angelicæ imitatrix, humanę conditionis consolatrix optima. Vtinam omnes hac peritia frueremur. Concedat id nobis Deus Opt. Max. vt quilibet Hieronymianum Illud vere fari possit. *Sic studeo tanquam semper victurus, sic viuo tanquam cras moriturus.*

Paz vbi sup.

Hierony. ep. 11. ad Acheru.

Plures exempti, & priuilegiati in religionibus obseruantiam regularem euertunt.

CAP. XII.

1 INter ea mala, quæ ex inordinato, vanoue, aut superbo scientiarum, aut literarum vsu, euenire possunt, & forsan sæpe sæpius euenient; illud in primis censendum venit, quod non pauci religiosi, sub alicuius literaturę, scientiar umue peritiæ prętextu, super omnes alios extolli cupientes, exemptiones, priuilegia, immunitatesque in ipsis religionibus quærant. Hoc ante nos expertus videtur D. Gregorius magnus, dum in suo pastorali dixit. *Sæpe dum quosdam maior scientia erigit, a cæterorum societate disiungit, & quo plus sapiunt,*

D Greg. 3. past. c. 23.

eo à concordia virtute disipiscunt. Hac de causa, postquam de recto sacrarum literarum vsu regularibus permittẽdo, sermonem habuimus placuit nunc de ipsorum exemptionibus, immunitatibusque disserere. Hoc igitur capitis huius intentum erit; videlicet: multitudinem exemptorum in religionibus magna non perurgente causa, immunitatibusque, seu priuilegijs, quo ad obseruantias regulares, fruentium, reformationi religionum obstare, regularemque obseruantiam euertere. Hoc quidem cum grano salis intellectum, (ne Sanctissimarum quarumdam religionum legibus, vsui, laudabilique consuetudini obuiam ire videamur) ex Patribus, morem solitum seruando, comprobare decet.

2 Audiatur primus magnus Basilius, qui in sermone de institutione monachorum, inuidiæ, odijque materiam, ac seminarium appellat, quod inter monachos, aliosque regulares, inæqualitas ista sit priuilegiorum, immunitatum, & exemptionum a communibus obseruantiæ regulis. Hęc Basilius. *Vbi æqualitatis defraudatio est, inuidia, odijque materia, ac seminarium extitit, ijs, qui defraudantur*. Vnde concludit: *Quemadmodum igitur Deus promiscue omnibus lucem impartitur, sic immitatores Dei, charitatis ipsorum radium æqualiter communicare omnibus debent*. Ecce Basilium, de hac causa sic sentientem.

D. Basil. ser. de instit. mon.

3 Accedit Sanctus ille, egregiusque monasticæ perfectionis zelotes Ephrem Syrus, ex quo pauca quędam, nec tamen inutilia, excipere valui. Adhortatione prima ad monachos hæc habet. *Aequalitas inter monachos extirpat superbiam, & humilitatem ipsis familiarem reddit*. Quibus clarè denunciat singulares exemptiones monachorum, superbiam nutrire, & humilitatem extenuare. Vnde quondam sic admonet monachum. *Frater, dignus es habitus sancto indumento monastico? Ne extollaris aduersus spectantes. Non enim videri aliquem primum esse, virtus est*. Attendat hæc monachus, nec velit primus inter fratres per priuilegia videri. Audiat & sequentia. *Vide frater, ne forte dum vis primus supra fratrem tuum esse, minimus inueniaris in futuro sæculo. Tuncque audias, quod audiuit prædiues ille ambitiosus, qui vritur igne illo inextinguibili: fili recordare, quod receperis bona in vita tua. Scriptum est, quæ alta sunt hominibus abominabilia sunt coram Deo: Numquid oblitus es dicentis;*

S. Ephrē. paræn. 1.

Idem paræn. 17.

Paræn. 18

tis; Qui cupit inter vos magnus fieri, sit vester minister. Cogita ergo, quod mortuus sis mundo. Hæc, & alia pius hic Pater, priuilegia, singularitatesq; quorumdam regularium damnans, æternisque pœnis, cum diuite epulone adiudicans.

4 Ex Chrisostomo etiam, qui os aureum eloquentiæ iure vocatur, aliqua nec incongrua, proposito nostro, inducere possumus. Laudat S. Doctor monachos, & cœnobitas, propter ęqualitatis vitam, summamque conuenientiam quoad omnia, in ipsis repertam; ac proinde reprobare videtur inæqualitatem ex huiusmodi priuilegijs, & exemptionibus ortam. Chrisostomus sic loquitur. *Nullus ibi* (inter monachos, & cœnobitas) *paupertatem exprobrat. Nullus diuitijs honestior est. Inde id quod omnia perturbat, & peruertit, meum, & tuum penitus eliminatum est. Cuncta quippe illis communia sunt, mensa, domus, indumentum, & quod sanè mirabilius est, vnus etiam idemque animus omnibus est. Omnes eadem sunt nobilitate nobiles, omnes eadem seruitute serui, eadem libertate liberi. Vna ibi voluptas, vna iucunditas, vna delitiæ, vnum desiderium, vna spes omnibus inest. Nulla ibi inæqualitas, cæterum ordo summus, & moderatio, & conuenientia, & ineffabilis concordiæ seruandæ diligentia, iugis, atque perpetua lætitiæ materia, &c.* Hæc Chrisostomus ad intentum. Chrisost. 3. de sacerd.

5 Accedit etiam S. Mediolanensium antistes Ambrosius, qui in epistola ad Demetriadem Deo sacram Virginem, tum ipsam, tum moniales omnes, monachosque singulos, qualiter vitiũ singularitatis in exemptionibus, & priuilegijs religionum affectandis, fugiendum sit, sic admonuit. *Prima humilitatis ratio, in communis vitæ versatur officijs; quibus, & diuina clementia conciliatur, & societas humana connectitur*. Expendat hæc religiosus, &, si sibi diuinam clementiam conciliandam quærit, *in communis vitæ officijs* se exerceat, exemptiones ab illis non ambiendo. Inferiusque. *Pulchrè, & mirabiliter a plerisque proficitur ad illam humilitatis fortitudinem, qua se & extra omnẽ constituit dignitatem, & mauult apta esse iniurijs accipiẽdis, quã idonea repellẽdis.* Carpit hisce verbis Ambrosius pessimam illorum conditionem, qui ideo dignitates, priuilegiaq; in religionibus appeterent, vt ab iniurijs accipiẽdis immunes redderẽtur, & ad vindicãdã aptiores, cũ vtrũq; sit superbiæ magnum argumentum. Inferius quoq; *Inter omnes igitur hominum lapsus, inter omnia commissa* D. Ambr. ep. 84. ad Demetr. Idẽ ibidẽ

peccantium , nulla est grauior , quam superborum ruina. Quorum Ambrosi? Illorum certe : *Qui cupiditate extollentiæ singularis omnibus appetunt anteferri* . Inferius adhuc.

Idem. *Hæc superbia a Diabolo sumpsit exordium*. Lege , religiose sancte, totam istam epistolam Ambrosij ; inspiciesque clarè , qualiter excellentias , immunitatesue appetere , piorum animum, sanctorum præcipuè, offendat.

6 Audiatur præterea S.Præsul Augustinus , qui de monasterijs loquens hæc habet . *Seruetur ibi parilitas æquabilitatis,constantia charitatis,& quando forte uentus ex illa parte , qua patet, irruerit,sit ibi cauta gubernatio.* Ac si dicat,vt religionis pfectio nō corruat,necesse est religiosos ipsos æquabiliter cōnecti,& ęqua chatitate cōfoueri. Vt enim subdit. *Si naues in portu bene sibi applicentur, non sibi colluduntur*. Proculdubio indicans , rixas , sectionesque monachorum , quibus *sibi fors.ē collud ūtur*, ex imparilitate priuilegiatorū posse oriri , qui cum omnibus præesse cupiant , necesse est ab aliis contradictionem , & repulsam pati . Vnde idem Augustinus alibi verba illa : *Ecce quam bonum , & quam iucundum habitare fratres in vnum* , dicit excitasse monachos, & monasteria in orbe . *Ista* (inquit) *verba psalterij, iste dulcis sonus, ista suauis melodia, tam in cantico,quam in intellectu etiam; monasteria peperit . Ad hunc sonum excitati sunt fratres , qui habitare in vnum concupierunt. Iste versus fuit tuba ipsorum* . Vt hinc animaduertant regulares, ad hunc finem præcipuè ad religionem vocatos fuisse , vt in vnum viuentes, non priuilegia, non exemptiones , non immunitates , prærogatiuamque supra alios quærant: sed humili æqualitate contenti, communibus obseruantijs degere cupiant, si veri , vel saltem perfecti monachi esse desiderant , Vnde sic subiungit.

D.Aug. in psal. 99.

Idē in ps. 132.

Idē ib.dē. *Qui ergo sic viuunt , vt vnum hominem faciant, vt sit illis vna anima ; & vnum cor: multa corpora , sed non multa animæ ; multa corpora , sed non multa corda , recte dicitur monos , idest; vnus solus*. Quare monachos illos,qui singularitatibus gaudent, nomine monachorum,indignos videtur existimare Augustinus .

7 Adstipulatur Ioannes Cassianus, qui non solum huiusmodi singularitates , priuilegiaque monachorum damnat , sed etiam vanitatis , gloriæ , atque vanæ ostentationis signa esse , clarè demonstrat . *Quidquid enim extra consuetudinem*

Cass. l. 5. c. 23.

præ

præsumitur, vsumq; & communem, vt vanitatis,& gloriæ, atque ostentationis morbo pollutum, antiquissimaPatrum traditio notat. Idque exemplo sanctissimorum monachorum clarius confirmat dicens. *Nec quenquam ex his, quos merito scientiæ, ac discretionis enituisse peruidimus, vel quos ad imitandum, gratia Christi, velut splendidissima luminaria omnibus prælocauit, esu panis, qui apud eos vilis habetur, ac facilis, abstinuisse cognouimus*. Ecce Cassianus, non modo singularia priuilegia monachorum damnat; sed nullum verum, & sanctum religiosum fuisse dicit, qui similibus prærogatiuis frueretur.

8 Astat præterea D. Gregorius Magnus, qui in epistola quadam ad Ioannem subdiaconum Rauennæ, grauissimis verbis admonet, vt peculiaritatem, singulariaue priuilegia & exemptiones a quibusdam monachis compescat, tanquam pestem monasteriorum. Verba Gregorij sunt hæc. *Hoc autẽ prædicto fratri, & coepiscopo nostro, omnino dicere stude, vt peculiaritatem a quatuor, aut quinque monachis monasterij studiosissimè compescat; & hoc ipsum monasterium a tali peste mundari festinet*. Rationem reddit. *Quia si illic peculiaritas a monachis habetur, nec concordia, nec charitas, in congregatione poterit permanere*. Ecce singularia priuilegia pestem religionis à D.Gregorio nuncupata: hincque iure optimo, regulares similia priuilegia ambientes, pestiferos religioni, ex mente ipsius, quodam modo appellare licet. Nec sui oblitus idem Pater, huiuscemodi rei causam tradit in Moralibus. *Omnes namque homines natura æquales sumus. Si igitur hoc a mente deprimimus, quod temporaliter accessit, inuenimus citius, quid naturaliter sumus. Manu ergo humilima considerationis deprimendus est tumor elationis. Si enim apud semetipsã mens descẽdit de vertice culminis, citius planitiem inueniet naturalis æqualitatis*. Quę omnia magis vrgent religiosos omnes, qui non solum æquales sunt natura, sed professione, regula, habitu, conuictuque communi. Ad huc tamen congruentius proposito nostro hæc habet in epistola quadam. *Si in rebus sæcularibus suum cuique ius, & proprius ordo seruandus est, quanto magis in ecclesiasticis dispositionibus, nulla debet esse confusio, ne ibi discordia locum inueniat; vnde pacis debent bona procedere. Quod hac ratione seruabitur, si nichil potestati, sed totum æquitati tribuitur:*

D. Greg. l. 10. ep. ind. 5. ep. 22.

Idem 21. Mor. c. 11.

L. 12. ep. 4. 31.

buitur. In quibus non modo æquitatem quoad fieri potest in Ecclesiasticis personis obseruari petit, sed & hoc congruere dicit, *ne ob id discordia locum inueniat.*

9 Audiatur præterea Seraphicus Bonauentura, qui sicut nostro seculo nequam proximior fuit, sic quoque cæteris clarius hoc vitium a religionibus extirpare contendit. Primo enim in pharetra sua verba D. Gregorij superius adducta repetit, & approbat: *si peculiaritas* (inquit) *a monachis habetur, nec concordia, nec charitas, in congregatione eadem poterit permanere.* Ecce singularia priuilegia, exemptionesq; monachorum a Bonauentura reprobari, vt nociua charitati, & concordiæ religionis. Contra tamen, monachi perfectionem in communibus obseruantijs sitam esse, alibi sic docet. *Optima religiosi perfectio est perfectè communia quaque conuentualia seruare.* Et in alphabeto spirituali sic. *Qui communia sectatur, & singularia vitat, magis diligetur, & citius ad bonum finem perueniet.* Hinc etiam idem pater alibi monachum monet. *Sequi conuentum sine murmure destructi corporis, & communem Ordinis rigorem cum cæteris tenere.* Rationem sic subiungit. *Quia qui post te ad Ordinem veniunt, non attendunt, quid ante eos laboraueris, sed solum accipiunt, quale eis exemplum præferas in præsenti, in laboribus, vigilijs, in cibis, & alijs obseruantijs Ordinis; in quibus vellent sibi seniores suos præire. Alioquin, aut scandalizantur de ipsis, aut imitari eos incipiunt, parcendo corpori plusquam expediat.* Ecce monachi, qualiter, nec propter antiquitatem in Ordine, nec propterea, quod plurimum in eo laboris perpessi sitis, vos a communibus obseruantijs velit Bonauentura excusatos.

D. Bon. l. 1. pharet. c. 32. In spec. disc. p. 2. c. 2. In Alph. l. 16. In infor. nouit. c. 9

10 Iungatur his patribus S. Ignatius nostri sæculi decus, & Iesuiticæ familiæ orbi celeberrimæ, antesignanus, qui feruenti zelo obseruantiæ regularis cupiens suos vigere, inter ea, quæ illis commendata reliquit, hoc vnum est: vt penitus singularitates, priuilegiaque in religione abijciant. Vnde ingredientem Societatem interrogari præcipit. *An contentus fuerit eodem atque alij modo in collegio agere, nullisq; priuilegijs; aut prærogatiuis, minimum omnium, qui in eo fuerint anteire.* Non ergo rectis oculis aspicere visus est Sanctus hic Pater priuilegia, exemptionesque multorum regularium, a communibus, & ordinarijs regularis disciplinæ documentis.

D. Igna. c. 7. ...

Nec

11 Nec iure omitti potest Ecclesiæ iubar, nostræque religionis singulare ornamentum, Sancta Virgo Teresia de Iesu. Quę inter cælestia alia documenta, fratribus, & monialibus Carmelicolis tradita, hoc vnum de singularitate priuilegiorum, & exemptionum fugienda, sæpius inculcauit. In documentis sic habet: *Huia siempre la singularidad, quanto le fuere possible; que es gran mal de la communidad.* In libro quoque ab ipsa conscripto de itinere perfectionis, sollicitè curat passiones huiusmodi, quibus religiosi appetunt peculiares exemptiones honoris, & reuerentiæ, vel ratione antiquitatis, vel maioris laboris in religione, reprimendas, & coercendas esse. Postea sic concludit: *Estos pensamientos si vinieren, es menester atajar los con presteza; que si se detienen en ellos, o los ponen en platica, es pestilencia de donde nacen grandes males en los monasterios.* Tandemque leges istas graduum, dignitatum, & exemptionum in religione, Diabolicum inuentum compellat dicens: *El Demonio inuenta las honrras en los monasterios, y pone sus leies, que sukan ybajen en dignidades, como los del mundo.* Hæc Hispano sermone a tanta Virgine conscripta referre malui, quam si latina redderem, spiritu sapientiæ, quo redolent, orbarem. Ex his tamen, luce clarius infertur, quam prauè, sinistrèq; de priuilegiis, exemptionibusque inordinatis regularium, ex mente sanctæ Virginis, aliorumque Patrum sentiendum sit.

S. Teres. in docum Monial. & | S. Teres. de itinere perf. & c. 12. | Ibid. c. 30

12. Ast præsidium magnum sibi forsan putant amatores huiuscemodi immunitatum in religionibus habere, eo quod a plurimis, sanctissimis, religiosissimisque familiis regularium, vsu, consuetudine, legeque approbari dicant; Hinc plures Magistri, Doctores, Præsentati, Licentiati, Baccalaurei, Iubilei, Lectores, Emeriti, similesque, istis, vel aliis nominibus decorati, in multis religionibus cernuntur. Quod non contingeret si priuilegia, exemptionesue regularium religioso statui, vel leuiter derogarent; Nec id rationi, & æquitati dissonum vllatenus æstimari debet. Vt enim prudens quidam, grauis, doctus, & disertus. *Nihil æqualitate ipsa inæqualius*. Quorsum ergo inęquales meritis religiosi, æqua lance præmiorum decorandi erunt? Ad idem Antistenes Reipublicæ ruinam dicit: *Probos, & malos sine discrimine degere*. Optimè etiam Antisten.

Socrates. Socrates rogatus. *Quænam ciuitas rectè gubernari possit*. Respondit. *Ea in qua inuitantur boni præmijs*. præclarè etiam Cicero. *In Homines moderatio profectò nulla est, si in ea discrimen nullum est bonorum, ac malorum*.

Cice. 5. de nat. Deor

Plutarch. in Lac. Alexander quoque rogatus: *Quam rempublicam maximè probaret: eam* (inquit) *in qua fortibus viris, ac meticulosis, congrua vtrisque redduntur*. Denique Theophrastus rogatus. *Quidnam vitam humanam conseruaret*. Responsum dedit. *Beneficientia, bonor, & pœna*. Quæ omnia, aliaque, tum ex humanioribus, tum sacris literis deprompta facilia, æquum, & consentaneum rationi esse huiusmodi singularia priuilegia singularibus concedere, suadere videntur.

13 Veruntamen hęc, & his similia, probant quidem aliquando, & aliquibus occasionibus, summum ius regularis obseruantiæ seruandum non esse. Neque enim omnia possumus omnes: neque pares viribus natura cunctos effecit. Ergo hæc omnia duo satis suadent. Primùm est: quod vbi infirmitas, debilitas, senectus, vel similis alia necessitas vrget, ab obseruãtia regulari aliqualiter discedere monacho liceat. *Necessitas enim caret lege*. Et optimè Hugo Victorinus. *Non negat religio, quod requirit necessitas naturæ; prohibet tamen, quod appetit superfluitas*. Et bene Cassianus. *Diuersum esse refectionis tempus, modum, & qualitatem, pro impari corporum statu, vel ætate, vel sexu*. Et Sanctus Basilius. *Ita amplectenda à nobis continentia est, vt eam cum viribus corporis commetiamur*. Et infra. *Quamobrem conuenit vnumquemque, nec naturæ ordinem, neque præscriptos, à natura opifice limites transilire, potiusque in his continere se, & corpus in actione aliqua occupatum tenere, illudque prouidere, ne ipsum, dum grauius, quàm par est, premit, opprimat*. Secundum est: quod in eis rebus, quæ vel ad Ordinis obseruantias, vel ad regularem disciplinam tuendam, non spectant, inæqualitas aliqua exemptionum, priuilegiorumque regularibus permitti possit. Vt enim bene D. Laurentius Iustinianus. *Sciat pastoris prudentia singulis impertiri, quod cuique magis proficuum est; alioquin non sine suo praerit damno. Curet quoque solerter qui præsidet, æqua discretionis lance, & non propria affectione, vel passione, singulorum diiudicare itinera*. Rationem subiungit eodem capite. *Non enim omnia vno medicaminis genere sanantur corpora*

Hugo de claustro anim. l. 2. c. 19.

Cassianus

D. Basil. in const. c. 5.

Lau. Iust. de discipl monast. conu. c. 9.

Idem.

pora; neque cuncta animæ, pari institutione purgantur. Propterea inæquali modo, sicut expedire censetur, dirigenda sunt, vt in virtutibus crescant. Ad quod deseruit illud Diui Hieronymi in regula monachorum. *Tantum tibi ieiunioriũ assume, quantum ferre potes: diuersus est enim hominum stomachus, alij amaris; alij dulcibus, alij austerioribus, alij leuibus delectantur cibis*. His ergo præmissis, quo ad cætera, quæ, vel obseruantiam regularem redolent, vel necessitas spiritualis vel corporalis non contradicit, generalis regula ex patribus deducta habeatur; æqualitatem in omnibus, regulares cunctos habere, adstrictos esse, alioquin (vt Patres innuunt) & charitas violatur, & iusta quærimoniæ causa fratribus conceditur.

D.Hiero. in c.de tẽper. ieiu.

14 Cum hæc ergo sic se gerant, lamentabilis profectò earum religionum abusus esset, in qua plures religiosi, nulla necessitate corporis, vel spiritus, perurgente, immunitatibus, & priuilegijs huiuscemodi fruerẽtur, quoad communes Ordinis institutiones: vel si ad similes exemptiones sectandas, totis cordibus inhiarent religiosi. Apud istos non ordo, sed inferorum more, sempiternus horror adesset, dum alij hisce cibis, alij diuersis vterentur. Abundaret vnus, egeret alius; vnus extolleretur, deijceretur alius: quidam choro, capitulo, & refectorio cogerentur adesse: alij verò ab istis omnibus immunem, & exemptam ducerent vitam. Diabolicum hoc esse inuentum ex historijs Sancti Francisci narratum vidimus. Dum enim Franciscani sanctissimi in primordijs Ordinis, Comitijs Generalibus assisterent; Diaboli quoque comitia inierunt, vt Ordinem Sanctæ pullulantem perimerent. Ex quibus vnus, cæteris callidior, destructionem Ordinis promisit, propterea quod plures futuri essent, qui huiusmodi immunitates a regularibus institutis imposterum sectarentur. Magnumquoque suarum animarum dispendium perpeti istos, ex reuelationibus Sanctæ Brigittæ habetur. Apparuit illi cuiusdam religiosi anima scapulari quodam induta, & mirabiliter in omnibus membris deformata, & (vt videbatur) æternis supplicijs destinata; causam verò tradidit Christus S. Brigittæ. *Quia superbiendo præfert se cæteris*. Satis per hoc innuens, propter huiusmodi irrationabilia priuilegia, religiosum illum æternis pænis additum fore. Nec mirum, quia, vt bene Ioannes

Hist.s.Fracisci p. 1. l.1.c.53.

l.6. reuel. c. 35.

Niderus, de similibus priuilegiatis, qui communem obseruantiam chori, & refectorij fugiẽt, proprias cameras, tamquam sæcularium domos habentes dicit. *In talibus priuatis habitaculis fiunt comessationum ebrietates, & rerum communitatis dispendia, vbi quilibet non communia proprijs, sed propria communibus anteponit. Ibi inepta solatia, chori neglectus, ibi detractiones, & contra prælatum murmura, seminaria ibi inchoantur discordiæ, & conspirationum vitia.* Hæc Niderus. Quæ, si vera sunt, non mirum religiosos tales inferni tartara descendere, si talia facere audeant.

Ioã. Nid. tract. 1. de lep. spirituali c. 17.

15 Placet præterea quæ D. Ioannes Rusbrochius de aliquibus istorum dixit, in medium adducere. *Inueniuntur solo nomine religiosi, quorum Prior, aut alius, vbi ad refectorium pulsat, tres, aut quatuor ex iunioribus veniunt: tametsi vnius Ordinis sint omnes. Dominus Abbas cum sua familia manet in domo sua, alij malè habent, & edendis carnibus, ac alijs lautitijs, si quas habere possunt, sua curant corpora.* Et infra: *Bona temporalia, & mundanos honores perplures eorum non mediocriter ambiunt. Et licet quidam ex eis, exiguam dent virtutibus operam; verumtamen, & de ipsis virtutibus spiritales honores expetunt. Edere quoque, & bibere delicatè, & curiosum, & comptum ferre habitum libet: nec vlla apud eos, vel esculenta, vel poculenta, vel vestimenta, plus nimio pretiosa habentur, quæ obtinere possint,* Adhuc inferius. *Nemini istos corrigere licet; quippe, qui præ superbia, sui reprehensionem indignè ferunt. Quod si ob peccata sua quopiam relegandi essent, potentium hominum implorant opem; & si nummos habent, facilè etiam, quibuscumque innitis, à superioribus suis permanendi impetrant facultatem. Si quis inter eos sit pietati deditus, simplex, & timens Deum, & qui Patrum instituta, ac canonem monasticum seruare velit, illum habent contemptui.* Hæc Rusbrochius de quibusdam regularibus huiusmodi priuilegiis prauè fruentibus. Vnde non mirum, vt quemadmodum ex reuelationibus Sanctæ Brigittæ habetur, isti tales ad æterna tartara trudantur. Quod etiam roborari posset ex visione relata capite 5. huius operis, vbi habetur omnes illos religiosos, qui, vt apparet, damnati cernebantur, ex huiusmodi exemptis, & priuilegiatis fuisse. Sic enim ille qui pro omnibus responsum dabat dixit. *Quod omnes fue-*

Rusbr. in taber. fœd. c. 123.

Idem.

Idem.

Vt supra.

Ant. Sen. in chron.

rant

rant eiusdem Ordinis religiosi, & pro maiori parte Magistri, Priores, Superiores, Baccalaurei, Lectores, & alijs officijs donati. Ex quibus si vera sunt iam habetur, inquanto animæ suæ periculo versentur illi, qui sine iusta, & rationabili causa, importuna priuilegia in religionibus appetent, ambient, & quærent.

16 Nec possum non aliquot istorum regularium, qui specialibus prærogatiuis, priuilegijsque in religionibus, sine causa consentanea, & æquissima ratione expensa, perfruentur, vitia speciatim recensere; quibus aliquandiu, quidam forsan, irretiri noscentur, vel saltem quibus crebrius expositi manent; vt vel sic ruinam sibi imminere timeant. Primum illud est: quod illorum plures, sub prætextu alicuius infirmitatis: diuersis cibis, alimentisue, ac cęteri ex communitate, vtentur. Hos bene notauit Rusbrochius vbi supra. Optimè etiam notat Bernardus, dum talē priuilegiatū monachū sic alloquitur. *Puta te quaso monachum esse, non medicum; nec de complexione iudicandum, sed de professione. Parce obsecro, primum quidem quieti tuæ, parce deinde labori ministrantium, parce grauamini domus, parce conscientiæ*. Et infra. *Scandalizatur in tua singularitate frater, iudicans te superstitiosum, tanquam superflua queritantem*. Carpit optimè quoque istos Hugo Victorinus sic loquens. *Ecce fratres, Diabolus physicam docet. Ecce medicus factus est. De complexionibus loquitur, infirmitates diuersas, si teneatur religio, generari prædicat. Sed quare hoc? non vt mederi velit, sed vt occidere possit: non vt ægritudines curet, sed vt securius inferat mortem*. Quibus sane denotat religiosos istos, priuilegijs ineptis abutentes perperam sub prætextu infirmitatis, vel debilitatis prætensæ, religionibus importunos, & sibimet noxios esse. Cum tamen potius obseruantię regulari, quam pro priæ cōmoditati addicti esse deberent. Bernardi consiliū sibi assumētes, qui ad Fratres de S. Anastasio in regione infirma habitantes sic loquitur. *Scio equidem, quod in regione habitatis infirma, & multis aliqui ex vobis laborāt infirmitatibus: sed mementote quis dixerit: Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt in habitet in me virtus Christi: Et cum infirmor tunc fortior sum. Compatior vtique, et multum ego compatior infirmitati corporum, sed timenda multo magis, ampliusque* cauenda

D. Bern. ser. 30. in Cant.

Hug. Vic

D. Bern. ep. 321.

cauenda infirmitas animarum. Propterea minime competit religioni vestræ medicinas quærere corporales, sed nec expedit saluti. Et infra. *Hæc omnia gentes inquirunt. Scimus autem, quod qui in carne viuunt, Deo placere non possunt. Spiritualia proinde spiritualibus comparanda, & quærenda potio humilitatis, & clamandum in toto corde: Sana animã meam Domine, quia peccaui tibi. Huic sanitati, fratres dilectissimi, operam date, hanc sectamini, hanc seruate, quia vana salus hominum*. Ecce sanctè religiose, qualiter imprudentem regularem, qui exquisita, & contra suam religionem priuilegia anhelat, istis verbis carpat dulcifluus Bernardus.

Idem.

17 Placuit ad hoc intentum tremendum casum, a Ioanne Rusbrochio viro pijssimo relatum, in medium afferrè, vt qui sub prætextu immunitatis, & priuilegiatæ conditionis, contra regularem institutionem a communibus obseruantijs, præsertim quoad cibum, & potum, (si qui tales sunt) separantur, sciant sibi reseruatam vindictam. En verba Rusbrochij. *Tres gulosi Monachi circa Rhenum in quodam degebant Cœnobio, qui non contenti cibis communibus, escas singulares sibi ministrari volentes, seorsum a fratribus alijs semper edebant. Quorum duo subitanea, ac improuisa ab repti sunt morte; vno præfocato; altero dum se lauaret, submerso in aquis. Vnus autem ex eis socio tertio, videlicet superstiti apparens, ait: se damnatum esse. Interrogatus ab illo, si magna pateretur tormenta; extensa manu, guttam vnam sudoris sui in candelabrum stanneum, vel aneum, quod ibi forte erat cadere permisit: quod momento celerius, perinde, vt seuum, vel cera, in ardenti fornace, liquefactum est. Tantusque inde extitit fœtor, vt illius loci monachi tribus diebus a cænobio abisse cogerentur. Ille autem frater, qui hæc vidit, relicto eo monasterio, Franciscanus effectus est*. Videant ergo hęc, & contremiscant, qui vana priuilegia, in religionibus affectantes, cibaria extra communem mensam quęrerent.

Rusbr. in tract. de fid. & iud.

18 Alterum istorum regularium, qui priuilegia inordinata in ordinibus quęrent, crimen, satisque commune absdubie erit, quod ipsi soli, seipsos, tumidi, & elati alijs præferentes, prælaturas, superioritates, similiaue officia in Ordine ambient; ita ut simplicioribus alijs, qui tales gradus, exemptio nesq; non sunt allecuti, quamuis ipsis digniores, & meliores sint omnino pręponi studeant. De illis optime Laurē

tius

tius Iustinianus hæc prædicat. *Attendũt huiuſmodi præſentia, nec futura proſpiciunt. Magni æſtimant ſi præponantur cæteris, ſi alijs imperent, ſi honoribus extollantur. Gaudent, iuxta Domini ſententiam, vocari ab hominibus Rabbi, & à ſubditis vt patres uenerari: attendunt quid æſtimentur, non quid ſint: nec conſiderant ipſi elatione tumidi, mente fucati, intentione corrupti, & moribus perditi, quam ſit breue ipſorum gaudium, quam formidabilis ſtatus, quam fugitiui honores.* Iſtorum etiam mores criminoſos ſic prodit Ioannes Rusbrochius. *Nonnulli ſunt in religioſis Ordinibus nequã, aſtuti, & duplices; & ſimulant ſe quod non ſunt, & hos ſæpius contingit in ſublime tolli, alijſque præponi, ac præfici. Tunc verò ipſi ſe produnt. Haud ſecus enim, quam ſi in mundo agant, bonaque cœnobiorum, & honor ab anteceſſoribus ad ipſos iure, ac ſucceſſione hæreditaria deuoluta ſint, ſuper alios ſeſe efferunt, moxq; ſanctitatis obliti, bona temporalia adminiſtrant, ſuumque exercent dominatum.* Dotalibus præterea ſic loquitur Dominicanus Niderus. *Veniũt ad monaſteriũ de ſæculo, vt poſſint honorari, quia in ſua domo, non niſi contẽptibiles potuerunt eſſe. Tales autem laborant, vt poſtmodum ad loca mittantur ditiora, aut murmurant contra diſpenſatores rerum temporalium; vi lautiora quærentes. Proprio nomine vocari erubeſcunt, gaudentes Abbates, Priores, nuncupari, vel ſimilibus titulis inſigniri.* Tandemque, vt ſciamus quantum ſibi detrimenti adquirant iſti (si qui fuerint) ineptas exemptiones, immunitateſque ſub fine ſuperbiæ, & tumiditatis affectantes, ſic concludit. *Huiuſmodi pauperibus non Chriſtus promittit regnum, ſed infernum.*

Lau. Iuſt. de diſcip. monaſt. conu. c. 9.

Rusbr. de de tabern fæder. c. 123.

Nid. trac. 3. c. 1.

Idem.

19 Quis tandem vt vela colligam, iſtorum, qui contra ſui ordinis inſtituta, improba priuilegia affectarent (ſi qui erunt) crimina recenſeat? Cum magna ex parte difformatæ religionis duces conſpicerentur. Barbas nutrient ſæcularium hominum more, quia hoc decet inquient, eorum authoritatem, quantumuis iuxta canonem monaſticum, eas radi oporteret. Famulos in ſuis cameris, vel cellis, etiam ex ſæcularibus quærent, neſcientes Eſaiæ Abbatis doctrinam. *Si in monaſterio es, & ſeruum habes, in quem imperium exerceas, habitum affîcis contumelia.* Ipſas cameras, & cellas ſic ornari curabunt picturis, imaginibuſq; capſulis, repoſitorijs, aut ſcriptoriolis, vt Duci, vel marchione, quantauis

Eſai. Abb. orat. 4.

obseruantiæ radios præostentant. Suntque suæ familię lux, sal, ciuitas, refugium, firmamentum, & bonorum omnium firmissimum promptuarium. Vnde gloria, laude, & corona potius, quam pœna, repræhensioneque digni habendi sunt.

Religiosorum ambitio religionem destruit, humilitas autem ædificat.

CAP. XIII.

1 INter præcipua damna, quæ ex regularibus inordinatè priuilegiatis, & exemptis, a pluribus animaduersum est, religionibus obuenire posse; illud est satis compertum, quod illorum plures, pestifero ambitionis morbo allecti, officia, & prelaturas tam in Ordine, quam extra, solicitè anhelent. Tantum reipublicę damnum, vt nullum maius corruptæ religionis, & familiæ sit signum. Vt enim optimè Plato dixit. *Si bonorum virorum extaret ciuitas, in ea haud aliter non imperandi gratia pugnaretur, quam nunc certetur imperandi cupiditate*. Hinc, postquam caput præcedens, quam nociui sint similes exempti in religionibus comprobauit, nunc præsens, dinnumerat mala, quæ ex ambitione, & superbia religiosis aduenìant, quæ vero maxima commoda, ex ipsorum humilitate oriantur, narrare intendit. Audiamus ergo, quid Patres de regularium ambitione sentiendum dicant. Plato 1. de Repub.

2 Primus D. Basilius monachorum pater sic loquitur in cōstitutionibus monasticis cap. 10. Cuius titulus est *Quod ab omni prorsus cleri, aut præsidentiæ inter fratres appetitionē abesse monachus debet*, Deinde subiungit. *Inter fratres principatum nullo modo appetere monachus debet. Siquidē Diabolica ista pestis est, & libidinis dominandi labes.* Cap. quoq; 15. cuius titulus est. *Quod honores, siue vllam præter cæteros prærogatiuam appetere monachus non debet*, sic etiam loquitur. *Prorsus autem ab omni ambitione alienum habere animum, monachus debet*. Et infra. *Caueat igitur omni ratione pietatis cultor ne honores consectetur, cæterisue se præponi velit. Omnis enim, qui se ipsum exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur*. Hæc & alia, quæ infra adducētur, magnus D. Basil. Cap. 15.

Basilius his capitibus expræssit, reprobans sanè diabolicam pestem, vt ipse dixit, ambitionis.

3 Sed, & S. Ephrem Syrus, amicum, & coetaneum S. Basilium sequitur. Ergo opusculum quoddam confecit sub hoc titulo. *Ad correctionem eorum, qui vitiosè viuunt, & honores appetunt*. In eo autem grauissimis verbis monachorum ambitionem taxat, luget, carpit. Inter alia sic. *Hei mihi quis non suspiret? Quis non lugeat? non adsunt opes, sed non abest superbia. Nuptias spreuimus, & ab inani cupiditate non recedimus. Exterius humilitatem simulamus, & animo honores appetimus*. Et post alia sic. *Sæpe, qui ante renunciationem domi suæ opifex fuerat, ignorabatque prius, quæ ipsius esset dextera, quæue sinistra, in monasterio literarum studiosus, & interpres, doctorque incedit. Frater ille altioribus intentus est, & ego sublimiora spectare debeo. Frater ille honoribus ornatus est, quare non ego? Frater Magistratū assequutus est quare non ego? Illi auctoritas commissa est, nõne & ego dignus sum, cui hoc, atque illud credatur, & committatur?* Post alia, quoque sic. *Os illud terribile, & incomprehensibile, ac formidandum locutum est. Qui vult inquit, inter vos maior fieri, sit omnium nouissimus, & omnium seruus: At nos cum nondum, vel a limine religionem salutauerimus, insolescimus, & vnus aduersus alium extollimur. Cuncti volumus esse duces, cuncti cum auctoritate, cuncti cum imperio. cuncti reprehendere, cuncti præcipere, cuncti domini, cuncti curatores, cuncti œconomi, cuncti primi*. Concludit autem inferius sic. *Ne quæso, fratres charissimi, nos carnis perturbationibus superari patiamur, vt per eas æternæ fœlicitatis iacturam faciamus. Ne propter caducum, ac momentaneum honorem gloria priuemur æterna. Ne propter contentiones, & æmulationes, atque rancores horribili condemnemur gehenna*. Hæc & plura S. Ephrem contra monachorum ambitionem disseruit, quæ vellem ab omnibus excipi, vt sic horrendum vitium fugarent.

S. Ephré.

Idem.

4 S. quoque Isidorus Hispaniæ nostræ decus ambitionem in monachis 3. lib. sent. c. 19. cui titulus est. *De professione monachorum*, sic reprobrat. *Qui ad hoc conuersionem sanctitatis prætendit, vt alijs quandoque præesse desideret, iste non discipulus Christi, sed prauitatis sectator existit: quia non pro Deo, sed pro sæculi honore portare studet crucis Christi*

S. Isidorus

sti laborem. Et cap. sequenti. *Summa Virtus monachi, Humilitas, summum vitium eius superbia est. Tunc autem se quisque monachum iudicet, quando se minimum existimauerit.* Et infra. *Omnis Dei seruus de suis meritis non debet extolli, dum posse videat ex inferioribus sibi prælatores alios fieri. Nouerit autem se alterius non præponere sanctitati.* Hæc Isidorus commendans clarè religiosis humilitatem, damnansque eorum superbiam, extollentiamque supra alios. Idem. Idem.

5 S. etiam Bernardus totis viribus sæpius impium ambitionis crimen in monachis detestatur. Primo in sermone quodam sic loquitur. *Vnde tantus prælationis ardor? Vnde ambitionis impudentia tanta? Vnde vesania tanta præsumptionis humanæ?* Et rursus. *Audeat ne aliquis vestrum terreni cuiuslibet reguli, non præcipiente, aut etiam prohibente eo, occupare ministeria, præripere beneficia, negotia dispensare?* Ac si dicat: si nemo ita audax reperitur, quod cuiuslibet Domini temporalis officia, aut ministeria, ipso non vocante, aut præcipiente, audeat vsurpare, quomodo virtuosus monachus spiritualia officia, prælaturas, dignitatesue à solo Deo concedendas, sibi procurare non timet? Clarius in epistola ad Henriquum Senonensem Archiepiscopum sic sentit de ambitione monachorum. *Sane si attenditur rerum dignitas hanc monachi abhorret professio.* Et infra. *Quo ista o monachi? Vbi timor mentis? Vbi rubor frontis? Quis vnquam probatorum monachorum tale aliquid, aut verbo docuit, aut reliquit exemplo? Duodecim humilitatis gradus Magister vester edisserit, propriisque distinguit descriptionibus. In quo quæso illorum docetur, aut continetur, vt hoc fastu delectari monachus, has quærere debere dignitates? Labor, & latebræ, & voluntaria paupertas; hæc sunt monachorum insignia, hæc vitam solent nobilitare monasticam.* Adhuc clarius sororem quamdam sic monet. *Caue ergo ne velis alijs te præferre, quanto maior es, tanto te humilia in omnibus.* Attendant hoc monachi, videantque quantum a recto tramite veræ religionis aberrent, dignitates, officia, prælaturasque si ambiant. D. Bern. in ser. de conu. ad cler. c. 17 Idē ep. 42 Id. de modo bene viu. c. 17.

6 Loquatur illustrissimus Cardinalis Petrus Damianus, qui Marinum suum patruelem monachum Classensem sic instruit, in quadam epistola. *Ad locum porrò regiminis nunquam ambitiosus anheles; dum in proximo diggressurus, diem*

propriæ vocationis ignores. Insuper epistola quadam monachũ quendam, quod se Abbatis dignitate abdicasset, vt prudentem nimis sic commendat. *Nunc verè meus Abbas esse cœpisti, cũ præesse alijs desiisti. Ecce de iugo multigenæ seruitutis ereptus, ingenuæ libertati, es per Dei misericordiam restitutus.* Et infra. *Dic pater, dic inquã, videlicet vt expertus; quis potest hoc ferreo sæculo monasterium, sine sui capitis periculo regere? imo quis potest simul cum Abbate, & monachum possidere. Mox enim, vt quis Abbas fieri incipit; monachus esse desistit, & quicunq; abbatizandi culmen efflagitat, nihil est aliud, nisi quod monachum, velut importabile pondus quærit abijcere, & ne apostata videatur, sub fucato se vult colore regiminis palliare.* Lege alia in eadem epistola, quibus satis ostendit quantum malum monacho sit ambitiosa prælatio.

Idē ep. 7.

7 Hos Patres imitatur, vt solet, Sanctus Bonauentura, qui in Alphabeto monachi, quasi pro primis rudimentis supponit, monachum omnino fugacem fore cuiuscumque prælationis gradus, sic inquiens. *Magna superbia altum petere gradum, ad alta semper Diabolus suadet, honores ambire, fugere despectum, vt cadat ascensor eius retrorsum, cum ad breue dominatus fuerit.* Et in apologia pauperum sic. *Est status prælationis simul excelsus, & periculosus, & ideo ipsum appetere, simul est periculosum, & stultum. Propter quod ait Augustinus. Locus superior sine quo populus regi non potest, etsi ita administretur, vt decet, tamen indecenter appetitur.* Et infra, quasi intentum concludens. *Ex his aperte colligitur, quod locus prælationis pro sublimitate quidem gradus, & multiformitate periculi, a viris iam probatæ virtutis potest coactione, & formidine suscipi: a peccatoribus verò, & infirmis, tota debet intentione vitari, & a nullis prorsus appeti.* Ecce iam religiose, regulam tibi in prælaturis accipiendis a Bonauentura præscriptam, quam si seruaberis, ambitionis morbum fugabis.

D. Bonau. in alphab lect. 12.

Id. in apolog.

Idem.

8 Præterea piissimus author Dionysius Carthusianus ser. 6. Dom. 1. Quadrag. monachorum ambitionem sic reprobat. *Cum ad monachum spectet nihil honoris, & delectationis in mundo quærere, sed abiectione, & subiectione gaudere, & quantum in se est velle ab omnibus despici, conculcari, vituperari, seque omnium vilissimum reputare; constat, quam longe, & infinite distent a veritate perfectionis monasticæ omnes superbi,* &

Dionys. Cart.

& ambitiosi. Rursus cum monachorum sit in omni conuersatione, actione, & intentione ad Deum directè conuerti, & nequaquam ad seipsum inordinatè reflecti, intendendo propria cõmoda, aut honores. Omnis elatio, & ambitio debent a monachis in infinitum contemni, quia elati, & ambitiosi, quasi in cũctis, quæ agunt, etiam quæ bona videntur, atq; ex genere bona sunt, ad se ipsos reflectũtur inordinatè, suntq; valde obliqui, iniusti, distorti, nõ plani, recti & iusti. Deinde ser. 5. de Dom. Palm. sic habet. *O quã turpissimũ, et corã Deo mõstrũ, est superbus, et ambitiosus religiosus: cũ ad religiosos specialissimè spectet omnis humilitas, plena subiectio, & omnium mundanorum contemptus, &c.* Item in ser. 7. de Dom. 2. post Trinitatem, cum multa de religiosorũ ambitione dixisset, concludit. *Si ergo, o religiose cupis verè proficere, tuæ professioni satisfacere, purã, et rectã corã Deo intentionem habere, fuge hoc infernale venenũ, & in sincera, ac stabili humilitate te inuiolabiliter funda.* Idẽ ser. 5.

9 Ad hæc Sanctissimus Laurentius Iustinianus innumera ferè in suis scriptis protulit, quibus ambitionem monachorum omnino abscidit. Ergo in libro de regimine prælatorũ, post quam multa de ambitione dixerat, sic concludit. *Nemo igitur primatum cupiat, nullusq; alijs præesse desideret,* Rationem subiungit. *Si quis pro se ipso rationem reddere nequaquam sufficit, quanto minus pro se, sibiq; commissis* Deinde; *Iudicium durissimum inquit sapiens, fiet his, qui præsunt. Nempe si hoc homines considerarent, minime ambirent præesse, nec ecclesiasticæ dignitatis cathedram, tanto cum studio quæritarent.* S Lau. Iu. de instit. & regim. præl. c. 1. Preterea. *Quamobrem quicumq; humilitatis celsitudinem adipisci desiderat, prælationis fugiat cathedram, & ambitionem imperandi corde perhorrescat.* Idem. Cap. quoque sequenti sic habet. *Saluberrimum itaq; consilium hoc est, ut summo cum studio omne prælationis desiderium reijcetur, à quocumque Deo placere cupienti, siue doctus, siue bonus, siue sit prudens.* Idem ibi. c. 2. Rursus infra. *Quamobrem nullus sibi percipere præsumat honorem hunc, neque precibus, neque adulatione, vel pretio, gubernandæ plebis onus quærat assumere. Solicitè custodiat quisque cor suum ab omni tumore superbiæ, atque præsidendi amore; sibique metipsi cum silentio vacet.* Rursusque inferius. *O quantæ redargutionis, quantorumue suppliciorum esse censendi sunt rei, qui nullo eos quærente, nemineque vocante, primatum pontificalis*

ficalis officij ambiunt, *& præsulatus honores adipisci peroptant*. Hæc & alia in S. Iustiniano attendant religiosi, quantumque damnationis incurrant considerent, si officia, dignitatesque appetunt.

10 Iam ergo motiua, quibus Patres isti tantopere ambitionem officiorum, dignitatumue monachis prohibent, simulque inconuenientia maxima, quæ ex tali regularium ambitione sequuntur, accuratius expendamus. Illud primum est, maximeque præ oculis habendum; nullo alio vitio maius periculum damnationis æternæ incurrere posse, quam superba appetitione officiorum. Id clare habetur ex Patribus allatis. Quo sensu Ioannes ille, Climacus nuncupatus, merito dixit. *Cænodoxia, id est innanis gloria pro honore, ministrauit ignominiam; suis enim discipulis irata, confusionem illis maximam induit*. Hoc etiam sensu D. Bonauentura in apologia dixit. *Officium prælationis non est vera sublimatio, sed deiectio, non gloriosa excellentia, sed periculosa ruina, pro eo quod potentes tormenta patientur, & durissimum iudicium his qui præsunt fiet*. Vnde Christus ad B. Brigittam. *Qui ambiunt honores, & prælationes, erunt participes omnium pœnarum, & peccatorum eorum, quos susceperunt regere, & confusio eorum erit sine fine*. Bone Deus, quot ex Prælatis, ambitionis causa, forsan ad inferos truduntur, qui si humiliter vita communi degerent, ad cælestia regna euolarēt. De Antheo gigante fabula finxit, quod, cum in terra iaceret, vires resumebat, cum autem in sublime leuatur, strangulatur ab Hercule. Sic pluribus istorum fortè euenisse, dubium non est.

Io. Clim. gra. 21.

Bonau. in apolog.

S. Brig. l. 6 reue. c. 65

11 Placuit ad hoc intentum, casum ex verbis Marci Maruli depromptum afferre, per ipsius verba ex D. Hieronymo mendicata. *In quanto salutis suæ discrimine versentur hi, qui cæteris præsunt, venusto admodum exemplo D. Hieronymus docere aggressus est. Senex quidam eremi cultor, & Spiritu sancto plenus, nepotem suum quærentem, vtrum Episcopus electus munus accipere deberet, super disco satis alte a terra erecto diu fecit volutari. Cumque ille postremo casum se timere dixisset, iussit vt descenderet; atque itidem super latam mollioris soli planitiem, sese agitaret. Ex multa volutatione sudanti, ac defesso, surge inquit, & iam facere perge, quod tibi tutius factu putat. Itaque edoctus de præeminentiæ periculo*

M. rc. Ma. de exēp. l. 1. c. 6.

culo iuuenis, electioni renunciauit, ætatis vitio delirasse senem, dicere possent improbi cauillatores, nisi rem saluberrimi consilij plenam, miracula confirmarent. Constat enim iuuenem illum postea vita defunctum, seni apparuisse, & postquam gratias egisset, dixisse. Scio quia nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero Episcoporum. Ecce casum & mentem nostram satis comprobari.

12 Extat etiam de hoc casus terribilis, quem vt historiã notam, refert Adrianus Mangotius. In quodam monasterio, religiosi quidam olim mortui, qui fuerant præcipui, & primates, viris aliis religiosis apparuerunt dicentes. *Ambitio, & crapula duxerunt nos ad tartara.* Ecce visionem. Similis illi est alia quam cap. 5. & etiam præcedenti attulimus, de quibusdam aliis, qui ad inferos damnati apparuerũt dicentes. *Quoniam ambitio multa, superbia, inuidia, & alia huius generis vitia, eos fecerant damnatione dignos.* Huic quoque similis casus est, quem Petrus Damianus per hęc verba scriptum reliquit, in epistola quadam iam relata. *In eodem Classensi cænobio, quod nunc incolis, ætate nostra quidam monachus vicem Prioris obtinuit, qui Abbas ibidem fieri ardentissimè concupiuit; sed dum satagit, dum conciliabula cogit, dum fabricat, & versutiæ malleos infatigabiliter versat, quod sciens mens conceperat, ore nesciens effluebat. Ecce inquit, in proximo comprehendam, mihi dabitur monasterium: adest virga, accipiam, & præualebo. Inter hæc igitur verba defunctus, sinistram de se fratribus spem reliquit.* Ecce patres, quam malum exitum ambitiosi regulares obtineant, quamq; iustum sit, a tanto periculo, animas nostras liberare.

Adrianus Mangomon. 120.

supra c. 5 & præcedenti.

Pet. Dam l. 6. ep. 26

13 Secundum damnum, maximumque incommodum ex regularium ambitione proueniens, illud est, quod tales, non modo sibi solis, sed, & religioni ipsi perniciosissimi existãt. Quæ quondam de Caio Cæsare, Seneca dixit, dicere, & nos de ambitiosis possumus. *In sua fata, pariter, ac publica immisit gloria, & ambitio, & nullus super cæteros eminendi modus.* Nec mirum, quia vt bene Plato in sua republica dixit. *Vbi de Principatu contenditur, cum proprium hoc sit, & intestinum bellum, tum eos, qui ita pugnant, tum reliquam ciuitatem perdit.* Quod etiam D. Leo Papa satius expræssit dicens. *Principatus, quem, aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, ipsius initij est perniciosus exemplo, & difficile est,*

senec. ep. 95.

Plato dialog. 3. de Repub.

vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. Idem ergo de ambitiosis regularibus fari possumus, quod nō sibi solis, sed, & aliis etiam perniciem afferent. Vnde de illis apud B. Brigittæ reuelationes habetur. *Prælati, qui ambiunt honores similiores sunt meretricibus, quam Prælatis: quia decipiunt animas malis exemplis suis.* De illis Cyprianus Martyr hæc habet. *Si ad munus aliquod ecclesiasticum vocentur, videas quosdam ex illis facillime vinci delicijs, impatientiores iniuriarum, appetentiores vindictæ, quam quiuis alius sit ex media plebe.* De his quoque grauis, & extaticus auctor Ioannes Rusbrochius sic loquitur. *Nonnulli sunt in religionibus nequam, astuti, ac duplices, & simulant se, quod non sunt; & hos sæpius contingit in sublime tolli; alijsque præponi, ac præfici. Tum vero ipsi se produnt. Haud secus enim, quam si in mundo agant, bonaque cœnobiorum, & honor ab antecessoribus ad ipsos iure, ac successione hæreditaria deuoluta sint, supra alios sese efferunt; moxque sanctitatis suæ obliti, bona temporalia administrant, suumque exercent dominatum.* Optimè etiam Innocentius. *Ambitiosus statim, vt est ad honorem promotus, in superbiam extollitur, in iactantiam effrænatur, non curat prodesse, sed gloriatur præesse.* Ecce habemus iam ambitiosos regulares (si qui sunt) dum ad dignitatum fastigia extolluntur, nec sibi, nec aliis vtilitatem, sed incommodum afferre.

S. Brig. l. 6 reue. c. 65

D. Cypr. de dupli. martyr.

Rusbr. in taber. fœd. c. 123.

Innoc. l. 2 c. 26. & 27.

14 Tertium, & maximum ex ambitiosa superbia religiosorum inconueniens exoriri potens, satisque notum, illud est, quod, vt vno verbo dicam, tota fere vitiorum colluuies ambitiosi regularis animum inuadere soleat. Id non modo experientia testis comprobat, sed & Patres etiam diuino spiritu acti, cognouerunt. Ex quibus D. Basilius, postquam monachos ambitionis labe notatos reprehendit, sic loquitur. *Qui autem ab hoc vitio captiui tenentur, eos inuidos, contentiosos, insimulatores, impudentes, calumniatores, assentatores, veteratores, humiles vbi non conuenit, illiberales, gloriosos, sexcentis denique alijs huiuscemodi turbis, refertos existere, necesse est.* Verissima sane, sed non minus vera, quæ de monacho ambitioso inferius idem Pater subiunxit. *Illorum etiam interitum exoptabit, quo videlicet, sublatis de medio, in deferendis muneribus, necessario suffragia ad ipsum deuenient. Atque ex hoc etiam aliud sequetur, quod ijs, penes quos illa defe-*

D. Bas. constit. mō. c. 10.

Idem ibi.

deferendi potestas erit, adulabitur, atque ita multa illiberaliter, ac seruiliter aget. Aduersus inferiores vero, si adsentur, superbè, ac præfidenter se geret. Dolos consciens commachinabitur, perturbationesque innumerabiles, ac suspitiones sibi accerset; a seque animi tranquillitatem fugabit, & Deus pacis expelletur, vtpote cui locus in eo non sit, vbi acquiescat. En totam vitiorum colluuiem ambitiosi animum possidere, expressit Basilius. Concinit Cassianus affirmans, eos qui fratribus præesse student, nec prælatis suis, nec Deo obedire solitos. *Dum fratribus præesse festinant, nunquam senioribus ipsi subijciuntur, & a superbia incboantes, dum instituere cupiunt, nec discere ipsi, nec agere ea quæ sunt Deo agenda merentur.* Optimè etiam Ambrosius asseruit, ambitionē facere homines criminosos. Sic enim loquitur super Lucam. *Hoc ipso perniciosior est ambitio, quod blanda quædam est conciliatricula dignitatum, & sæpe, quos vitia nulla delectant, quos nulla potuit mouere luxuria, nulla auaritia subruere, facit ambitio criminosos.* D. quoque Bernardus breuiter rem totam peregit. *Ambitio*, inquit, *futile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocbrisis, liuoris parens, vitiorum origo, tinea sanctitatis, excæcatrix cordium, ex remedijs morbos creans, ex medicina languorem.* Pulchrè etiam, eleganter, & facetè Petrus Rauennas ambitionem descripsit. *Ambitio*, inquit, *est quædam simia charitatis, charitas enim patiens est pro æternis, ambitio pro caducis, charitas benigna est pauperibus, ambitio diuitibus, charitas omnia suffert pro veritate, ambitio pro vanitate: vtraque omnia credit, omnia sperat, sed longè dissimili modo.* Habes ergo sancte religiose, ex Patribus antiquioribus, totam fere vitiorum turbam, ambitiosi regularis animam inuadere solitam.

Cassianus coll. 4. c. 20.

Ambrof. in 4. Luc.

D. Ber. ser 6. super qui habitat.

Pet. Chrisol.

15 Iunge ex recentioribus pium, & S. Dionysium Carthusianum ser. 7. de Dom. 2. post Trinit. sic dicentem. *Fugiat omnis religiosus malum tam enorme, & inquietum* (loquitur de ambitione,) *cupiat subesse, & obedire, nesciri & paruipendi, non præesse, apparere, aut dominari, &c.* Et post pauca. *Quoties hominibus præesse desidero, toties Deum meum præ me contendo: Nonne ex ambitione nascuntur viles adulationes, adulatoriæ attractiones, pænales, ac stolidæ suspiciones, debitæ correptionis, ac correctionis*

Dionys. Carthus.

Z omissio,

omissio, personarum acceptio, inuidia, simulatio, falsitas, & multa prorsus similia vitia aeternaliter detestanda, omnique religioso in infinitum odienda, ac fugienda, atque (vt breui concludam compendio) in omni pene, quod agitur, inordinata ad se ipsum reflexio. Item serm. 5. de S. Michaele. *Idcirco summè vitanda est omnis ambitio, ac inuidentia, quia ambitiosi, & inuidi virtuti, & gratiae, atque excellentiae inuident proximorum. Veretur enim ambitiosus, ne eum praecedat in honore, aut praelatione, qui eum praecedit in prudentia, gratia, & virtute. Hinc ambitiosi sunt detractores, & aliorum bona denigrare conantur, ac eos deprimere, intantum, vt crebro facta illorum veraciter virtuosa, ac dona Spiritus sancti illis collata, trahant in peius, attribuantque daemonibus.* Haec & alia plus hic author in hoc, & alijs sermonibus.

16 Nec silentio inuolui potest, quod grauis author Innocentius circa intentum nostrum, ambitiosi monachi crimina recensens, caeteris enucleatius dixit per haec verba. *Ambitiosus semper est pauidus, semper attentus, quid dicat, vel faciat, quod in oculis hominum valeat displicere. Humilitatem simulat, honestatem mentitur, affabilitatem exhibet, benignitatem ostendit, subsequitur, & obsequitur, cunctos honorat, vniuersis inclinat, frequentat curias, visitat optimates, assurgit, & amplexatur, applaudit, & adulatur. Bene nouit illud poëticum.*

Innoc. l. 2. c. 26. & 27.

Etsi nullus erit puluis tamen excutit illum.

Promptus, & feruidus vbi placere cognouit, remissus, & tepidus, vbi putauerit displicere. Improbat mala, detestatur iniqua, alia cum alijs probat; & improbat, vt iudicetur idoneus, vt reputetur acceptus, vt laudetur ab hominibus, vt à singulis approbetur. Et ecce grauem intra se sustinet pugnam, difficilemque conflictum, dum iniquitas pulsat animũ, & ambitio continet manum, & quod illa suggerit faciendum, haec fieri non permittit. Haec doctus, grauisque magister ambitiosi regularis vitia graphicè, lepidè, eleganterque describens.

17 Sed quid malignam ambitiosorum indolem describã, si ipsi nihil mali non perpetrabunt, vt concupitam dignitatem, praelaturamque consequantur? Cui crimini colla non subdent? Loquitur Laurentius Iustinianus. *Pecuniarum precio, adulatione verborum, simulationibus vanis, mercenariorum*

Lau. Iust. de regim. Prael. c. 1.

periorum commercio, amicitijs fictis, & etiam cum corporis periculo, & interitu animæ, honoris primatum adipisci desudat. Legi quendam Tartarorum Principem, Chan vocant, cum Stephanus Poloniæ Rex obijsset, populusque in Comitiis de rege creando deliberaret, ad Comitia, mediis legatis, hæc dixisse. *Potentem se esse, & posse Myriades equitum educere è suis terris, Poloniæ tuendæ, vel augendæ. Item frugalem se esse, ac continentem, & sine vllis ciborum delicijs, sola equina, in fame contentum. Tertio, quod ad religionem attinet, tuus inquiebat, Pontifex, meus Pontifex esto, tuus Lutherus, meus Lutherus esto.* En quid non suadeat male suada ambitio: in quot crimina non detrudit, quæ barathra non descendit? Meritò ergo tantum malum a sanctissimis religiosis propulsare curemus, quod, & possessori ipsi, simulque clientibus, & nocumentum affert, & singulis vitiis ostia pandit.

Laur. Boy tlim in Apotheg. verbo ambitio.

18 E contra tamen sanctissimam humilitatem monachi, qui solum Deo contentus dignitatum fastigia, honorumque celsitudines non quærit, quis non commendat, quis non summopere laudibus extollit? Loquantur Patres. Sanctus Ephrẽ Syrus sic habet. *Monachus, qui non insolescit, sed submittit sese, fidelissimam pacis mercedem accipiet, & altissimi filius vocabitur, pacis mediator factus. Suauiter verba sua cum humilitate depromens monachus, etiam ex lapideo corde lachrymas excitabit.* Rursum alibi, humilitatem monachi commendat exemplo cuiusdam, qui propter eam, a Dæmonis vexatione liberatum fuisse quendam alium, tradit. Alibi quoque. *Magna.* inquit, *fœlicitas, & gloria est humilitas, & non est in ea lapsus, atque ruina.* Et inferius. *Sicut piscibus aqua; ita monacho vita quieta in humilitate, & charitate.* Isidorus etiam hæc scripsit. *Summa monachi virtus humilitas est. Tũc autem se monachum quisque iudicet, quando se minimum æstimauerit.* De hac etiam monachi humilitate loquens Bernardus hæc habet. *Sponsa humilitas, tanquam Nardus, spargit odorem suum, amore calens, deuotione vigens, opinione redolens. Voluntaria est, perpetua est, fructifera est. Odor eius, nec repræhensione exterminatur, nec laude.* Sanctus quoque Laurentius Iustinianus, humilitatem religiosam sic commendat. *Hæc humilitas sancta est religionis stabilimentum, condimentum orationis, fomentum charitatis, salutis*

S. Ephrem paræn. 1.

Paræn. 3.

Idẽ de timore Dei.

Isid. l. 1. de sũmo bo.

D. Bern. s. 42. in Cantica.

Lau. Iust. de inst. & reg præl. c. 14.

medium, compunctionis incentiuum, ornamentum prælationis, & totius forma virtutis. Adhuc melius in eodem libro sic. *Pacatissimus ergo, atque securus est humilitatis locus, quoniam habitatorem suum a casu protegit, disponit ad gratiam, & quamquam in præsidentiæ sublimitate constitutum, prorsus periclitari non finit*. Sanctus etiam Doctor Dionysius Carthusiensis hæc dicit ser. 5. de Dom. 5. post Trinitatem. *Elatus monachus est monstrum turpissimum coram Deo, humilitas autem facit religiosum Deo, & suis confratribus valde amabilem*. Claudit agmen venerabilis Thomas Campensis monachi humilis sic mores commendans. *Humilis frater prælatum suum non iudicat, ne Deum Iudicem offendat: Socium non contristat, seniorem honorat, imperfectum tolerat, pro tentato orat, succurrit indigenti*. Et infra. *Humilis subditus magno præmio coronabitur in cælis*. Vnde concludit caput. *Sola humilitas vniuersos diaboli laqueos euadit, potentiamque prosternit. Quotquot decepti sunt, & eiecti, per mentis elationem, inflati ceciderunt. Esto ergo humilis, & vilis in oculis tuis, ne Deo displiceas, & cum Diabolo corruas. Nam cœlum non suscipit, nisi humiles, nec Deus elegit, nisi humiles, nec iustos approbat, nisi sint humiles*. Ecce iam religiose frater, superbam ambitionem officiorum, & dignitatum tibi reprobatam, veramque humilitatem, quæ te in humili subiectionis statu conseruat, magnis encomijs a Patribus tibi etiam commendatam.

Idem ibi. c. 1.

Th. Cāp. de disci. claustr. l. 4. c. 1.

Idem.

19 Hinc monachorum sanctissimi antesignani humili monachorum statu cōtenti, totis præcordijs officiorū fastigia refugiebāt. D. Bernardus a tribus opulētis ciuitatibus in Episcopū a duabus in Archiepiscopum electus, nunquam adduci potuit, vt eam dignitatē admitteret. B. quoque Dominicum quatuor Episcopatus vario tempore oblatos, recusasse legimus. Ipsum imitati sanctus Thomas Aquinas, & Vincentius Ferrerius; Neapolitanam cathedram ille; & iste Valentinā, Ilerdensē, & Cardinalatum reijcere. Bernardinus etiā Senensis a tribus populis Senensi, Vrbinate, Ferrariensiq; postulatus, nulli assensit: quin Eugenio Papæ sibi supra caput mitram imponenti, humiliter restitit. Alij autem Patres, & monachi sanctissimi, si Deo instigante, Dignitates aliquas susceperunt, eas nihil omninus non propria voluntate, sed a Deo vocatos suscepisse,

D. Bern.

D. Dominicus.

S. Thom. S. Vincēt. Ferrer. S. Bernardinus.

tanquam

tanquam a crimine ambitionis se purgantes, ipsi testati sunt. D.Chrisostomus sic de se ipso mitrā detrectāte loquitur. *Vbi exitium imminet, non nauis, sed animæ, quo non in maris aquas, sed in ignis æterni abyssum corruēdum est; vbi etiā mors manet nō corporis solum, sed cum ipso corpore, etiā animi, quis admiretur, si me tāto discrimini exponere detrectem?* Legatur Anselmus, qui in epistola ad Falconē Episcopum Beluasensem sic habet. *Sciant ergo omnes, sicut mea conscientia dicit coram Deo, quem inuocare testem mendacij nefas esse scio, quia non me rapit, aut alligat ad Archiepiscopatū Anglorū cupiditas alicuius rei, sed timor Dei me cogit, pati, vt quamuis dolens, & timens ab Ecclesia Dei trahar.* Legatur etiam & Gregorius, qui in Epist. ad Episcopos quosdā hoc imprimis eorū animis suadere cōtendit, quod nō nisi inuitus ad Pastoralis curæ culmen euectus sit. Sic vero loquitur. *Impar meritis ac toto animo renitens pastoralis curæ pondera portare compulsus sum.* Adiungā & alios, de quibus Marcus Marulus mira egisse narrat, ne oblatam sibi dignitatem acciperent. Isaac monachus de Scythia transmigrauit in Aegyptum, vastæ solitudinis secessum quæritans, vt prælationem sibi oblatam recusaret. Lamon monachus deuotissima oratione Deum præcatus est, vt se ex hac vita migrare iuberet, quem importunæ præces aliquorum ad dignitatem acceptandam cogebant. Exauditus est pro sua reuerentia, & inuentus in oratione efflasse animam. Amonium Origenis discipulum aurem sibi præcidisse ferunt, ne idoneus episcopali officio haberetur, & cum nihilominus ad eam dignitatem suscipiendam vrgeretur ab omnibus, etiam linguam sibi amputaturum, nisi missum facerent, protestatus est. Hęc & alia Marcus Marulus. Sanctus quoque Hugo Carthusiensis, & Lincolniensis Episcopus, teste Dionysio ser. 2. de eodem cum ad Prioratum postularetur, sapientissimè respondit *Nunquam per vnum diem potui custodire me ipsum*. Concludam ergo intentum sancti Gregorij verbis in suo Pastorali. *Hinc ergo præcipites colligant, cum quanta culpa, ex appetitu proprio, cæteris præferri non metuunt, si sancti Viri plebium Ducatum suscipere, Deo etiam iubente, timuerunt.*

D.Chrys. 3 de sacerdotio.

D.Ansel. ep.9.

Greg.l.1. epist.c.24

Marc.Marul. in opere de modo relige viuendi l.1.c.6.

D. Greg. 1.p. past. c.7.

20 Tibi ergo consulens, sancte religiose, officiorum, dignitatumue fastigia, siue intra Ordinem, siue extra, omnino refugias, memineris Christum petentibus sedes

respon-

Math. 20. respondisse. *Nescitis quid petatis*. Laqueos Diaboli, officia,
Iustus Aa ministeriaque reputa. *Date mihi* (inquit Abbas quidam Ci-
in 2. tom. sterciensis) *Unum de monachis in sacerdotium promotis, qui*
auct. bibl. *per occasionem Pontificatus non tulerit dispendium sanctitatis. An nescitis, quia honores mutant mores? Beatus Martinus dicebat, maiorem se habuisse gratiam ante Episcopatum, quam post Episcopatum. Beatus Gregorius papa conqueritur in primo Dialogorum libro, & deplorat se cecidisse a priori conuersatione sua*. Grauius tibi sit aliorum humeris superponi, quam voi prælato summitti. Teste enim D. Ber-
D. Bern. ep. 42. nardo. *Stupenda est insania, animarum turbas custodiendas colligere, & vnum super propriam grauari habere Pastorem*. Etiam si videas officia, Prælaturasque appeti ab aliis, renuas,
Seneca de vita beata c. 1. fugias, & obnixe repellas. Vt enim optimè Seneca. *Nulla res nos maioribus malis implicat, quam quod ad rumorem componimur; optima rati ea, quæ magno assensu recepta sunt, quorumque exempla multa sunt*. Dicque cum Platone, &
Plato dial. 7. de rep. Homero ab ipso relato. *Malle in alieno rure, apud alium virum exiguæ sortis mancipium effici, & quodlibet pe peti; potiusquam opinionibus istis illudi, & in ea miseria versari*.
Seneca de beneficijs Scias cum Seneca. *Regnum esse nolle regnare cum possis*. Et
Lypsi. in polit. cum Lypsio. *Qui recte facit, non qui dominatur, erit Rex*. Aluarez de Paz Iesuitam audi sic loquentem. *Si quid habue-*
Aluarez de Paz de vita spiri. t. 2. l. 4. p. 3. c. 6. *ris, cui laus, & honor debeatur, illud si potueris, prudenter abscondes. Periculosum est talentum ad laborandum abscondere, & in sudario ligare: at valde tutum est, causas accipiendi honoris, & laudis occulere, & quemque se ab occasionibus elationis subtrahere*. Et infra. *Occulta bona tua, ne ea fures, siue fauores humani deprædentur. Si Deo placitum fuerit, ipse te manifestabit, ipse te e latebris extrahet, & super candelabrum ponet. Si autem ipse non dixerit, ascende superius, caue ne ascendas, ne honores, & laudationes inquiras, quia eas fortasse Diabolus tibi suppeditabit, vt pereas*. Hæc ille, si tibi tamen forsan non displicuerit Prælaturæ onus, vt aliis spiritualiter prosis, virtute potius, sanctaque obseruantia religionis, quam fautoribus tale munus tibi adquirendum putes. Vt enim bene Plautus.

Plaut. in Amph.

Virtute ambire oportet, non fautoribus,
Sat habet fautorum semper, qui rectè facit.

Consultius tamen tibi erit, si nec sub prætextu vtilitatis a-

liorum

liorum onera officiorum inhies, considerans vix esse aliquē, qui Deo, subditorumque voluntati, satisfacere queat. En Petrum Damianum Cardinalem sic loquentem. *Quis valeat sola monachorum tædia sustinere? Quis tot, & tam varijs voluntatibus satisfaciat? Quis semetipsum per tam diuersa formarum monstra componat?* Et infra.. *Si delinquentium vitia districtæ animaduersionis iudicio corrigit, impius, si circa eos remissius agit, zelo Dei creditur alienus.* Tandem, pie, sanctéque religiose, D. Gregorij verba velim attendas. *Quid sequendum est, & quid tenendum? nisi, vt virtutibus pollens coactus ad regimen veniat; virtutibus vacuus, nec coactus accedat.* Hoc tibi dictum putet. Petr. Dā. ep. 7. D. Greg. 1. p. past. c. 9.

Sectæ, diuisiones, partialitates, contentionesque Religiones euertunt, regularique obseruantiæ maximè obsunt.

CAP. XIV.

1 NVllum maius malum, nocumentumue ex praua regularium ambitione exoriri potest, quam, si (quod absit) in aliquam religionem semel propter Diaboli malitiam ingrediatur, maximas quoque in ipsa, ipsorum regularium diuisiones, partialitatesque conspici, fere necessarium sit. Testatur id Plato *Ciuitas, in qua ciues ad expetendos Magistratus minime ambitiosi sunt, optimè, & procul a seditionibus permanet: contra, vero, quæ aliter affectos habet ciues.* Sequitur Platonem discipulus Aristoteles. *Minores, vt fiant æquales, æquales verò, vt fiant maiores, seditionem faciunt.* Testatur, & id Sanctus Laurentius Iustinianus. *Vbi oro, componuntur fraudes, iurgia fiunt, iustitia deprauatur, pietas perit, opprimitur innocens, supplātatur sanctus, peccator laudatur &c. Nonne in ciuitatibus, in quibus vnusquisque cæteris appetit esse potentior, facultatibus locupletior, opinione vulgi famosior?* Bene etiam Thomas Campensis. *Si omnes in claustris regere volunt, erit confusio magna, & turbatio frequens, peribit disciplina, &c.* Meritò proinde, postquam caput præcedens religiosorum ambitionem damnauit, præsens iam partialitates, sectas, & Plato l. 3 dialogo 7. Arist. 5. polit. D. Laurē. Iust. de vi. solit. c. 2.

diui-

diuisiones animorum, quæ ex ipsa exoriri possunt, abominabiles esse ostendat. Loquantur ergo Patres, & quid de tanto malo sentiendum sit proferant.

2 Magnus Basilius multus est in præsenti negocio. In sermone etenim de institutione monachorum, illud imprimis stabiliendum contendit, vt summa pax, summaque concordia inter eos habeatur. Ad quod tenendum prorsus necessarium censuit, sectas, contentiones, singularesque sodalitates à conuentibus abesse. Hæc sunt verba Basilij. *Quoniam autem æquali prorsus inter se vicissim charitate complecti omnes debent, iustitia violatur quotiescunque in communi conuentu priuatæ aliquæ coitiones reperiuntur, aut sodalitates. Qui enim vnum aliquem, magis quam cæteros diligit, is, quod non perfecte cæteros diligat, de se ipso indicio est. Quocirca similiter ex conuentu reijcienda sunt turpis, & indecora contentio, atque amor iste singularis. Siquidem ex contentione inimicitiæ, ex amore autem singulari, sodalitateque, suspiciones, inuidiæque oriuntur.* Rursus quoque sic. *In hoc communi contubernio neutiquam patitur charitatis lex, aliquas coiri, aut amicitias, aut sodalitates. Siquidem nullo modo fieri potest, quin affectiones istæ, quæ in hanc magis, quam in illam cohærent partem, plurimum incommodent communi omnium concordiæ.* In constitutionibus etiam monasticis, perfectissimam communionem religiosis necessariam appellat illam. *A qua priuata omnis rei cuiusque exclusa possessio est. & eliminata. Itemque, vnde dissensio omnis, ac perturbatio omnis, contentio omnis abest, & rixa. Contraque: vniuersa communia, animi, mentes, corpora, communis Deus, communis pietatis mercatura, communis salus, communia certamina, communes labores, communia præmia, & certaminum coronæ, vbi multi vnus, & vnus non solus, sed in pluribus.* Eodem quoque libro sic loquitur idem Basilius ad intentum. *Charitatem quidem habere inter se mutuam fratres debent, non ita tamen, vt duo, tresue seorsum a cæteris sodalitatem inter se coeant. Quando quidem hoc non charitas est, sed seditio, & eorum, qui sic coeunt improbitatis indicium. Si enim communi decus disciplina charum haberent qui tales sunt, sine dubio communem, æqualemque aduersus omnes charitatem tenerent. Si verò ipsi à reliquis sua sponte abscissi, disiunctique in cætu, cætum efficiant, vitiosa huiusmodi ami-*

D. Basil. de instit. mon. in serm.

Idē in cō stit. mon. c. 19.

Ibid. c. 30

ci-

citiæ conciliatio est, atque hoc profectò nihil est aliud, quam contra veterem disciplinæ stabilitatem, constantiamque innouatio. Quocirca danda studiosè opera est, ne vllus omnino in conuentibus, sodalitatibus istiusmodi locus detur. Hęc Basilius, qui solus sufficeret pro præsenti causa patronus.

3 Basilio adhæret Sanctus Ephrem coætaneus, inter celeberrimos Ecclesiæ Patres iure numerandus, qui improborum regularium sui temporis mores detestans, quos vocat: *Crudeles, inhumanos, pestiferos, sceleratos, exitiosos, inimicos, ignauos, prædones, vagamundos, arrogantes, contumeliosos, obtrectatores, perniciosos, proditores*, dum similium vitiorum radicem quærit, non aliam, nisi monachorum discordiam, prauamque, ac contentiosam æmulationem esse tradit, dicens. *Vnde, quæso accidit tales nos esse, nisi inde quod mutuam inter nos dilectionem non habeamus? Nisi quia pura inter nos non sit concordia? Nisi quia in nobis vera humilitas non est?* Paulo ante, angelicam monachorum vitam in Diabolicam, & mundanam translatam ex simili sectarum radice in cænobijs, elicit. *Cum Angelicum feramus habitum, vna cum Diabolo militiam gerimus, habitus quidem est Angelicus, at vita mundana. Nunquid inter Angelos in Cœlis contentiones vigent, & æmulationes, sicut nunc inter monachos videmus? Radices quippe egit inter eos æmulatio, & inuidia.* Rursus ad idem de tanto vitio remouere monachos conans sic dicit. *Ne in contentionibus fortes sitis, & in psalmodijs imbecilles. Nolite in cogitationibus esse vigiles, & ferarum instar, contueri inuicem, in præcationibus autem dormitare. Ne sitis in nugis adferendis valentes tanquam tauri, & in laudando, ac glorificando Deum debiles, vt vulpes. Ne in verborum contentionibus sitis inuicti, & in rebus spiritualibus oscitabundi.* Parænesi quoque prima, rixas, & contentiones ex monachorum superbia oriri affirmat. *Monachus* (inquit) *superbus excitat rixas, & contentiones, in monasterio.* Et infrà. *Monachus cum alijs colluctans abominationi erit, & coram honoratis Viris dedecorabitur.* Hæc, & alia Sanctus iste Pater de sectis, & diuisionibus monachorũ disseruit, quibus quantum mali religionibus afferant, satis ostendit.

S. Ephrem aduersus eos, qui vitiose viuunt, & honores appetũt.

Idẽ ibidẽ.

Ibidem.

Idem parænu. 1.

4 Adstipulatur etiam Diuus Hieronymus, qui adeo necessariã putat in monachis charitatem, quæ eorũ partialitati

bus opponitur, vt sine ipsa, nec monachos, nec religiosos esse, nec aliquid illis obseruantias regulares prodesse, dicat. Hæc Hieronymus. *Charitas religiosos, charitas monachos facit: sine hac monasteria sunt Tartara, habitatores sunt dæmones; cum hac vero sunt paradisus in terris, & in eis degentes sunt Angeli. Ideoque, licet vos longa macerent ieiunia, abiecta, & nigra vestis deformet; longa officiorum, & operum texatur series; si intus desit charitas, ad infimum nondum religionis gradum peruentum est*. Ecce religiose, quantum detestetur Hieronymus monachorum dissensiones, & sectas.

D.Hiero. in regul. mon. c. 1.

5 D. quoque Augustinus in sermone de pace, inter sermones ad fratres in Eremo, si Augustiniani sunt, multa dicit, quibus, & concordia monachorum commendatur, & illorum rixæ, & contentiones maximè damnantur. *O pax*, inquit, *Eremitarum mater, Cœnobitarum Pater, monachorum soror, tu Patriarcharum vinculum, tu Prophetarum vehiculum, tu Apostolorum refugium, tu Martyrum solatium, tu Confessorum baltheum, tu Virginum tripudium, tu Viduarum speculum, tu Coniugatorum spectaculum, tu Tyrannorum odium, tu Latronum suspendium*. Infra quoque monachis concordiam suadens, sic loquitur. *O monache, habeto pacem in cunctis: nam si fratri irasceris, si proximum odis, tibi contradicis in oratione Dominica: clamat enim monachus: dimitte nobis debita nostra, sicut, & nos dimittimus debitoribus nostris. O monache, si pacem non diligis, si proximum odis, quo iure, quo pacto, qua fronte, quid tibi petis dimitti, qui proximo rancorem non dimittis? Habeto ergo pacem cum omnibus*. Concludit vlterius. *Vos autem fratres ad inuicem pacem amate, quæ quidem pax custodiat cor da vestra, & intelligentias vestras, quæ exsuperat omnem sensum, Amen*. Ecce monache, pacem satis commendatam, rixasque, & contentiones, si quas habes, non obscurè authoris istius verbis, repræhensione damnatas.

Author apud Aug. ser. 2. de pace.

Idem.

6 Liceat post hos Patres antiquiorem Origenem recensere, qui quantum malum religionis afferant dissensiones, & discordiæ, hisce adstruit verbis. *Discenda igitur nobis magnopere est consonantia disciplinæ, quia tanquam in musicis, si harmonia chordarum fuerit consonanter aptata, sonum suauem modulati carminis reddit; si vero sit aliqua in fidibus dissonantia*

Orig. ho. 16. in Numeros.

sonantia, ingratissimus sonus redditur, & carminis dulcedo corrumpitur: ita & ij, qui Deo militant, si dissensiones, & discordias inter se habeant, ingrata erunt omnia, & nihil acceptum Deo videbitur, etiamsi multa bella conficiant, etiamsi spolia multa deferant, & multa munera offerant Deo. Eleganter sane, & aptissimo exemplo declarat Origenes, obseruantiam regularem penitus abesse, vbi dissensiones, & sectæ regularium adsunt.

7 Audiatur præterea mellifluus Pater Bernardus, ex quo paucas, & breues, etsi aureas, pro hoc intento sententias excepimus. In sermone quodam ex paruis, sic habet. *Nihil tam horrendum, & horribile est, sicut murmur, & dissensio in congregatione.* Deinde in tractatu de ordine Vitæ sic alloquitur monachum. *Detestare superbiam, fuge contentionem. Rectores monasterij dilige, vt parentes, time vt Dominos, crede esse salutare quod iniungunt.* Dixerat autem superius. *Superbiendo, contendendo, dimicando, murmurando, detrahendo, susurrando, negligendo, contemnendo, & proprias voluntates faciendo, infinitas monachi, qui nunc sunt, culpas incurrunt. Hinc est, quod ex horum magna multitudine, qui sæculum deserunt, rari valde inueniuntur, qui mortificatis vitijs, ascendere cõtendant ad perfectionem virtutum.* Specialius tamen idem Pater in tractatu de modo viuendi ad sororem, mirè veritatem hanc confirmat. *Volo*, inquit, *quod cognoscas, quia nihil est turpius, quam lites inter religiosos, qui debent per concordiam, & dilectionem lucere in mundo, sicut luminaria in cælo.* Et infra. *Si detractio, & iurgia sunt in claustro; Vbi est taciturnitas Regularis? Vbi sanctitas Religionis? Vbi silentium Ordinis? Vbi religiositas Monasterij? Vbi vinculum Charitatis? Vbi pax Vnitatis? Vbi concordia Fraternitatis? Vbi amor socialis? Heu proh dolor! Perijt taciturnitas regularis, ablata est sanctitas religionis, defecit silentium ordinis, ad nihilum deuenit religiositas monasterij, annullata est charitas fraternitatis.* Et inferius. *Si illi, qui in pace debent viuere, incipiunt contendere, litigare; detrahere, vbi est vita tranquilla, vbi vita quieta, vbi vita pacifica, vbi vita honesta, vbi vita modesta, vbi vita casta, vbi vita contemplatiua, vbi Angelica?* Adhuc inferius. *Tu ergo cum consilio vanitatis non sedeas, & cum male loquentibus non commisceäris, non contendas in vlla causa, in nulla*

D. Bern. ser. 63.

Id. in tra. de Ordin. vitæ.

Id. de modo viuen. ser. 17.

Idem.

in nulla causa decertare studeas. Contentio lites parit. Contentio pacem cordis extinguit. Contentio rixas gignit. Contentio iurgia seminat. Contentio fasces odiorum accendit Contentio concordiam rumpit. Contentio conturbat oculum mentis &c. Tandem sic concludit caput, & intentum. *Igitur charissima, sicut superius dixi. in nulla causa decertare studeas, nisi vt soli Deo placeas.* Hæc inter alia sanctus Bernardus, satis clare monachis pacem commendans, iurgiaque damnans.

Idem.

8 Sed, & grauis Auctor Riccardus de sancto Victore, cætus religiosos, in quibus dissensiones, discordiæque inueniuntur, non fine lamentis, & mærore deplorat sic. *Heu, in quos fines, imo fæces sæculorum, homines deuenerunt. Cum ipsa religionis electio, nostro miserabili tempore, tanta diuisione spargatur, vt vix vnus alteri conueniat in vnum, nisi forte aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Vbique apparent scissuræ Ciuitatis Dauid, & in tantum iam hiant, vt vicinam ruinam omnino minentur. Seruatur sub tunica vna, & veste simili, cor varium, & omnino dissimile; ita vt de religione antiqua vix signa seruentur.* Hæc de sui temporis monachis plangit Riccardus, faxit Deus de nostri sæculi regularibus nihil tale dicere possimus.

Riccard. lib. de gradibus charitatis.

9 Iunge his Patribus sanctum Antonium Patauinum, Minoritarum ornamentum, qui in sermone de sexagesima hæc habet. *Heu quantæ scissuræ, quanta schismata, quantæ diuisiones, & dissensiones sunt in petra, scilicet religione. Super quam si ceciderit Diuini Verbi semen, non fructificat, quia non habet humorem gratiæ Spiritus sancti, qui non in scissuris discordiæ, sed in veritatis habitat mansione.* Et infra sic. *Vbi scissuræ, ibi lis in Capitulo, dissolutio in choro, murmuratio in Claustro, gula in Refectorio, carnis petulantia in Dormitorio.* Inferius quoque sic. *Talis religio est camera apothecaria. Postquam enim diffident interius, laudes quærunt exterius. In foro enim communi, tanquam quidam Apothecarij, falsi religiosi, sophisticas species vendunt. Sancti videri volunt, sed esse nolunt.* Hæc Antonius, satis magna excussione, & ponderatione digna ad intentum.

S. Anton. de Padua.

Idem.

10 Ad hæc S. Dionysius Carthusianus ser. 6. de Penteco-

ste

ste ad religiosos, sic habet. *Studeamus semper pacificè pariter conuersari, imo, & cum his, qui odiunt pacem pacati, & tranquilli consistere, discordantes pacificare. Beati namque pacifici quoniam filij Dei vocabuntur. Turbatores vero, contentiosi, detractores, seminatores discordiæ, litigatores, pungitiui, mordaces, cuius, nisi filij Diaboli comprobantur. Nam sicut in pace factus est locus Dei, ita in perturbatione, contentione, & diuisione est locus Diaboli.* Dion. Carthus.

11 Vltimo audiatur nostri sæculi decus S. Virgo Teresia, quæ dum in conuentu Abulensi sancti Iosephi in Vespera Pentecostes moraretur, in extasi, & raptu a Deo illuminata, quatuor ab ipso verba suscepit, Patribus discalceatis commendanda, quibus in dies, magis, & magis eorum noua planta religionis succresceret, Quorum primum illud erat: quod prælati conformitatem voluntatum semper haberent. *La primera que las cabecas estuuieran siempre conformes.* Ne vero putaretur documentum hoc, solum pro prælatis, non tamen pro subditis, necessarium esse, eapropter ipsamet Virgo, alibi, maxima solicitudine euitandas esse amicitias, & conuentiones singulares sanctimonialium suadet. Inter alia sic. *Estas amistades grandes, pocas veces van ordenadas, à ayudarse à amar mas à Dios: antes creo las haze comenzar el Demonio, para comenzar vandos en las religiones.* Et infra. *Todas han de ser amigas, todas se han de amar, todas se han de querer, todas se han de ayudar; y guardense, por amor de Dios de estas particularidades.* Adhuc inferius, magnam curam adhibendam esse, in obuiandis huiusmodi partialitatibus in sui initio, sic docet. *En atajar estas parcialidades, es menester gran cuidado, desde el principio.* Tota hæc sanctissimæ Virginis doctrina euidenter satis exponit, partiales diuisiones. & contentiones regularium, totius ruinæ religiosæ causam esse.

S. Teresia in eius vi.

Item in l. de viaper fect. c. 4.

Eadem Virgo.

12 Nec mirum hos Patres tam solerti cura, & solicitudine, huiusmodi contentiosas partialitates reprobasse, quia re bene perpensa, nec monachi, apud quos illæ vigent (si aliqui sunt) monachi nomine digni erunt, nec multitudo scelerum ab illis abesse poterit. Primum optimè Dacrianus Abbas in suo speculo monachorum sic expræssit. *Si inuidiam, odium, amarulentiam, indignationem, a te pro viribus non repellis, si suspiciones temerarias, querimonias pueriles, mur-*

Dacrian. in specul.

murmurationes ſceleratas non reijcis, monachus non es. Si contentioſo, acrique diſſidio, inter te, & alterum forte exorto, non mox de reconciliatione tractas, & quauis iniuria affectus, non ſtatim condonas, ſed vindictam expetis, aut voluntariam ſimultatem, minuſque ſinceram affectionem in corde retines, monachus non es, Chriſtianus non es, abominabilis coram Deo es. Hæc Dacrianus quoad primum.

13 Quoad ſecũdum verò, adeo difficile eſt, ſcelera criminoſa, quæ partialitates regularium ſequi poſſunt, recenſere, vt non mirum omittantur plura. *Magna diſſenſionibus incommoda oriri ſolent*, dixit quondam Iulius Cæſar. Sãctus quoque Ephrem Syrus ſic. *Familiaritates, ac colloquia eiuſmodi, haud exiguum detrimentum pariunt animæ*. Ergo primum illud erit; diſpendium ſcilicet veræ charitatis, inter tales partiales neceſſario reperiri. Exprimunt id S. Baſilius, Ephrẽ, & Bernardus iam adducti. Ex quibus Ephrem pro eodem reputat, quod inter monachos non ſit pura concordia, ac quod inter illos, non ſit mutua dilectio. Clarius Baſilius. Ideo enim coitiones, vt ipſe loquitur, ſodalitates, & partialitates in monachis deteſtatur: *Quoniam* (inquit.) *Aequali prorſus inter ſe vicisſim charitate complecti omnes debent*. Et rurſus inquit. *Quia charitatem habere inter ſe mutuam fratres debent*. Et inferius. *Quando quidem hoc non charitas eſt, ſed ſeditio*. Et rurſus, *Qui vnum aliquem magis, quam cæteros diligit hic, quod non perfectè cæteros diligat, de ſe ipſo indicium eſt*. Habent id quoque Hieronymus, author apud Auguſtinum, & Origenes relati: ſpecialiter S. Virgo Tereſia per hęc verba. *Haze daños a la comunidad muy notorios: porque de aqui viene el no ſe amar tanto todas*. Ecce ex his Patribus habetur, charitatem cum diuiſionibus & partialitatibus monachorum, ſtare non poſſe. Charitate vero à religioſis cœtibus detracta, neceſſe eſt vitam regularem deperdi, ſimulque ſtatum perfectionis extingui. Optime enim Seneca. *Cõcordia paruæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur*. Melius Baſilius. *Poſſibile non eſt Eccleſiam in altum creſcere, vinculis non colligatam pacis, ac charitatis*. *Quia* (vt ibidem loquitur,) *facti ſumus velut arena, non coniuncti inter nos, ſed ſinguli per ſe diuiſi*. Ad quod bene Mantuanus noſter.

Sydera pace vigent, conſiſtunt terrea pace.

[Margin notes: Cæſar l. 7 — S. Ephr. t. 1 pag. 51. — S. Baſil. vt ſupra. — S. Tereſia vbi ſupra. — Sene. l. 14 — D. Baſil. in orat. quadam. — Baptiſta Mantu. de pace.]

Nil

Nil placidi est, sine pace Deo, nec munus ad aram.
Proinde ergo elici merito valet, cętum illum religiosum, in quo partialitates vigent, cum charitas necessario absit, ruinam certissimam minari.

15 Pręterea incōmodū aliud ex partialibus dissensionibus regularium procedere potens, silentio non concludam. Illud vero est: quod nec boni religiosi præmijs afficientur, nec improbi pænas debitas luent. Seditio namque, sic sectarios, & rixosos excæcat, vt sæpius in maledictum illud propheticum cadant, dicentes. *Malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum* Qua propter merito Naziãzenus dixit. *Malos, & bonos, apud nos, non constituunt mores, sed dissidium, & in opinione consensus.* Vnde subiungit. *Quæ hodie laudamus, cras vituperamus, ac quæ apud alios vituperantur, apud nos admirationi habentur.* Congruit ad id etiam illud magni Gregorii, in moralibus. *Peruersæ mētes, si semel ad studium contrarietatis eruperint, siue prauum siue rectum quid a contradicentibus audiant, aduersus hoc responsionibus impugnant.* Rationemque eleganter subdit. *Quia cum persona per contrarietatem displicet, nec recta quæ protulerit, placent.* Fiunt tales vulturibus similes, de quibus Plinius. *Ad extincta corpora odore feruntur, sana non sentiunt: sic inimicus, si quid est delicti statim olfacit, atque eò statim accurrit, ad recte facta stupidus.* Clarissimè tandem id pius, & modernus religiosus sic expræssit. *Detracta a viris religiosis charitate, virtutes aliorum spernuntur, & vitia videntur. Mansuetudo apparet insensibilitas, silentium singularitas, feruor iudicatur imprudentia, & deuotio sancta, muliercularum, vel puerorum lachrymæ.* Ecce magnum nocumentum ex sectis, diuisionibusque regularium manans.

Esai. 5.

D. Greg. Nazianz.

D. Greg. l. 9. moral

Plin. l. 10. c. 6.

Paz. t. 1 l. 3 p. 3. c. 32.

16 Regulæ quoque, sacrarumque constitutionum regularem obseruantiam, a monachis seditiosis, & partialibus vilipendi, facilius comprobatur. Habet id clarissimè sanctus Bernardus adductus, itaut alius desiderandus non esset. Riccardus quoque iam allatus de istis, qui in religionibus *cor varium, & omnino dissimile* ferunt, merito subiunxit: *Ita vt de religione antiqua vix signa seruentur.* Verissimè etiam Cassiodorus rem totam expræssit dicens. *Conspiratio apud*

Bernard.

Ricardus

spiri-

spiritualiter viuentes, contra Ordinis disciplinam, & maiorum instituta confederatio est. Pulchrè etiam Antonius Patduanus iam relatus. *Vbi scissura, ibi lis in capitulo, dissolutio in choro, murmuratio in claustro, gula in refectorio, carnis petulantia in dormitorio.* Olfecisse videtur id Persius. Postquam enim dixit

S. Anton. vt supra.

Persius.

Mille hominum species, & rerum discolor vsus,

Cum hoc coniungit postea.

Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.

Melius Christianus Poeta Mantuanus noster in Ecgloga, cui titulus est Bembus, vbi de religiosis cœtibus agit, his versibus expressit.

Mantuan. Eglog. 10

Qui veteres audent ritus mutare, suoque
Arbitrio, & nullis ducunt sub legibus Aeuum.
Hi sunt, o, Mirmix, qui bella domestica gignunt.

Vbi clarè præclarus Poeta, nostræque quondam religionis Antistes, bella domestica gigni ab illis, qui regularem disciplinam spernunt, docet. Id tandem Aluarez de Paz optimè intellexit dicens. *Væ cætibus religiosis, qui habenas discordiæ, & dissidijs laxarunt, quia ad horum ingressum, egreditur Sanctitas, fugit mentis puritas, & studium virtutum procul abigitur.* Et rursus. *Si religiosi se auersione mutua, & dissensionibus separant, si se mordeant detractionibus, & contumelijs lacerent, & mala voluntate consumant, hinc religionum pernicies, hinc sanctitatis exitium, & calamitas, &c.* Habeat ergo ex ijs testimonijs Lector, sectas, & diuisiones in communitatibus regularibus, religiosam, obseruantemq; vitam penitus euertere.

Paz vbi supra.

17 Insuper quomodo, aut qualiter seditiosi, discordesq; religiosi, Dei laudibus insistere poterunt? Teste enim Augustino. *In discordia nemo benedicit Deum.* Vel saltem, si Deum laudant, non in choro laudare promerentur. Dicente Hieronymo. *Quisquis concordiam deserit, Deum quidem laudat in tympano, sed non laudat in choro. Vbi dissensio est, ibi chorus non est.* Optimè quoque Gregorius in suo Pastorali, *qui abstinentiam à concordia separat, quid admoneat Psalmista perpendat: Laudate eum in tympano, & choro. In tympano namque sicca, & percussa pellis resonat. In choro autem voces societate concordant. Quisquis itaque corpus affligit, sed concordiam deserit, Deum quidem laudat in tympano, sed tamen*

August. in psalm.

Hieron. in epist. ad Rom.

D. Greg. 3. past. c. 23.

eum

eum non laudat in choro. Rursus quoque idem Pater. *Discordes, tamdiu nullum bonum operis sacrificium immolant Deo, quamdiu a proximorum charitate discordant*. Ecce iam religiosi Patres, damna, incommodaque aliqua ex innumeris alijs selecta, quæ prauas dissensiones, & diuisiones communitatum, vel comitantur, vel subsequuntur.

118 Vt verò quantum sibi damnũ in spirituali vita quoq; adquirãt monachi, sectis, diuisionibusq; dediti, ex tremẽdo exẽplo, quod de quodã monacho narrat illustriss. Petrus Damianus, facile innotescet. Verba ipsius Damiani hæc sunt: *In Perusino Monasterio, sancti videlicet Saluatoris, cui nuper, et ipse præfui, quidam monachus paulo ante fuerat, nomine Guinizo, astutus nimis, & callidus, sæcularibus argumẽtis, ac litigiosis cõtentionibus vehemẽter intentus. Hic itaq; dum in mutandis Abbatibus, & fratribus perturbandis, æstuans nõ quiesceret, ad hoc vsq; peruenit, vt Diaboli ad superandos æmulos patrocinium quæreret, & eius ditioni se etiã corporaliter manciparet. Cui tamẽ seductor spiritus exigẽti ante promisit, quod tertio priusquam moreretur die, suum sibi exitum nunciaret. Credidit infælix, & diu postmodũ viuens, ita sub hac deceptoria securitate permansit. Tandem in ægritudinem lapso, adest fideiussor iniquus, & perendianum, sicut spoponderat, obitum, innotescit. Protinus, aduocatis ille fratribus, cuncta hæc, quæ cum nequissimo pepigerat, per ordinem narrat. Cumque illi instarent dicentes: esto confessus, age pœnitentiam; repente ille obdormiebat: & siue pulsantibus, siue clamantibus, euigilare non poterat, si non illi obticescerent, vel aliud quid, præter pœnitentiam, loqui vellent. Mox ille expergefactus inuicem loquebatur; sed rursus, audito nomine pænitentiæ, obrigescebat in sensibus sopore corruptus, donec horrenda morti traditus, ad eum, cui deditionem fecerat, est infæliciter deuolutus. Postmodum verò per plures noctes nigra canum turba non cessabat sepulturæ eius assistere, & quasi depositum custodire; ita vt non minimo videntes horrore concuterent*. Horribilis hic casus a grauissimo, & fidelissimo authore relatus, conuincit manifestè, quam in proximo sibi æternam damnationem pariant monachi litigiosi, & partiales in religionibus. Vnde ipse Damianus sic subdit: *Heu quam perniciosa res spiritus contumax, & litigiosus in monacho!*

Petr. Dam. l.6. epist. ep. 30.

19 Omnino ergo, Deo dicati Patres, sectas istas, partialesq; diuisiones in nostris cætibus fugiamus, dicamus omnes, nos esse Iesu Christi, non autem Zephę, vel Apollo. Schismata charitati aduersantia omnino pellamus. Antiquorum monachorum vestigia sectemur, in quibus nihil tale repertum fuit, quin potius Chrysostomo teste. *Non est illic tumultus, non morbus, non ira, omnia tranquillitas, omnia pax.* Et infra. *Propterea hos præsertim laudo, & admiror, tum propter alia, tum propter hanc dilectionem.* Audiamus Salomonem in prouerbijs. *Homo peruersus suscitat lites, & Verbosus separat Principes.* Et Rursus. *Labia stulti immiscent se rixis, & os eius iurgia prouocat.* Et Paulum dicentem. *Non est dissensionis Deus, sed pacis.* Et rursus alibi. *Si inuicem mordetis, & comeditis, videte ne ab inuicem consumamini.* Audiatur præterea Cassiodorus. *Summopere iurgia fuge: Nam contra parem contendere anceps est; cum superiore furiosum; cum inferiori sordidum.* Cum spiritui, & non carni monachi seruire debeamus, ideo schismata, diuisionesque non patiamur. Testatur enim Augustinus. *In Ecclesia carnales diuiduntur, spirituales omnino non diuiduntur, quia illis est cor vnum, anima vna, vnum velle, & nolle.* Porrò regulares non posse spirituales euadere, quantumlibet virtutibus polleant, si discordes sint, clarè habet Gregorius vbi supra dicens. *Discordes admonendi sunt, quia quantislibet virtutibus polleant, spirituales fieri nullatenus possunt, si vniri per concordiam proximis negligunt. Scriptum quippe est: fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax. Qui ergo seruare pacem non curat, ferre fructum spiritus recusat.* Ergo cum D. Bonauentura, mutuatis verbis ex Bernardo, loquar. *Iungant se animis, qui iuncti sunt institutis, inuicem se foueant, inuicem se defendant, inuicem onera sua portent.* Quia vt ipse alibi loquitur. *Quid pace honestius? Quid vnitate iucundius? Aut commodius socialitate? Quid charitate melius, aut pretiosius inuenitur? Gloriosissimum quidem, & potissimum liberalis animi, & conscientiæ bonæ indicium, pacem proximi custodire.*

Chrisost. hom. 57. ad popu. Antioch.

Prouerb. 16. & 18.

1. Corint. 14. & ad Gal. 5.

Cassiodo. in Psal.

D. Augu. serm. de quinquagesi.

D. Greg.

Bonau. l. 1 pha. c. 28. Idē inspe. p. 2. p. 3. c. 3.

20 Quamuis tamen in subditis, & inferioribus regularibus huiusmodi diuisiones, contentionesque partiales minus malæ forent, in prælatis tamen, superioribusque religionum, tale crimen admittere, horrendum esset, & intollerabile

malum.

malum. Testatur hoc sanctus Ephrem Syrus dicens. *Nefas* S. Ephrẽ
est maiores scandalo esse inferioribus, ipsisque exemplo esse im- in doctri.
probæ conuersationis. Quoniam scriptum est: Væ qui potat varia cap
proximum suum subuersione turbida. Habet, & id dulcis Pa- 65.
ter Bernardus in quodam sermone. *Si subditi quandoque tur-*
bantur, prælatorum est in mente composita perdurare. Id D. Bern. ser.63. ex
ipsum sancta Virgo Teresia superius adducta sentiebat, di- paruis.
cens: huiusmodi dissensiones pessimas esse in subditis, in su-
perioribus verò pestiferas. *Se, que es malissima cosa en todas*
las monjas, y en las Preladas seria pestilencia. Quorum om- S. Teresia
nium ratio est, quia prælatorum dissidium in totius commu- vt supra.
nitatis dispendium redundat. Vt enim Chrysostomus concin-
nè disseruit. *Quemadmodum certantibus ventis mare concu-*
titur, sic Regibus aduersantibus sibi, populus regni vexatur. Chrisost. in primũ
Congruit Horatianum illud. Mathæi.

Quidquid delirant Reges plectuntur Archiui. Horatius.

Concinitq; Cicero. *Neque ciuitas in seditione potest esse bea-* Cicero. 1.
ta, nec in discordia dominorum domus. Eò præsertim, quod de finibus
tales prælatorum sediciones, vt plurimum validiores sunt cæ-
teris. Testatur enim Aristoteles. *Tunc potissimum parua se-*
ditiones inualescunt, cum inter Republicæ Principes agitan- Aristoteles 5.poli.
tur. Vnde meritò subiungit. *Itaque talibus malis initio oc-* c.4.
currere, & Principum, potentiumque discordias, protinus Plutarch.
dirimere oportet. Occurrant igitur sacrarum communita- in moral.
tum Rectores tanto incommodo, quale ex illorum partiali-
tatibus oriri posse constat.

22 Curent etiam prælati, superioresque omnes a tali labe
commissum sibi gregẽ illæsum custodire, totis præcordiis in
id anhelẽt. *Vt enim* (Plutarchus loquitur) *macula statim erue-*
da, ne inhæreat, & difficilius eximatur, ita dissensio fra-
trum illico tollenda, ne gignat odium. Id ipsum Gregorius
admonet his verbis in Epistola ad Subdiaconum Rauennæ. D.Greg.
Prædicto fratri, & Coepiscopo nostro dicere stude, vt pecu-
liaritatem a quatuor, aut quinque monasterÿ monachis, in
quibus corrigi hactenus minime potuit, studiosissime compes-
cat. Et hoc ipsum monasterium a tali peste mundari festi-
net. Quia si illic peculiaritas a monachis habetur, nec con-
cordia, nec charitas in Congregatione eadem poterunt per-
manere. Id ipsum quoque D. Orisiesius antiquissimus mona-
chus in bibliotheca relatus, Prælatis consilium dabat, dicens.

Cauete ne alios diligatis, alios oderitis; nec hunc suscitetis, & illum negligatis, & cassus inueniatur labor vester. Imo hoc esse boni, rectique Prælati officium testatur Laurentius Iustinianus talem eum vocans. *Qui dirimit lites, fugit iurgia, tollit odia, pacem sectatur.* Quę tandem Episcopus Pacensis Simancas ad aliud intentum dixit, huic proposito accommodare libet. *Si forte Ciuitas, vel Prouincia factionibus diuisa sit, neutri parti præfectus Vrbis faueat; id enim scelus maximum esset; imo vero summa ope, ac diligentia curet, vt vtrosque ad amicitiam ducat, vel certè ad concordiam trahat.* Faxit Deus, vt ex his, quæ hoc capite diximus, monachi omnes sectis, diuisionibusque omninò contradicant, in id quoque Prælati præcipuè incumbant.

Laur. Iust. de instit. præl. c. 20. Simanc. de repub. l. 8 c. 26.

Sancti, rectique Prælati Religiones in suo nitore conseruant, improbi verò regularem disciplinam naufragari faciunt.

C A P. X V.

1 INter ea incommoda, quæ ex partialibus monachorum factionibus pullulare possunt, illud imprimis recenseri debet, quod sæpius mali, deprauatique regulares ad officia ordinis administranda eligantur. Cum enim partiales regulares (si qui sunt) improbi quoque sint, improbos etiam sibi superiores præfici curant. Hac de causa cum præcedens caput, rixas, & seditiones regularium damnarit, præsens nunc prælatos improbos totius Religiosi status osores esse, sicut, & bonos Rectores, veræ quoq; Religionis patronos iure vocari ex Patribus comprobabit. Iam ergo ipsi, vt iudices recti nostro more sententiam dicant.

2 Ad quod vnus pro mille sufficeret D. Gregorius Magnus, qui sicut prælationis munere maximopere excelluit, sic quoq; sæpius in suis scriptis boni, maliq; prælati mores recenset. Libeat ergo aliquot ipsius specialiora testimonia, circa nostrum intentum, de damno, quod improbi prælati religionibus inferunt, de in medium proferre. Primo ergo super Euangelia, de infructuoso Pastore sic loquitur. *Si fructus non habet*

habet operationis bonæ, etiam impedimentum præstat cæteris, quia quicumque sub ipso sunt, exemplo prauitatis illius, quasi umbra peruersitatis eius præmuntur. Ad idem in suo Pastorali, celebrem hanc sententiam protulit. *Cum Pastor per abrupta graditur, ad præcipitium grex sequitur*. Et rursus ibidem. *Nemo amplius in Ecclesia nocet, quam, qui peruerse agens, nomen, vel ordinem sanctitatis habet*. Rursusque. *Necesse est, vt esse munda studeat manus, quæ diluere aliorum sordes curat: ne tacta quæque deterius inquinet, si sordida in se lutum tenet*. Deinde sic habet. *Discant Prælati, quomodo etiam commissis sibi exempla bene viuendi exterius præbeant. Scire enim debent, quod si peruersa vnquam perpetrāt, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Vnde necesse est, vt tanto se cautius a culpa custodiant, quanto per praua, quæ faciunt, non soli moriuntur, sed aliorum animarum, quas prauis exemplis destruxerunt, rei sunt*. Alibi quoque sic idem Pater. *Ita sibi regentium merita connectuntur, & plebium, vt sæpe ex culpa præsidentium deterior fiat vita subiectorum*. Idem tangit in epistola ad Leonardum Hispalensem dicens. *Sentio, quod negligentiæ meæ, crescat sentina vitiorum*. Alia ex Gregorio prætermitto, quę, & in ipso non difficile reperiantur; quia, & hæc satis indicant intentum, proclamantque satis, qualiter mali prælati, superioresque religionum, vitam sibi subditorum peruertant.

D Greg. hom. 31.
Idem in past. p. 1. c. 2.
Idem in past. 2. p. c. 2.
Item 3. p. admon. 5.
Li. 6. epist. ind. 15. c. 171.
L. 1. ep. c. 41.

3 Ante D. Greg. S. Ephrem Syrus improborū prælatorū vitam valde nociuam religiosis fore, hisce verbis comprobauit. *Oportet maiores minoribus formam præbere, atque exemplum ad omnem virtutē, vt non demus occasionem quærētibus occasionem. Nam si nos inobedientes simus, quomodo cæteris obedientiam demonstrabimus? Si gulosi, aut ebriosi, aut auari, quomodo inferiores nobis tēperantiā, aut patientiam docere poterimus? Si nos temerarij, aut multiloqui, instabilesue fuerimus, quo pacto iuniores nobis grauitatem morum, ac tolerātiā, constantiamq; docebimus?* Post hæc, reijcit futilē improbi prælati excusationem sic. *Sed dices mihi: Tametsi ego non faciam; dico tamen quod expedit fratri meo. Et quid prodest nobis charissime, alios admonere, si ipsi contraria agamus?* Ex quibus liquido satis innotescit, plurima vitia inuadere religiosum cætum, si illi improbus prælatus præficitur, nec excusari,

S. Ephrē paræn. 15.
Idē ibidē.

quod

quod bene moneat, si bene monendo suæ rectæ vitę specimen non præbeat.

3 Accinit, & S. Bernardus, qui non obscurè veritatem hanc sæpius inculcat. Audiatur in expositione super Cantica. D. Bern. *Parum est nostris vigilibus, quod non seruant nos, nisi, & perdant, alto quippe demersi obliuionis somno, ad nullum Dominicæ comminationis tonitruum expergiscuntur, vt suum ipsorum periculum expauescant. Inde est, vt non parcant suis, qui non parcunt sibi, perimentes pariter, & pereuntes.* Ecce subditorum ruinam à Vigilum negligentia exortam, ex mente Bernardi. Vnde in sententijs sic habet. Idē in sētent. js. *Tria prælatis necessaria sunt, viua fidei, & doctrinæ sinceritas, vt inhabitent in eadem regione, studiosa bene operandi sedulitas, vt vigilias cum pastoribus celebrent, de salute subditorum diligens curiositas, vt custodiant gregem suum.* Quid diceret Bernardus de Prælatis contraria facientibus, facile innotescet.

4 Graues quoque sententias pro hac parte, grauis quoque doctor Sanctus Isidorus Hyspaniæ nostræ decus proferat. Sic ergo loquitur ad intentum de improbis prælatis. D. Isid. 3. Sen. cap. 38. *Sæpe per quos iustitia docetur, per ipsos peccati morbus irrepit, & mors ad plebem pertransit, scilicet, vel dum mala docent, vel dum praua faciunt. Plerique Sacerdotes, & Clerici prauè viuentes forma cæteris in malum existunt, qui in bonis exemplum esse debuerunt.* Et infrà. Idē ibid. *Ex carnalium præpositorum exemplo plerumque fit vita deterior subditorum.* Rursus. *Capite languente, cætera corporis membra inficiuntur. Vnde scriptū est: Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis, vsq; ad verticem, non est in eo sanitas. Caput enim languidum, est doctor agens peccatum, cuius malum ad corpus peruenit, dum eo, vel peccante, vel prauè docente, pestifer languor ad plebem subditam transit.* Eodem quoque libro sic. *Exemplis suis vitam bonorum corrumpunt.* Hæc S. hic Pater proposito nostro deseruientia protulit.

5 Præterea Seraphicus Bonauentura, inter causas quare D. Bona. q. 19. circa reg. religiones, ab antiquo feruore defecerint, eam statuit. *Quod cum regimen Ordinis deuoluitur ad Iuuenes, tales nutriunt, quales ipsi sunt.* Quod est dicere: Improbos Rectores, improbos subditos gignere. Hinc idem Sanctus Doctor in soliloquio inquit. Idē in soliloq. c. 2. *Semper timeo, quod dicit Gregorius in registro. Ita sibi regentium, & subditorum merita connectuntur, vt*

sæpe

ſæpe ex culpa præſidentium, fiat deterior vita ſubditorum. Et ſæpe ex merito plebium delinquat vita Paſtorum. In ſua quoque pharetra ex Auguſtino ſic habet. *Omnis, qui male viuit in conſpectu eorum, quibus præpoſitus eſt, quantum in ipſo eſt, omnes occidit.* Rurſus ibidem ex Diuo Gregorio. *Cũ maiores ipſi voluptati deſeruiant; minoribus laſciuiæ fræna laxantur.* Hæc ex Bonauentura excerpſi, forſan curioſius inquiſitus, maiora dabit. Sed hæc ſufficiant. Idem pharetra l.1.c.2.

6 Deuotiſſimus quoque Venetorum decor ſanctus Laurentius Iuſtinianus, grauiſſimè veritatem hanc confirmat dicens. *Perſæpe ex admonitione inexperti ducis, in barathrum deductus eſt ſubditus deſperationis. Nonnunquam etiam ex imprudentia Paſtoris, qui ad ſummam virtutum arcem, & perfectionis faſtigium facile conſcendiſſent, euanuerunt; nihil de fuga proficientes, conuerſatione. Et quod deterius eſt, à ſancto propoſito reſiliunt. Terra etenim, quæ ſagaci excolitur agricultoris manu, V berem producit ex ſe fructum; ſi autem hæc eadem negligenti tradatur, ac neſcienti operario, repente vrticis repletur, & vepribus.* Ecce damnum ex improbis prælatis non raro veniens ſubditis, a ſancto prælato deſcriptum. Ex libro quoque de inſtitutione, & regimine prelatorum, multa pro hoc intento confirmando, lector ſtudioſus excipere valeat, nunc autem pauca recipiat. Capite 4. de prælato curam ſubditorum negligenti ſic loquitur. *Curam quicunque, prout decet, adminiſtrare neglexerit, malus eſt, & pœne innumerabilium criminum eſſe cenſendus eſt reus: quoniam pretioſum domini theſaurum, nedum multiplicare deſpexit, verum etiam illum diſperſit, atque furibus, homicidis, & ipſius domini inimicis, quantum in ipſo fuit, diripiendum expoſuit. Accepit, inquam, vineam, vt vepres ex eadem euelleret, infructuoſos arbores eradicaret, illam coleret, ſepibus, propter ſpiritualium incurſus ferarum, circundaret, in illa plantaret vineas fructuoſas, inſereret arbores, & ſemen V erbi Dei ſpargeret, vt produceret ſpirituale germen delectabile Domino. Sed proh dolor, ex ipſius iniuria, delictorum ſentes profert, inculta manens, & latronibus diripientibus patet.* Et infrà ſic. *Perdit, qui talis eſt animam ſuam, & ſuorum, quantum in ipſo eſt, animas ſubiectorum, negligentia vtique ſua, exemploque ſuo.* Rurſus quoque capite ſexto ſic habet. *Indignum eſt, vt qui ad eruditionem, correctionemque inſtitutus eſt aliorum*

S. Laur. Iuſt. de diſcipl. monaſt. Cōuerſ. c.9.

Idem.

Idem.

rum, habeat ipse reprehensibile aliquid, unde sit merito corripiendus. Nam, quonam quæso modo, poterit sibi creditos ad mundi hortari contemptum, a Lenocinijs abstrahere vitiorum, atque a cupiditate temporalium? Hæc inter alia, sanctus hic Patriarcha, satis monens, quantum malum religionibus obueniat, ex irreligiosis Prælatis.

7 Diuus quoque Dionysius Carthusianus in opusculo de professione monastica, cæteris clarius ruinam subditorũ in negligentiam prælatorum refundit. *Ecclesiast. 10 legitur: Secundum Iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis est rector ciuitatis, tales & habitantes in ea. Ex his verbis Patres concludunt; quod præcipua causa ruinæ subditorum, est negligentia, atque peruersitas prælatorum, sub quorum præsidentia, vel virtuosa subditorum conuersatio cadit, & perit; vel eorum, qui dudum iam lapsi sunt, deformatio, ac ruina durat, ac perseuerat.* Ecce clare nostrum intentum a Dionisio confirmatum.

D. Dion. de profess. mon. c. 5.

8 Ioannes quoque Niderus in suo opusculo de religione, causas lapsæ religionis referens, inprimis loco, & ante alias prælatorum indignitatem, & malitiam constituit sic. *Causa distractionis regularis obseruantiæ quoad capita, indignorum; & malorum prelatio, correctionis omissio, officialium inutilium multiplicatio, & larga in professionis dispensatio. Quoad subditos vero; prælatis exhibita rebellio, priuata temporalium apropriatio, incauta cum exteris conuersatio, & studij religiosi omisio.* Ecce relaxationis causas, & inter eas primarum locum tenens improborum superiorum vita, quod abunde satis ex Patribus adductis confirmatum manet.

Io. Nider trac. 1. de relig. c. 16.

9 Econtra vero, quantum emolumenti religiosis cætibus, Sancti, probi, reformatique Superiores afferant, & ipsa ratio suadet, comprobat experientia, & Patres testantur. Ex quibus D. Gregorij celebris extat sententia. *Præpositorum solicitudo subditorum est cautela.* Sermo erat ad Abbatem Lirinensem: inde infra *Studij tui cautelam, & tibi ad remunerationem, & alijs ad vtilitatis exemplum prodesse non dubium est.* Ad idem D. Isidorus. *Sacerdos, qui digne agit, vt Sacerdotem decet, ministerium eius, & ipsi, & alijs vtile est.* Quantum vero vtile sit, eleganter id recenset Sanctus Laurentius Iustinianus his verbis. *Præsul amator Iustitiæ, obtemperat legi Dei, præcepta custodit, proximum diligit,*

D. Greg. l. 9. ep. ind. 4 c. 8.
D. Isid. 3. sen. c. 37.

diligit; nemini nocet, cunctis prodesse quærit, dirimit lites, fugit iurgia, tollit odia, afflictis compatitur, largitur propria, aliena non diripit, simpliciter graditur, pacem sectatur, loquitur veritatem, hominis personam non accipit, rem alterius non concupiscit, Deum colit, honorat Sanctos, veneratur iustos, parentibus defert, vniuersisque humanitatis præstat obsequium. Demum, ne actum agere videar, cœtus ille religiosus, qui sanctum, rectumque prælatum, (quales innumeri sunt) assequitur, optimus, & felicissimus euadet. Refert Plutarchus in conuiuio septem sapientum, eos inter se mutuo disputasse. *Quænam respublica foret optima, & fælicissima.* Respondisseque Pittacum. *Vbi magistratum gerere, non licet malis, licet bonis.* Sic ergo, pium illum religiosorum cœtum, cui sanctus superior præficitur, simili encomio decantare possumus. Nec mirũ quia vt bene Seneca ep. 114. *Aequitas Principis omnia seruat in æquitate, & pace.* Plutarch. in conui- Seneca

10 Hinc talibus pijs; sanctisq; prælatis, qui in religionibus, subditos, doctrina, exemploq; pascunt, mille benedictiones im precari possumus. Christus ad S. Brigittam de sancto prælato hęc dixit. *Prælatus bonus, qui propter amorem Dei, & pro salute animarum, suscipit onus regiminis, non curans de honore, duplicem mercedem habebit. Primo, quod particeps erit omnium bonorum, eorum, quotquot perduxit ad portum. Secundo, quod gloria eius augebitur sine fine.* Hæc bonus Pastor Christus pro bonis pastoribus dixit. Iunge bonum alium pastorem D. Isidorum sic loquentem. *Qui in hoc sæculo bene imperat, sine fine in perpetuum regnat, & de gloria sæculi huius, ad æternam transmeat gloriam.* Adde sanctum alium pastorem Laurentium Iustinianum sic dicentem. *Qui pastoris veri fungens officio, animas, quas vitiorum labe fedatas amisit de sæculo, spiritualium studiorum dealbatas lauacro, laborat largiri Deo; hic corona redimitus immortalitatis, inter choros Angelorum magnificè sublimabitur.* Et infra. *Dignus sempiterna sit gloria, qui non solum se, sed etiam plurimos secum Christo, proprijs laboribus lucratus est. Tantorum prorsus erit particeps meritorum, quantorum salutis extiterit causa.* Alia ex Patribus adduci possent, quæ plurimis obuia erunt ad intentum. Legatur tamen Climacus, qui de sancto Myna præposito cœnobij verba agens, refert, sanctum eius corpus, è pedibus duos fontes vnguenti optimi S.Brig. l. 6. reuel c.65. D. Isid. l. 3. sent. c. 48. Lau. Iust. de discip. monastic. con. c. 9. Climacus

emanasse, ita vt totus monachorum chorus suauissimo repleretur odore. Quod sanctitati huius sancti prælati, piisque sudoribus, & laboribus pedum attributum est.

11 E conuerso tamen incommoda quæ ex difformatis prælatis, subditis religiosis eueniant, quis recensebit? Primum illud sit, quod malorum superiorum exemplum non solum subditos, sed & superiores ipsos ad gehennam perducit. Hoc dæmones ipsi, veritate coacti, testati sunt. Vt enim viri docti affirmant: Cum prælati quidam comitijs quibusdam assisterent, principes quoque tenebrarum simile Concilium coegere, & ad illos epistolam hæc continentem transmittunt. *Principes gehennarum, principibus Ecclesiarum, id quod nobis ipsis &c. Gratias vobis referimus, quia propter vestram negligentiam, & mala exempla, quot vobis commissi, tot ad nos missi.* Horrendus casus, & timendus valde a superioribus religionum, si prauo exemplo, aut negligentia familiam sibi creditam gubernent. Ad idem quoque similiter induci posset casus ille, quem ex Antonio Senensi, & Martino Delrio capite 5. retulimus. Illi enim religiosi, qui in visione illa post mortem, & ad inferorum pœnas traditi apparebant, vere fuerant in religione Superiores. Sic enim ipsi confessi sunt dicentes. *Quod ipsi omnes fuerant eiusdem Ordinis religiosi, & pro maiori parte Magistri, Priores, Superiores, &c.* Similiter, qui, vt ex alia visione ab codẽ Martino relata, cõstat, dixerunt post mortẽ, & damnationem æternam: *Ambitio, & crapula duxerunt nos ad Tartara.* Absdubiè quoque in religione illa prælationis munere decorati fuerãt. Ex quo iam liquet, gehennæ damnationem certissimè incursuros improbos, & negligentes prelatos religionum. De illis merito etiam intelligi potest os aureum Ecclesię Chrisostomus, dùm super epistolam ad Hæbreos dixit. *Miror, an fieri possit, vt aliquis ex Rectoribus sit saluus, cum videam post minas, & præsentem socordiam, aliquos adhuc accurrentes, & se conijcientes in tantam molem Rectionis, & administrationis. Nam si ij, qui necessitate trabuntur, non habent quo confugiant, & quo se excusent, si rem male administrent, & sint negligentes. (Nam & Aaron tractus est necessitate, & venit in periculum; & Moyses rursus venit in periculum, cum sæpe recusasset, & Saul cui fuerat creditum aliud imperium, postquam recusauit, vocatus est in periculum, quoniam*

Fr. August. Lopez Cisterciẽsis, tract. 2. de ambitiõ.

Supra c. 5.

Supra etiam c. 5.

Chrysost. in c. 13. ad Hebr. hom. 34.

niam ipsum male administrauerat quanto magis ij, qui in hoc suum studium ponunt, & in id irruunt? Qui est autem talis lõge magis se omni priuabit venia. Timere enim oportet, & contrem scere, & propter conscientiam, & propter molem imperij, & neque, si semel trahantur, recusare, neque si trahuntur in ipsum irruere: imo verò etiam fugere, praeuidentes magnitudinem dignitatis. De istis etiam loquitur pius, & deuotus Ioannes Rusbrochius, dum inquit. *Tales Pastores, vel in tartara relegantur, vel pœnitentes, ad immanes purgatorij pœnas.* Forsan propter illos D. Augustinus dixit, & habetur distinctione 40.can. ante omnia. *Nihil apud Deum miserabilius, & damnabilius esse, quam Officium mali Pastoris in Ecclesia.*

Rusbr. de vera contemplat. c. 61.

D. Augus. ad Valer.

12 Nec credi difficile erit improbos illos superiores, acriores pœnas subituros, quam si superioritatis officio priuati, soli sibi vixissent. Quod D. Gregorij verbis in suo Pastorali confirmare licet. *Qui ad sanctitatis speciem deductus, vel verbo cæteros destruit, vel exemplo, melius profecto fuerat, vt hunc ad mortem sub exteriore habitu terrena acta constringerent, quam sacra officia cæteris in culpa imitabilem demonstrarent: quia nimirum si solus caderet, tollerabilior inferni pœna cruciaret.* Clare indicans Gregorius, improbũ prælatũ suæ malignitatis maiores pœnas subiturũ.

D. Greg. in past. 1. p. c. 2.

13 Secundum quoq; maximumq; incomodũ ex inordinata Præpositorum vita prouenire potens, illud est, quod tales, nec possint, nec audeant, subditorum vitia, defectusque corripere: Sicque, tam ipsi, quam ordo in suo semper difformationis, & relaxationis statu perseueret. Hoc exprimit S. Ephrem superius adductus, inquiens. *Si nos Prælati inobedientes simus, quomodo cæteris obedientiam demonstrabimus? Si gulosi, aut ebriosi, aut auari, quomodo inferioribus, temperantiam, aut patientiam docere poterimus? Si nos temerarij, aut multiloqui, instabilesue fuerimus, quo pacto iuniores, grauitatem morum, ac tolerantiam, constantiamq; docebimus?* Hinc etiam D. Hieronymus in epistola quadam. *Quomodo potest præses Ecclesiæ auferre malum de medio eius qui in delictum simile corruit. Aut qua libertate, peccantem corripere potest, cum tacitus ipse sibi respondeat, eadem se admisisse, quæ corripit?* Sanctus quoque Laurencius Iustinianus sic etiam ad intentum. *Si Prælatus habet aliquid repre-*

S. E. h. è paran. 15

D. Hierõ.

Lau. Iust. de instit. & regim. prælat. c. 6.

bensibile, quomodo quæso, poterit sibi creditos ad mundi adhortari contemptum, à lenocinijs abstrahere vitiorum, atq; a cupiditate temporalium? Alibi quoque sic. *Quonam quæso animo, qua fronte, qua authoritate, audebit peccantium redarguere vitia, vitiorum amator? Aut de spiritualibus loqui, cupiditatum carnalium ipse sectator?* Optimè tandem D. Isidorus, dum causam tradit, quare mali præsules subditos corripere metuant, sic loquitur. *Proh dolor, inde* metuunt, *quia, vel amore rerum sæcularium implicantur, vel quia aliquo facinoris onere confunduntur*. Vnde de istis, inquit Dionysius Carthusien. ser. 5. de ss. Simone, & Iuda, intelligi illud. *Errore Balaam mercede effusi sunt*. Quia scilicet. *Sibi commissos debitè increpare, atq; corrigere negligunt, ne forte illos offendendo, ingratitudinem, molestiamque incurrant, aut suis per illorum machinationem priuentur officijs, fauoribus, siue honoribus, in quibus regnat affectio, commodi potius, quam honesti*.

Isid. 3. sen. c. 45.

D. ó. Car.

14 Si autem Religiosus Prælatus crimine proprio impeditus, contra delinquentium vitia, iustitiæ virgam, puniendo, exercere non potest, quo modo prælati iure, nomineque censebitur? Teste enim Gregorio *Prælatus debet esse cõtra delinquentium vitia, per zelum iustitiæ erectus, vt & bonis in nullo se præferat: & cum prauorum culpa exigit, potestatem sui Prioratus agnoscat*. Etsi enim compassio, & misericordia præsuli religioso necessaria sit, iustitiæ tamen zelus omitti nequaquam potest; sed vtrumque admisceri. Optimè ad hoc Laurentius Iustinianus. *Sic itaque se habere debet in cunctis, vt nec iustitia compassionem repellat, neque compassio iustitiæ regulas prætermittat. Nam iustitia sine compassione crudelitas est, & compassio absque iustitiæ rectitudine, ignauia, & pusillanimitas iudicanda.* Quando ergo superior regularis subditorum vitijs irretitus manet, absdubie ea punire non potest; ac perinde hoc magnum incommodum ex difformatis prælatis, sanctæ Religiones sibi reportant.

D. Greg. l. 1. ep. c. 24.

Lau. Iust. de instit. præl. c. 9.

15 Denique, quia longũ valde esset, damna, quæ ex inordinata vita Rectorũ obuenire possũt religionibus, sigillatim recensere, ea quasi coaceruatim ex Laurentio Iustiniano accipiat lector. *Si homo* (inquit) *in regimine positus, suam transgreditur professionem, aut delinquit publicè, notorium infert Eccle-*

Idem ibi. c. 10.

Ecclesiæ scandalum, honoranda derogat dignitati, cæterorum præsulum denigrat famam, adimit authoritatem regimini, vilem reddit cathedram sanctitatis, &c. Inferius quoque, notabilem hanc statuit sententiam. *Non potest non peccare grauiter, qui ad aliorum institutionem deditus, palam offendit.* Doctissimus quoque Trithemius vnico verbo rem totam declarat. *Quoties (*inquit*) homo inquietus, turbulentus, & imperitus, Abbas monachorum præficitur, mox regularis disciplinæ integritas naufragatur.* Nescio si idem D. Bernardus suspicatus est, dum de improbis Prælatis loquens: *Quorum zelus est*, inquit, *pro dignitate tuenda, Dignitati datur totum, sanctitati parum, vel nihil.* Rursus quęrens de illorum subditis. *Quid interim faciunt oues?* Respondet. *Hoc quippe fateor, pascua sunt dæmonum, non hominum.* Acsi diceret, nihil non dæmoniacum, nihil non diabolicum, nihil humanum in subditis improborum præsulum inuenitur.

Trit.hom 10.de ob. monach.

D. Berna. ad Euge.

Ibidem.

16 Merito proinde sancti Patres, multis opprobrijs, maledictis, ac conuitijs, improbos, & difformatos Pastores prosequuti sunt: ex quibus D. Isidorus sic. *Deteriores sunt his, qui substantias aliorum, prædiaque diripiunt.* D. Bonauentura de illis sic sentit ex mente Bernardi. *Fures sunt, & latrones, non custodes; neque cultores in vineis.* Optimè quoque Laurentius Iustinianus. *Tales non proprie domini, sed Tiranni, & raptores sunt; dum non subditorum, sed propria quærunt commoda, diuitiarum videlicet, voluptatis, honoris, & famæ.* Alibi quoque sic. *Negligens Pastor, & sola temporalia concupiscens, sua quærens, & subditorum commoda paruipendens, vti fœtidum cadauer, in profundum demergetur abyssi. Ibi cum tenebrarum Principe vltricibus traditus flammis, æternis damnabitur cruciatibus.* Pius quoque author Rusbrochius de eis loquens, quos vel in Tartara relegari, vel pœnitentes ad immanes purgatorij cruciatus damnari dicit, sic habet. *Tales vtique veri Pastores non sunt, sed lupi rapaces, non parcentes cuiquam, sed communia Dei bona male consumentes.* Et alibi. *Tales semper, vbi rerum temporalium lucra sperant, versuti, rigidi, ac crudeles sunt.* O bella, pulchraque encomia a Patribus, improbis prælatis concessa!

D Isid.3. sent.c.38.

D.Bonau. 1.phar.c. 12.

Laur. Iu. de regi. præl.c. 2. & de dis. mon.c.9.

Rusbroc. de vera cont.c.8.

Idem de taber.fæ. c.134.

17 Quis iam ignoret, quanta cura, solertique sollicitudi-

tudine studendum sit, vt Sancti, recti, reformatique Prælati religionis cœtibus præficiantur? *Pensandum valde est* (Inquit Gregorius) *ad culmen regiminis, qualiter quisque veniat: atque ad hoc rite perueniens, qualiter viuat; & bene viuens, qualiter doceat; & recte docens, infirmitatem suam quanta consideratione cognoscat*. Ac si dicat nihil magis Sanctę obseruantiæ Zelatoribus incumbere debet; quam, quod semper pios, & sanctos pastores, reformatosq; regulares, monasteriis præficiant. Vnde in quadā Epist. sic loquutur idē Gregorius. *Omnicura vigilandum est, vt Rector cogitatione sit mundus, operatione præcipuus, discretus in silentio, vtilis in verbo, singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione suspensus, bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum Iustitiæ erectus.*

D. Greg. prolog. in pastoral.

D. Greg. l. 1. ep. c. 24.

Eleganter quoque idem prosequitur intentum mellifluus Bernardus sic. *Necessaria est nauis ista Prælatis, tribus compacta lateribus, vt sit charitas de corde puro, & conscientia bona & fide non ficta. Puritatem quidem cordis in eo Prælatus habeat, vt prodesse desideret, non præesse; vt proprium commodum, & honorem sæculi, & aliud quidpiam suum in Prælatione non quærat, præter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem. Sed cum intentione pura. Irreprehensibilis quoque necessaria est conuersatio, vt forma factus gregis, incipiat facere, & docere, ne docens audiat a fratre: medice cura te ipsum. Talis enim occasio plurima damnatio Prælati, plurima subditorum perditio est: oportet enim irreprehensibilem esse eum, qui præest; quoniam ea quæ arguit in discipulis, oportet summopere vitare magistrum.*

D. Bern. ser. de tribus Ord. Eccles. ad Patres in capitulo.

Nec minus eleganter, quid in bono prælato quærendum semper sit, adstruit Sanctus Laurentius Iustinianus his verbis. *Hoc præsidentibus necessarium est, qui amore Iustitiæ, & ardore dilectionis proximi, debent, opus, non dignitatem, quærere; laborem, non delitias, non crescere fastigio, sed humilitate decrescere; vt fiant serui, & ministri hominum propter Christum*. Rursus quoque alibi. *Qui præsunt regimine, non pro accepto glorientur beneficio, sed ex eo quærant fructum, non temporalem, & perfunctorium, sed verum, sed iucundum, sed impræstabilem, sed æternum. Omni insuper, qua valent, industria, a se abdicent, quæ sibi aduersantur, altum videlicet sapere, æstimationem sui, proximi*

Lau. Iust. de ligno vitę de instit. c. 1.

Idē de instit. præl. c. 6.

ximi contemptum, mentis hebetudinem, delectationem præsentis vitæ, metum mortis, immoderatamque terrenarum rerum curam.

18 Porro in eos, qui indignos ad prælaturæ dignitatem assumunt, optimè inuehitur Riccardus per hæc verba. *Quid quæso est quod facitis, qui eiusmodi bruta, & bestialia corda in sublime attollitis, & velut in aere suspenditis? Si vere eos diligitis, cur eis non parcitis? Quid quæso, eis aliquid aliud, quam ruinam paratis, dum eos ad alta suspenditis; & quasi in ramis portatis? Quid aliud quisque suo sublimatori, vel potius subuersori dicturus est in fine, in ipso confinio ruinæ, nisi quia eleuans allisisti me? Conuersentur volucres cæli in ramis, locumque teneant in summis, quos subleuat penna Sanctitatis. Bestiæ sub ramis locum teneant in imis; & qui pronos vultus habent per apetitum carnis, districtionem sentiant, piæ seueritatis, & iustæ humiliationis.* Riccard. de secur. consc. c. 17

Caue ergo a simili conuicio, o monache nec patiaris vnquã, quoad potueris, improbum aliquem, aut discolum, prælatum communitati præfici; & multo minus illi suffragium prælaturæ præstes; sciens, quod (Aluárez de Paz sic loquitur) *Veniet Princeps Pastorum, & suarum ouium stragem ab istis præfectis allatam, de manu illorum, qui eos præfecerunt, requiret.* Immo, vt D. Gregorius nobis testatum relinquit. *Peccata reliqua singularis pœnæ meritum obtinent, qui verò carnalem præpositum constituit, tot incurrit pœnarum merita, quot ille fidelibus subditis præbet prauitatis exempla.* Aluarez de Paz. t. 1. l. 3. c. 39 D. Greg. in 1. Reg. 12.

Satius ergo erit, si Laurentij Iustin. consiliũ accipias, qui prælatum in religione præficere debes: Sic autem monet Iustinianus. *Non potentis personam, non claram progeniem, non amicorum preces, non supplicantis adulationes attendas, sed literarum sufficientiam, honestatem vitæ, bonorum testimonium, conscientiæ rectitudinem, atque morum probitatem. Ista profectò sunt, quæ reddunt virum Ecclesiasticæ idoneum dignitate, non quidem ad plenum, sed quantum patitur humana fragilitas.* Hæc Iustinianus, quæ si feceris, non indignum aliquem, aliorumque pedibus merito calcandum (quod intollerabile religionis malum est) ad thronum prælaturæ, euehes, aut attolles. S. Laurent. Iust. de regimine prel. c. 16.

19 Si tamen boni prælati conditiones, simulque qualitates scire desideras, vt vel illi, in religiosis cœtibus præ-

prælationis suffragium præstes, vel ad talem dignitatem, si potes, attollas, accipe ex Patribus. Ex quibus Gregorius, talibus notis sanctum, perfectumq; prælatū subindicat. *Qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab alijs, vt propria deplorat, qui ex affectu cordis aliena infirmitati compatitur, sicque in bonis proximi, sicut in suis profectibus lætatur. Qui ita se imitabilem cæteris, in cunctis, quæ agit insinuat, vt inter eos non habeat, quod saltem de transactis mens erubescat. Qui sic studet viuere, vt proximorū corda arentia, doctrinæ valeat fluentis irrigare. Qui orationis vsu, & experimento, iam didicit, quid obtinere a Domino, quid poscere possit.* Audi quoque, D. Bernardum, qui vt bene expertus, huiuscemodi conditiones bono prælato præscribit. *Nec praeceps erit in sententia, nec vehemens in vindicta, non in corrigendis remissior, non in parcendis seuerior, non pusillanimis in expectandis, non superfluus in victu, non notabilis in vestitu, non citus ad promittendum, non tardus ad reddendum, non prodigus dator, non tenax ad largiendum.* Pius quoque Doctor Dionisius Carthusiensis hæc habet. *Omnino oportet, vt præsidens tantæ sit perfectionis, vt sua bonitate, aliorum malitiam, sua humilitate, patientia, charitate, & sapientia, sibi subditorum superbiam, iram, impatientiam, auersionem, imprudentiam possit vincere. Alioquin non bonus, neque idoneus est medicus animarum.* Hæc, & alia serm. 5. de Dom. 15. post Trinit. Eleganter etiam, vt solet, mores boni prælati, Sanctus Laurentius Iustinianus nobis depictas reliquit. Ipsum ergo appellat. *Constantem in opere, lætum in corde, in sermone eruditum, compositum in moribus, in se pacificum, iucundum in facie, in regimine prouidum, & in omni sua actione discretum.* Alibi etiam qualiter futurus sit prælatus sic describit. *Sit discretione prouidus, experientia probatus, ordinatus moribus, grauitate maturus, decoratus honestate, sanctarum scripturarum gnarus, austerus in se, proximo compatiens, orationi assiduus, corde mitis, eloquio verax, & in omni, si possibile est, spirituali disciplina prouectus.* Demum alia ex Patribus ad hoc intentum libens omittens, quæ Abbas Trithemius vir satis expertus de regulari disciplina monachorum, scripsit, hic subscribam. *Non puer, non indoctus, non carnalis, non indigens discretione, nec animo leuis, vel inexpertus spiritualium*

D. Greg. in pasto. c.10,

D. Ber. in epistola

Dionys. Carthus.

S. Lau. Iu. de reg. m. præ. c. 14.

Idem de obe. c. 20.

Trithem ... de ob. monach.

lium certaminum, in Abbatem ordinandus; sed moribus canus, in diuinis scripturis eruditus, spiritu ambulans in vera conuersatione sanctitatis, pius, mansuetus, mente tranquillus, atque quietus, qui, & improbis iudicium, & beneuolis nouerit exhibere miserationem. Hæc Trithemius: ex quo, Patribusque relatis, boni superioris qualitates accipere licet.

10 Ecóuerso tamẽ, imperiti, & inepti prælati notas, prçter adductas, alias quoque ex Bernardo transcribimus. Hæ ergo sunt. *Gradus summus, & animus infimus, status supremus, & gressus minimus, sedes prima, & vita ima, lingua magniloqua, & manus otiosa, sermo multus, & fructus nullus, vultus grauis, & actus leuis, ingens authoritas, & nutans stabilitas*. Hæc Bernardus. Vt vero vno verbo loquar, & quod expertus dicam, nullum maius indicium inepti, & imperiti prælati esse potest, quam si solum rebus temporalibus transitorijs, & terrenis deditus conspiciatur, rebus autem spiritualibus, æternis, & animarum saluti pertinentibus, parum, aut nihil adictus videatur. Quæ prauitas quantum nocumentum religionibus afferat, expressit sanè verissimè Guilermus de Peraldo Dominic. in tract. de profess. monachorum sic loquens. *Hæc negligentia multa monasteria, in quibus omnia honestè, & secundum ordinem fieri debuerunt, in tãtam inordinationem, & confusionem induxit; quod in eis est terra sursum, & Cælum deorsum, pedes sunt supra, caput infra, facies est retro, inferiora effusa sunt extra. Deus ibi conculcatur, & terra deificatur, Diabolus honorificè recipitur; Deus verò, & contumeliosè repellitur, vel ignominiosè recipitur*, Et rursum. *Si populum peccantem viderint, obticent; omnes de suo honore solliciti sunt, de honore autem Dei nullus. Cadit assina, & est qui subleuet, perit anima, & non est qui cogitet. Pedes sunt supra caput, vbi viri spirituales despiciuntur, homines verò terrena sapientes, ad regimen vtiles, & in honore, habentur*. Hæc Peraldus.

D Ber. de cõsid.

Perald. in tract. de prof. sió. mon. c. 9.

21 Si verò vnicam, singularemque notam a me quispiam exposcere velit, qua bonus, rectus, sanctusque Prælatus palam dignoscatur, & cui merito prælationis onus imponi debeat, illud dicam; quod sit vir orationi vacans, orationi intendens, orationique deditus: hoc enim vnico pharmaco, & suæ domui, cui præponitur mederi, sibique, veri, boni-

que Pastoris nomenclaturam conciliare poterit. E contra tamen si orationis præsidio destitutus sit, regularis prælatus nec sibi, nec alijs, vtilis esse poterit. Audiatur Gregorius, qui sæpius hanc veritatem nobis scriptam relinquit. In Pastorali ergo dum quærit, *qualis quisque ad regimen debet venire* Sic respondet. *Qui orationis vsu, & experimento iam didicit, quod obtinere à Domino possit, cui prophetica voce iam quasi specialiter dicitur: adhuc loquente te, dicam, ecce adsum.* Rursus alibi. *Qui de rebus dubijs semper ad tabernaculum recurrit, coram testamenti arca, Dominum consulit, exemplum proculdubio rectoribus præbens, vt cum foris ambigunt quid disponant, ad mentem semper, quasi ad tabernaculum redeant, & velut coram testamenti Arca, Dominum consulát.* Inferius quoque, quærens quantum Rector sacræ legis meditationibus esse debeat intentus? Respondet. *Omne hoc*. (idest totum suum munus, & officium) *rite a Rectore agitur, si supernæ formidinis, & dilectionis spiritu afflatus, studiosè quotidie sacri eloquij præcepta meditetur*. Sanctus quoque Bernardus in Epistola quadam prælatum quendam de sui officij munere instruens, orationis exercitium illi præcipue his Verbis commendat. *In his duobus mandatis, verbi scilicet, atque exempli, summam tui officij, ad conscientiæ securitatem, pendere intellige. Tu tamen si sapis, iunges, & tertium, studium videlicet orationis, ad complementum vtique trinæ illius repetitionis in Euangelio, de pascendis ouibus* Ioan. 21. *Manent itaque tria hæc, verbum, exemplum, oratio; maior autem his est oratio.* Hæc Bernardus. Ad idem Abbas Ioachim super Apocalypsim. p. 1. expendens quod Eliseus iubeatur respicere in cælum in ascensu patris Eliæ dicit. *Necesse est vt iugiter intueatur in cælum, vt sine intermissione memor sit Dei sui quicunque prælatus &c.* Iunge quoque D Laurentium Iustinianum in lib. de institutione prælatorum ad nostrum intentum sic loquentem. *Prælatus sit in oratione assiduus, & postulet pro se ipso à Deo. Consilij donum exquirat, ad apprehendendum, insinuandumque, quid perniciosum, quidue proficuum sit, tam sibi, quam cæteris ad se accedentibus; ne petra efficiatur scandali &c.* Itemque rursus. *Quoties populus spiritualiter, seu corporaliter fatigatur in prælio, si quando diuina præcepta grauiter peccando transgreditur, quamdiu æquissima animaduersione percutitur, ad orationis debet prælatus*

D. Greg. 1 p. past. c. 10.

Idem 2. p. past. c. 11

S. Bernar. ep. 201.

Lau. Iust. de instit. præl. c. 10

Ibidem.

latus aduolare præsidium; ibique corde compunctus, prostratus corpore, compassione plenus, ignitus charitate, deprecari Dominum, &c. Rursusque clarius. *Expedit illi, qui pastorale gerit officium, Dei iugiter orando astare conspectui, & nunc piè interuenire pro populo, nunc humiliter supplicare pro se.* Et infra. *Quis enim valet per se ipsum persoluere debitum pastoralis officij, nisi introrsus sit imbutus, in spiritu roboratus, atque directus.* Aduc inferius. *Fallitur profectò, quisquis opus hoc periculosum, & grande, absque deuotionis pabulo, & orationis præsidio,, prout decet, consumare se putat.* Hæc Iustinianus, pulcherrima sane ad intentum quod quærimus.

22 Placuit præterea duos Carthusienses Patres intentum nostrum docentes in medium proferre. Ex quibus D. Dionisius, de modo, quo Abbas, vel superior in religionibus reformandis se gerere debeat, sic loquitur. *Quo maior res est reformatio communitatis, eo amplius depenaet a Deo, & tanto plus necessarium est speciale subsidium directionis, & cooperationis spiritus Sancti. Abbas ergo, siue superior ad reformationem suorum subditorum, vere, & ordinate volens procedere, inprimis humiliet se profundissimè coram Deo, propriam insufficientiam, totis præcordijs confitens, adiutoriumque diuinum lacrimosè, affectuosissimè, & indesinenter exorans, vt se illuminet, dirigat, & confortet, ad exhortandum salubriter, ad agendum exemplariter, ad consumandũ feliciter. subditorumque corda dignetur misericordiosissimè intueri, mollificare, & aperire, ad audiendum, & consentiendum, ad perficiendum quod eis suadetur. & dicitur, & ad quod tenentur.* Hæc Dionisius. Pius quoque, & grauis author Ioannes Lanspergius Carthusianus etiam, dum Priores, aliosque superiores religionuminstruit, qualiter se circa curam domus gerere debeant, sic pijssimè monet. *Ipsi quidem cuncta regant, magis tamen oratione, quam discursu, & occupatione. Ipsi oratione fruges ferant, & arbores. Ipsi oratione tueantur pecudes. Ipsi oratione totam familiam, atque omne prorsus monasterium gubernent, foueant, ac protegant. Felicius, fortiusque olim in Amalecbitas Moyses oratione, quam Iosue armis pugnauit; imo vt vinceret, ille oratione impetrauit. Pari modo hoc faciunt Priores, orationum suarum vbertate, quod cæteri exequuntur discursu, & solicitudine*

D. Dion. Carth. de reform. claustr. c. 21.

Ioã. Lãsp.

tudine. Omnibus intersint officinis, omnibus assistant fratribus: nulli domus negotio desint, orationum protectione. Oratione pericula abigant: Oratione animas sibi creditas muniant, & sentient, facto periculo, plus sese oratione in quiete proficere, quam illa neglecta, corpore, & animo moueri. Hæc pius auctor, pie sane, orationis exercitium prælatis Religionum commendans. Si ita fiat, vt par est, crederem absdubie sanctos rectosq; prælatos omnes euasuros.

23 Hoc tandem in calce annotare libet, dum boni prælati conditiones quærimus, eos solum regulariter loquendo, bonos, & vtiles futuros prælatos, qui ad regimen religionis inuiti, coacti, penitusque renuentes subuehuntur. Hoc Philosophi, & Patres sæpius clamant. Plato aiebat: *Turpe est,* Plato 1. de repub. *vt quis sponte ad imperandum accedat.* Lex quoque Valentiniani, & Marciani sic habet. *Felicem fore rempublicam, si a* Lib. leg. nou. Mar. *nolentibus, & actus publicos recusantibus, gubernetur.* Alexander quoque Seuerus dicere solitus erat: *Inuitos, non ambientes, in rempublicam collocandos.* Quos imitatur Episcopus Pacensis dicens: *Magistratus dandi sunt hominibus Imperij minime cupidis.* Simã. de rep. l. 6. c. 13. Ex Patribus, satis hoc habet D. Gregorius, quærens enim, cur Moyses tantundem recusaret Ducatum populi; Paulus autem non ita aduentum in Hierosolymã, respondet; *Quia prosperis huius sæculi, ex sola iussione, aduersis autem etiam ex deuotione militemus.* Optime Ioannes Rusbrochius in libro de contemplatione capite 50. dixit. *Qui præ alio honorari appetit, nullo dignus honore est.* Et capite 55. *Qui ad dignitates spirituales electi sunt, & vocati* Rusbroc. *tanquam Aaron, hi veri sunt Prælati, et placent Deo. Qui autem ipsi se eligunt, ac ingerunt, eos plane reijcit, reprobatque Deus.* Alia ex Patribus omitto.

24 Sed quę Hugo Victorinus celebris author circa præsentem causam, qualiter scilicet Religiosi circa prælaturas accipiendas, vel nõ: simulque aliorum Patrum circa hoc, sensum non prætermittam. Hugo de claustro l. 2. c. 12. Hugo sic habet. *Sunt quidam, qui sciunt, & possunt, & volunt præesse; quidam qui sciunt, & possunt, sed nolunt: quidam, qui nec sciunt, nec possunt, sed volunt: quidam, qui nec sciunt, nec possunt, nec volunt. Scire, & posse, & velle, charitatis est, vel superbiæ: scire & posse, & nolle humilitatis, vel inertiæ: nec scire, nec posse, sed velle cu-*

le cupiditatis, & stultitiæ: nec scire, nec posse; nec velle, discretionis, & prouidentiæ. Qui enim sciunt, & possunt, & volunt præesse, si volunt prodesse, charitatis est: alioquin superbia. Qui vero sciunt, & possunt, sed nolunt, humilitatis est, quod renuunt, inertiæ vero cum sciunt, si omnino desistunt. Qui autem nec sciunt, nec possunt, sed volunt, ambitionis videtur esse, quod volunt: stultitiæ si velint, quod nec sciunt nec possunt. Illi siquidem, qui nec sciunt, nec possunt, nec volunt, prudenter agunt. Hæc Hugo Victorinus. Diui Isidori sensus libro tertio de summo bono cap. 33. hic est. *Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui vitæ, & sensus cupiditate, vtilitate præstantes, præesse, & prodesse alijs nolunt.* Sancti Bernardi mens Epistola 86. hæc est. *Nec præesse refuge dum prodesse potes, quia væ tibi si præes & non prodes, sed væ grauius, si quia præesse metuis, prodesse refugis.* Abbatis quoque Ioachim. in cap. 3. Apocalypsis hæc est sententia ad hoc propositum. *Non est parui pendendi muneris habere materiam proficiendi in populo pro quo passus est Christus, nec quasi humilitatis gratia, dum quis vocatur à Deo, nolle conseruis suis fructuosam impendere seruitutem. Quia sicut ambitiosa voluntas detestabilis est, ita amor proficiendi remuneratione condignus.* Sancti Thomæ sensus. 22. quæst. 185. art. 12. & quolibet 5. hic est per huiusmodi sententias expressus. *Primatum ecclesiæ concupiscere, neque iustum est, neque vtile: Quis enim sapiens vult vltro sese subijcere seruituti, & periculo tali, vt det rationem pro ecclesia, nisi forte, qui non timet Dei iudicium?* Rursusque, *potest aliquis laudabiliter considerans proprium defectum, ex humilitate officium prælationis recusare.* Preterea sic habet. *Melior est intentio prælationem fugientium secundum proprium desiderium, dum modo non adsit necessitas ex parte imponentis hoc onus:* Tandem sic habet. *Quia ergo valde difficile est, purgatum se quemlibet posse cognoscere, prælationis officium tutius declinatur.*

D. Isidor.

S. Bern.

S. Thom.

25 Ecce sancti Religiosi modum vobis a Patribus præscriptum, quo prælationum dignitates accipiendæ, vel reijciendæ erunt. Humilitatis pedibus prouoluti dignitatum fastigia fugite. Obedientiæ tamen nexibus ligati, quæ vestris humeris impossibilia non sunt, subite, vt enim qui-

dam,

Quidam. dam Prudens dixit. *Ambienda dignitas non est, nec sollicitè quærenda, nec proteruè repellenda*. Faxit Deus in omnibus Dei honorem, & gloriam quæramus.

Nimia bonorum temporalium cupiditas Religiosos deformat.

CAP. XVI.

1 PEstilens adeo est auaritia, nimiaque bonorum temporalium cupiditas, seu appetentia, vt non modo sęculares fere omnes, sed & Religiosos plures, veneno suo forsan inficere, sauciare, & perdere possit. *Certè multis nomẽ pauperũ* (dicebat S. Hilarion) *occasio auaritiæ fuit*. Nec mirum sane, dicente Propheta. *Omnes auaritiæ student*. Et Chrisost. *omnium corda possidet, & tyrannica dominatione deuincit*. Tale ergo ac tantum malum procul, à religionibus abigendum Patrum, antiquorũq; monachorum verbis, & exemplis comprobemus.

D. Hierõ. in vita S. Hilarion. Chrisost. hom. 36.

2 Accedat Primus Sanctus Basilius egregius monasticæ perfectionis instructor, qui in constitutionibus suis monasticis clarissimè omnem bonorum temporalium possessionem a monachis ablegandum esse docet. Cap. ergo 35: sic habet. *Debet autem pietatis cultor, qui eam, quam supra exposuimus, in Vita communitatem amplexus est, ab omni priuata rerum possessione, liber esse*. Et infra. *Omnimodè fugiendum nobis est, ne priuatim omnino quidquam possideamus, præter ea, quæ promiscuè omnibus simul comparantur*. Alibi quoque sic. *In societate fratrum, nihil priuatim haberi debet, qui enim dicit suũ aliquid esse, is seipsum alienum redit ab Ecclesia Dei*. Ecce tibi religiose, consultor adest Basilius, & temporalium bonorũ possessionem priuatam abdicare conatur. Hoc vero tibi ad perfectionem tui status conducere idem Basilius sic docuit. *Perfectissimam ego vitæ rationem illam appello, a qua priuata omnis rei cuiusq; exclusa possessio est, et eliminata* Satis indicans, nunquam religiosum ad sui status perfectionem debitã peruenire posse, nisi omnem rerum priuatam possessionem a se abijciat.

D. Basil. in consti.

Idẽ in reg. breu. q. 85 & 87.

Idẽ in const. mon. c. 19

3 Sequitur vt solet sanctus Ephrem Syrus, ex quo non pauca

ca contra auaram cupiditatem monachorum, diuitias, bonaq; temporalia sectantium elici possunt. Primo ergo in Paranesi prima sic loquitur. *Diuitias ne consecteris monache; angusta enim, & stricta via.* Ac si dicat; quod monachus temporalibus diuitijs onustus, ianuam regni cælestis ingredi non possit. Vnde subiungit. *Diuitias manibus contrectans non intromittetur in portas regni cælorum.* Rursusque. *Mala res est monachis auaritia, eos regno Dei priuans.* In tractatu quoque de monacho, & turture sic habetur. *Monachus auarus, & diues, mundanus est professor.* Et infra. *Neque monasticum habitum ferre possunt, qui sæcularibus diuitijs sunt dediti. Non enim possibile est, Deo seruire, & mammonæ.* Et inferius. *Si videris monachum diuitem, & auarum, opes caducas sectantem, deplange illum; quoniam in nocte, ac tenebris talis ambulat.* Rursusque. *Cur igitur letiferas tibi divitias consciscis, ò monache?* Rursusque sic concludit. *Tu vero ò monache hasce diuitias ne appetas, nec possideas, neque congreges, nam monachi primum, & magnum mandatum secundum Deum est paupertas.* Tandem alibi, tentationem Satanæ esse dicit, monachis superflua quærere, etiam sub prætextu egestatis. *Sic monachum (inquit) inimicus tentat, vt qui large, ac liberaliter suas opes in pauperes dispersit, vilissima deinde quaque, egestatis prætextu, iniuste persequatur.* Hæc Ephrem, qui solus sufficeret, vt improbam monachorum auaritiam retunderet.

S. Ephrē Paræn. 1.

Idem.

Idem.

Idem in doct. var. c. 99.

4 Accedit magnus Pater Hieronymus, qui in epistola ad Heliodorum, totus eo contendit, vt illum, vt pote monachismi studiosum, à diuitiarum amore abducat. Hinc fere in principio epistolæ sic habet. *Qui in Christum credis, & eius crede sermonibus. Quærite primum regnum Dei, & hæc omnia ponentur vobis. Non pera tibi sumenda est, non virga est. Affatim diues est, qui cum Christo pauper est.* Et infra circa medium. *Perfectus seruus Xpi, nihil præter Christū habet, aut si quid præter Christum habet, perfectus non est. Et si perfectus non est, cum se perfectum fore Deo pollicitus sit, mentitus est. Os autem, quod mentitur occidit animam. Igitur, vt concludam, si perfectus es, Cur bona paterna desideras? Dominum fefellisti, si perfectus non es. Dominicis Euangelij vocibus contonat, non potestis duobus dominis seruire: & audet quisquam mendacem Deum facere, mammonæ, & domino seruiendo. Vociferatur ille sæpe: si quis*

D. Hierō. ad Helio.

Idem.

vult

vult venire post me abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me, & ego onustus auro arbitror Christum me sequi. Alibi quoque sic. *Monachum, quem senseris tibi, aut semper, aut crebrius de nummis loquentem, excepta eleemosyna, quæ indifferenter omnibus patet, institorem habeto, potius quam monachorum*. In Regula quoque

Idē in regula. hæc animaduertit, pro suppellectili religiosa. *Neque opus sit clauibus, vt iam ex ipsis monstretur exteriorum indicijs, quod nihil habetur extrinsecū præter Iesum*. Grauissima hæc verba Sanctus Hieronymus scripsit: Illis verò satis eleganter auaram cupiditatem quorundam religiosorum (nescio cuius qui) reprǽhendit. Audiant, & perlegant, sciantque quantum a perfectionis tramite absint, qui semper pecunijs, bonisque tēporarijs congregandis inhiabunt. Vnde alio loco religiosos quosdam cupiditati, auaritiæ quæ deditos, solum habitu, & voce, non reipsa sæculo renunciasse, sic docet. *Vidi*

Idē ep. 4. *quosdam, qui postquā renunciauere sæculo, vestimentis dumtaxat, & vocis professione non rebus; nihil de pristina conuersatione mutarunt, res familiaris magis aucta, quam imminuta. Eadem ministeria seruulorum, idem apparatus, &c.* Timeant ergo religiosi nostri, ne de illis, sicut de antiquis hæc Hieronymi verba sumantur, si infami auaritiæ vitio deseruiant.

5 Ioannes quoque Cassianus antiquus monasticæ reformationis defensor, quam prauè sentiendum sit de regularibus, qui congregandis pecunijs, bonisue terrenis dediti sunt, habet his verbis. *Quod pudet dicere, ita plerosque abrenun-*

Cass.coll. 4.c.20. *ciasse conspicimus, vt nihil amplius immutasse de anterioribus vitijs, comprobentur, nisi ordinem tantummodo atque habitum secularem. Nam & adquirere pecunias gestiūt quas nec ante possederunt, vel certè, quas habuerant retinere non desinunt, aut quod est lugūbrius, etiam amplificare desiderant*. Indicat sanè his verbis solum habitu, non reipsa monachum esse, qui bonis temporalibus adquirendis studet. Rursusque idem author. *Vitium cupiditatis, & auaritiæ, quod erga species pretiosas exercere non possunt, circa viliores materias retinentes, non abscidisse, sed mutasse probant. Eadem, qua antea, libidine detinentur, quasi differentia tantūmodo metallorum, & non ipsa passio cupiditatis, habeatur in noxa*. In opere quoque de institutis monachorum lib. 7.

contra

contra hoc vitium auaritiæ, quod ipse græco nomine philargyriam appellat, conscribit. Vbi inter alia sic loquitur. *Vitium hoc non aliunde in monacho sumit principium, quam de corruptæ, ac torpidæ mentis ignauia, & plerumque initio abrenunciationis male arrepto, & erga Deum tepido amore fundato.* Vt inde non temere iudicare censeamur, si monachum cupidum, corruptæ conscientiæ, deprauatique Spiritus dicamus. Capite quoque 7. eiusdem libri futilem esse, & inanem eorum monachorum excusationem, qui sub falso prætextu necessitatis corporalis, pecunias congregant, grauissimis verbis ostendit. Ea vero nos commodius infra adducemus. Idem l. 7. c. 1. Ibid. c. 7.

6 Ad hæc Sanctus Nilus antiquus, & grauis monachus, sæpius de copiditate fugienda monachos admonet. In parænesibus sic habet. *Ne appetas bona, quorum vsus præterit, & possessio perit.* In oratione etiam de auaritia sic. *Monachus, qui multa possidet, est velut nauis onerata, quæ influctuum tempestate facile submergitur; quemadmodum enim illa singulis vndis aspergitur, sic opulentus sollicitudinibus opprimitur.* Et rursus. *Monachus auarus cumulari prouentibus gaudet, monachus auarus laborat vehementer. Monachus auarus auro studet arcam implere. Execrabilis est, qui facit Idolum: huic similis est, qui auaritiæ vitio laborat.* Hæc & alia ex s. Monacho Nilo excipi valent. Nil. 5. to. bibliothe. Idem.

7 Accedit Antiochus monachus inter Bibliothecæ authores iure relatus, qui non minus cæteris, cupiditatem monachorum aspernatur. *Monachus* (inquit) *inhians comulandæ pecuniæ, enixissimè intendit operi, qui autem nullum quærit possidere peculium, nunc orationi strenuam dat operam, nunc in lectione est totus. Monachus pecuniæ studiosus thesaurum corradit, & indit marsupio.* Dixerat autem in antecedentibus. *Impossibile est, eum qui congerendæ pecuniæ sit cupientior, secundum Deum vitam, vt instituat suam.* Hæc ex Antiocho excipere valui. Antioch. hom. 8. in 2. t.

8 Sanctus quoque Theodorus Studitis inter Bibliothecæ Patres Venerabilis; de auaritia à monachis fugienda, sic illos monet in epistola quadam. *Contenti præsentibus auersemur cupiditatem congerendæ pecuniæ, nec vllum possideamus peculium.* Et infra post aliqua. *Equidem, si ad hanc viuendi formulam conuersabimur, in nobis glorificabitur* S. Theod. t 3. bibli.

Deus. Professio nostri huius propositi magni æstimabitur, & aduersarij quanticunque fuerint, suppudescent: denique ad conuersionem inuitabuntur. Quod si non ad eum modum vixerimus, male nobis metuo, ne pro sperata beatitudine, æternam reportemus condemnationem. Audiant hęc regulares cupidi, & auari (si qui sunt) videantque, in quanto suæ damnationis periculo versentur.

9 Ex eadem quoq; Bibliotheca Abbas Marcus inconsultatione quadam, seu colloquio cum anima sua, sic arguit monachos, qui rerum caducarum possessioni, multum sunt addicti. *Et nos, inquies, anima chara, nec aurum cumulamus, nec prædia possidemus, & ego respondebo tibi, nec aurum, nec præ dia per se detrimentum afferre, sed præposterum illorum vsũ. Quidam enim diuites, eũ diuitiarum amore minime tenerẽtur, Deo placuerunt, vt Sanctus Abraham, Iob, & Dauid. Nos vero sine diuitijs auaritiæ vitium in materia abiectissima nutrimus, non cumulamus aurum, sed res vilissimas congerimus. Principatus, & Dignitates non accipimus, sed omni ratione gloriam, & laudem aucupamur.* Hæc Marcus, satis verè auari monachi indolem exprimens.

Marcus Ins.- biblioth.

10 Pius quoque author Hugo Victorinus, pia etiam verba pro hoc intento habet l. 1. Miscellan. tit. 198. *Vt enim* (inquit) *nimio onere cumulata nauis, vndarum ictu obruitur, sic multa possidens monachus, in via impeditur; nihil possidens quasi Aquila ad celsitudinem peruolat, tuncque solum descendit ad escas, quando compellit necessitas. Nihilque possidens, vt cursor leuis, velociter ad brauium superna vocationis Dei perueniet. Nihil possidens monachus thesaurizat in cœlo, & canit Deo laudes die, ac nocte in timore Dei. Gloriatio monachi cum nullas res præsentis vitæ possidere desiderat.* Hæc & alia Victorinus.

Hug. Vic.

11 Sanctus quoque Bernardus plura pro pio intento pijssimus Pater suppeditat, in tractatu de ordine vitæ auaritiam, vt pestem detestandam monachis, sic describit. *Est, & tertium genus pestis huius, quando monachus ex ipsis necessarijs, sine quibus viuere non potest, plus desiderat habere quam necesse sit; aut ea volumus in monasterio possidere, quæ si essemus in sæculo, minime habere valeremus.* Hinc alibi ipse pater sic habet. *Clericus, qui partem habet in terra non habebit partem in cœlo. Clericus, si quippiam habuerit præ-*

D. Bern. de. ord. vitæ.

præter dominum, pars eius non erit dominus. Verbigratia, si aurum, si argentum, si possessiones, si variam suppellectilem cum istis pars eius dominus fieri non dignatur. Hinc etiam in psal. qui habitat; Monachorum auidè lucra captantium, bonaque temporalia sollicitè exquirentium, sic sortem deplorat. *Videas fratres quosdam, tam auidè lucra captare præsentia, tam sæculariter transitorijs vtilitatibus adgaudere; ad terrenarum damna, vel minima facultatum, tam pusillanimiter turbari, tam carnaliter super his decertare, discurrere tam impudenter, tam irreligiosè sæcularibus sese implicare negocijs, ac si hoc esset tota eorum portio, hæc vniuersa substantia*. Bellè miseram conditionem cupidorum regularium describit, & quantum malum sit terrenis diuitijs inhiare docet; vt a tanto vitio religiosi omnes procul simus. Optimè etiam idem Bernardus ad monachos S. Bertini scribens, contra religiosos, qui magnis rebus contemptis, in paruis nimiũ delectantur, hæc habet. *Miserabiliores sumus omnibus hominibus nos monachi, si pro tam exiguis tanta patimur detrimenta. Quid enim insipientiæ, imo quid insaniæ est, vt qui maiora reliquimus, minora cum tanto discrimine teneamus? Si mundum contempsimus vniuersum, si abrenunciauimus affectibus propinquorũ; si monasteriorum carceri mancipauimus nosmetipsos, si denique non venimus voluntatem nostram facere, sed imposuimus homines super capita nostra, quid non oportet fieri, ne forte contingat hæc omnia nobis in insipientia nostra; & negligentia deperire?* Attendant hoc monachi omnes, videantque quid sentiat Bernardus de ijs, qui quantumuis modicis rebus, animo, voluntateque adhærescunt.

Idem in ser. ecce nos &c.

Idem ser. 7. in psal. Qui habitat.

Idem.

12 Clarissimè quoque S. Dionisius Carthusianus ser. 6. de Dom. 10. post Trinitatem, causam relaxationis plurium regularium, rerum temporalium abundantiam censet, dicens. *Sic, multis heu religiosis causa dissolutionis, & negligentiæ, ac quotidianæ ruinæ, seu defectionis, est temporalium abundantia rerum, paxq; carnalis. Dum enim temporalibus rebus abundant, seipsos superfluè, ac lautè reficiunt, nec necessarijs sunt contenti: sed curiosa requirunt. Lautè autem, & immoderanter refectos magis delectat confabulari, iocari, ridere, ludere, quam orationibus, meditationibusque vacare, compunctioni, & discussioni propria conscientiæ insudare, seu lectio-*

D. ó. Car.

ni, aut alteri exercitio virtuoso, vtiliue, labori insistere. Et ita mente infrigidantur, vanitatibus dissoluuntur, & noxijs cogitationibus immorantur, non formidantes, &c. Item ser. 12. de natiuitate Domini, inter alia hæc habet. *Per quid adeo perijt monastica omnis sacra religio, sicut per temporalium affluentiam rerum? Ex qua, immoderantia, & exquisitio ciborum, ac potuum, multaque alia vitia gulam consequentia oriuntur.*

13 Adstipulatur ad idem intentum S. Laurentius Iustinianus sæpius docens, cupiditatem temporalium bonorum nullatenus regularibus sectandam esse. In sermone de ramis sic habet. *Quicunque renunciantes saeculo, sanctæ religionis, ac paupertatis voluntariæ, se voto strinxerunt, nihil omninò possidere valent in terra; quippe cum illis cœlestis hæreditas spondeatur.* Et infra. *Disce itaque, ò, religiose, nihil proprium habere in saeculo, vt cœlestem hæreditatem consequi merearis in cælo. Disce inquam, nedum temporalium facultatum reijcere sarcinam, verum etiam illarum a te abdicare affectum, ne irrita censeatur esse professio tua. Sat tibi sit monasterij communis substantia, de qua vnicuique necessaria ministrantur abundè. Ditior prorsus eris, si contempseris omnia, quam si pecuniarum, & gemmarum millia possidebis.* Adhuc inferius, *minime religioso congruit quidquam dicere suum, vbi omnia omnibus censentur esse communia.* In ligno quoque vitæ sic habet. *O pestis maligna, o detestanda auaritia obedientiæ, & semper bonis animis exhorrenda, quid illæsum quid inconcussum dimittis?* In libro etiam de obedientia, terribilia hæc contra auaros religiosos, eorumque cænobia protulit. *Sunt multa cænobia, quæ non sanctorum habitacula, sed latronum sunt dicenda speluncæ, spectacula dæmonum, & officinæ vitiorum.* Hæc vero opprobria, & conuitia in auaritiam monachorum refundit dicens. *Vbi enim quisque priuata, quærit commoda, pecunias cumulare non desinit, &c. ibi proculdubio religionis destructus est cultus.* Ecce quantum malũ sanctis cænobijs comparabunt regulares cupidi, vt propter auaritiam eorum, latronum speluncas, spectacula dæmonum, & officinas vitiorum, ea compellet pijssimus Iustinianus.

S. Lau. Iu. in ser. de ramis.

Idem.

Id. in ligno vitæ de spe. c. 5.

Idẽ de obed. c. 19.

14 Fauent quoq; nostro proposito aliqua, quæ in S. Brigittæ reuelationibus habentur, cõtra impiam cupiditatem, si in regu-

regularibus reperiatur. Primo enim tam ipsi, quam clerici sic reprehenduntur a Christo. *Receperunt decē mandata mea, & composuerunt in vnum verbum, Quid est hoc vnum verbum? Porrige manum, & da pecuniam*. Et rursus. *Ipsi denique pro muneribus libenter patiuntur peccantes, in peccatis*. Rursus quoque de eis conqueritur Deus, *quod nunquam contentantur de obtentis*. In sexto quoque libro reuelationum introducitur anima cuiusdam religiosi scapulari induta, & mirabiliter in omnibus membris deformata, de qua Christus ad Sanctam Brigittam. *Multi religiosi simulantes, quod non sunt, & seruientes mundo sub habitu religionis, excluduntur ab illa æterna hæreditate. De talibus est iste, cuius animam Diabolus nouem iuribus possidet*. Inter alia vero hæc recenset. *Secundum est, quia desiderat illa, quæ videt, necessarijs non contentus. Sextum est, quia gloriatur in superfluis, & habitu peregrino, cuius proprium deberet esse, ipsa vera paupertas*. Iam inde quid sentiendum sit de tua cupiditate, & auaritia Religiose, si forsan tibi cumulare non desinis pecunias, bonaque temporalia, tu Iudex esto. Libro quoque septimo quidam monachus, & beato Francisco aduersarius introducitur sic dicens. *Ego secundum regulam non possum licite pecuniam tangere, neque aurum, vel argentum possidere, & ideo aliquem specialem amicum habere volo, qui pecuniam, & aurum meum teneat secrete, vt illa pecunia vtar ego, ad voluntatem meam*. De quo fratre, & similibus sic loquitur Christus. *Illi, qui sunt de regula fratris aduersarij, iudicabuntur ad pœnas æternales in profundo inferni, si ante mortem se noluerint corrigere*. Vnde liquido satis innotescit, quantum sibi detrimentum, æternæque pœnæ periculum, monachi pecuniæ negotiatores adquirant.

S Brig. l. 1 reue. c. 56

Ibid. c. 48

6. lib. c. 35

Li. 7. c. 20.

15 Ad hæc piissimus contemplator Ioannes Rusbrochius multa habet in suis operibus, quibus superbam, & vanam bonorum temporalium curam, in monachis detestatur. In tabernaculo fœderis sic habet inter alia, in quibus, excessisse videtur plus æquo, forsan nimio zelo ductus. *Quæ primi illi fratres deserebant, & respuebant, hodie aplerisque quæruntur, & appetuntur. Si quidem bona temporaria perpluries eorum non mediocriter ambiunt*. Et infra. *Edere quoque, & bibere delicatè, ac curiosum, & comptum*

Rusbr. de taber. fœd c. 123.

comptum ferre habitum libet; nec vlla apud eos, vel esculenta, vel poculenta, vel vestimenta plus nimio prætiosa habentur, quæ obtinere possint. Et deinde. *Mendici, & pauperes dici volunt, & suam semper quæri inopiam; & tamen omnibus abundare rebus. Inter eos sanè, & diuites, & pauperes reperire monachos licet, quasi in mundo versentur; & alios videas quatuor, aut quinque tunicas habere, alios vix vnam obtinere*. Inferius sic. *Quidam ex eis lanam potius, quam oues, id est, suum magis lucrum, quam animarum salutem quærunt: & sunt inter eos cupidi quidam, & vani, quos nihil explere queat. Siue enim frumentum, siue semen, siue oua, siue casei, siue nūmi, siue alia qualibet, quæ homines præstare queant, offerantur, omnibus his indigere se aiunt*. Tandē sic inquit. *Qui inter eos multa adquirere, & quæstū facere nouit, charus in primis habetur, & hilariter accipitur*. Hæc pius author seuerè satis cupiditatē monachorū sui ęui reprehendens. In opere etiam de vera contēplatione sic habet. *Iam verò perplures inuenire licet in monastica, ac religiosa vita, qui Dei consilia polliciti sunt exequi; & tamen, ne dum consilijs, sed ne præceptis quidem morem gerant. Polliciti enim sunt paupertatem, nec quidquā se habituros proprij & c sed reditus libentibus accipiuntur animis*. Et infra, alia quoq; habet contra monachorum reditus, quæ nos inferius afferemus. Rursum quoque. *In plerisque cænobijs, & congregationibus, diuites, ac inopes, haud secus quam in mundo, visuntur: & diuites quidem, quid quid libet edunt, ac bibunt, cultis teguntur vestibus, opes sibi accumulant. &c.* Videant religiosi quid sentiat Rusbroch. de vana cupiditate, & superbiā.

Idem.

Idem de contempla c. 61.

16 Placuit vltimo Hieronymi Sauaronolę verba referre, quibus religiosos omnes de paupertate sectanda, auaritiaque fugienda sic monet. *Ita debet religiosus paupertatem diligere in particulari, & in communi; vt statuat firmiter in corde suo, nullo modo se velle aliquid possidere, nec aliquid ad vsum habere, nisi quod ei summopere necessarium fuerit, in tantum, vt odio habeat omnes diuitias magnas, & paruas, etiam ipsa vestimenta, sine quibus honestè viuere non potest, gaudeatque de monasterij paupertate, & doleat de eius abundantia, cum desiderio, vt pauperrimè viuat, vsque ad extremam necessitatem: quia vere pauper in paupertate gaudet*. Inferius quoque, monachos oppositum agentes innu-

Hierony. Sau. in reg. quibusdam ad religiosos.

innumeris vitijs deditos esse affirmat ; cuius verba cap. 4. huius operis adduximus.

17 Quis tamen è contrario, vel leuiter, recen sere poterit, quę sancti Patres, & Doctores de paupertate religiosorum dicant ? quot laudibus extollant, quotque prędicent encomijs? ex multis aliqua succintè referam. Sanctus Ephren Syrus sic *Thesaurus monachi paupertas voluntaria. Diuinissimus est monachus in hac exercitatus*. Et Rursus. *Immortalis virtus monachi est paupertas*. Rursusque. *Fidelissimus regni cælorum praco est monachus, ab omni auaritia alienus: male autem peribit, qui auaritiæ morbo laborat*. Rusus tandem. *Lumen in terris purum est monachus, in quo non est reperta cupiditas*. Ioannes Climacus pauperem monachum dominum esse mundi dixit. Saluianus quoque, beatiores omnibus, censet religiosos pauperes. Venerabilis Beda eos vocat. *possessionem Dei decantatam à Dauid psal. 2. possessionem tuam terminos terræ*. Dicit enim. *Terminos terræ accipere possumus solos perfectos, qui vera possessio Dei dicuntur, quia adeo se a terrenis elongauerunt, quod nihil in eis retinuerint, nisi quantum ad supplendam necessitatem vix sufficit*. Diuus quoque Laurentius Iustinianus miris his encomijs religiosum voluntariè pauperem extollit, dicens. *Voluntaria paupertas reddit animũ à curis sæcularibus liberũ, ad se cognoscendum, secumque habitandum aptissimum, ad vacandum orationi paratum, in parcitate lætum, in communicatione hilarem, in periculis securum, & in omni virtutum exercitatione dispositum*. Et infra. *Nemo proculdubio explicare valet, quantum repleatur gaudio, quanta potiatur pace, quibus spiritualibus reficiatur delitijs, quantis sæpissimè internis recreetur consolationibus, & quot diuinis quotidie illustretur splendoribus, qui deliberato animo, renunciat sponte sæculo, militat Deo, nihil terrenum ambiens, nihil temporale possidens, nichilque, quod amorem suum vendicare queat, omnino reseruans*. Sed de hoc puncto mira sanctus hic Pater, mira etiam alij quoque Patres, ita vt vanum sit omnia recensere.

S. Ephrẽ parę n. 1.

Idem.

Climacus grad. 13.

Salu. l. 1. de proui.

Beda in psal. 2.

Lau. Iust. de obed. c. 18.

18 Id quoque ipsum grauissimis Patrum exemplis paupertatẽ sectantium, auaramque cupiditatem bonorum temporalium reijcientium, luce clarius innotescet. S. Hilarion monachus, monachorumque Pater, Constantio Imperatori sibi

sibi decem auri libras offerenti, hordeaceum panem obtulit dicens. *Qui tali cibo aluntur, non maioris æstimant aurum, quam lutum*. Orioni quoque cuidam, a quo legionem dæmonum expulerat, dona non modica secum allata porrigenti, ait. *Non legisti, quid Giezi, quid Simon passi sunt?* Cumque Orion flens diceret: *Accipe, & da pauperibus*. Respondit. *Tu melius potes tua distribuere, qui per vrbes ambulas, & nosti pauperes, ego, qui mea reliqui, cur aliena appetam?* Sãctus quoque Basilius etiam monachorum Princeps, cum Cæsareæ præfectus opes promitteret, recusauit dicens. *Hæc homini Christiano non conueniunt; sed adolescentulis, ijsque, qui talibus promissis capiuntur*. De Abbate Arsenio hoc extat exemplum, verbis Sauaronolæ. *Cum esset magnus, & potens in curia Imperatoris, sicut nullus in curia induebatur magis splendidè, quam ipse, ita postea factus monachus in Eremo, omnibus alijs paupersius vestiebatur. In tantum, quod cæteri monachi considerantes, quam longe inferioris conditionis in sæculo fuissent, erubescebant, si aliquando contingebat illis, habere vestem alicuius momenti.*

D.Hierõ. in vita Hilarionis. Marc.Ma. in opusc. de rectè viuẽdi instit.l.1.c.7

Trip. l.7. c. 36.

Sauaron. in ep. ad Comitem Mirãd.c 2

19 Præterea Sanctus Paulinus, ex opulento diuite voluntarius pauper effectus est. Et teste Augustino, cum barbari Nolam vastarent, sic in corde suo deprecabatur. *Domine, non excrucier propter aurum; vbi enim sunt omnia mea, tu scis. Ibi enim* (inquit Augustinus) *habebat omnia sua Paulinus, vbi eum condere, & thesaurizare, Christus monuerat*. Sanctus quoque Ephrem Syrus in suo testamento sic *Nec crumena, nec baculus, nec pera mihi vnquam fuit: numquam aurum, aut argentum, aut vllam rem aliquam possedi: nam bonum regem ad suos discipulos audiui dicentem: Nihil in terra possederitis.* Vnde moriens Idem Ephrẽ adiurauit suos, ne se veste prætiosa inuoluerent, ac sepelirent. Cum verò quidam in eius venerationem propensior, secus fecisset, mox a Dæmone correptus est, licet ipsius Ephrem precibus liberatus, vt narrat Nissenus in eius vita. Abraam Aegyptius, permultam hæreditatẽ a parentibus relictam sic contẽpsit, vt nudus discedens in solitudinem, ibi cellã sibi construxerit, vẽditis paternis bonis, & mendicis liberaliter donatis. Niccardus Bernardi Clareuallensis frater (teste Marulo) cum a fratribus audisset. *Niccar te frater, nunc te solum totius summa respicit patrimonij; nos namque ius omne vni tibi cedentes,*

D.August. 1.de Ciu. Dei c.10.

S.Ephr.in testam.

Niss.in vita Ephrẽ.

Marc.Ma. de exẽpl. l.1.c.1.

tes,

tes, Christum sequimur. Tunc ipse. *Cælum vos ergo possidebitis (*inquit*) ego terram.* Nihilque moratus, post eos adijt monasterium. Ibidem.

20 Oportet iam aliqua ex multis,quę ex auaritia,cupiditateq; monachorũ oriri possunt, recensere; vt exinde religiosi omnes, eam vt pestem abijciant, Christique paupertatem certatim amplectantur. Et primo, vt vno verbo dicam, omnia fermè vitia,inuadere necesse est animum religiosi auari, pecuniarumque cupidi. Adstruunt id patres. S. Ephren sic. *Lumen in terris purum est monachus, in quo non est reperta cupiditas: cum ea radix sit omnium malorum, & non producat fructus bonos.* Ecce omnia vitia in radice,in anima tua ò religiosè, si solam auaritiam cumulasti. Ex verbis quoque Cassiani in lib. de spiritu philargyriæ, seu amoris pecuniarum, sæpius id accipere possumus. Capite. 2. sic. *Hic morbus malorum omnium efficitur radix, multiplices fructificans fomites vitiorum.* Et cap. 6. sic. *Nulli vilis, despectusque videatur hic morbus: receptaculum nempè vitiorum, malorumque omnium radix; & inextricabilis nequitiæ fomes efficitur, dicente Apostolo: Radix omnium malorum est philargyria, idest amor pecuniæ.* Quænam verò sint hæc vitia, quæ cupiditatem monachi comitantur, inferius sic recenset. *Pro hac, non mendacij, non periurij, non furti facinus admittere perhorescit: non fidem frangere, non iracundiæ furore noxio suppleri, si quicquam à spe quæstus deciderit, non honestatis, non humilitatis modum transcendere pertimescit, fitque ei per omnia, vt alijs venter, ita huic aurum, & spes lucri pro Deo.* Clarius in sequenti capite in quot vitiorum precipitia cadat monachus cupidus, & auarus. sic describit. *Nullam deinceps humilitatis, nullam charitatis, nullam obedientiæ, non dicam virtutem, sed ne umbram quidem virtutis retinere contentus, indignatur ad omnia, & ad singula opera murmurat, atque suspirat. Nulla iam reuerentia seruata, velut equus durissimus, ad precipitium fertur infrænis.* Demum cap. 10. sic. *Pecuniæ possessæ nunquam monachum, in monasterio residere, vel viuere sub regulæ institutione permittunt.* Abundè satis in his demonstrat Cassianus, totam turbam vitiorum irruere in animum monachi cupidi, pecuniarum possessoris. Nec dissentit D. Gregorius Magnus per hæc verba. *De auaritia proditio, fraus, fallacia, periuria, inquie-*

S. Ephrem paræn. 1.

Cass. l. 7. c. 2.

Cap. 6

Cap. 7

Cap. 8

Cap. 10

D. Greg. 31. mor. c. 31

inquietudo, violentiæ, & contra misericordiam obdurationes cordis, oriuntur. En satis habes religiose sancte, ex Patribus istis, quomodo tota vitiorum vorago cupidos regulares absorbeat. Ac proinde mirabitur nullus, vt commune prouerbium, de quo Dionis. Carthusianus ser. 6. de Dominica palmarum, dicat. *Monachus habens obulum, non valet obulum*.

21 Placuit quoque incommoda alia, ex priuata possessione monachorum manantia, ex D. Basilio recensere. *Primum* (inquit) *Societatis exactam disciplinam, priuata possessione corrumpit, tum etiam ipse, etiam magnopere de se indicio est, vt qui Deum perpetuo ijs alimenta suppeditaturum diffidat, qui in nomine ipsius congregati sunt*. Et infra. *Porro incommodum, quod ex istiusmodi possessione nascitur, nequaquam hic tantum sistit sed vlterius etiam progreditur. Etenim, qui proprium habere aliquid studet, is sine dubio, nihil aliud, quam disiunctionem, ac defectionem a cæteris meditatur*. Inferius quoque, recenset mala ex bonorum temporalium peculiari possessione orta, dicens: *Impuris, ac prauis cogitationibus sua intemperie exagitant, & conturbant. Idq; cōtingit a dolo, simulatione, inuidentia, contentione, quæ vitia, & charitatem radicitus euellunt, & Deum ex eorum animis, in quibus sunt fugat*. Ecce damna, quæ tibi religiose, ex inordinata cupiditate bonorum temporalium aduenire, admonet Basilius.

D. Basil. in consti. mon. c. 35

Idem inferius.

22 Placuit præterea, quæ D. Dionisius Carthusianus, ex mente cuiusdā doctoris Coloniensis, in opusculo de reformatione Claustralium dixit, vitia, quæ ex proprietate, seu peculio religiosorū procedere possunt recensens, hic adiungere. Hæc sunt ipsius verba. *Si scire delectat, quare proprietas, siue peculium tam rigorosè prohibetur in monasterio, attendite vitia, quæ inde sequuntur: quæ prudentissimi, ac deuotissimi viri, qui religiones instituerunt, considerauerunt & per experientiam etiam didicerunt. Considerauerunt enim, quod ex proprietate, seu peculio, tanquam ex venenosa radice, multa peccata proueniunt, vt puta contumacia, superbia, contentio, partialitas, auaritia, vanagloria, inuidia, mendacium, luxuria, occupatio infructuosa, multiplex dissolutio, varia mentis distractio, accedia, negligensque diuini officij persolutio, atque similia. Quoniam abundantes in peculio*

Dionisius Carth. in opusc. de reform. c. 16.

lio ad resistendum suis superioribus fiunt audaces, nec disciplinam, nec correptionem patienter suscipiunt, partialitates efficiunt, & interdum commessationibus, & ebrietatibus vacant: ex quibus ad vitia carnis labuntur, & votum suum de castitate seruanda, sceleratissimè frangunt. Sicque ad Diuina fiunt pigri, & accediosi, opusque Dei negligenter persoluunt; atque innumerabiles defectuositates damnabiliter incidunt; non obseruantes silentium, & sæpe neque ieiunium, nec ad commune refectorium veniunt: sicque quotidie magis excæcantur, & obdurantur. Vnde infra sic concludit. *Cum ergo tot vitiorum peculium sit origo, iustissimum valdeq; necessarium est, vt religiosis, secundum decreta Conciliorum, & Decretales summorum Pontificum, Sanctorumque Patrum Regulas, penitus auferatur. Et si religiosi libenter permitterent, se a corporali purgari veneno, incomparabiliter libentius debent habere, vt ab hoc spirituali veneno, æternam damnationem inducente purgarentur.* Hæc obsecro, religiosi attendant, legant sæpius, sæpiusque ruminent, vt incommoda proprietatis, auaritiæque bene perpendant. Idem.

23 Specialiora tamen aliqua recensebo, quæ ex inordinata cupiditate bonorũ temporalium monachis oriri possunt. Et in primis occurrit; quod sæpius illi qui bonorum temporaliũ possessione in religionibus gaudebũt, vsualibus, mobilibus, fluentibusq; bonis non contenti, etiam perpetuos, stabiles, & immobiles reditus, annuosq; census, sibi, exquisitis modis procurent. Hæc autem, num religiosæ paupertati contradicant, num Decretis Pontificum, & Conciliorum, maxime Tridentini. Nouæque reformationi Clementis VIII. nouissime à Sanctis. Domino Vrbano Papa VIII. approbatæ, & confirmatæ contraueniant, aliorum iudicio relinquo. alij iudices sunto. Theologi viderint, quã difficilè cũ illis cohæreant. Mihi tamen hoc solum dicere incumbit; perfectioni videlicet paupertatis regularis omnino contrariari. Quod quidem, præter adducta Patrum testimonia, confirmant alia. D. Anselmus in Carmine de comtemptu mundi, sic monet monachos de huiusmodi censibus respuendis:

Quærebat census aliquis, captabat honores:
At nunc vilescant census, honorque sibi. D. Ansel. in carm.

Sanctus quoque Laurentius Iustinianus identidẽ monachum monet, de huiuscemodi reditibus, immobilibusque bonis

Lau. Iusti. in ser. de ramis. aspernandis, dicens. *Sat tibi sit, ò monachè, monasterij communis substantia, de qua vnicuique necessaria ministrantur.* Abbas quoque Trithemius adeo perniciosos huiusmodi census monachis censet, vt totam ipsorum perditionem ex illis pullulare videatur asserere. Sic loquitur. *Posteaquam census monachi habere cæperunt, & redditus, pristina mox simplicitatis studia defecerunt, creuitque paulatim cum diuitijs, rerum temporalium superbia.* Præterea

Trithem. hom. 7. ad monach. pius Ioannes Rusbrochius multus est in hac parte. Primo enim, vt vidimus, hos redditus, annuosque census, monachosq. illos habentes dãnat. Alibi rursũ acerrimè vt solet, in

Rusbro. vt supra. illos sic inuehitur. *Est & aliud quoddã in multigeno religionis monasticæ statu inuenire vitiũ, plane diabolicum; puta,*

Idem de contempl. c. 62. *quod res terrenæ* (Sic corrigo authorem) *communes non sunt, siue eas res inter sese non communicent. Enim vero ex bonis communibus, alij inopes, alij locupletes, alij domini, alij serui sunt.* Et infra. *Qui multum habent peculij, aut de rebus communibus, ijs liberiores facere sumptus, aut plura sibi coaceruare, aut reponere licet.* Inferius quoque. *Cænobia huiusmodi, superbia, infidelitate, auaritia, dedignatione, ira, odio laborant.* Tandemque propter istam causam

Idem. sic concludit. *Christus hodie à multis nescitur, vita, institutiones, actusque illius, cunctis illis inuisa sunt, qui vitijs seruiunt, & propriæ sunt dediti voluntati* hęc Rusbrochius. Alia quoque ex alijs auctoribus prætermittam; hoc vnum solum recensens; quod nec in antiquioribus vitæ monasticę professoribus, tales reditus, aut census annui, exemplo, vel doctrina approbati inueniuntur, nec video qualiter cum illis paupertatis religiosæ perfectio (forsan nec substantia) consistere possit.

24 Ad hæc secundo forsan malũ aliud, ipsumq. grauissimũ ex inordinata cupiditate pecuniarum, temporalisque supellectilis, monachis continget, quod ex se ipso, quantum vitium sit illorum cupiditas, satis ostendit. Hoc vero malum in eo situm est, vt religiosi cupidi, & auari, actiones sacras illas, quas ob amorem Dei, & proximi facere tenebantur; vt puta confessiones audire, conciones &c. nõ nisi turpis lucri gratia forsã exerceãt. Pestis hæc adeo detestari debet, vt propter eam solam fugiendam, cupiditatem pecuniarum dete-

stari

ftari quoque debeant monachi. De ea fic loquitur Laurentius Iuftinian. *Vbi impellente cupiditate fiunt facramenta venalia,&c. ibi prorfus deeft timor Dei, zelus animarum, charitatis bonum, proficiendi defiderium, contemptus fui, orationis guftus, religionis delectatio, dulcedo virtutum, cõfcientiæ pax, æternorum fpes, & futuri iudicij metus.* Vocat Iuftinianus facramenta fieri venalia, quando, fiue illa, fiue quafcunque alias actiones facras, quas regulares exercent, non ob Dei laudem, proximiq. vtilitatem fpiritualem, fed vt fibi temporaria bona adquirant, exequantur. Apud iftos animarum zelus vigere nõ poteft, eodem Iuftiniano dicente: *Cumulandi amor, aggregandique diuitias, contrarius eft faluti fidelium.* Rupertus quoque c. 21. in Iofue affirmat, Achan illum, de quo habetur, facrilega rapina pallij coccinei, ficlorum argenti, & regulę aureæ fcandalizaffe populum, figuram effe cupidorum regularium, fi fub fpecie pietatis, militięq. fpiritualis facra fua venalia faciant. Ruperti en verba: *Dum enim fub fpecie pietatis pulchri incedentes, atque religiofi, auaritiæ ftudent, quæ eft fimulachrorum feruitus, & cuncta militiæ fpiritualis faciunt venalia, quid aliud quam anathema furantur, & mentiuntur, & abfcondunt inter vafa fua, imo inter confcientias fuas?* Vnde cõcludit; hoc vitiũ caufam effe, quare fęcularium vitia non fanentur. Erunt illi fimiles quibufdam antiquis (Sarrabaytæ, vel Renuytę nuncupabantur) quos D. Ifidorus appellat circumcelliones, qui, eodem Ifidoro tefte, *per mundũ vagabantur venalem circumferentes hypochryfim.* Et infra eorum cupiditatem recenfens. *Fimbrias, & philacteria fua magnificant, gloriam captantes ab hominibus.* Et inferius. *Omnes petunt, ab omnibus exigunt, aut fumptum lucrofum egeftatis, aut fimulatæ pretium fanctitatis,* Inferiufque. *Certatim in operibus laborantes, non vt indigentibus diftribuant, fed vt adquirant pecunias quas recondant.* Tandemque. *Faciunt bona, fed propter famam, non propter vitam æternam; fcilicet; vt aut affectent gloriam laudis, aut perueniant ad faftigium defiderati honoris. In his fæpius amor temporalium rerum graffatur; fequentes terrenas concupifcentias, tanto inaniter, quanto fæpius.* Quæ omnia imitari neceffe eft, improbos monachos, fi qui funt, qui propter lucrum temporale, & pecuniarium, fimilemue inhoneftum finem, actiones facras facramento-

Iuft. l. de obed. c. 19

Idem de infti. prel. c. 8.

Rupert.

Ifidorus. 2 officio.

Idem.

mentorum, concionum, & missarum, exerceant. Vnde de illis, quæ D. Isidorus de antiquioribus dixit, dicere, & nos possumus. *Tales nequaquam monachi vocitandi sunt, qui Deo, sola professione, non actione coniunguntur*. De illis bene Bernardus super Cantica. *Christi opprobria, sputa, flagella, clauos, lanceam, crucem; hæc omnia in fornace auaritiæ conflant, in acquisitione turpis quæstus, & pretium vniuersitatis suis marsupijs includere festinant.* Bene etiam de illis Abbas Ioachimus Apoc. c. 18. dixit: *Quod vendunt orationes, & missas pro denarijs, facientes domum orationis apothecam negociationis, facientes inquam forum publicum, & speluncam latronum* Et post aliqua. *Ecce hi omnes sunt negociatores terræ, qui commutant dona Dei pro rebus temporalibus, & caducis*. Similes quoque erunt isti rerum spiritualium male tractatores Ioanni Bugen Hagio impostori Lutherano, qui ad Daniam se conferens, vt hæresis zizania seminaret, dicebat sic. *Tu meum habeas Dania, Euangelium, ego tuos nummos. Vale*. Pari passu, isti Euangelium dabunt, sed nummos accipient. *Quidam ex eis lanam potius, quam oues, idest suum magis lucrum, quam animarum salutem quærunt*. dicebat Rusbrochius. Satius illis foret, quæ S. Thadæus quondam cuidam Regi sibi ob Euangelij prædicationem aurum offerenti respondisse ferunt, dicerent. *Si nostra reliquimus; quomodo accipiemus aliena*? Hinc Seraphicus Doctor Bonauentura in Epist. ad Prouincialem quendam transmissa, inter alia præcipit. *Vt toti sæculo clarescat, quod non commoda rerum, sed lucra quærimus animarum*. Quod fiet religiose, sancte, si, vt decet, actiones sacras, quas exerces, solum ob Dei laudem, proximorumque salutem exequaris. Quod erit, si auaram, torpidamque cupiditatem pecuniarum, a corde tuo omnino abscindas.

Idem vt supra. — Bern. in Cantic. — Abb. Ioac — Laur. Beier. L. in apoc. ve. b. auaritia. — Rusbroch in tabern. fed. c. 123. — Euseb. l. 1. hist. c. 15. — D. Bona. t. 1. opusc.

25 Astat quoque horrendum aliud malum, quod ex inordinata cupiditate bonorum temporalium, pecuniæ præsertim, monachis accidere posset, quod vnum sufficeret, vt cupiditatis vitium iure detestarentur. Illud vero est, gulę vitium; ad quod sæpius cupidi, & auari religiosi procliues esse possunt, plus ęquo, cibo, potui, commessationibusque superfluis, vacantes. Contra hoc vitium, in monachis præsertim, multa Patres ediderunt. Ex quibus Hugo Victorinus, & ipse monachus, sic loquitur. *Cum legas deliquisse Ionatam*

Hugo. 2. de claust. anim. c 19

tam in gustu mellis, Esau in Edulio lentis, Sodomitas in saturitate panis, putasne, sine periculo esse, tot carnium ferculis, tot piscium generibus, tot frixurarum diuersitatibus, delectari? Nonne sic differt Palatium à refectorio sicut Aegyptus à deserto? Si igitur in deserto sumus, mirandum est, si ollas carnium suspiramus. Hæc Hugo: D. quoque Bernardus eleganter sic concinit. *Quid prodest, ciborum varietatibus exquirendis quotidianam expendere curam? Legumina, inquit, ventosa sunt, caseus stomacum grauat, lac capiti nocet, potum aquæ non sustinet pectus, caules nutriunt malencoliam, coleram porri accendunt, pisces de stagno, aut de lutosa aqua, mea penitus complexioni non congruunt. Quale est hoc, vt in totis fluuijs, agris, hortis, cellarijsue, reperiri vix possit, quod comedas? Puta te, quæso, monachum esse, non medicum, &c.* Hęc, & alia sanctus hic Pater contra monachos illos, qui vulgaribus, & communibus cibarijs non contenti, exquisita lautitia expetent. Quod absdubiè ex magna pecuniç cupiditate sępius originem ducet. Istos similes esse vult lyranus Israelitis. *Qui tentauerunt Deum in cordibus suis, vt peterent escas animabus suis.* Vnde de illis sic loquitur. *Per istos, qui flagrarunt desiderio carnium significantur religiosi mendicantes, qui post factam professionem in paupercula religione, in qua nihil eis permittitur, quantum ad vitam præsentem, nisi austeritas, & paupertas: tamen volunt nimis lautè viuere, ac delicatè, & frequenter hoc contigit illis, qui in sæculo minus habuerunt, & acriter murmurant contra illos, qui pro victu illorum procurando fideliter laborant.* Hęc Lyranus. Damna porro, quę ex ingluuie, gulaque religiosorum illis obuenient, expręssit bene S. Laurentius Iustinianus per hæc verba. *Hebetatur intellectus, dormitat ratio, mens dissoluitur, negligitur cordis custodia, noxiæ cogitationes ebulliunt, desideria voluptuosa inficiunt, lasciuit caro, abundat risus, contentiones fiunt, & rixæ, scurrilia verba proferuntur, & vana, detractoria, atque elata. Tunc quippe nequaquam delectat legere, non orare, non meditari, non scribere, sed neque placet, quod sit commendationis; quod virtutis, quod meriti. Efficitur profecto ex hoc homo contrarius sibi, inutilis proximo, legi inobediens, inimicus Dei, contemptor gratiæ, corruptor naturæ, pudicitiæ hostis, pelagus vitiorum, reus mortis, æternoque supplicio dignus.*

D.Bernar. ser.30. in Cantic.

Psal. 77.

Lyran. in cap. 11. numeror.

Laur.Iust. de regim. præl.c.19

Hæc

Hæc Iustinianus. En tibi mala, quæ comparasti tibi religiose sancte, si, quod absit, per inordinatam gulam, ex cupiditate pecuniæ tibi pullulantem, pecces; fuge ergo matrem, ne tales soboles ex ea suscipias.

26 Ad idem quoque valent, quæ S. Dionisius Cartusianus serm. 7. de Domin. 2. aduentus, gulosos reprehendens, dixit. *Nos miseri, qui etiam nunc post religionis ingressum, post voluptatum abnegationem, post pænitentialis vitæ professionem, volumus in omnibus abundare vsque ad satietatem, exquisitis refici alimentis, & corporaliter, atque superflue repausare: Quod si parum quid videatur deesse, protinus murmuramus, indignamur, obloquimur, etiam præsidenti, spiritualique Patri, Vicario Christi. Insuper carnalitatem, teporem, defectum nostrum, impudenter, ne dicam mendaciter, excusamus, impotentiam allegantes, quasi experientia non demonstret, ac doceat huius oppositum, cum vsque in præsens, sint quidam verè deuoti, ac feruidi notabilem abstinentiam, magnasque corporis afflictiones strenuè exercentes.* Et rursus. *Idcirco manemus in fæcibus nostris, & rudes, in circumcisi carnales, irreformati, passionatique sumus. Et quod summè periculosum censetur, quo in religione diutius viuimus, eo pene tepidiores, & negligentiores efficimur.* Inferius quoq. *Nō ita nos cibo repleamus, ac potu, vt ad dissolutiones, cachinnos, loquacitates, contentiones, animositates, pigritias, somnolentias dilabamur, sed ad Dei obsequium fortiores reddamur.*

Diō. Car.

27 Quam certum tamen sit, æterno supplicio dignum esse Regularem, gulæ, ventrique deditū, vt Iustinianus asseruit, ex vero exemplo, quod pius, deuotusque Ioannes Rusbrochius retulit, conijci potest. *Tres (inquit) gulosi monachi circa Rhenum, in quodam degebant cænobio; qui non contenti cibis communibus, sed escas singulares sibi ministrari volentes, seorsum a fratribus aliis semper edebant. Quorum duo subitanea, ac improuisa arrepti sunt morte, vno præfocato, altero, dum se lauaret, submerso in aquis, vnus autem ex eis socio tertio superstiti apparens ait, se damnatum esse. Interrogatus ab illo, cui apparuit, si magna pateretur tormenta, extensa manu; guttam vnam sudoris sui in candelabrum stanneum, vel æneum, quod ibi forte erat cadere permisit; quod momento celerius, perinde vt seuum, vel cera, in ardenti fornace liquefactum est. Tantusque inde extitit fœtor vt illius loci*

Rusbr. in tra. de fid. & iudic.

si monachi tribus diebus a cœnobio abisse cogerentur. Hæc Rusbrochius. Ex quibus liquido innotescet, quæ per inordinatam ingluuiem monachis nocumenta sequantur; meliusque illis fore, parsimoniam potius in cibo, & potu, quam quorum sequi monachorum (quos Marcus Marulus refert) quã tali vulnere animas suas perimere. Ac perinde consultũ satis illis erit, si pecuniarum possessionem fugiant, quæ tanti mali initium, radixque est. Mar.Mar. l.4.c.2.

28 Huic quoque vitio affine aliud est, ex eadem radice improbæ cupiditatis contingenter eueniens; quod scilicet religiosi sæpius propter bonorum temporalium, pecuniæ præsertim, possessionem, habitu, ornatuque exteriori, religioso statui contrario, vtantur. Contra hoc vitium sic loquitur D. Basilius. *Si in eo studendum est nobis, vt omnium infimi simus, sine dubio, & quod in hoc genere indumentorum infimum est, id summopere est nobis amplectendum: vt enim gloriæ cupidi, gloriam, & inanitatem ex vestium cultu, ac splendore aucupantur; sic videlicet humilis, & religiosæ vitæ studiosi, ex vestimenti quoque vilitate debent venari humilitatem, & eam consectari*. S. quoque Ephrem Syrus ad monachum quendam sic loquitur. *Vestium ornatu ne delecteris*. Et in doctrina varia sic. *Superfluus vestium ornatus mortem conciliat*. Legatur D. Paulinus epistola 7. ad Seuerum, vbi monachos, molliora vestimenta quærentes multo cum felle carpit, & arguit. Legatur & D. Benedictus in regula sic habens. *Ne monachi causentur de vestimentorum colore, aut grossitudine, sed quales inueniri possunt in prouincia, qua degunt, aut quod vilius comparari potest*. Optimè etiam Hugo Victorinus sic monachos instruit. *Debent amatores religionis, opere demonstrare, quantum ipsi terrena despiciant, nec carnem, quæ moritura est, cultu superstitioso extolere; sed pompæ indumentorum morum ornamenta anteferre. Vestimenta plus vilia, quàm pretiosa, plus grossa, quam subtilia, plus aspera, quàm mollia, plus fusca, quam nitida, plus neglecta, quam accuratè cõposita*. Vnde D. Bern. hoc vitiũ in monachis sui tẽporis sic deplorat. *In hoc habitu non iam calor, sed color requiritur; magisque cultui vestium, quam virtutum insistitur. Pudet dicere, vincuntur in suo studio mulierculæ, quando à monachis pretium affectatur in vestibus, non necessitate, nec*

B sil. reg. 22.exfusis

s.Ephrem paræn. 6. D.Paul.n.

D.Bened. c. 55.

Hugo de inst. mon. c. 11.

D. Bern hom.4. su permissus est.

ſaltem forma religionis retenta. In habitu ornari, non armari, appetunt milites Chriſti: qui dum ſe præparare ad prælium & contra aëreas poteſtates, prætendere paupertatis inſigne debuerant, quod vtique aduerſarij valde formidant; in mollitie veſtimentorum pacis potius prætendentes indicium, vltro ſe hoſtibus, ſine ſanguine tradunt inermes. Ioannes quoque Rusbrochius iam adductus, religioſos iure carpit. *Quod curioſum, & comptum ferre habitum licet; nec vlla apud eos veſtimenta plus nimio pretioſa habentur, quæ obtinere poſſint*. Alibi etiam deplorat. *Quod ipſe etiam externus habitus, quantum maxime fieri poteſt, ad hominum mundanorum conſuetudinem formatur, nec quicquam ferme ab eorum habitu diſtat colore, & effigie*. Deplorat, & illud B. Thomas de Villanoua, verbis relatis a nobis cap. 1. huius libri.

Rusbroc. vt ſupra.

Idem de con. epl. c. 61.

Th. de Villanoua.

29 Quale tamen ſuæ detrimentum ſalutis æternæ patiantur religioſi ſi veſtium culturæ ſint nimium dediti, habetur ex reuelatione S. Brigittæ facta. Ex qua liquet animam cuiuſdam religioſi, inter alia damnari *Quia gloriabatur in ſuperfluis, & habitu peregrino*. Extat quoque viſio, & reuelatio cæleſtis, quam B. Odo Abbas Benedictinus retulit, ex qua liquet quantum Deo diſpliceat monachorum inhoneſtus, & nimium comptus ornatus. *Cum apud Turones in Eccleſia B. Martini, monachi degerent, cœperunt deſciſcere à moribus, & inſtitutis monaſticis, propriamque ſectando voluptatem, vitam, profeſſionemque ſuam corrumpere. Abiecto enim monachorum ſolito habitu, fucatos, atque fluxos, & pallia ornatos, induerunt cucullos, & tunicas; calceis vtebātur adeo rotundis, & nitidis, vt vitrei videri poſſēt. Quibus, cum vellet Deus finem imponere, nocte quadam, omnibus ſomno correptis, vnus ex eis vigilans, duos viros vidit in dormitorium ingredi; vnum manu tenentem gladium; alterum imperantem ei, vt quos ipſe digito demonſtraret, gladio percuteret. Cumque ille etiam, eum, qui videbat, cædere vellet, adiuro te, inquit, per Deum viuentem ne me interficias. Illico retraxit ille gladium, & hic ſolus ex omnibus euaſit*. Hæc S. Odo: ex quibus elici valet quantum Dei iræ ſibi alciſcant regulares, nimium ornatum in veſtibus affectantes. Alia quoque viſio cuidam monacho contigit, in qua vidit B. Benedictum pro monacho moribundo compellatum, qui ſpreta ſimplicitate veſtis religioſæ, habitum inhoneſtum.

Brig. l. 6. reu. c. 35.

Apud Sur. in Nouēb.

neftum affumpferat, refpondiffe. *Hominem quidemſe videre, ſed habitum non agnoſcere; itaque alterius inſtituti hominem, eiuſque cauſam diſcutere ſe non debere, nec in eius vitam inquirere.* Hæc, & alia Surius: ex quibus, & adductis, conftare liquido poteft, magnum malum regularibus effe veftibus inordinatis ornari; ac perinde fugiendum auaritiæ, cupiditatifque vitium; exquo, & pecuniarum poffeffione, tantum detrimentum nafcetur. Ubi Surius

30 Præcludere tandem oportet ementitam quandam, fimulatamq; excufationem, qua fibi regulares quidam, pecunias,bonaq;temporalia,plus æquo,procurare dicent. Eft autem excufatio hæc fub prætextu indigentiæ, neceffitatifque futuræ obtecta. Dicent enim fortè;cænobia, aut conuentus, non fibi in neceffarijs prouidere,vel fi aliquatenus prouident, talem tamen morbum, oblongum iter, feneĉtutem, fimilemue indigentiam, accidere poffe, vt nifi proprijs diligentijs adiuuentur,miferè fint perituri. Ob quod vitandũ damnum fibi putabunt licere, pecuniæ copiam,librorum, aliorumque temporalium bonorum fupelleĉtilem referuare. Sed,gaudeo, gaudeo fanè, quia nec noua eft, fed antiqua,prætenfa hæc, & palliata cupiditatis monafticæ excufatio. Eã enim fimilibus verbis Ioannes Caffianus antiquus eremita, loquens de monachis cupiditatis vitio infeĉtis, exaratam reliquit, Sic verò loquitur. *Philargyria, ſeu cupiditas pecuniarum, cum remiſſam, tepidamque poſſederit monachi mentem, iuſtos quoſdam, & velut rationabiles ei colores, ob quos reſeruare ſibi aliquid pecuniæ debeat, vel parare,deſcribit. Nam, & ea quæ præbentur in monaſterio, quæritur non eſſe ſufficientia, & ſano, robuſtoque corpore, vix poſſe tolerari. Quid faciendum, ſi valetudo mala corporis emerſerit, & conditum non fuerit aliquid peculiare,quo ſuſtentetur infirmitas? Præſtitionem monaſterij eſſe pertenuem, & negligentiam erga ægrotantes maximam. Si proprium aliquid non fuerit, quo cura corpori valeat adhiberi, miſerè moriendum. Ipſum etiam veſtimentum, quod præbetur, non ſufficere, niſi procurauerit vnde ſibi aliud valeat exhiberi. Poſtremo, nec diu poſſe in eodem loco, vel monaſterio commorari, & niſi parauerit ſibi viatici ſumptus, euectioniſque tranſmarinæ mercedem, non poſſe, cum voluerit tranſmigrare, &c.* Et infra. *Tunc deinde vita longæua promittitur, ſenectus incurua, infirmitates diuerſæ,* Caff. l. 7. de philar. c. 7.

 atque

atque prolixa, quæ tolerari in senectâ non possint. Hæc Cassianus. Ecce eandem excusationem, quam nescio si aliqui religiosi nostri temporis, auaritiæ forsan, & cupiditatis morbo infecti, sibi vsurpant, abhinc 1200. annis ab improbis fuisse monachis traditam.

31 Sed quis non videat frigidam hanc excusationem, ipsamet teste ipse, comprobari. Etsi enim aliquid naturæ fragilitati concedi queat, vitiosæ tamen cupiditati, sub velo naturalis necessitatis obtectæ, nihil concedi debet. Hoc ex ipsismet Cassiani verbis clarescit, dum monachum tali excusatione munitum, *remissam, tepidamque mentem* possidere asseruit.

Cass. vbi su. D. Greg. 2. in Ezec. hom. 20.

Indicat id quoque D. Gregorius dicens. *Sæpe quod auaritia, ex appetitu suggerit, necessitatem putat, & cum minora sufficiant, docet maiora deesse.* Præsertim id verum habet, quia si naturæ necessitati consulitur, vt isti simulant, certe *natura paucis contenta redditur*. Indicat hanc rationem, solo ipso rationis ductu, Seneca epistola 7. ad Lucilum dicens.

Seneca.

Frugalitas autem paupertas voluntaria est. At necessaria deerunt? Deesse non poterunt, quia natura minimum petit. Ecce monachi excusationem vestram ab ethnico quoque reiectam. Sed esto, nobis aliqua in corporeis necessitatibus desint, nunquid ideo infamiæ auaritiæ serui erimus? Cupiditatis mancipia vocabimur? Non ideo, Patres, paupertatem professi sumus, vt nihil omnino nobis desit. *Fædum enim est.* (inquit Bonauentura) *profanumque mendacium satanæ, paupertatis voluntarium professorem se asserere, & rerum penuriam pati nolle.* De his quoque sic loquitur Bernardus. *Videmus pauperes aliquos, qui se veram paupertatem haberent, non adeo pusillanimes inuenirentur, & tristes. Sed hi sunt, qui pauperes esse volunt, eo tamen pacto, vt nihil eis desit, & sic diligunt paupertatem, vt nullam inopiam patiantur.* Indicat sanè his verbis Bernardus, istos tales non veros, & perfectos pauperes esse. Deinde: ignoro prorsus, quantum valeat apud istos illud Christi. *Primum quærite regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis.* Et illud. *Nolite solliciti esse in crastinum.* Prorsus etiam ignoro, qualiter apud istos firma, roborataque spes permaneat, cum (verbis D. Basilij vtar) *Deum ijs alimenta suppeditaturum diffidant, qui in nomine ipsius congregati sunt.* Nec video, quomodo religiosi isti, totos se Deo animo; corde, &

D. Bonau. ep. quadã 1. t. opusc. D. Bern. ser. 4. de aduentu.

Math. 6.

D. Basil. in cõst. c. 35.

corpore

corpore tradiderint, cum sic rebus caducis inhiantes, suam professionem relinquant. *Similis esse debet monachus* (loquitur Ephrem) *Viro ex alto demisso, qui funem excelso interuallo pendentem arripit, & se illi appendit, & indesinenter pro auxilio ad dominum clamat, sciens se, si defecerit, usumq; vtriusq; manus perdiderit, præcipitem illico ruiturum, & moriturum.* Si ergo religiosus omnis indesinenter, a Dei auxilio, potestateque, pendens esse debet, quorsum pro temporalibus angitur, pro caducis torquetur, & pro terrenis, cælestem paupertatem commutat? Hoc docet Euangelica Veritas, patres astruunt, veri, perfectique monachi status hoc requirit. s Ephrem de timore Domini.

32 Addiderim præterea, sæpius, diuina prouidentia disponente, istos qui sub futuræ necessitatis, vel indigentię prætextu, propriæ professionis, & paupertatis religiosæ limites transgrediuntur, his etiam pecunijs, quas sibi condiderant, misere priuari. Forsan expertus loquar. Sed extat de hoc memorabile exemplum, quod refert Guillelmus de Peraldo in tractatu, de professione monachorum, de hortulano quodam, qui simili spiritu cupiditatis ductus, pecuniam sibi indebitè reseruauit, quam tamen sibi nihil profuisse, ex angelica reuelatione innotuit, simulque cupiditatis eius vitium repræhensione dignum fuisse, probabatur. Hæc sunt Peraldi verba. *Suggestum est ei inspiratione spiritus maligni, vt colligeret aliquam pecuniam, quam, cum senesceret, vel ægrotaret, possit expendere. Et fecit sic, Contigit autem eum infirmari in pede, & expendit quidquid habebat in medicis; curariq; non potuit. Tandem vnus ex peritis medicis aixit, eum non posse curari, nisi per pedis abscissionem. Et cum quadam die, medicus esset allaturus instrumenta sua ad pedem abscindendum, nocte præcedenti hortulanus pœnituit de nummis collectis, & quod non dederat eos pauperibus. Et statim Angelus Domini astitit ei dicens. Vbi sunt nummi, quos collegisti, & vbi est pes, quem tractasti? Qui cum pæniteret, & misericordiam peteret, Angelus Domini tetigit pedem eius, & sanatus est. In mane vero medicus veniens, inuenit Hortulanum in agro sanatum, & operantem. Et glorificauit Deum.* Ecce casum; ex quo liquido innotescit, Deo maxime displicere monachum, qui sub vmbra necessitatis venturæ, contra regularem paupertatem peculium Perald. de prof. mō. p. 3. c. 11

con-

congregat. Ipsoq; facto ostendisse, in Deo plus sanctũ religiosũ, Deiq; prouidentiæ, quam pecunijs fidere oportere. Ac perinde euanescere, vt futilẽ, & inanẽ, eorũ excusationem, qui prę timore necessitatis futurę, pręsentẽ professionẽ prętermittẽt.

33 Restat tandem duas alias euasiones retundere, quibus frigidi aliqui regulares forte putabunt, magnam bonorum temporalium copiam sibi illicitam non esse. Nec propriam sententiam proferam, sed quid sentiant grauiores alij dicam. Prima est, quia dicent tales, etsi habeant plurium bonorum temporalium copiam, affectionem tamen internam ad res ipsas temporales non habere. Sed hanc reijcit Hieronymus Sauanorola ad Comitem Mirandolanum sic dicens. *Nec permittas te seduci ab aliquibus, qui dicunt, quod paupertas non consistit in hoc, quod non habeamus res exteriores, sed in hoc, quod non habeamus affectionem, & amorem ad illas: quia quanquam hoc verum sit, tamen, & difficillimum, & fere impossibile est, possidere res exteriores, & non habere amorem, & affectum ad illas: propter quod Sancti, etsi habebãt totum amorem suum in Christo, nihilominus spoliabant se huiusmodi rebus, scientes, quod possessio illarum est multorum peccatorum occasio: & hoc apertissimè apparet, in religiosis, qui in monasterio, & in cella habent abundanter ea, quibus opus habent; quia sunt tepidi in diuino amore, vagi, rari in oratione, sensuales, loquaces, murmuratores, iracundi, impatientes, insatiabiles, inquieti, inuidi, otiosi, superbi, & inobedientes. Et hoc euenit illis, quia derelinquerũt primum religionis fundamentum, quod est ipsa paupertas, non considerantes necessarium esse omni volenti seruire Christo in religione, vt sit pauper non solum corde, sed opere, in omnibus, huius mundi rebus.*

Sauaron. ad Comi. Mirand. c.2.

Secunda euasio est quorundam, qui dicent se posse plura bona temporalia, & pecunias possidere, quia non habent dominium, sed vsum illorum. Hoc tamen sic reijcit D. Dionysius Carth. ex graui quodam Doctore. *Magis nocet religioso habere vsum peculij sine proprietate ciuili, quã habere proprietatẽ sine vsu. Proprietas nãq; in se non est peccatũ, neq; ad peccandũ inducit, nisi per vsũ rei. Eius exẽplũ est, quod puero, vel furioso, non noceret proprium habere cultellũ, dummodo non haberet libertatem vtendi illo. Habere tamen libertatem vtendi ad placitum communi cultello esset furioso, seu puero valdè periculosum. Quemadmodum ergo stultum, & derisibile*

Diõ. Car. in opusc. de refor. claust. c. 16.

esset,

esset, si quis paterfamilias probiberet filio suo, habere proprium cultellum, ne cum illo se læderet; nihilominus daret illi licentiam vtendi ad placitum communi cultello domus; sic stultum videtur, & derisibile, si pater spiritualis filio suo spirituali prohibeat possidere aliquid proprium, & nihilominus assignat ei aliquã portionẽ de communibus bonis conuentus, conceditq. vsum illius. Quia libertas vtendi illa portione, est sibi magis periculosa, quàm esset ei proprietas eiusdem sine vtendi licentia. Et infra. *Quantum ad progressum de malo in bonum, parum, aut nihil refert an habeatur vsus, sine proprietate, vel cum proprietate*. Hæc iste author. Quæ, obsecro, attendant regulares omnes, nulloque palliato colore, cupidam sibi, auaramque bonorum temporalium possessionem prætendant, *ad excusandas excusationes in peccatis*: Sed propriæ professioni attendentes, sciant cum S. Hypolito martyre; *Consumationis mundi, & extrema ætatis illius signum esse si monachi expetunt, quæ sunt mundi*: Sed de hoc etiam capite sequenti. S. Hypol. in orat. de consũm. mundi. t. 7. bibliot.

Superfluitas bonorum temporalium etiam in ipsis communitatibus, religiosorum reformationi est contraria.

C A P. XVII.

1 ABundè satis caput præcedens cupiditatem, & auaritiam a regularibus personis, Patribus testantibus, relegauit; præsens vero etiam a communitatibus ipsorum regularium, monasterijs scilicet, conuentibus, aut collegijs, abigendam fore specialius comprobabit. Ansam hinc tollemus aliquibus, si superfluam bonorum temporalium possessionem priuatis personis, & regularibus nolint permittere; Ipsorum tamen cœnobijs, magnam copiam istorum bonorum tolerandam esse, verbis, aut factis conētur defendere. Hoc ergo cōtra perfectā reformationem religiosorum militare, accuratius ostēdamus. Ad quod inprimis omnia quæ capite præcedenti adduximus deseruire poterunt; si enim superflua bonorum temporalium possessio religiosos non decet; nec decebit etiam communitatem ipsam religiosam: quæ ex pluribus particularibus compo-

ponitur. Nihilominus specialiter de communitatibus regularium loquemur.

2 Ergo primus, vt solet, loquatur D. Basilius, magnus, & egregius reformationis monasticæ defensor. In sermone ergo de institutione monachorum sic loquitur. *Conuenit igitur, vt quemadmodum; qui in balneum ingrediuntur, vestimentis se omnibus denudant, ita & qui colendæ pietatis causa ad solitariam vitam accedunt, omni rerum vitæ huius materia exuti, genus vitæ, quod est secundum philosophiam, ingrediantur.* Loqui autem Basilium, non modo de speciali bus religiosis, sed etiam de ipsis cænobijs, conuentibusue, in quibus degunt, ex sequentibus elicio. *Si quidem earum rerũ, quæ sunt cũ materia coniũcta solicitudo, procuratioq; magnopere mentem, atque animum distrahunt.* Quæ ratio non minus in communitatibus religiosis, quam in ipsis regularibus personis vim habet.

D.Basil.in 1 ser. de inst. mon.

3 Adstipulatur S. Ephren Syrus, qui in opusculo quodam aduersus quosdam religiosos edito, eorum statum eo maximè luget, quod cum in mundo possessiones, diuitiasque reliquerint, in religione tamen, pro ipsarum possessione multum anhelent. Eius verba, paucis dispunctis, sic habent. *Hei mihi, quis non suspiret? quis non lugeat? quo pacto Angelicum hoc institutum, ac Ordinem confudimus? Reliquimus mundum, & quæ mundi sunt sapimus. Reliquimus domos, & earum cura, atque solicitudine quotidie absumimur. Videmur quidem paupertatis amatores, & habendi cupiditate detinemur, atque absorbemur. Ore quidem, ac verbo paupertatem colimus, mente autem auaritiæ morbo laboramus. Quis igitur nostram conditionem, atque institutum non doleat?* In sermone quoque ascetico de vita religiosa, sic habet. *Attendamus nobis ipsis, ne duplici pœna in die iudicij mulctemur, maximè si post sæculi abdicationem, adhuc ea, quæ mundi sunt sapiamus, si post pecuniarum, opumque contemptum, de ijs adhuc sollicitі sumus, &c.* Attendant hoc religiosi, & videant, qualiter illis etiam pro communi conuentu, sollicita pecuniarum inquisitio interdicatur, oppositumque conãtibus, duplex pęna comminata sit ab Ephremo.

S.Ephr. in opusc. aduersus vitiose viu.

Idem.

4 Accedit S. Gregorius Nazianzi Episcopus, qui, & ipse monachus, monachorum quoque, & cænobitarum vitam describens, qualis nam suo tempore fuerit, qualisue no-

stro

ſtro futura ſit, ſic docet: *Vita eorum ſunt opes in egeſtate: poſſeſſio in peregrinatione, gloria in contemptu, patientia in infirmitate, proles egregia in cælibatu: Qui delitias aſpernati pro delitijs habent: qui regni cæleſtis cauſa, humilitatem amplectuntur; qui in mundo nihil habent, & mundo ſuperiores ſunt, qui cum in carne ſunt, extra carnem tamen viuunt: qui pro portione Deũ habent: qui propter regni ſpẽ inopia labo rãt, & propter inopiam regnant.* Hæc ſanctus hic Pater, quæ ſi attendant aliqui ex religioſis, non magno conatu bona temporalia, pecuniarumque abundantiam, ſibi, ſuiſue cænobijs coaceruabunt; cum opes noſtras in egeſtate, poſſeſſioneſq; in peregrinatione ſitas eſſe, Nazianzenus moneat. Greg.Na. 1. oratio. de pace.

5 Euſebius quoque author epiſtolæ ad Damaſum de morte D. Hieronymi, & habetur. 4. to. Operum ipſius, cupiditã auaritiãque quorũdã monachorum grauiſſimis verbis carpit, reprehendit. Primo ergo nihil peius in mundo eſſe, quam malus monachus, affirmauit, inquiens. *Nulla certè in mundo tã crudelis beſtia, quam malus monachus.* Cauſam ſubiungit; *Nam corrigi non patitur, nec veritatem unquam audire poteſt. Et vt breuiter dicam, omnes præeminet malitia.* Vt autẽ præcipuam cauſã tradat, cur tam malignus, incorrigibilis, & crudelis beſtia, monachus prauus ſit; totum hoc in auaritiam refundit, hiſce verbis. *Heu quantum in quibuſdam ſpiritualibus, habitu, & nomine, creuit cupiditas: qui certe ſunt lupi rapaces in veſtimentis ouium.* Concludit tandem. *Vbi ſacerdos, & monachus cupidus eſt, ab eodem pluſquam a ſerpente fuge.* Ne autem putaretur, ſolum loqui de monachis, qui priuatim ſibi nummos, & bona temporalia congregant; ſed etiã de illis, ſi ſuperfluè; & auarè nimis monaſteria ipſa ſupra modum ditare contendãt, hæc addit. *Sunt nonnulli, qui totũ ſuum fructum exiſtimant, Eccleſias, & monaſteria miro modo, & opere, ex pauperum mercede ædificare, in quibus tanta viget cupiditas, vt terram ſibi, & omnia deficere putẽt. Ibi cor, ibi mens, ibi ſemper ſua eſt cogitatio, vt aliena poſſint expoliare marſupia.* Neutiquam author hic improbare valet religioſam eorum monachorum, regulariumque curam, Deo ſanctiſque templa, Eccleſias, monaſteriaque extruentibus: hoc enim pium, & laudabile eſt. Improbat tamen eorum ſolicitudinem, & cupiditatem, qui ſub horum prætextu, pauperum bona, nobiliumue hæreditates ſibi aſciſcunt, vel ſuperfluas,

Euſeb. in epiſtol. 4. t. opu. D. Hierony.

Idem.

impertinentes, vanaſque diuitias ſub pretextu ſuſtentationis adquirent; hi enim reprehenſibiles valde eſſent, & vitio auaritiæ notabiliter infecti.

6 Ad hæc D. Gregorius Magnus in ſuo. 3.lib. Dialogorũ
D. Greg. dial.c.14. ſanctiſſimi cuiuſdam Iſaac ſerui Dei virtutes,& miracula referens, inter alia in hoc maxime ipſum commendat; *Quod cũ eum crebro diſcipuli humiliter admonerent, vt pro vſu monaſterij, poſſeſſiones, quæ offerebantur, acciperet; Ille ſolicitus ſuæ paupertatis cuſtos,fortem ſententiã tenebat dicens. Monachus, qui in terra poſſeſſiones quærit monachus non eſt.* Hęc S. Gregorius de hoc eximio viro,ſatis ſuperq. laudãs eius factũ, & dictum: *Monachus, qui in terra poſſeſſiones quærit, monachus non eſt.* Quod, ſi plures, vt æquum eſt, ruminent,non nimis ſollicite, auide,& cupide exquiſitas diuitias,poſſeſſiones, hęreditateſque ſibi quærent, cũ ſanctus hic vir a D. Gregorio cõmendatus, neque pro vſu monaſterij, poſſeſſiones quæ
Id lib.10. ep.ind. 5. ep. 22. offerebantur acciperet.Fauet quoque in Epiſtola quadam. *Si peculiaritas (inquit) a monachis habetur, nec concordia, nec charitas in congregatione poterit permanere.* Alibi quoque ſic habet idem Gregorius. *Quid eſt habitus monachi, niſi deſ-*
Idem. *pectus mundi, quomodo ergo mundum deſpiciunt, qui in monachali habitu poſiti, aurum quærunt?* Hæc, & alia magnus Gregorius, ſatis exoſam habere indicans, cupidam auaritiã monachorum,etiam ſub prætextu communitatis augendæ.

7 Nec minus fauet D. Bernardus, qui in ſua illa celebri
D. Bern. apolog. apologia ad Guillermum Abbatem, ſæpius, meo videri, a monachis perlegenda, vanas, ſuperfluaſque monaſteriorum diuitias damnans; ſuperfluam quoque monachorum in illis adquirendis ſollicitudinem condemnat: ſic vero loquitur. *Abſit vt credam, tantas, ſanctos Patres, quantas video in pleriſque monaſterijs vanitates, ac ſuperfluitates, præcepiſſe, vel conceſſiſſe. Miror etenim, vnde inter monachos tanta intemperantia in commeſſationibus, & potationibus, in veſtimentis, & lectiſternijs, & æquitaturis, & conſtituẽdis ædificijs inoleſcere potuit:quatenus,vbi hæc ſtudioſius,voluptuoſius,atq; effuſius,fiunt,ibi Ordo melius teneri dicatur,ibi maior putetur religio. Ecce enim parcitas putatur auaritia, ſobrietas, auſteritas creditur; ſilentium triſtitia reputatur. Econtra remiſſio diſcretio dicitur, effuſio liberalitas, loquacitas, affabilitas; cachinnatio iucunditas; mollities*

ties vestimentorum, & equorum fastus honestas: lectorum superfluus cultus mũditia. Et infra. *Quis in principio cũ Ordo cœpit monasticus, ad tantam crederet inertiã monachorum deuenire? O quantum distamus ab his, qui in diebus Antonij extitere monachi?* Et inferius. *Quæritur ad induendum, non quod vtilius, sed quod subtilius inuenitur, non quod repellat frigus, sed quod superbire compellat: non denique iuxta regulam, quod vilius comparari potest, sed quod venustius, imo uanius ostentari.* Multa alia S. hic Pater in dicta apologia, contra superfluam solicitudinem monachorum in diuitijs, delitijs, temporalibusque bonis habendis, scripsit; quæ transcripsimus sufficiant, vt quantum ex mente Bernardi a vero religionis tramite isti ab errent, notũ sit. Quia tamen superfluam, vanamque hanc bonorum possessionem, solis priuatis religiosis, non autem monasterijs eorum interdici, aliquis forsan putabit, ex sermone ad fratres de monte Dei, etiam de ipsis domibus religiosis loqui manifestè liquescet, sic vero loquitur. *Iam enim subintrauit de ære alieno sumptuosa, & quantum pudor sinit, ambitiosa ædificatio, & abiecta sancta simplicitate, & rusticitate, sicut Salomon dicit ab altissimo creata, quasi religiosas quasdam nobis creamus habitationum honestates; in quibus tantum compassum est à talibus, vt pene omnes in hoc effecti simus animales. Dimissam enim nobis a patribus nostris iure hæreditario formã paupertatis, & sanctæ simplicitatis speciem. Verum decorem domus Dei alienantes a nobis, & a cellis nostris, per manus artificum exquisitorum cellas, non tam eremiticas, quam aromaticas ædificamus nobis de eleemosynis pauperum.* Et infra. *Ergo obsecro, in peregrinatione sæculi huius, in militia hac super terram ædificamus nobis non domos ad habitandum, sed tabernacula ad deferendum.* Optimè etiam sermone quarto super missus est, hæc habet. *Video, & alios, quod non sine dolore videri debet, post aggressam Christi militiam, rursus sæcularibus implicari negotijs, rursus cupiditatibus terrenis immergi: Cum magna cura erigere muros, & negligere mores: sub prætextu quoque communis vtilitatis verba vendere diuitibus, & matronis salutationes &c.* Alia sanctus hic Pater, ex quibus liquido innotescit, quam male sentiat de auara cupiditate aliquorum monachorum, si sibi nimis amplas magnificas, prætiosasue cellas aut do-

Idem.

Author sermonis ad fratres de monte Dei, apud Bernard.

Idē Bern.

mos ędificent ad habitandum in hac perigrinatione, etiam *sub prætextu communis vtilitatis*, vt dicit.

8. Grauissimus quoque author Cardinalis Petrus Damianus in epistola ad quosdam monachos eremitas, contra illos, quod superflua monasterio bona adquirenda inhiarent sæpius inuehitur. *Hoc etiam* (inquit) *me non leuius mouet, quia prætergresso nihilominus inobedientiæ limite, eleemosinas à sæcularibus indifferenter accipitis, possessionis iræ funiculos inhianter extenditis; & vt cuncta breuis sermo concludat, in occulto simul, & publico, fieri diuites festinatis.* Et infra. *Porro autem ad quid diuitiarum lucra congerimus? an quia hæc in nostros vsus expendere, natura modico contenta prohibente, non possumus, in quos prodigi valeant, anxia semper sollicitudine perquirimus.* Vnde inferius concludit *Spernite diuitias, ne perpetuo mendicetis, estote voluntarii pauperes, vt sine fine regnetes.* Ex quibus non incongruè elici valet Illustrissimum Monachum Damianum, toto animo, cordeque, reprobare nimiam bonorum temporalium cupiditatem, etiam sub prætextu comunitatis monasterij ampliàndæ.

Pet.Dam. l.6.ep.32.

9. Nec omittam, quæ Iustus Abbas Cisterciensis in sermone quodam ad Cistercienses monachos, circa copiosam bonorum temporalium supellectilem scripta reliquit. *Noster* (inquit) *ordo bonū habuit fundamentum humilitatis, & spontaneæ paupertatis. Super hoc fundamentum nostri priores ædificauerunt consimilem structuram, scilicet humiles domos priuata laboris habitacula, tenuissima temporalis vitæ subsidia. Nos vero, sicut iudicibus nostris videtur, transiuimus terminos, quos posuerunt patres nostri. Nos iam non humiles domos, sed spatiosas, & speciosas aulas instruimus. Ipsa nostra habitacula vrbibus similia sunt, & iam vt vulgo dicitur, in chimino posita, commeantibus quadriuiatim patent.* Et inferius. *Primi Cistercienses diuitias fugerunt, nos quærimus, paupertatem quæsierunt nos fugimus.* Inferius quoque. *Prouideamus famæ nostræ, propter nimiam libertatem nostram iam valde periclitanti. Caueamus, ne nomen Dei per nos blasphemetur inter gentes. Diuitias congregare, dignitates ambire, negociationes exercere, vrbana fora frequentare, sine prauericatione nostri ordinis non possumus.* Hæc Iustus Abbas, re, & nomine iustus, vt temporalium

Iustus in 2.t. auctu bibl.Patrū

bono-

bonorum cupiditatem a Cistertiensi familia (alioquin grauissima, & religiosissima) procul abigeret, scripta mandauit. Vtinam religiosi omnes sibi hæc dicta intelligant, opereque exequantur.

10 Iungam quoque libenter, quæ Abbas Ioachim super Apocalypf. capitulo 3. ad nostrum protulit intentum, Dum enim grauissimæ cujusdam religionis interitum lamentatur, in eam causam refundit: *Quia dum diuites esse voluerunt, sub regula paupertatis facti sunt delicati, & teneri; facti sunt inualidi, & infirmi; facti sunt, quibus lacte opus sit, non solido cibo. Nec mirum: Quis enim vnquam inter diuitias, & delitias potuit tenere inopem vitam, & castitatis propositum vbi multi sunt cibi? Taceo, quod intra vrbes, & vicos plura monasteria sita sunt, & præsto sunt, quæ monachorum mentes alliciant, & nonnullis, proh dolor, captiuatis, oculos eruant, & in Gazam ducant.* Taceo, & ego etiam alia, quæ ibi grauis iste author, & a pluribus propheta reputatus, non tacet. Eaque ex magna copia diuitiarum religiosis nasci, asseuerat. Abb. Ioachim in Apocal.

11 Omnium tamen Patrum clarissime huic nostro instituto fauet Seraphicus Doctor S. Bonauentura. Primò enim in quæstionibus circa regulam cum quæsisset. *Cum secundū Patres laudentur monachi in casellis, & in vilibus habitaculis habitasse, quid est quod altas, & magnas domos erigitis, oratoria sumptuosa, & areas latas magno pretio comparatas, cum sitis pauperes & mendici, & contemptores mūdanorū esse debeatis?* Causasq; assignasset, cur religiosis ædificare domos, templa, oratoriaq; liceat; subiungit tamen. *Non tamen intēdo in his excusare, nisi, quæ valde necessaria sunt: Vbi autem superfluitas, curiositas, & irreligiositas, & regulæ, & paupertati nostræ derogātes essent structuræ, reprahēdo tecū. Quintuplicis enim peccati rei sunt, qui superflua in ædificijs, & alijs quibus vtimur, procurant, & acquirunt. Primo propter transgressionē professionis, quia pompis renunciantes sæculi, in paupertate, & humilitate vera promiserunt Deo famulari. Secundo propter malum exemplum, quo alij discunt ab eis similia facere; vel scandalizantur, quando vident eos, qui huiusmodi pro Christo spernere deberent, quærere, vel sectari. Tertio propter inquietudinem fratrum, propter huiusmodi ædificia,* S. Bonau. in q. circa reg. q. 6.

ficia, & procurationes: quia, & deuotio extinguitur, & disciplina religionis plurimum dissipatur. Quarto, propter spoliationem aliorum pauperum, quibus sæpe eleemosyna præcipiuntur, & huiusmodi structuræ fiunt, ex quibus illi deberent vestiri, & pasci; dum quod istis datur, eis negatur; quia ad dandum vtrique sæpe deficit dantis largitas, & facultas. Quinto, quia quando nimis vrgemus homines ad dandum, perdunt deuotionem ad nos prius habitam, quod nec de prædicatione, nec exemplis, nec alijs, quæ facimus ædificantur; Vnde cum vident nos accedere terrentur, & timent, quod aliquid velimus ab eis expetere, quod graue sit eis dare, & erubescunt negare, &c. Hæc, & alia tam piè quam vere, aduersus auaram cupiditatem monachorum, bona temporalia, etiam communia, supra modum augere conantium scripsit. Inferius etiam inter causas difformationis religionum recen-

Idé q. 19. set. *Nimias opes, ex quibus fiunt carnales, superbi, & multipliciter vitiosi.* In epistola quoque quadam ad sui ordinis Prouincialem quendam sic loquitur. *Quoniam paupertas est no-*

Id. in ep. *stris religiosis prærogatiua &c. Sumptuosit item ædificiorum, librorumque, vestium, ac ciborum, sic studeas amputare, quod a professionis excellentia vita obseruantia non discordet.* In alia quoque epistola ad ministros prouinciales sui Ordinis transmissa, inter causas relaxationis religiosæ, superfluam bonorum temporalium abundantiam, etiam in communitatibus recenset, sic loquitur. *Occurrit ædificiorum constru-*

Id. in ep. *ctio sumptuosa, & curiosa, quæ pacem fratrum inquietat, amicos grauat, & hominum peruersis iudicijs multipliciter nos exponit.* Solus hic sanctus Doctor religiosus, religiosorumque superior, causam, quam intendimus, abunde confirmaret; ex eoque elicere omnes possumus, quam contrarium sit reformatis religiosis pluribus bonis temporalibus, etiam in communitatibus abundare.

12 Porrò bonorum temporalium abundantiam etiam in communitatibus, & sub prætextu bonorum operum, reformationi religiosę contraire, ex quadam diuina reuelatione B. Brigittæ fœminæ sanctissimæ facta, liquido innotescet. Reuelationis en verba. *Videbatur æthiops teterrimus in quo-*

S Brig. l. 6 reue. c. 99 *dam monasterio, inter velatas moniales existere, cum nigro velo, & habitu monachali, de quo, admirante sponsa* (scilicet B. Brigitta) *Christus loquebatur dicens. Scriptum est in euan-*

in euangelio meo , quod cauendum est de illis , qui ambulant sub vestimento ouium, intus autem sunt lupi rapaces. Sic nūc dico tibi, quod ille æthiops qui apparebat inter moniales cum habitu monialium, ipse est Dæmon cupiditatis, qui suadet eis aggregare possessiones, & castra , & plures diuitias , vt ex illis lautius viuant, & distribuant largas eleemosynas , vt sub tali religiosa spe recedentes a paupertate mihi grata, dissoluantur paulatim, donec præuaricantes regulam, & priorem obseruantiam , perdant animas . Ideo scito , quod nisi vigilanter caueant ab isto lupo cupiditatis, contentando se de his quæ habent, & nihil plus volendo accrescere in possessionibus, & terrenis diuitijs, inficientur ab eo , etiam sanæ oues istius gregis, damnabiliter, & postea a lupis dilaniabuntur immisericorditer. Magis enim mihi placet , quod in paupertate quieta , & sancta, quam profitebantur viuant, & contententur, quam quod terrena cura regiminis temporalis implicantes se, de distributione eleemosinarum bonorum aliorum , inaniter glorientur. Hæc Christus ; cuius verba si religiosi cætus attenderent , nequaquam multo conatu in congregandis diuitijs insisterent; cum etiam sub prætextu eleemosynæ elargiendę , hoc a Christo prohibitum sit .

13 His iungitur pius, & Sanctus auctor Ioannes Rusbrochius : hic enim , vt capite præcedenti vidimus , auaritiam monachorum seuerè satis repræhendit ; vt vero non solum de particularibus religiosis , sed de etiam communitatibus ipsis loqui innotesceret, multa subdit. Inter alia hæc. *Aedes quidē sacras , & cænobia magnificè extruunt, hominesque rebus locupletes sibi potius alliciunt , & adiungunt , quam vel ad Deum , vel ad virtutum studia cohortentur*. Et infra . *Licet septem millaria non nisi vnum complectatur cænobium, quid quid inter ea vndecunque colligitur, id facilè in illius vsus cesserit*. His autem verbis manifestum est damnare hunc sanctum auctorem , vanam , & auaram cupiditatem monachorum , si suis cænobijs superflua , & superabundantia bona temporalia , non contenti necessarijs , exquirant . Neque enim censendus est damnare eos , qui sibi modesta claustra , ędes , & Ecclesias , etiam eleemosynis congregatis, extruunt , quia isti potius laudandi sunt .

Rusbroc. in tabern. fœd. c. 123

14 Omnium tamen clarissimè grauis author Ioannes Trithemius , vanam , & superfluam bonorum temporalium possessionem

fessionem reformationi monasteriorum contrariam esse testatur. Homil.7. ad monachos sic loquitur. *Postteaquam census*
Trit.hō.7 *monachi habere cœperunt, & reditus, pristina mox simplicitatis studia defecerunt, creuitque paulatim cum diuitijs, rerum temporalium superbia. Quamdiu fuerunt pauperes monachi, Deū in veritate coluerunt; postea verò, quam diuitijs abundasse cœperunt, simplicitatem fugauit duplicitas: Integritas namque obseruantiæ regularis abundantiam peperit rerum temporalium, sed paulatim diuitiæ monachorum puritatem Ordinis funditus extinxerunt.* Ecce clarè insignis Benedictinus casum religionis, in magnam copiam bonorum temporalium refundit; vt vel sic falsi testes inueniantur, qui oppositū, verbis, vel factis docuerint. Adhuc clarius sermone 2. ad monachos. Cum enim grauissimum suum Benedictinum Ordinem adeo illustrasse orbem dixerit, vt quindecim mille, & sexcentos Diuos cælo dederit, à suoque splendore tam sanctum Ordinem paulatim decidisse, causam assignans sic habet. *Contulit monachis religio sancta diuitias, donec matrem filia suffocauit. Nam vt scriptura dicit: omnes, qui volunt diuites fieri incidunt in tentationes Diaboli, in-*
Idem. *crassatus est dilectus, & recalcitrauit, impinguatus, & dilatatus terrenis possessionibus, dereliquit institutionis prima sancta studia; abijt post vanitates falsas, quem copia rerum temporalium, diuitijs spiritualibus inopem & miserum fecit.* Nihil clarius, aut verius expectari potest, vt inde eliciatur, ex abundanti copia diuitiarum, religiones, religiosasque communitates à vero tramite obseruantiæ deficere.

15 Demum Ioannes Niderus in tractatu de radicibus cur religio perit, & deformatur, vnam ex illis cupiditatem monachorum recenset, visioneque ex cælo facta in quodam monasterio, suum, & nostrum intentum corroborat. Sic ve-
Io. Nider ra.2.c.19 rò loquitur. *Quartadecima radix est diuitiarum importionata augumentatio, per quam videmus hodie grauissimè collapsa in religione monasteria, nec mirum, quia abijcitur paupertatis votū per diuitiarum inordinatum apetitum. Ex radice hac monasterium S. Martini Turonis, in moribus adeo collapsum fuit, tempore magni Caroli, ita vt ibi monachi viuerent nimis deliciosè, induerentur sericis vestibus, & calceamenta aurei coloris. Vnde duo Angeli ingressi sunt dormitorium, & vno digitum extendente, alios monachos*

indi-

indicatos percutiebat. Vigilans hoc videns, fugit, & Angelum ne se occideret, per nomen Dei adiuratum emolliuit, vt refert S. Odo Abbas, & Vincentius in speculo historiali lib. 24. Hęc iste author, quibus non incongruè fulcitur intentum. S. Odo. Vincent.

16 Iam ergo, quæ nam sint causæ inspiciamus, quare, tam accuratè Patres isti, Sanctique Doctores, superfluam, & copiosam bonorum temporalium possessionem, religiosis cætibus interdixerint. In quo ea in primis ratio occurrit; ex eo cõmunitates regulariũ a superabundanti bonorum possessione abstinere debere; quod ob eã causam, sæculares ægrè id ferentes, inuidia, detractione, odio, murmurationibusq; aduersus religiosos insurgant. Cũ enim videant ipsos, sub prætextu paupertatis Christianæ, rerumq; temporalium contemptus, omnia sibi coaceruatim cumulare, aduersus illos indignantur, & fremunt. Hoc videre licet in deuota illa, piaq; disputatione inter mundum, & religionẽ habita, & S. Bern. Senen. concionibus t. 1. inserta. In qua sic loquitur mũdus. *Antiquis tẽporibus regularis vita mirandis virtutibus erat insignita, cõtẽta radicibus, & pilis vestita sed vt patet omnibus modo non est ita. Degebãt in abditis suis primitiui, erant pleni meritis, cordis excessiui: plane nũc aduertis, quod deriuatiui ab eorum semitis sunt valde decliui. Monachi antiquitus se legi diuinæ subiecere penitus; sed hos paulatiue cæcauerũt reditus, & bursæ vicinæ, & sic aerei primitus fracti sunt in fine.* Inferius quoq; sic. *Idiã vellus ouiũ vertunt in lupinum, cellam in palatium, solem in caminum, olus in conuiuium, melotes in linum: lac in esum carnium; & aquam in vinum mutant, nec officium recitant diuinum. Si prodire videris abbates istorum, vadunt cum tot faleris, & turmis equorũ, & cũ tot armigeris, & turba cursorum, Principes hos dixeris, & duces Castrorum, non patres putaueris monasteriorum.* Hæc, & alia obijcit mundus contra religionem in dicta disputatione. Huius etiam spiritus fuit quidam hæreticus miles apud Ioannem Lanspergium in dialogo habito cum monacho. Sic enim de similibus religiosis loquebatur ille: *Quod ad paupertatem voluntariam attinet, quam eos colere oporteret, vndequaque corradunt, atque coaceruant sibi bona temporaria, vt nedum nullam patiantur inopiam, vel defectum, sed interim etiam multa habeant superflua.* Hæc impius Lutheranus

S. Bernardini Sen.

Lãsperg. in dial.

ex ore, menteque sęcularium loquens. Porrò scandalum non solum ab impio Lutherano, sed etiam ab Ecclesiasticis Patribus cognitum esse, Seraphicus D. Bonauentura testatur in epistola ad quendam prouincialem sui Ordinis sic loquens. *Cum Euangelici culminis obseruata perfectio, hactenus spectabiles, & amabiles nos mundo reddiderit, omnique fauore, ac reuerentia dignos: Ecce iam nunc multitudine in procliua tendente, & remissius agentibus his qui præsunt, vitiorum quædam sentes cernuntur succrescere, quæ dum sacrum hoc, Venerandumque collegium despicabile; & onerosum reddunt populis; conuertunt in scandalum, quod cunctis debuerat esse in exemplum*: Et post hæc recensens causas, sic loquitur. *Nam frequentia discursus, & importunitas quæstus, viles nos, & graues efficiunt; pro eo videlicet, quod dum paruis nolumus esse contenti, & ædificia sumptuosa conamur erigere, vilia summo studio quæritantes, nobilia per incuriam perdimus*. Hæc Bonauentura adeò clarè, vt solus sufficiat, pro re quam intendimus.

Idem.

17 Nec vnum omittam, quod nec Patres omiserunt silentio; scilicet odium hoc, & inuidiam sæcularium, aduersus prædiuites, copiososque cætus religionum, eo magis augeri, si forte in ipsis cernantur, qui in sæculo aut tanta copia non potirentur bonorum, aut magna potius inopia laborarent. Etenim si aduersus omnes monachos, etiam qui in sęculo diuites, magnates, potentesq; fuerunt, inuidia, odioque, sæculares, cum eos in religiosis cætibus plus æquo abundare cernunt, exardescunt: *Quid censendum*, (loquitur Cassianus) *de his, qui nunquã possessas pecunias cupiunt congregare?* Certe incomparabile ex hoc gignitur odium erga religionem, inuidia contra tam sanctum statum, grauisque murmuratio sæcularium aduersus religiosos. Hinc de illis quæritur D. Hieronymus. *Quod in illis res familiaris magis aucta quam diminuta*. Hinc optimè Cassianus. *Si Paupertate præuentus, nihil quod dimitteres habuisti, multo magis adquirere non debes quod antea non possedisti*. Ac si clarius diceret, verearis ò monache, tot diuitijs in conuentu abundare, cum in sæculo vix pane sustentari possis. Alibi quoque, pudendum dicit, aliquos sic abrenunciasse sæculo, vt tamen. *Acquirere pecunias gestiant, quas nec antea possederunt*.

Cass. l. 7. c. 25.

D. Hier. ep. 4.

Cass. vt su. c. 27.

Id. collat. 4. c. 20.

Huc

Huc iam congruet illud Bernardi. *Itane mundum sibi, & se mundo crucifixerunt, vt qui antea vix in suo vico, vel oppido cogniti fuerant, modo Regum notitias, Principumq; familiaritates assecuti sunt*? Rursusque. *Plerique in domo Dei non patiuntur haberi contemptui, qui in sua, non nisi contemptibiles esse potuerunt*. Alibi quoque, tertium genus auaritiæ monachorum, quam pestem ibi vocat, in eo positam esse dicit. *Quod ea volumus in monasterio possidere, quæ si essemus in sæculo, minimè habere valeremus*. De his etiam Hugo Victorinus. *Qui ante conuersionem lectulum proprium nusquam habebant, nunc si forte voluntas eis fuerit eundi aliquo, ornamenta lectuli secum portant*. Ecce religiosi, qualiter ne in hanc sęcularium contumeliam cadatis, necesse vobis sit superflua, a vestris communitatibus etiam, abdicare.

D. Bern hom. 4. fu' permissus est.

Idem de ord. vitæ. Hugo 2. de claust. c. 18.

18 Præterea secundo, ex hac superflua temporalium bonorum copia in communitatibus regularium ortum ducet, vt illæ, quo magis illis coaceruandis student, eo magis in ruinam temporalem tendant, & in miserum casum procliuiores sint. Hoc quidem experientia testis in Ecclesię religionibus docuit, de quo Historiæ Ecclesiasticæ. Antiquitus etiam monachi peruersi quidam, quos Aegyptiorum lingua Sarrabaytas, siue Vennuytas appellatos fuisse, testatur D. Isidorus, iam omnino exinaniti defecerunt; eos autem cupidos, aggregatoresque pecuniarum fuisse, tradit idem Isidorus affirmans; *ab Anania, & Saphira in exordio ecclesia pullulasse, & certatim in operibus laborasse, non vt indigentibus distribuerent, sed vt adquirerent pecunias, quas reconderent* Vnde fas est suspicari, propter hoc vitium extinctos, & exinanitos fuisse, vt innotescat inde bonorum temporalium copiam superfluam religiones euertere. Vnde merito Thimotheus inter bibliothecarios numeratus lib. 2. ad Ecclesiam catholicam, sic monet de præsenti causa. *Non est itaque, quod competere quisquam, aut non obesse diuitias religioni putet. Impedimenta hæc sunt, non adiumenta, onera non subsidia. Possessione enim, & vsu opum non suffulcitur religio, sed euertitur, secundum illud quod Dominus ipse dicit: Sollicitudo istius sæculi, & fallacia diuitiarum suffocant verbum Dei*. Hinc etiam præclarissima Virgo S. Clara Seraphici Ordinis, & totius Ecclesiæ lumen

Isid. 2. de offic.

Timoth l. 2. in 5. to. biblioth.

Ii 2 soli-

S. Antonius. solita dicere erat monialibus suis. *Tunc Collegium firmum, ac stabile futurum, si propugnaculis, ac manibus paupertatis muniretur*. Haud dubie damnans vulgarium opinionem, qui non nisi opulentum cænobium stabile, ac firmum credit. Rationem vero tradit Dionisius Carthusiensis ser. 6. de Dominica 15. post Trinitatem dicens. *Iusto Dei moderante, ac permittente iudicio, magna multoties damna religiosis contingunt, a quibus si ab omni auaritia se arcerent, Deus bonus, Iustus, & sapiens eos vtisque præseruaret. Et tunc essent hominibus cunctis magis amabiles, exemplares, honorabiles, & præclari, nec dubium quin & plura in eleemosynas eis darentur, nunc autem contemnuntur, & blasphemantur à multis.* Ad idem S. Pater Ignatius in suis constitutionibus. *Paupertas (inquit) vt murus religionis firmus diligēda, & in sui puritate cōseruāda est.* Indicans sane, quod econtra, diuitiarum opulentia, auaraque monachorum cupiditas, etiam pro communitatibus amplianandis, religionem euertat.

D. ó. Car.

S. Ignat. 6 p. cōstit. c. 2.

19 Hoc etiam, quod dicimus de euersione temporali cœnobiorum ex inordinata cupiditate regularium orta, exemplo quodam, quod ex Cyrillo refert Marcus Marulus in suo opusculo de exemplis placuit confirmare, per eius verba. *Fuit monasterium quoddam in Thebaidis partibus ducentarum fere fæminarum, sanctarum vtique, si non auaritiæ fœditate sanctitatis decorem polluissent. Consuetudo pessima apud illas inoluerat, nullam in collegium admittendi, quæ certum pecuniæ numerum non offerret. Cuidam ex ijs, cuius Deo deuotus animus, a tam prophana negociatione abhorrebat apparuit in somnis D. Hieronymus iubens, vt ceteris pergeret nunciare, nisi ab ea exactione destiterint, vltionem à Deo paratam, iam ipsarum capitibus imminere. Cumque hac in conuentu omnium narrata essent, ridiculè excepta sunt, existimantibus deliramentum esse muliercule. Altera deinceps item tertia nocte, eadem visa rursum replicantē, iam odio habitam probris agitantes eiecere, Deo pro illa prouidente, ne scilicet sicut Loth cum Sodomis disperiret, iustus cum impijs. Vix etenim mulier septa monasterij egressa fuerat, cum monasterium ipsum terribili fragore funditus concussum, reliquas oppressit ruina, vt ex tanto numero, nec vna quidem saltem, post casum illum,* fit

Marul. in exemplis l. 1. c. 7.

sit inuenta; Itaque contussis mirabiliter artubus, vna omnes tàm paruo temporis momento extincta tunc demum auaritiæ, cum vitæ finem fecere. Hæc Marulus. Casus iste suadet satis intentũ, nimisque exemplariter monet, qualiter auara cupiditas regulariũ, ipsorũ cænobia sæpius euertat.

20 Nec ommitti debet inconueniens aliud, quod ex magna temporalium bonorũ copia communitatis religiosorum sepius contingere queat. Quod scilicet, dũ diuitiarũ, pecuniarumque opulentia abundant, sollicitè nimis, magna sumptuosaque ædificia, amplissimas domos, magnifica claustra (ne dicam Palatia) amplissimasq; cellas, sibi ad habitãdũ, viuendumq; construant. Et si enim religiosis cũctis iure, meritoq; concedatur, vt sibi honestas domos, honesta claustra, honestasq; cellas ædificent, istorum tamen superfluam ambitionem, sumptuositatẽ, & opulentiam, Patres merito, Iureq; comdemnant. Ex quibus Sanctus Ephrem Syrus sic istorum sortem luget. *Reliquimus domos, & earum cura, atque sollicitudine absumimur*. Eusebius etiam, vt vidimus iam dixit. *Sunt non nulli, qui totum suum fructum existimant, Ecclesias, & monasteria, miro modo, & opere ex pauperum mercede ædificare: in quibus tanta viget cupiditas, vt terram sibi, & omnia deficere putent*. Quibus verbis clare satis ambitiosam sumptuositatem, ex pauperum mercede damnat. D. Gregorius etiam iam adductus, merito huc inseritur, dum dixit. *Monachus, qui in terra possessiones quærit monachus non est*. Ex Diuo Bernardo iam etiam constat in hoc capite, ex epistola ad Guillermum, & ex sermone ad fratres de monte Dei, quam praue de ambitiosa cellarum ædificatione sentiat. Alibi quoque de talibus regularibus plorat, quod, *cum magna cura contendant erigere muros, & negligere mores*. Hugo quoque celebris author sic loquitur ad intentum. *Aedificia fratrum non superflua sint, sed humilia, non voluptosa, sed honesta, vtilis est lapis in structura, sed quid prodest in lapide cælatura?* Et de monachis ad oppositum conantibus sic loquitur. *Monachi sibi claustra faciunt, quibus homo exterior teneri possit, vtinam claustra facerent, quibus homo interior ordinate teneretur*. Præterea, quæ pius Rusprochius, Iustusque Abbas Cisterciensis de hoc dicant, ex

S. Ephrem aduersus vitiosé viuentes.

Euseb. vt supra.

D. Greg. vt sup.

D. Bern. vt supra.

Idẽ ho. 4. super miss.

Hugo de claust. l. 2 c. 4.

Ibid. l. 1. c. 1.

Superioribus innotescũt. Optimè tamen Seraphicus S. Bonauentura Epistola sæpius adducta ad quendam sui ordinis Prouincialem, fauet ad intentum. Inter alia etenim, quæ illi ad obseruantiam Ordinis in suo nitore conseruandam præcipit, illud est, vt sumptuositatem ædificiorum, a suis religiosis studeat amputare. *Quoniam (* inquit*) paupertas est nostræ religionis prærogatiua sublimis, ne nobilis hæc margarita conculcanda porcis viliter exponatur, discursuum causam, & quæstuum, sumptuositatem ædificiorum, &c. Sic studeas amputare, quod a professionis excellentia vitæ obseruantia non discordet.* Vnde tandem pulchrè satis Venerabilis Thomas de Campis, qualiter religiosus circa huiusmodi sumptuosa ædificia monasteriorum, se gerere debeat, sic monet. *Non optes vt monasterium tuum abundet diuitijs, & altis ædificijs, sed vt floreant omnes fratres bonis moribus, & virtutibus Sanctis. Et si alicubi pulchra, & sumptuosa videas, excusare potes, & tollerare pro honore Dei & reuerentia loci, sed non debes similia affectare.* Optimum sanè consilium, & paupertati religiosæ, euangeliceque perfectioni, consentaneum satis.

D. Bonau. in epist.

Thom. de Cāpis ep. quadam.

21 Placuit ad idem intentum, quæ Venerabilis Pater Ioannes Soreth nostræ religionis quondam Generalis, vitæque religiosissimę exemplar, regulam nostram Carmeliticam exponens dixit, huc affere. Igitur in expositione parenethica Regulæ expendit caput illud ipsius: *Iuxta situm loci, quem inhabitare proposueritis, singuli vestrum singulas habeant cellulas separatas,* dicens. *non dixit palatia, quæ sunt amplæ domus in quibus vagari possunt, sed cellulas diminutiuum à cella, quasi diceret habeant singuli paruas cellulas.* Rursus quoque dum illud, *oratorium prout commodius fieri poterit &c.* Sic dicit. *Non dixit templum, quod est amplum tectum, sed oratorium, quia religiosa loca decet esse moderata,* Infra. *Cur pauperes, & mendici quærimus oratorium immensas altitudines, immoderatas longitudines, superuacuas latitudines, sumptuosas depositiones, curiosas depictiones habens, quæ dū in se orantiū retorquent aspectū, impediunt mentis affectum. Alia ratione hoc faciunt sæculares, qui sapientibus, & insipientibus sunt debitores, & carnalis populi rectores. Hi enim hebetis plebis, cuius non valent spiritualibus documentis excitare deuotionem, corporalibus*

Io. Soreth in expositione regulæ Carmelit.

poralibus

poralibus excitant ornamentis. Nos vero, qui de populo exiuimus, qui mundi quaque speciosa, ac pretiosa pro Christo reliquimus, qui omnia pulchra, lucentia, canore mulcentia, suaue olentia, dulce sapientia, tactu placentia, cuncta denique oblectamenta corporea arbitrati sumus, vt stercora, vt Christum lucrifaciamus, quorum quaeso, in his deuotionem intendimus? quem quaeso ex his fructum inquirimus? stultorum admirationem, an simplicium oblationem? & vt aptius loquar, an totum facit hoc auaritia: & non quaerimus fructum, sed donum: Sed quaeris quomodo? miro inquam modo, tali quadam arte dispergitur as, vt multiplicetur, expenditur, vt augeatur, & sic effusio copiam parit: ipso quippe sumptuosarũ rerum visu, sed & mirandarum vanitatum accenduntur magis ad offerendum, quam ad orandum. Opes opibus hauriuntur, sic pecunia pecuniam trahit, quia vbi amplius copia cernitur, ibi offertur libentius. Et inferius. *Quid putas in his omnibus quaeritur. An paenitentium compunctio? an intuentium admiratio? Quaeritur nitor in parietibus, & non decor veritatis in spiritibus.* Hæc, & alia magnus hic Pater nostræ religionis antistes, quæ ommitti non potuerunt, quia vtiliter satis proposito nostro deseruiunt. Idem.

22 Tertio quoque magnum aliud incommodum ex nimia bonorum, superfluaque possessione, monasterijs ipsis quandoque proueniet, vt scilicet tàm communitates ipsæ, quàm priuati religiosi, negociationibus, sollicitudinibus, litigijs, alijsque sæcularibus curis plus æquo distendantur. Quæquidem maximopere pacem religiosam, vitamque regularem perturbare Patres docent. Ex quibus Basilius sic. *Earum rerum, quæ sunt cum materia coniuncta sollicitudo, procuratioque, magnopere mentem, atque animum distrahunt.* Alibi quoque sic. *Hoc vno pauperes a diuitibus differimus, quod securi sumus, atque eos vigilantes, nos dormientes ridemus. Praeterea in magna quiete agentes eos in magna rerum perturbatione constitutos, aspicimus.* Hęc Basilius. Ex quibus elicitur, cętus, conuentusque regularium, si diuitiarum copiam affectent, necessario *in magna rerum perturbatione constitutos* esse, quod testatur Basilius. D. etiam Bernardus pari modo sentit, & loquitur ad intentum dicens. *Video alios, quod non sine dolore videri debet,*

D: Basil. serm. de inst. mon. Idem in ps. 14.

bet, post aggressam Christi militiam, rursus sæcularibus implicari negotijs, rursus cupiditatibus terrenis immergiri, cum magna cura erigere muros, & negligere mores. Sed & contra Imperatoris sui edictum, concupiscere aliena, & 1.Cor. 6. *sua cum lite repetere, non audientes Apostolum ex Imperio Regis tubicinantem, hoc ipsum delictum est in vobis, quo d causas habetis.* Ecce quam praue de religiosorum cupidis negotiationibus sentiat Bernardus. Forsan ex ipso mutuauit Eugenius Papa dicens. Eugenius *Nullus monachorum pro lucro terreno de monasterio nefandissimo ausu præsumat exire, nec quibuscunque negotijs se implicare.* Nec mirum hoc apparebit, qui religiosi status institutum perspexerit, quod Laur. Iust. l. de obe. c. 19. non ad litigia, sollicitudines, inutilesque negotiationes, ordinatur, sed (loquitur Laurentius Iust.) *vt diuinis commodius valeant vacare obsequijs, interesse laudibus, orationibus instare, curis sæcularibus omnino semotis.* Pulchrè tandem Cardinalis Petrus Damianus; postquam vt vidimus, cupiditatem religiosorum damnauit, pro damnationis causa sollicitudines istas, curasque seculares proposuit dicens. Pet. Dam. l. 6. ep. 32 *Hæc facientes, amarissimis nos terræ cōcupiscentiæ motibus laceratis, non solum vobis, sed & posteris, dulcitudinem quietis adimitis, curarū sæculariū vos laqueis innodatis, & quod detrimentum est, pugnandi semper cum sæcularibus, vel potius materiam seruiendi constituitis, nō considerantes illud egregij prædicatoris, quod veris abrenunciatoribus ait. Habentes alimenta, & ex quibus tegamur ijs contenti sumus Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueos diaboli, & tentationes, ac desideria multa inutilia, quæ mergunt hominem, in interitum, & perditionem.* Hęc Damianus, ex quibus, & adductis liquescit sane, ex eo magna diuitiarum copiam etiam religiosis ipsis communitatibus nociuam esse, quod inde pluribus litigijs, negotiationibus, sollicitudinibus, alijsque sęcularibus curis, plus æquo intermisceri fere necessarium sit.

23 Caueant igitur Communitates omnes Regularium à tanta labe, tantoque vitio, quod, & in sæcularibus odium, & in ipsis religionibus perditionis causas gignit. Studeant paupertati religiosę, quæ anima est totius perfectionis. Parcè, & limitatè bona temporaria pro religiosorum necessitatibus prouideant; superfluam tamen, & superfluentem ipsorum

rum

rum bonorum copiam penitus fugiant. Sciant præterea, cupiditatis vitium semel admissum, difficilimè amputari. Est enim vitium hoc ex illis (teste Cassiano) *Quæ vix ad sanitatis concedunt remedia peruenire, siuè quod à Domino non merentur curari celeri medicina, qui ab his sauciati sunt, vel certè, quod male fundati virtutum structuram, & perfectionis culmen suscipere indigni sunt.* Communitatem quoque religiosam, non ex eo fælicem putent monachi, quod temporalibus diuitijs abundet; sed ex eo potius, quod in paupertate fundata, ad frugalem sufficientiam necessaria possideat. Sic refert Plutarchus in conuiuio septem sapientum eos disputasse. *Quis populus, quænamue respublica foret optima, & fælicissima?* Ad quod bene Thales. *Vbi neque diuites nimis, neque pauperes, sunt ciues.* Optimè quoque Pittacus ad simile quæsitum respondit. *In qua, neque requiruntur superuacanea, neque desiderantur necessaria.* Paucis contenti vitam suam cętus religiosi agant, si enim paucioribus contenti viuant, vitam angelicam ducent. *Nonne* (inquit Chrisostomus) *in hoc ab Angelis differimus, quod ipsi non egent vt nos? Igitur quanto paucioribus indigemus, tanto magis angelis appropinquamus, quanto pluribus, tanto magis ad hanc caducam vitam deflectimus.* Econtra vero, rebus temporalibus plus iusto inhiantes monachi, male sentire de cælesti vita comprobantur. Hinc Ephrē Syrus ad eosdem. *Bene sentite de Regno, ac Paradiso, & mox res terrenas contemnetis.* Congruit bene Laurentius Iustinianus, sic loquens. *Quid oro, locupletius, quam nihil habere, & omnia possidere, carere rebus superfluis, & vti necessarijs; proprium spernere patrimonium, & Christi esse hæredem.* Quod quidem assequentur Communitates omnes, si ad naturam, limitatamque indigentiam vixerint, nihil superfluum admittentes. Audiant quoque ipsummet Iustinianum sic monentem monachos de paupertate promissa seruanda. *Abijcite quæso, tenebrarum opera quamdiu dies est, deponite onus grauissimum proprietatis. Spopondistis paupertatem, exoluite: sufficiat vobis habere ad necessitatem indumenta, & victus. Fiduciam vestram erigite in eo, qui pollicitus est dicens: nolite solliciti esse animæ vestræ, quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Scit enim Pater vester, quia ijs omnibus indigetis. Primum igitur quærite*

Cass. l. 7. de phi ar. c. 5.

Plutarch.

Chrisost. hom. 79. in Ioāñe.

S. Ephrē. paræn. 50

Lau. Iust. de obed. c 18.

Idem ibi. c. 19.

Math. 6.

regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Nam quemadmodum est liberalis promissor, æque est fidelis redditor. Fiet iuxta ipsius sponsionem, si tamen verbis illius adhibeatis fidem. Tandem, quæ Ethnicus, & gentilis Seneca, Christianè certe quondam dixit, communitatibus religiosis, regularibusque cunctis libens dicam. *Indixistis pecuniæ odium, hoc professi estis, hanc personam induistis, agenda est. Iniquissimum enim est, vos pecuniam sub gloria egestatis adquirere*. Hæc Seneca. Nos verò ad alia procedamus.

Seneca. l. 2. de be. c. 17.

Iuniorum, & tyronum recta educatio religiones reformat, educatio autem praua destruit.

CAP. XVIII.

1 Quæ quondam Aristoteles in suis Politicis scripte reliquit, videlicet. *Iuuentutis disciplina neglecta facit magnum Reipublicæ detrimentum*: Mihi in mentē attulere, præcipuā causā, quare si Religionum aliquę ab antiquo forsan feruore desciuerint, eam fore, quod in eis iuniores, tyrones, seu nouitij, non rectè disciplina regulari in primoribus annis imbuantur. *Puer enim* (inquit Bonauentura) *Qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam religionem*. Rursusque. *Peruersus, & insolens, in onus religionis, & dissolutionem admittitur*. E contra vero sanctæ religiones, quæ in suo antiquo nitore, splendoreque persistunt: Ideo esse, quia adolescentum animos regulari disciplina educandos, & informandos curant. Teste enim Diotogene in libro de sanctitate. *Adolescentium educatio, fundamentum est totius Reipublicæ*. Hanc ob causam caput hoc, opusculi nostri vltimum, eo tendet, vt reformationem religionum in eo maximè sitam esse probemus, quod nouitij, & alij iuuenes rectè instituantur, sicut, & difformationem, ex eo fonte manare, quod parua, aut nulla cura circa iuuenes instruendos adhibeatur.

Arist. 8. polit. c. 1.

Bonau. in infor. no. p. 2 c. 1.

Diotogen

2 Id quidem Patres non obscure indicarunt, cum tam solerti cura, & sollicitudine libros speciales, singularesue tractatus, de nouitiorum instructione scripserunt. S. Ephrem Syrus

Syrus multus in hac parte extitit; adhortationes enim, & paræneses plures ad nouitios monachos, de eorum instructio ne scripsit. S. Basilius Ephremo coætaneus, non solum de institutionibus monachorum sermones, constitutiones, monasticas regulas, fusius, & breuius disputatas, sed & admonitiones ad Iuniores monachos tradidit. Ioannes etiam Cassianus antiquissimus author, & monachus, de institutis renunciantium librum ad monachos edidit, qui est quartus inter ipsius opera. Iunge S. Linum Abbatem, qui prout in 5. tom. Bibliothec. habetur, institutionem vnam ad monachos, alteram ad Iuniores monachos composuit. Esayas Abbas author inter Bibliothecæ Patres relatus, ad fratres Iuniores institutionem fecit. Ad hæc etiam Hugo Victorinus celebris author, de institutione nouitiorum tractatum edidit. S. quoque, & pius author Dionysius Carthusianus dialogum seu exhortatorium nouitiorũ innata sibi pietate composuit. Venerabilis quoque Thomæ de Campis dialogus nouitiorum, manuale Iuuenum, & plures sermones ad nouitios de eorum institutione extant. Ex quibus, & alijs Patribus flosculos quosdam, instructioni tyronum, seu Iuniorum proficuos, eorumque rectæ educationi deseruientes, more nostro carpemus. S. Ephrē. S. Basilius. Cassianus. S. Linus. Esai. abb. Hugo Vi. Dió. Car. Thó. Cã.

3 Primus S. Ephrem Syrus in suis adhortationibus ad monachos rem hanc non obscurè subindicat. Parænesi 16. sic habet. *Si puero onus supra vires imposueris nocebis ipsi, & si instruere eum omiseris, nequam & inutilis euadet. Sic quoque nouitium monachum cum iudicio, & discretione gubernare oportet.* Quibus verbis, clarè satis indicat, nouum monachum non instructum religiosa disciplina, nequam sibi, & religioni inutilem, prorsus euadere. Alibi quoque sic. *Si acciderit fratrem aliquem ad monasticam, ac solitariam vitam quacunque occasione venire, & non se sobrium, vigilantemque præbuerit, protinus deuorabit eum diabolus.* Ecce diabolo traditum ab Ephremo nouum religiosum, qui in primoribus annis, bona disciplinæ regularis instructione non regitur. s.Ephrem paren.16. Idē pa.22

4 Secundus adstat B. Dorotheus Abbas inter Patres Bibliothecæ iure venerandus, qui sicut totus cernitur in erudiendis monachis, sic etiam quantum intersit, illorum; iuniorum præsertim, instructio, quamque nociua sit, &

 culpa-

culpabilis negligentia quoad hoc, exprimit hisce verbis: *Inter prouerbia dicitur, quibus non est gubernatio decident vt folia: salus autem est in multo cosilio. Contemplamini sententiæ vim fratres. Opus enim nobis est auxilio præter Deum, opus coadiutoribus: Nihil est miserabilius, nihilque quod citius expugnari queat, his, qui nullos duces, nullos authores habent ad viam Dei. Ait enim: quibus non est gubernatio decident vt folia. Folium a principio semper virens, semper germinans, semper delectabile est non multo post arescit, & languet, cadens contemnitur, & conculcatur. Talis homo est, qui à nemine regitur. A principio feruentissimus ad ieiunia, ad vigilias, ad quietem, ad obedientiam, & ad quacumque cætera bona. Paulo post, extincto eo feruore, si nullum habuerit sui gubernatorem, aut fotorem, qui extinctum ignem suscitet, & accendat, desiccatur, & cadit, ac demum destitutus, ab hostibus suis captiuus trahitur, qui vt voluerint, in ipsum grassantur.* Hęc, & alia Sanctus Dorotheus, vt ostendat, quantum sibi nanciscantur mali monachi, Iuniores præcipuè, si sine recta instructione, disciplina regulari imbuantur, absdubie contrarium dicturus, si eos, sancta, religiosaque instructione confirmatos agnosceret.

B. Dorot. in doct. 5 a. t. bibli.

5 Hos Patres sequitur seraphicus D. Bonauentura. Ex quo in primis celebrem illam sententiam in speculo disciplinæ habemus. *Formā quam primum quis recipit vix deponit, & qui disciplinam in noua conuersationis initio negligit, ad eam postmodum difficile applicatur.* In tractatu quoque de informatione nouitiorum, totam causam ruinæ quarundam religionum, in prauam puerorum, nouitiorum, & iuuenum educationem refundit, his verbis. *Ideo tot ordines confunduntur, quia pueriles mentes sibimet dimittuntur, sine freno retrahente a noxijs, & sine virga ad salubria compellente, aut ex negligentia seniorum, aut ex nociua condescensione. Sicut imprudens medicus, qui ne contristet ægrum, quem curare deberet, patitur eum nociua comedere; ex quibus grauius, & diutius infirmatur.* In tractatu quoque de processu religionis, processum, & progressum illius, *in feruore nouitiatus* constituit. Absdubie indicans, quod sicut difformatæ religionis est causa, & origo parua iuuenum educatio; sic quoque perfectæ religionis progressus, in recta illorum

D. Bonau.

Idem in informa. p. 1. c. 1.

Idem.

rum

rum instructione constitui debet.

6 Accedit sanctus Laurentius Iustinianus, ex quo graues sententias pro præsenti causa elicere valemus. Ex libro de obedientia hæc excepi. *Sunt (inquit) nouitij in via Dei tanquam arbuscularum virgæ tenerrimæ, quæ ad possidentis libitum huc, illucque absque contradictione flectuntur; at verò si indurucrint, nequeunt ad se emollire.* Et infra. *Vinea quippe spiritualis Domini Sabaoth est inchoantium noua plantatio, quæ vt fructum afferat, solerti est excolenda peritia. Nam si inculta remanserit, dilatat quidem palmites suos, sed nulla vtique bonorum vbertate fæcundos. Proinde omni sedulitate exercendi sunt in religione rudes, ne pereffluant, ne torpeant, ne obdurescant.* Ad idem intentum in libro de disciplina monasticæ religionis hæc habet inter alia. *Pastores solerter vigilent, cum primum susceperint nouum militem recenter positum in monasterio, ipsum spirituali reficere exhortationis pabulo, & salutari recreare poculo, antequam mentis patiatur ariditatem, & immundorum spirituum experiatur insultus. Qui autem hoc agere neglexerit, sibi ipsi iudicium, & subdito graue inducit dispendium. O quot ex incuria Pastorum, ignorantes, quæ Dei sunt, & quæ sancto congruunt statui à sancto retrocedunt proposito? Heu quanti, ariditate spiritus confecti, & deuotionis gustu alieni, quia sicut oportuit, in primordio conuersionis spiritualis, non fuerunt imbuti, vocationis gratiam, quam habere meruerunt, perdiderunt.* Hæc, & alia sanctus Laurentius Iustinianus, satis innuens, rectam educationem nouitiorum maximos progressus efficere, instructionis verò defectum, omni illorum perditioni viam aperire. Quod tandem innuit capite sequenti, simulque superioris doctrinę rationem reddit, dicens. *Terra etenim, quæ sagaci excolitur agricultoris manu, vberem producit ex se fructum, si autem hæc eadem negligenti tradatur, ac nescienti operario, repente vrticis repletur, & vepribus.* Ecce rem totam, quam intendimus, vnico verbo sancti Laurentij Iustiniani comprobatam.

S. Lau. Iu. in lib. de obe. c. 10.

Idem de. disci. mo. c. 8.

Ibi. c. 9.

7 Placuit vltimo ad idem intentum, quæ summus Pontifex Clemens VIII. super receptionem, & educationem nouitiorum dixit, simulque noster Sanctissimus Vrbanus VIII. pro-

promulgari, & executioni mandari, præcepit; vt vel sic quantum detrimẽti religionibus ex inculta iuuentute nouitiorum, proueniat, quantumque econtrario emolumentum ex religiosa illorum instructione nascatur, innotescat, in propatulo ponere. Sic ergo loquitur Pontifex. *Cum ad regularem disciplinam in singulis religionum Monasterijs propagandam, Nouitiorum institutio maximè vtilis sit, ac necessaria; & nihil ad grauem illam, ac laudatissimam priscorum Patrum viuendi rationem relaxandam maiorem vim habuisse compertum sit, quam vel nimiam in recipiendis Nouitijs facilitatem supra numerum quẽ capere, atq; alere Monasteria ipsa possint, vel negligentiam in probando, & examinando eorum spiritu, an vere esset ex Deo, atque ex pracipuo desiderio illi inseruiendi: vel denique incuriam in eis educandis, atque instituendis. Idcirco, vt huiusmodi incommodo deinceps occurratur, præcipitur omnibus, & singulis ad quos spectat, vt in recipiendis Nouitijs, & in eorum institutione, atque educatione, nec non in magistri, & aliorũ ministrorũ electione, prater alia qua in sacris Canonibus, ac decretis, præsertim S. Conc. Trid. Pontificijs, & cuiuscumque Ordinis, aut instituti constitutionibus continentur, tam in alias designatis, quam nunc, & inposterum ad hoc designandis Monasterijs, & conuentibus, hæc qua sequuntur inuiolatè obseruari, & exequi perpetuo curent.*

Clem. 8. V·b. 8. in decre. de regularibus apostat.s, & eiect.s.

Post hæc, varia, & diuersa documenta circa nouitiorum instructionem apponit Pontifex, quibus, & sanctum zelum reformationis religiosæ pręsefert, simulque intentum nostri capitis grauissimè confirmat.

18 Ex quibus omnibus luce iam clarius innotescit, quanta cura, sollicitudineque Pastores, & Pręlati Religionum intendere debeant, vt nouitij, alijque Tyrones, & adolescentuli, regulari disciplina imbuantur. Neque enim alia ratione, optima religionis œconomia consistere valet, neque ipsi Tyrones aliter, perfectionis apicem pertingere possunt. Vtrumque in simili forma conclusit Episcopus Pacensis. *Cum ea sit optima Reipublica gubernatio, quæ Ciues meliores facit, hoc primum cura esse debet omnibus magistratibus, vt pueri, & adolescentuli rectè educentur, & instruantur optimè. Nec enim alia ratione meliores homines euadere possunt, quam recta educatione. Nam vt Seneca*

Siman. de republ. l. 9. c. 25.

neca inquit educatio mores facit. Et Verè sanè; sunt namque Nouitiorum ingenia, dum ad religionis doctrinam accedunt, tanquam agri, aut fundi ipsarum religionum, ex quibus suos prouentus inposterum percepturæ sunt; si prudenti cultura à Dominis excolantur, optime certè fructum referent, sin autem spinas, & tribulos germinabunt. *Puerorum ingenia (inquit Biessius) tanquam agri, ex quibus Respublica suos omnes fructus perceptura est, diligentissimè colantur, & rebus optimis serantur. Prohibeantur inseri quæcumque Reipublicæ noxia sunt. & insita confestim à Magistratibus euellantur: nam semina Virtutis admodum rara sunt*. Hoc ipsum (Plutarco teste) lycurgus ille legum lator exemplo confirmauit. Duos nãq; educauit catulos, ex eisdem parentibus natos, quorum alterum gulæ assuefecit, domesticis delitijs nutriens: alterum autem ad venationem exercuit. Vt verò ostenderet quantum educatio paruulorum proficeret, adductis ciuibus in concionem, gulæ irritamenta apposuit, leporemq; dimisit. Ergo catulus ad venationem edoctus, leporem sequutus est, catulus verò domi enutritus, cibaria quæsiuit. Tuncque dixit. *Videte ò Ciues, cum ex eodem sint genere, quam dissimiles ob educationem inter se euaserint*. Pari ergo passu adolescẽtes, seu iuuenculi religionũ, quamuis ætate, moribus, genereque sint similes; si tamen illorum alter à maioribus rectè instruatur, egregius euadet, alter verò non rectè educatus, tepidus, otiosus, vitijsque omnibus deditus procedet. Vnde non immerito totius religionis lapsum, ex praua iuuenum, seu tyronum educatione, originem trahere, diximus. Quod & in simili forma odoratus est Cicero dicens. *Si legere, & audire voletis externa, maximas Respublicas per adolescentulos labefactatas, reperietis*.

Biessus l.1 de repub. c.

Plutarch. in Apoph. lacon.

Cicero in Caton.

19 Prouideant ergo Superiores, & Prælati Religionum, iuuenum, seu Tyronum, tales magistros, seu pedagogos, quales tantæ necessitati subueniendæ, iuuentutiq; erudiendæ congruos esse prudentia dictauerit. De quo optimè S. Laur. Iustinianus, præscribens simul quibus Virtutibus ornatus esse debeat, qui tale munus subire dignus sit. *Quemadmodum.* (inquit) *in itinere quis pergens ignoto, ne erret a recto calle, eget ductore; ægroto, ne diuturno languore fatigatus, a vita deficiat, opus est medico; adolescenti idiotæ, ne in sua perseueret ignorantia, accomodandus est pedagogus; ita in via Dei nouiter*

S. Lau. Iust. de obed. c. 20.

nouiter imbuendo, ne fallacijs satanæ seducatur, & pereat, spiritualis ei adhibendus est pater, qui discretione sit prouidus, experientia probatus, ordinatus moribus, grauitate maturus, decoratus honestate, sanctarum scripturarum gnarus, austerus in se, proximo compatiens, orationi assiduus, corde mitis, eloquio verax, & in omni, si possibile est, spirituali disciplina prouectus. Et infra. *Ab vno quilibet incipiens est erudiendus magistro, quem oportet illius, qui instruendus est habere notitiam, pristinæ conuersationis, corporalis valetudinis, naturalis complexionis, & quotidiani exercitij. Ipsum præterea latere non debet, quales ipsius sint cogitationes, quibus tentationum stimulis agitetur, quibusue deuotionibus reficiatur, & ita de vniuersis interioris, & exterioris hominis actibus, gestibus, sermonibus, & affectibus illius imbutus existat, ac si essent propria. Horum etenim, si spiritualis pater neglexerit habere notitiam, prorsus superuacuè laborabit.* Qualiter tamē se gerere debeant magistri nouitiorum in religionibus, ipse Iustinianus alibi scriptum reliquit. *Circa profectum* (inquit) *animarum, reformationem morum, vitæque emendationem, eorum quibus spiritualiter præsunt, inuigilent: nunc minis terrendo, nunc demulcendo sermonibus blandis, interdum ratione persuadendo, interdum authoritate mandando, aliquando puniendo, nonnumquam parcendo, ministerium suum perficiant*. Et infra. *Primo quidem moneant, deinde terreant, postremo verò puniant*. Optimè quoque D. Bonauentura ex D. Gregorio hæc habet. *Quisquis diuina inspiratione compunctus, relictis sæculi huius actionibus, ad Deum conuerti festinat, ita cum charitate suscipiendus est, & blandis per omnia consolationibus refouendus, vt in ea, quam elegit, Deo adiuuante, conuersatione, delectetur persistere*. Grauiter etiam Aluarez de Paz modum, quo magistri nouitios religiosos instruere debeāt, sic delineat. Inter alia hoc vnum commendans, vt magno cum discrimine, tyrones, & veterani, in religione tractentur. *Nouitius* (inquit) *est velut infans recens natus, cuius teneritas maiorem curam nutricis, idest spiritualis magistri, cuius infirmitas delicatiorem cibum, hoc est mitiora onera petit, cuius pusillanimitas acrem repræhensionem non sustinet, sed si in aliquo delinquat, mel, & lac blandioris sermonis, & mansuetissimæ correptionis exposcit. Antiquus vero est veluti adolescens, aut*

Idem

Idem de inst. præ. c.9.

D. Bona. l.1. phar. c.29.

Paz. de vita spiri. t.1.l.5.c.18.

aut vir, qui ſine tanta magiſtri ſpiritualis cura, religioſè vixit; qui duriora laborum onera portat, & pro leui etiam culpa, acerrimas increpationes præfert. Nouitius, vt arbuſcula nunc ſata, aſſidua irrigatione indiget, & aut nimium ſolis ardorem, aut nimium noctis gelicidium non ſuſtinet, & ſi fere quotidiana præfecti admonitio deficiat, aut inſurgat magna tentatio, ſtatim areſcit. Profeſſus quaſi arbor procera, & optimè radicata, ſine aqua continuæ exhortationis perſeuerat. Hæc ille.

10 Sed operæ pretium duxi, breuem inſtitutionem, quam S. Nilus ad iuniores monachos ſcripſit, eorum quoque magiſtris, & pedagogis intimare, vt ex mente huius Patris agnoſcant, qualiter iuuenes in religionibus enutriri debeant. *Iuuenis (*inquit Nilus*) colat quietem in corpore, modeſtiam in vultu, moderationem atque ordinem in voce. Ad cibum, & potum accedat ſine tumultu, cum vrget neceſſitas. Sileat inter ſeniores, æquales diligat, minoribus amanter conſulat, ab improbis, carnique deditis, & curioſis recedat, pauca loquatur plus cogitet: in ſermone caueat arrogantiam, in mutua conſuetu ſine ſe nemini anteponat. Ne ſit promptus ad riſum, pudore ſe ornet, colloquia mulierum vitet, vultu terram aſpiciat cælum animo, fugiat contentiones docendi, ne ambiat dignitatem hominum, honores ne admiretur, eorum præſertim, qui verum honorem ignorant. Virorum prudentium vtatur familiaritate, quæ bonorum eſt cauſa pulcherrima. Dum recte agit, & in virtute proficit, laudem a Deo tantum requirat. Quod ſi alios docet, & iuuet, repoſitam apud Deum mercedem expectet, & tanquam debitum Deo opus perſoluens, remunerationem a Deo ſperet in muneribus ſempiternis.* Hæc Nilus. In quibus ſi religioſorum nouæ plantulæ inſtituantur, & religiones ipſæ maximopere ſuccreſcent, & magiſtri, aut pedagogi ſuo muneri ſatisfacient. Nilus in 5. t. bibliot.

11 Oportet etiam ſpecialiora aliquot documenta magiſtris morum in religionibus, ex Patrum ſententia intimare, vt eorum labor fructu deſiderato non orbetur. Illud primum ſit vt nouitii religioſi, in orationis exercitio inſtruãtur, informẽtur, actuentur. Adſtruit id Seraphicus Doctor Bonau. de tyronibus, & nouitiis loquẽs ſic inquiẽs. *Inſtent orationi feruenter, quæ nouã in horto Dñi plãtulã fouet, prouehit, & cõfirmat.* Innuens clarè ſine orõis exercitio conſumi, deficere, & ſiccari. Vnde addit. *Fruſtra profectus virtutũ ſine oratione ſperatur.* Bonau. in ſpec. diſc. p. 2. c. 1.

Speciale tamen tempus ad id munus, illis designat dicens. *Discant ergo, vna saltem diei, vel noctis hora, tempus, & otium vendicare, quando ad se reuersi, mentisque cubiculum ingressi, orent in abscondito Patrem suum.* Si vero talis hora ad somnii requiē exposcatur à natura, *surripienda erit* (inquit) *carni.* Ne tamen hac vna sola hora contenti videantur, subiungit. *Hæc, & aliæ quietis, & temporis opportunitates, quæ occurrunt, minimè negligendæ sunt.* Absdubie indicans, tota die, totaque nocte, si per naturam liceret orationis exercitio, assuefiendos esse tyrones. Optimè quoque de hac instructione sic loquitur sanctus Laurentius Iustinianus. *A pedagogo erudiantur nouitij, qualiter, quando, & vbi orare debeant, quid meditari, quid legere.* Alibi clarius. *Quoniam rudis nouitius, quasi cæcus de tenebris mundialis conuersationis procedens, ad lumen fulgentis veritatis reuerberatur; manuducendus est prudenter, donec assuetus mentali exercitationi, valeat percipere per se ipsum, quod absque præceptore non poterat. Diligentissimè igitur redire ad se doceatur, & per iugem meditationem commorari secum.* Et infra. Quasi materiam ostendens, de qua nouitijs, iugis, & continua futura est orationis meditatio, sic loquitur. *Proponatur itaque illi ad sedulo meditandum Domini Iesu humana conuersatio. Nihil autē, ita fructuosè ad meditandum inexperto offertur nouitio, sicut Christi vita, & potissimum ipsius passio gloriosa.* Inferius quoque in idem sic habet. *Sedeant quippe secus pedes Iesu, non tamen ante Iesum. Sedeant humiliter, & deuote, ac pure, &c. Nullus enim alius locus debetur nouitio, quam vbi sunt pedes Iesu.* Et post alia, vtilitates, quas ex hac iugi oratione, meditationeque in vita Iesu Christi hauriat nouitius, sic exponit. *His cogitationibus refectus, ac lacte spirituali nutritus, nimio iucundatur gaudio, obliuiscitur, quæ reliquit in sæculo, & omnibus se priuat exterioribus delectationibus.* Vt vero hoc orationis exercitium primum fundamentum nouitiatus reputetur, hæc subdit sanctus hic Pater. *Hæc fundamenta in principio conuersationis cuiuscunque nouitij iacienda sunt, Hæc nempè sunt rudimenta, quibus imbuendus est nouus miles Christi, &c.* Tandem totum ferme caput in instruendis nouitijs in huiusmodi interiori orationis exercitio consumit.

[Margin notes: Idem. — S. Lauren. Iust. de obed. c. 20. Idem de discipl. mon. cõu. c. 8. — Idem. — Idem.]

12 Ad idem intentum Aluarez de Paz in suo opere de vita

vita spirituali, sic loquitur. *Nouitius orationis, & sanctæ meditationis tenax, frequentissimè Christum crucifixum habeat. Ipsi suas miserias, & tribulationes aperiat, necessaria ad vitæ reformationem petat, vitiorum extinctionem, ac omnium virtutum acquisitionem postulet: recogitet serio peccati fœditatem, sæculi vanitatem, &c.* Et infra, rationem huius documenti sic assignat. *Nam sancta oratio, ac meditatio est magistra scientiæ, quam nouitius nescit, dux viæ, quam ignorat, medicamentum vitiorum, quibus ægrotat, frænum tentationum, munditia peccatorum.* Vt vero moneat, hoc esse primitus iniungendum nouitio, addit. *Ab oratione ergo, nouus Christi miles nouam militiam incipiat.* Tandemque. *Si enim in vita spiritualis initio, orationi, meditationique, non vacat, nunquam meditationis consuetudinem capiet, qua sublata, nescio sanè quo pacto proficiet.* Hæc, & alia Religiosus hic author ad intentum nostrum de necessitate orationis Tyronibus, & nouitiis religionum scripsit. Paz de vi. spir. t. 1 l. 2. c. 25. Idem.

13 Maximè quoque secundò nouellę plantationes in religionibus a suis magistris admonendi sunt, vt otiositatem fugientes, sacrarum literarum studijs, vel alijs exercitijs semper, semperque vacent. Ad hoc deseruiunt, quæ in capite de otiositate vitanda adduximus; specialiora tamen in medium proferamus. Magnus ergo Basilius in suis regulis interrogans. *Nunquid expediat hic, qui nouitij accedunt, ea quæ de sacris scripturis sunt confestim ediscere?* Respondet. *Quæ ad vsum namque pertinentia sunt, ea vt vnusquisque ex diuinis literis ediscat, & rectum est, & necessarium: cum ad maiorem animi expletionem in pietate, tum etiam vt ne humanis constitutionibus assuefiat.* Clarius D. Bonauentura in suo speculo disciplinæ nouos religiosos sic instruit. *Nunquam otio torpeant, sed semper aut lectioni, aut orationi, vel officio addiscendo, aut alijs, non quæ ipsi elegerint, sed quæ iniuncta fuerint, facienda intendant.* Optimè quoque D. Dionisius Carthusianus in suo nouitiorum Dialogo, sic instruit nouitium. *Nunquam in te des otio locum, indesinenter fructuosè te occupa, orando, psallendo seu meditando, quocunque perrexeris, &c.* Alia ex Patribus facilè ad intentum elici possunt. Basil. in reg. breu. inter. 95. Bonau. in spec. p. 2. p. 1. c. 2. Dió Car. in dial. c. 2

14 Tertio quoque solerti cura, solicitudineque animaduerti debet tyronibus, seu nouitijs religionum, vt omni sin-

gularitate postposita, semper communia sectentur. Ad hoc multa, quæ adduximus cap. 12. deseruiunt; sed D. Bonauentura bene loquitur ad intentum nostrum in suo speculo disciplinæ inquiens. *Optima religiosi perfectio est, perfecte communia quæque conuentualia seruare*. Et rursus. *Turpis omnis*

D.Bonau. vt supra. *pars vniuerso suo non congruens. Cauet vir constans, & honestus ne consuetudinum Ordinis temerarius violator existat; alias in victu, & moribus nouitatis nota, & singularitatis erit diuersitas fugienda*. Optimè etiam ante Bonauent. D. Bernardus, singularitatem istam in monachis sic reprehendit in

D. Bern. se. 19. in Cantic. expositione super Cantica. *Non vultis esse contenti vita communi, non sufficit vobis regulare ieiunium, non solemnes vigiliæ, non imposita disciplina, non mensura, quam vobis patimur in vestimentis, & alimentis; priuata præfertis communibus. Qui vestri curam semel nobis credidistis, quid rursum de vobis vos intromittitis? Nam illam, qua toties Deum, conscientijs vestris testibus offendistis, propriam scilicet voluntatem vestrã, ecce nunc iterum magistram habetis. Nonne illa vos natura docet non parcere, rationi non acquiescere, non obtemperare seniorum consilio, vel exemplo, non obedire nobis? An ignoratis, quia melior est obedientia, quam victimæ?* Inferius quoque,

Idem. quantum malum hoc sit, sic exponit. *Non habet callidus hostis machinamentum efficacius ad tollendam de corde dilectionem, quam si efficere posset, vt in ea incautè, & non cum ratione ambuletur*. De hoc etiam puncto sufficiant hæc, ex his Patribus adducta.

15 Adiicio etiam quartum documentum pro magistris nouitiorum apprimè necessarium. Illud vero est, vt clientulos suos ad amorem Regulæ, Constitutionũ, cæremoniarumq; Ordinis maximè inclinent. De hoc multa c.5. & 6. dicta manent. Sed ex Cassiano, quanta cura, & solicitudine antiqui monachi nouitios, & iuniores instituerint, vt inde nos idem exẽ-

Cass. l. 4. de Instit. c.10. plum accipiamus hęc excepi. *Tanta (inquit) obseruantia obedientiæ regula custoditur, vt iuniores absq; præpositi sui sciẽtia, vel permissu, non solum nõ audeant, cellam progredi, sed ne ipsi quidem communi, ac naturali necessitati satisfacere, sua authoritate præsumant. Sicq; vniuersa complere, quæcunq; fuerint ab eo præcepta, tãquã si à Deo sint cælitus edita sine vlla discussione festinant. Vt nonnunquam, etiam impossibilia sibimet imperata, fide, ac deuotione suscipiant, &c.* Ecce mores, quibus anti-

antiquiores monachi iuniores tyrones circa regulę, & institutionum regularium amorem instituebant. Nec mirum sanè, vt enim optimè S. Cyprianus. *Sicut in senibus sobrietas, & morum perfectio requiritur; ita in adolescentibus, & iuuenibus obsequium, & subiectio, & obedientia ritè debetur.* Quare Seraphicus Bonauentura sic instruit nouitios de re proposita. *Religionem sanctam, ad quam eos Dominus sua miseratione vocauit, feruentissimo, ac fidelissimo studeant amore diligere, eique tanquam speciosissimæ, ac Deo dilectissimæ sponsæ, fide inuiolabili adhærere.* Rursus quoque. *Communem Ordinis obseruantiam sequantur, perfectioni in silentio, & in alijs institutis, plenius obtinendis, insistant.* Clarius Aluarez de Paz sic loquitur ad propositum. *Regulam, & instituta suæ religionis assiduè legant, quæ legerint intelligant, quæ intellexerint ament, & cupiant, quæ concupiuerint opere præstare contendant.* Alia ex uariis authoribus huic themati deseruientia facile legentibus obuia erunt.

Cypr. de 12. abusionibus.

D. Bonau. in spec. p. 2. c. 1.

Ibid. c. 2.

Paz de vita spi. t. 1. l. 2. c. 25.

16 Nec omittam quinto, in eo quoque præcipue magistros morum discipulos suos, nouellasque plantas religionum instruere debere, vt scilicet non propter ignauiam, defectusue aliorum, quos imperfectè in religione incedere viderint, ipsi a recto tramite, & itinere incæpto desistant. Hoc ipsum accuratè nimis aduertisse noui sanctũ Ephrem Syrum in suis adhortationibus ad Nouitios. Parænesi namque quarta sic habet. *Charissime, si sæculo renuncians ad fratres ingressus sis, incideris que in cœnobium complurium fratrum, cum his viuere, & Domino nostro Iesu Christo seruire cupiens: conspexerisque ibi fratres quosdam immodestè, atque incompositè incedentes, aut quæ non placent Deo loquentes; tu caue, ipsis, aut eorum sermonibus attendas.* Et infra. *Tu autem Deum præ oculis habe. Scriptum quippe est in psalmo: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi ne commouear. Et, ne te Diabolus callidus aicere doceat, quod si senes isti improbæ sint conuersationis, ego qui sum minor quid agam? Sed Dominum audi dicentem multi sunt vocati, pauci vero electi. Saluari igitur exopta, vt sis vnus inter electos.* Rursus quoque sic habet idem Ephrem, simul breuem admonitionem ad mores nouitii spectãtẽ adducẽs. *Toto corde tuo attẽde psalmodijs, & lectioni* diui-

S. Ephrẽ par. 4.

Idem.

Idem. *diuinarum scripturarum, & vtilitatem ex his manantem in anima tua combibe, sicut infans matris sugit vbera. Ex his quippe virtutum disces præmia. Mansuetum te præbe, & morigerum, atque prudentem. Mansuetum quidem, vt si te, vel puer, compulerit, sequaris ipsum, & opere tuo confecto tacens reuertere in cellam tuam, ac labris silens, corde ora. Obedientem vero, vt castitatem tui corporis, tamquam prætiosam margaritam conserues in Domino. Vestium ornatu non delecteris, & parentum diuitijs non efferaris. Oculos in terrã defixos babe, animam vero in cœlos.* Hæc inter alia S. Ephrem nostro proposito subseruiétia. D. quoque Bonauentura, sic instruit nouitios, de eo quod intendimus. *Ab obseruantia Ordinis, nec exemplari leuium, vel negligentium aliquorum dissolutione, diuertantur.* Præterea Venerabilis Thomas de Campis in suo Dialogo nouitiorum, circa præsentem causam nouitium quendam sic instruit. *Si videris quosdam a via veritatis aberrare, & retro post Satanam abire, noli pereuntes imitari; sed bonos, & feruentes studeas semper æmulari. Quare cum paucis saluari, qui per angustam portam intrant ad vitam. Nam Christo teste, lata, & spatiosa est via, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam.* Hæc Thomas, quibus perbellè satis munitur nostrum intentum.

D.Bonau. in spec. 2. p. p. 1. c. 2.

Th. camp. in dialog. nouit. c. 2.

17 Ad hæc vltimò iungendum est in hoc præcipuè magistros morum, seu nouitiatuum in Religionibus, intentos esse oportere, vt non omnes, qui habitum religionis suscipiunt, indiscriminatim ad professionem admittant; sed eos dumtaxat, quos bona indole, ingenij docilitate præditos, religiosæ œconomiæ aptos, & bene morigeratos aspexerint: cæteros autem, charitatis ordine seruato, ab Ordine expellant, & repudient. Docet hoc magnus Basilius in suis regulis monens eos, quos in sęculi vitiosa vita deguisse visi fuerint, maximopere probandos esse. *Qui ipsorum mores sint, num consilio instabili, & ad constituendum quiduis præcipiti, ad religionem veniant? Et si quid* (inquit) *inesse in ipsis stabilitatis cognouerimus, eos tuto admittamus; sin minus repudiemus.* Rationem subdidit dicens. *Siquidem in ijs, qui istiusmodi sunt, magnopere suspecta haberi inconstantia debet, qui præter id, quod nullam ipsi vtilitatem inueniunt, cæteris etiam sunt detrimento, quod institutum nostrum*

D. Basil. in reg. fuse disp. inte. 10.

strum

strum falsis probris, & nequissimis maledictis magnopere in; famant. Idem Basilij intentum grauissimis verbis prosequitur D. Bernardinus Senensis Minoritarum decus, sermone enim de sacra Religione hortatur religiosos; ne ad sui societatem omnes indiscriminatim habitum postulantes admittant. *Non sicut quidam (*inquit*) qui inconsiderate recipiunt omnes, quorum fructus est infamia, & scandalum suae religionis.* Rursusque. *Plerosque temporibus nostris sub pallio Charitatis, vel potius vanitatis deceptos vidi, passim, & inconsideratè omnes ad religionem recipientes. Quorum finis, & fructus fuit fumus, & fætor, & impeditiuum obstaculum eorum qui cum Dei honore, & sui, ac proximorũ salute ingressi fuissent religionem.* Ideo autem magnam in hoc cautelam seruari vult Bernardinus, quia, vt ipse loquitur. *Experientia teste, quidam ad religionem venientes in principio videntur agni, & modico elapso tempore reperiuntur lupi.* Quantum vero damnũ religiosis communitatibus pariat, qui indiscriminatim discolos, & male morigeratos ad habitũ religionis admittit, exprimit idem Bernardinus. *Pudet enim, & iuste prudẽtem virum, assumere religionem, & statũ, in quo ante se praecedere videt multos homines infames, & sceleratos, & tamen in breui tempore apostatantes, & deteriores effectos.* Merito ergo S. Bonauent. rebellem, contumacem, & contentiosum iuuenem, tanquam ouem morbidam à grege Religionis segregandum docet. *Si quis (*inquit*) sufficienter expectatus, & monitus mores corrigere, ac religionis formam induere negligit, præsertim si rebellis, aut contentiosus extiterit, non est proficientium numero aggregandus. Insidelis si di cedit, discedat, ne vna ouis morbida contagione mortifera totum gregem contaminet.* Et rursus. *Peruersus, & insolens, in onus Religionis, & dissolutionem admittitur.* Prudentissima etiam Virgo Teresia de Iesu sollicite nimis in lib. de Itinere perfectionis, religiosas nouitias stricto examine discutiendas esse, & ineptas ab Ordine eijciendas monet, dicens. *Es menester gran informacion para receuirlas, y larga probacion para hazerlas professas.* Et postea. *Entienda vna vez el mundo, que teneis libertad para hecharlas.* Quod ipsum grauissimis verbis per totum caput prosequitur, clare monens, non omnes, sed selectiores fæminas, probatique spiritus ad religionem admittendas fore. Superioresque religionum, qui sæculari

S. Bernardinus Senensis ser. 24.

Idem

D. Bonau. in spec. p. 2. p. 1. c. 5.

S. Teresia de itinere perf. c. 14.

pietate

pietate moti, id non faciunt, post mortem pœnis puniendos prædicit.

18 Dixi tamen, charitatis Ordine seruato, malemorigeratos nouitios ab Ordine expellendos esse, quia quandoque Magistri, seu præceptoris patientia, pietas, & charitas solet peruersum iuuenem ad Deum conuertere; vt ex exemplo cuiusdam è vita S. Pachomii, probat S. Dionisius Carthusiensis ser. 6. de Dom. 13. post Trinitatem his verbis. *In vita sancti Pachomij legitur, quod fuit in cœnobio illo Pachomij quidam iuuenis monachus, nomine Syluanus, multum inordinatè se habens, & leuis, alios quoque quosdam iuniores sibi alliciens, atque inficiens. Propter quod seniores voluerunt fratrem illum expellere, & de hoc sæpe loquebantur Pacomio: qui beatissimus pater, & vir apostolicæ Sanctitatis, rogauit fratres illos patientiam ad tempus habere cum iuuene illo, & orare pro ipso, & ipse Pachomius pro eodem instanter orauit. Paulo post Deus omnipotens, & benignus, tanta compunctione, & gratia, tanto deuotionis feruore, tam profundissima humilitate imbuit mentem Syluani, quod iugiter in omni bono plorauit nec tempore refectionis à lacrymis potuit se refrenare, itaut S. P. Pachomius testaretur de illo, quod nullus in toto suo monasterio, sicsuam esset humilitatem secutus, vt frater Syluanus. Quo post paucos annos moriente, dixit Pachomius, animam eius cum gaudio ab Angelis sanctis esse susceptam.* Hoc ergo sibi exemplum Magistri Nouitiorum præ oculis ponant, vt priusquam aliquem a religiosa societate repellant, pietatis, charitatisque cum illo modum obseruent.

D. ô. Car.

19 Placuit ad idem intentum, quæ Guillermus de Peraldo in tract. de conuersione monachorum dixit, dum de varijs causis temeræ, & infructuosæ professionis quorundam religiosorum ageret, hic transferre. Sic ergo loquitur. *Aliquando accidit ex superbia reuertentium, qui verecundantur, quod aliquis, qui ad eos ingrediatur, ad sæculum reuertatur. Qui videntur tali fatuitate laborare quasi laboraret ille, qui verecundaretur de hoc, quod in messe sua palea non inueniretur. In his, qui in religione ad probationem recipiuntur, ventus tentationis indicat, quis palea, quis granū existat: ad impetum enim huiusmodi venti palea discedit, granum vero locum minime dimittit. Superuacaneum esset tempus probationis, si om-*

Guillelmus Peraldus. 2. p. c. 3.

omnes, qui probantur, in cellario approbarentur, cum de multis à Deo vocatis pauci sint electi. Non est mirum si non omnes, qui probantur ad professionem admittantur. Qui vult vineam habere bonam, cum diligentia palmites, ex quibus plantanda est eligit; sic, qui veritatem religionis diligit, probatos cum diligenti electione ad professionem recipit. Et infra. *Oportet, vt religio despumetur, ad hoc, vt in puritate sua seruetur. Vbi deest despumatio, ibi impuritas multa.* Et infra. *Aliquando hoc accidit ex recipientium carnalitate, qui cum Dei ordinatione filios non habeant, Diaboli procuratione nepotulos sibi aggregant, quos in religione recipi faciunt, nō vt saluentur, sed vt ditentur.* Inferius quoque: *Aliquando hoc accidit, quod parentes carnales filios suos in religione ponunt, vt ab eis se expediant, potius intendentes corporalem eorum prouidentiam, quam animarum salutem. Hi in ingressu nihil spirituale intendentes, nec ea intelligentes, quæ in regula continentur, post ingressum, Crucis Christi inueniuntur inimici, ventri suo, non Domino Iesu Christo in monasterio seruientes.* Hæc, & alia religiosus hic author, manifestè comprobans, non omnes nouitios in religione receptos, ad professionem admittendos fore, & quanta cura, sollicitudoque in eorum instructione adhibenda sit. Idem.

20 Vt autem Religionum Superiores in re tam necessaria, qualis est educatio puerorum, non segniter, aut oscitanter, sed sollicite nimis se gerant, audiant tandem, quę aliqui Patres, & Religiosi, de indisciplinatis, maleque instructis adolescentibus, & nouitijs Religionum sentiant; vt vel sic accuratius in tanti ponderis negotium erigantur, vel saltem agnoscant rectè Diogenem dixisse. *Filij male educati summi hostes Patribus in senectute sunt.* Ergo Diuus Bernardus super Cantica, exponens illud: *Capite nobis vulpeculas, quæ demolliuntur vineas.* Vitia, quæ irrepere solent. Nouitiorum animos, qui, ceu nouellæ plantationes in domo Domini sunt plantati, si rectè non sine disciplina regulari imbuti, sic recenset. *Mox, vt in corpore solet euenire febricitantibus, subit quidam animi rigor, & vigor lentescit, langor fingitur virium, horror austeritatis intenditur, timor sollicitat paupertatis, contrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, sopitur* Diogen. Cant. 2. D. Ber. ser 63. in Cāt.

ratio, spiritus extinguitur, deferuescit nouitius feruor, ingrauescit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit securitas, reuocat consuetudo. Quid plura? Dissimulatur lex, abdicatur ius, fas praescribitur, derelinquitur timor Domini. Dantur postremo impudentiae manus, praesumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpissimus, plenus ille ignominia, & confusione. Saltus de excelso in abyssum, & de pauimento in sterquilinium, de solio in cloacam, de Caelo in scanum, de claustro in saeculum, de Paradyso in infernum. Haec Diuus Bernardus, diuino certo numine afflatus, de iis, qui in nouitiatibus religionum, non recte obseruantia (prout decet) religiosa, disciplinaque regulari sunt imbuti, dixit. D. quoque, & Seraphicus Bonauentura in suo speculo disciplinae, postquam recte instructorum tyronum virtutes recensuit; quos inter alia vocat: *Altissimi filios, fideles sanctae religionis propagines, fratrum laetitiam, consociorum solatium, sui instructoris gloriam*; male quoque imbutos disciplina regulari, praueq; moribus religiosis instructos, sic appellat. *Durae ceruicis, disciplinae mansuescere nescientes tepidos, curiosos, superbos, qui, quam suauis est Dominus non gustantes, saeculari dumtaxat deposito habitu, non affectu, adhuc in moribus, in verbis in gestibus, & propriarum voluntatum pertinacia saeculo fidem seruant, vt monstro mirabilius, sub religiosa veste, hominem videas saecularem. Hi sunt filij diffidentiae, adulterina plantatio, fructus inutiles, & acerbi sociorū onus & scandalum, sui afflictio, & confusio instructoris.*

D. Bona. in spec. p. 2. p. 1. c. 5.

Porrò signa, & mores, quibus male instructus nouitius, vel digito demonstrari possit, inter alia haec statuit. *Tepidus in conuersatione, remissus, publicos mores, & doctorum monita negligit, ea quae Dei sunt languide operatur, si quod inchoat bonum, vix perficit, tarde ad diuinum officium, & quaecunque conuentualia occurrit, otio gaudet, labore, vel modico laeditur, & facile se infirmum, vel ad modicum se fatigatum praetendit; sed amore priuato se diligens, quae carnis sunt sapit, & prosequitur ex affectu. Aliorum quoque defectibus, non virtutibus, haerens, si quid minus, vel negligenter actum inspexerit, illud in exemplum ad sua velamen tepiditatis, assumit. Ficta ei, & indeuota confessio, rara & breuis compunctio, insipida, & sine intentione oratio, incircunspecta, & sine aedificatione lectio, obedientia morosa, & sine deuotionis affectu vix aliqualis*

Idem.

lis impletio. Hæc Bonauentura tremenda ſane, & horribilia, de nouitiis praue educatis, & inſtructis: vt vel ſic contremiſcant ſuperiores, qui negligentes in eorum inſtructione inueniuntur. Demum Guillermus de Peraldo de talibus ſic loquitur. *Deteriores furibus, & latronibus eſſe videntur, qui religionem intrant, & ſe non emendant. Qui malus eſt in religione, eſt quaſi malus latro Chriſtum in cruce blaſphemans, opere, licet non ſermone. Qui de cruce clauſtri tranſiturus eſt ad cruciatum inferni, talis valde infelix eſt; quia in Dei vinario moritur, in eius ſeruatorio corrumpitur, in loco ſalutis damnationem ſuam operatur, quod alij eſſet aurum, hoc ei eſt plumbum, &c.* Hæc velim, religioſi omnes placidè auſcultemus, & noſtri muneris finem inſpicientes, rectè, ſanctè, reformatèq; noſtri inſtituti modum impleamus. Qui præſentis opuſculi finis, & ſcopus habeatur. Ad laudem Dei, Virginis Matris, Ioſephi ſponſi, Sanctorumque omnium. Perald. de prof. mō. p. 3. c. 2.

FINIS.

IESVS, MARIA, IOSEPH.

INDEX RERVM
MAGIS NOTABILIVM QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR.

A

Abstinentia regularibus commendatur. c.16.§ 25.& seqq.
Actiones sacræ quo fine fiendæ a religiosis. c.16.§.24.
Adolescentum educatio c. 18. per totum. Quid de illa Patres sentiant ibid. præsertim à §. 3. Qui pro illa scripserunt. §. 2.
Aedificia monachorum honesta. c. 17.§.20. & 21.
Aequalitas inter religiosos commendatur. c. 12. per totum.
Alimenta religiosis vnde comparanda. c 8.§.2.& 3. Non ex nimia euagatione. ibidem.
Ambitio à regularibus omnino debet abesse. c.13. per totum, & c.12.§.18. Quid de illa Patres sentiant. c. 13. à §. 2. Damna, quæ ex illa oriuntur. à §.10. Ambitiosi vitia, §.13.
Amor Dei monachatus finis. c. 11. §.21. Finis studiorum monachi. ibidem.
Anxietati cordis quomodo medendum. c.8. §.12.
Auaritia omnino fugienda religiosis. c.16.& 17.per tota. Damna illius. c.16.à §.20

B

Benedictiones concessæ bonis Prælatis. c. 15. §. 10.
Benedictinus Ordo. c. 17. §. 14.
Bonorum temporalium copia fugienda religiosis. c.16. per totum. Quid de illa Patres sentiant. ibidem à §.2. Inconuenientia, quæ ex illa sequuntur. à §. 20. Etiam à communitatibus regularium vitanda. c.17.per totum. Quid de illa etiam Patres

tres

tres sentiant. à §. 2. Incommoda illius. à §. 16.

C

CAstitatis violatio ex otiositate, c. 10. §. 10.
Casus de quodam monacho. c. 5. §. 17. De aliis vagis, c. 7. §. 22. & 23. De sancto Francisco. c. 11. §. 16. De quibusdam aliis. c. 12. §. 17. De quodam Eremita. c. 13. §. 11. De quodam monacho. c. 14. §. 18. De tribus gulosis c. 16. §. 27. De quodam hortulano c. 16. §. 32.
Caeremoniarum obseruantia commendatur c. 6. §. 20.
Census an liciti Religiosis. c. 16. §. 23.
Clausura honesta commendatur Religiosis c. 7. & 8. per totum. Eius vtilitates ibidem.
Confidentia monachi, quae debeat esse. c. 16. §. 31.
Communicatio nimia monachorum cum saecularibus nocet reformationi. c. 9. per tot. Quid de illa Patres sentiãt, ibidem.
Communitates religiosae superflua fugere debent. c. 17. per totum.
Consanguinei qualiter à regularibus colendi. c. 8. §. 8. & 10. Quomodo vitandi, ibid. & c. 9. §. 9.
Contentiones inter Religiosos vitandae. c. 14. per tot.
Curas rerum saecularium fugiant monachi. c. 9. per totum, praesertim §. 16.

D

DIfferentia inter saeculum & Religionem. c. 2. § 9.
Dispensatio praeter n'a in obseruantiis Ordinis non iuuat. c. 6. §. 25. & 26.
Diuisiones inter regulares omnino fugiẽdae. c. 14. per totũ. Quid de illis loquantur Patres ibid. Damna ex illis manãtia ibid. praesertim a §. 12.
Diuitiae in Religiosis reprobãtur. c. 16. & 17.
Documenta Religiosis litteratis c. 11. à § 18. Magistris Nouitiorum. c. 18. à §. 11.
Daemoniaci cuiusdam dictum. c. 11. §. 16. Daemonum epistola, c. 15. §. 11.

E

EXcusationes contra paupertatem religiosam non admittuntur. c. 16. à §. 30. Non futurae necessitatis. §. 31. & 32. Non carentia affectus interioris. §. 33. Non quia dicatur tantum haberi vsum, non dominiũ. ibid.
Exemplum pro quiete & clausura religiosa c. 8. §. 6. & 7. Abbatis Machetis, §. 9. Cuius-

iusdam alterius monachi, §. 10. De quodam scholare Parisiensi, c. 11. §. 17. De quibusdam monialibus c.17 §. 19. De quodam iuuene Religioso. c. 18. §. 18.
Exemptiones à regularibus obseruantijs multotiens nociua. c. 12 per totum. Quid de illis Patres sentiant. ibid.

F

FActa sæcularia fugienda à monachis, c. 9. §. 14. & 15.
Factum Nicardi fratris Bernardi Clareuallensis. c. 16. §. 19. Abrae Aegyptij, ibidem.
Familiaritas sæcularium valde nociua Religiosis, c. 9. per totum.

G

GAudium boni Religiosi in paupertate. c. 17. §. 22.
Gentiles aduersantur otiositati, c. 10. §. 17.
Gula condemnatur. c. 12. §. 16. Nascitur ex otiositate, c. 10. §. 19. Quid Patres de illa sentiant, cap. 16. §. 25. Damna ex illa secuta. §. 27.

H

HAbitus Religiosus humilis & honestus, c. 16. §. 28. & 29.
Hæretici inimici sanctarum Religionum, & Religiosorum, c. 2. §. 5. Opprobria ipsis obijciunt, ibidem §. 6.
Hugonis Lincolniensis responsio. c. 9. §. 13.
Humilitas commendatur monachis. c. 13. §. 18. Fundamentum studiorum monachi. c. 11. §. 21.
Hypolitus Martyr quid sentiat de consummatione mundi, c. 16. §. vltimo.

I

INstructio Nouitiorum, c. 18. per totum. Quam necessaria, §. 1. Qui Patres de illa scripserint. §. 2. Quid de illa sentiant. à §. 3. Magistri, à §. 9. S. Nili, §. 10. Documenta pro illa à §. 11. Primum de oratione sectanda, ibidem. De otio vitando, §. 13. De singularitate fugienda, §. 14. De amore Regulæ, & Constitutionum Ordinis, §. 15. De non sumendo scandalo ex imperfectionibus aliorum, §. 16. De non indiscriminatim omnibus admittendis ad Ordinem, §. 17. Nec temere expellendis, §. 18.

Iocosa, & scurrilia maximè fugienda monachis. c 9. §. 11. Isaac monachus à D. Gregorio commendatus, & quare, c. 17. §. 6.

L

Laudes Paupertatis Religiosæ, c. 16. §. 17. Laudes status Religiosi, c. 2. §. 3. & 4. & c. 17. §. 4.
Lectio, & oratio miscenda regularibus, c. 11. §. 18 19 & 20. Lectio, oratio, & operatio tria necessaria monachis, c. 4. §. 12.
Literarum exercitium vtile valde religiosis, c. 11. per totum. Quid de illo Patres sentiant, ibidem. Quæ contra illud obijciuntur, §. 14. 15. & 16. Quomodo illis satisfiat, §. 17.
Litigia debent fugere regulares, c. 17. §. 22.
Ludis Histrionicis assistere valde nociuum regularibus, c. 9. §. 12.

M

Minimæ obseruantiæ magni habendæ à Religiosis, c 6 per totum. Commendantur multum à Patribus ibidem. Non excusantur illas ommittentes, à §. 22. Non quia sint minima, ibidem. Nec ratione praue consuetudinis in contrariũ §. 23. Nec quia non sit peccatum mortale, §. 24. Nec propter dispensationem prætensam, §. 25.
Missa, & cæremoniarum eius deuotio, c. 6. §. 22.
Modus honestæ deambulationis regularium extra cænobia qualis, c. 8. §. 14. Communicationis cum sæcularibus, c. 9. §. 17.
Monachi definitio, c. 3. §. 13. Monachi sunt quasi mortui mundo, cap. §. 10. Monachus malus qualis, c. 17. §. 5. Monachus bonus qualis, c. 6. §. 27. Monachi non reformati carpuntur à Patribus c. 1. per totum. Monachorum status, quam excelsus, & sublimis in Ecclesia, c. 2. § 2. Maximè commendatus à Patribus, c. 2. §. 2. 3. & 4. Hæreticis, & inimicis Ecclesia exosus, §. 5. & 6.
Moniales quales esse debeant, c. 17. §. 12. & §. 19. Quomodo debeant auaritiam fugere, ibidem.

N

Necessitas lege caret, c. 12. §. 13. Quantum excuset religiosos, qui sibi prouident necessaria, licet non excuset auaritiã, c. 16. §. 30. & 31
Negligentia in studys literarum

rum reprobatur religiosis, c. 11. per totum.
Negotiationes fugiant religiosi, c. 17. §. 22.
Nicardi fratris Bernardi factum, c. 16. §. 19.
Nouitij, c. 18. Quomodo educandi, ibid. Qui Patres de hoc scripserunt, §. 2. Quid de illorum educatione sentiāt, §. 3. Eorum magistri quales, §. 9. Documenta pro illis, à §. 11. Non bene morigerati expellendi, §. 17. & 18. Male morigerati quales, §. 20. Illorum nota, & signa ibidem.

O

Occasiones peccandi ex quo accipere possunt Religiosi, c. 9. §. 11.
Odium hæreticorum in sanctos Religiosos, c. 2. §. 5. & 6. Quorundam aliorum, & vnde nascatur, c. 17. §. 16. Aliorum etiam, c. 8. §. 3.
Opera charitatis, pietatis, aut misericordiæ quomodo, & qua mensura exhibenda à Religiosis, c. 8. §. 4. & 5. Exemplis confirmatur, §. 6. & 7.
Opprobria, quæ impij hæretici Religiosis obijciunt, & sanctis religionibus, c. 2. §. 6.
Oratio necessaria religiosis, c. 3. & 4. per totum. Nouitijs, c. 18. §. 11. & 12. Maximè Prælatis Religionum, vt recte gubernent, c. 15. §. 21. & 22. Orationis, & lectionis interpollatio officiū monachi, c. 11. §. 18. 19. & 20. Oratio, lectio, & operatio tria necessaria monachis, c. 4. §. 12.
Ornatus religiosorum qualis, & quam honestus, c. 16. §. 28. & 29.
Otiositas abominanda monachis, c. 10. per totum. Quid de illa Patres sentiant, ibid. Incōmoda, quæ ex otiositate sequi possunt, à §. 18. Nouitijs maximè fugienda, c. 18. §. 13. Otiosorum nota, & signa quæ sint, c. 10. §. 21.

P

Partialitates in Religiosis omnino vitandæ, c. 14. per totum. Quid de illis Patres sentiant, ibid. Damna, quæ ex illis nasci possunt, à §. 12.
Patres quid sentiant de religiosis non reformatis, c. 1. per totum. Quid de excellentia status religiosi, c. 2. §. 2. 3. & 4. Quid de necessitate, aut vtilitate orationis, c. 3. & 4. Quid de obseruantia regulæ & constitutionum Ordinis, cap. 5. Quid de minimis etiam obseruantijs, c. 6. Quid de nimia euagatione extra cœ-

 nobia

nobia monachorum, c. 7. & 8. de nimia communicatione cum sæcularibus, c. 9. De otiositate fugienda. c. 10. De literarum exercitio, c. 11. De exemptionibus, & priuilegijs, c. 12. De ambitione, c. 13. De diuisionibus, & partialitatibus, c. 14. De bonis, & malis prælatis, c. 15. De cupiditate nimia bonorum temporalium, etiam quoad communitates religiosas, c. 16. & 17. De educatione adolescentium c. 18. Quam studiosi fuerint literarum, c. 11. §. 11. Quomodo paupertatē amauerint, c. 16. §. 17. 18. & 19. Quomodo prælationes fugerint, c. 13. §. 19.

Paupertas religionis maximè commendatur, c. 16. & 17. per totum. Encomia ipsius, c. 16. §. 17. Imitatores paupertatis, §. 18. & 19. Firmitas religionum est paupertas, c. 17. §. 18. Murus religionis, ibidem.

Pecunia nociua religiosis, c. 16. & 17. per totum. Qualiter circa illam se debeat habere religiosus ex Seneca, c. 17. §. vltimo.

Prælati admonentur de suo munere, c. 14. §. 20. & 21. Boni qui sint, & qui mali, c. 15. per totum. Boni prælati vtiles praui inutiles, ibidem. Quid de vtrisque sentiant Patres, à §. 2. Prælati boni commoda, & vtilitates, §. 9. Prælati mali incommoda, & damna, à §. 11. Prælatis necessaria, §. 17. Oratio illis maximè necessaria, vt rectè gubernent, §. 21. & 22. Tria illis necessaria ex Bernardo, §. 17. & 21.

Prælationes fugiendæ, c. 13. præsertim., à §. 18. Qualiter id fecerint Sancti, §. 19. Qualiter se gerere debeant monachi in illis accipiendis, vel renuendis, §. 20.

Principum, & Magnalium consortium prudenter recusandum à pijs Religiosis, c. 9. §. 15.

Priuilegiati multi quoad regulares obseruantias, noxij reformationi Religionis, c. 12. per totum. Quid de illis sentiant Patres, ibid. Vitia quibus manent expositi, §. 16. Exemplis suadetur, §. 17. Qui nam illorum vtiles religionibus, §. 20.

Prouidentia Dei erga monachos, c. 16. §. 31. & 32. Præsertim veros pauperes, ibidem.

Q

QValitates bonorum prælatorum in Religionibus, c. 15. §. 19. Quæ in illis maximè requirantur

tur, §. 21. 22. 23. & 24. Quas debeant habere Magistri Nouitiorum in religionibus, c. 18. à §. 9. Ipsorum Nouitiorum qualitates, ibid. §. 17.

R

Regulæ obseruatio necessaria Religiosis, c. 5. & 6. per totum. Illius obseruatores quomodo præmium accipiant à Deo, c. 5. §. 15. & 16. Illius contemptores qualiter puniantur ab ipso, §. 17. & sequentibus. Regulæ contemptus vnde nascatur aliquoties, c. 14. §. 16. Amor illius, & Constitutionum Ordinis maximè intimandus est Nouitijs, c. 18. §. 15.

Religiosus status, quam eximius, & insignis in Ecclesia, c 2. §. 2. Qualiter commendatus à Patribus, ibid. & §. 3. & 4. Hæreticis exosus, §. 5. & 6. Finis ad quē ipsius status, §. 7. Differentia à sæculo, §. 9. In quo consistat, c. 6. §. 20 Religiosi perfecti quales, c. 6. §. 27.

Reuelatio facta D. Dionysio Carthusiano, c. 1. §. 14. Alia facta S. Teresiæ de nimia communicatione cum sæcularibus fugienda, c. 9. §. 9. Alia facta Arsenio, ibid. Alia S. Antonio, c. 11. §. 20. Alia de quodam monacho aduersario doctrinæ S. Francisci, c. 16. §. 14. Alia S. Brigittæ, c. 16. §. 29. Alia eiusdem, c. 17. §. 12.

Ruinæ sunt subiecti religiosi prædiuites, c. 17. §. 18. Exemplo quodam id suadetur, §. 19.

S

Sæcularium consortiū vel de nociuum regularibus, c. 9. per totum. Sæculares non venerantur religiosos difformatos, c. 2. §. 7. Retrahuntur à religione propter ipsos, ibid. §. 8. Malesentiunt de religiosis valde diuitibus, c. 17. §. 16. & 17.

Scandalum fugiendum, c. 18. §. 16.

Signa malè morigeratorum in uenum, c. 18. §. 20. Otiosorum, c. 10 §. 21. Malorum prælatorum, c. 15. §. 20. Bonorum prælatorum, c. 15 §. 19.

Singularitates vitandæ à religiosis, c. 12. fere per totum. Maximè à Nouitijs c 18. §. 14 Quid Patres sentiant de singularitatibus in monasterijs c 12. à §. 2. Damna ex illis secuta, à §. 16.

Solicitudines religiosis fugiendæ, c. 9 §. 16.

Spes Monachi solus Deus sit, c. 16.

c. 16. §. 31.
Studia literarum commendantur religiosis, cap. 11. per totum.
Bonorum religiosorum quæ & qualia, §. 24.
Nō reformatorum qualia, §. 23.
Studium principale monachi quod, c. 4. §. 14.
Superbia fugienda regularibus, c. 11. §. 23.

T

Termini terræ appellantur monachi, cap. 16. §. 17.
Testamentum S. Ephremi, c. 16. §. 19.
Thesaurus monachi est paupertas, c. 16. §. 17.
Tria maximè necessaria monachis sunt oratio, lectio, & operatio, cap. 4. §. 12.
Tria necessaria prælatis, c. 15. §. 17. & 21.
Tristitia monachorum quomodo medenda, cap. 8. §. 12.
Tyronum in religione educatio, c. 18. per totum.
Qui de illa scripserint. §. 2.
Documenta necessaria pro illis, & magistris, à §. 11.
Quid Patres sentiant, à §. 3.

V

Vagatio nimia extra cœnobia monachis interdicta, cap. 7. & 8. per totum.
Quid de illa sentiant Patres, ibidem.
Ipsius damna, ibidem.
Excusationes pro illa exclusæ, c. 8.
Est vilipendiosa religiosis, c. 8. §. 16. & 17.
Honesta, & necessaria conceditur illis, cap. 8. §. 13.
Visio de quodam S. Adamo, c. 2. §. 9.
De quodam conuentu reformato, capitulo 2. §. 11.
De quodam sancto religioso, c. 5. §. 17.
De alio, qui sine purgatorio migrauit ad cælum, ibidem.
De quibusdam alijs, ibid. §. 18. & 19.
De Hugone, eo quod non recipiebat disciplinas Ordinis, c. 6. §. 21.
Alia de quibusdam Comitijs Dæmonum, cap. 12. §. 14.
Alia de quodam religioso, ibidem.
Alia de quibusdam defunctis, c. 13. §. 12.
De quodam alio, ibidem.

Alia

Alia ex S. Odone, cap. 16. §. 29.
Alia ex Laurentio Surio ibidem.
Alia ex Io. Nidero, cap. 17, §. 15.
Visitationis secularium quomodo fieri debeant à Religiosis, cap. 8. §. 8. & 11.
Vita cœnobiticæ finis, cap. 4. §. 13.
Vnio inter religiosos babenda c. 14. *per totum.*

Laus Deo, Virgini Matri, Iosepho Sponso.

REGESTVM

ab, ABCDEFGHIKLMNOPQ RSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn.

Omnia sunt folia integra.

ROMAE

Ex TYPOGRAPHIA Andrææ Phæi.
M. DC. XXVI.

Superiorum permissu.